

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

ISSN-1857-9779

БИЛТЕН

НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

Број 1284

Скопје, 15 мај 2023 година

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
Бул. „Гоце Делчев“ бр. 9, 1000 Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

Уредник на издавачката дејност на УКИМ:
проф. д-р Никола ЈАНКУЛОВСКИ, ректор

Уредник на Билтенот:
Илија Боџоевски

Лектор:
Весна Илиевска-Цвейановска

Техничко уредување:
Зоран Кордоски

Бр. _____
5.8.2013
Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на интернет страницата на УКИМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ“ бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на интернет страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат:

- рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања;
- рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа;
- прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми;
- рецензиите на учебници и учебни помагала, како и
- рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

По објавување на материјалите на интернет страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатаат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во електронска форма. Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт Georgia. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со коригирани знаци во италиќ формата за македонските букви ‘д’, ‘п’, ‘т’, ‘г’ може да се најде интернет страницата на УКИМ, во делот **Документи -> Билтен на Универзитетот**. Исто така, таму може да се најде софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач при притискање на копчето “” и копчињата ‘е’ и ‘и’ во македонска поддршка да се добијат знаците ‘è’, и ‘ì’ соодветно.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на интернет страницата, ве молиме, рефератите, откако ќе бидат лекторирани, да ги доставите во оригинална верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија со внесените корекции да ја доставите на е-адресата: bilten@ukim.edu.mk.

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе биде добиена бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

УКИМ - Ректорат

Изготвил:Т.Б.

Одобрил:К.М.

СОДРЖИНА НА БИЛТЕН БРОЈ 1284 ОД 15 МАЈ 2023 ГОДИНА

АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област архитектонско проектирање и дизајн (20100), на Архитектонскиот факултет – Скопје (вонр. проф. д-р Јован Ивановски).....6-23

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Ана Маркиќ Мазнев, Мери Христоска, Мила Велкоска, Бесарта Абдурахмани).....24
2. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (м-р Филип Пеовски, м-р Гунтер Мерџан, м-р Кристијан Кожески).....25

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација Придонес кон истражувањата на некои процесни параметри и примената на адитивната производна технологија од м-р Калтрине Јакупи, пријавена на Машинскиот факултет – Скопје.....26-30
2. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Даниел Трајковски, Стефан Трајков, Валентин Ристески, Александра Величковска, Дејан Младеновски).....31

МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на два наставника во сите наставно-научни звања по предметите од научната област анатомија, на Медицинскиот факултет – Скопје (вонр. проф. д-р Биљана Зафирова, доц. д-р Билјана Трпковска).....32-60
2. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област: онкологија, на Медицинскиот факултет – Скопје (доц. д-р Симонида Црвенкова).....61-75
3. Реферат за избор на едно лице во научно звање во научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболување на метаболизмот, на Медицинскиот факултет – Скопје (ас. д-р Арѓент Муча, д-р Вера Пеншовска Николова).....76-96
4. Реферат за избор на едно лице во сите научни звања по предметите од научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и пулмологија со фтизиологија, на Медицинскиот факултет – Скопје (ас. д-р Марија Здравеска).....97-134
5. Рецензија за оцена на докторската дисертација Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина од д-р Горан Павловски, пријавена на Медицинскиот факултет – Скопје.....135-146
6. Рецензија за оцена на докторската дисертација Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ), (со издвоено мислење) од д-р Реихане Бислими Бериша, пријавена на Медицинскиот факултет – Скопје.....147-156
7. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (Светлана Поповска Кљусева, Драган Кочински, Дефрим Кочинај, Јана Јовановска, Виолета Огњанова, Филип Наумовски, Дејан Шекеринов).....157
8. Преглед на одобрена тема за изработка на докторска дисертација (Катерина Михајлова).....158

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области (дисциплини): методика (50504) и системи и методи на високото образование

(50509) на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје (доц. д-р Анита Штерјоска Митреска).....	159-176
ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“	
1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Мартина Сандева, Дарко Чавковски, Христина Глигоровска, Кристијан Коцев, Стеван Цениќ, Роберто Николов, Теодора Гулицоска, Марија Зара Лазаревска, Милка Секулоска, Мери Миладиновска, Гихере Хајрула).....	177-178
ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ ФАКУЛТЕТ	
1. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (м-р Андрејана Чанкуловска Теновска, м-р Тајана Шишкова).....	179
ФАКУЛТЕТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И ЕНТЕРИЕР	
1. Преглед на одобрена тема за изработка на магистерски труд (Димитар Стамболиски).....	180
ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ	
1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања од подрачјето на драмските уметности, област: актерска игра, на Факултетот за драмски уметности – Скопје (ас. м-р Ангелчо Илиевски).....	181-186
ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ	
1. Рецензија за оцена на докторската дисертација Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест од м-р Душко Шалабалија , пријавена на Фармацевтскиот факултет – Скопје.....	187-199
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ	
1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (Шпреса Рашити, Кристина Велковска).....	200
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“	
1. Рецензија за оцена на докторската дисертација Влијанието на лексичките и граматичките средства во англискиот, во македонскиот и во турскиот новинарски дискурс врз јавното мислење од м-р Асуде Абдул Кочан , пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје.....	201-204
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација Библскиот текст во албанската книжевност: од старата книжевност до реализмот , од м-р Саре Давид Ѓерѓи , пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје.....	205-217
3. Преглед на одобрени теми за изработка на докторски дисертации (м-р Селвије Селмани, м-р Бранка Гривчевска).....	218
ИНСТИТУТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА	
1. Рецензија за оцена на докторската дисертација Соработка на Владата на Република Северна Македонија и локалната самоуправа во насока на остварување на јавниот интерес, со посебен осврт на Општина Гостивар од м-р Јетон Ракипи , пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања – Скопје.....	219-223
СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ	
1. Преглед на одобрени теми за изработка на магистерски трудови (д-р Гоце Димовски, д-р Сихана Дурмиши, д-р Алмаса Дурмиши, д-р Цевахире Вренези, д-р Фјола Мехмед).....	224

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ АРХИТЕКТОНСКО ПРОЕКТИРАЊЕ И ДИЗАЈН НА АРХИТЕКТОНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје – Архитектонски факултет – Скопје, објавен во весниците „Вечерпрес“ и „Коха“ од 10.3.2023 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област архитектонско проектирање и дизајн (20100), и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 08-6/29, донесена на 11.4.2023, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Минас Бакалчев, редовен професор, претседател, Димитрије Голубовски, редовен професор во пензија, член и д-р Јасмина Сиљаноска, редовен професор, член.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област архитектонско проектирање и дизајн (20100), во предвидениот рок се пријави вонр. проф. д-р Јован Ивановски.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски е роден на 7.5.1976 година, во Тетово. Средно образование завршил во гимназијата „Никола Карев“ во Скопје, во 1994 година. Со високо образование се стекнал на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а дипломирал на 6.3.2003 година. Студиите по архитектура ги завршил со просечен успех 8,10. Во текот на 2001 година остварил едногодишен престој во архитектонското биро „Грабер и Штајгер“ во Луцерн, Швајцарија.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 2006/2007 година се запишал на втор циклус (магистерски) студии на Институтот за архитектура во Десау при Универзитетот за применети науки „Анхалт“ во СР Германија, како стипендист на германскиот сервис за академска размена (ДААД). Во 2007 година, како стипендист на Институтот за архитектура во Десау, во летниот семестар од учебната 2006/2007 година студирал на Институтот за архитектура во Хур, Швајцарија. Во текот на 2007 година, кандидатот остварил тромесечен работен престој во архитектонското биро „Проф. Алфред Јакоби“ во Франкфурт, СР Германија.

Студиите по архитектура ги завршил во 2008 година. На 2.7.2008 година го одбрал магистерскиот труд на тема: „Decoding post-socialist transition on the case of Skopje, housing in the arena of private interest – emergence of new urban prototypes“, работен под менторство на проф. д-р Гунар Хартман. Неговиот ангажман на постдипломските студии на Институтот за архитектура во Десау од страна на ДААД е награден како најдобро академско остварување на странски студент за 2008 година на Универзитетот за применети науки Анхалт, СР Германија.

Докторска дисертација пријавил на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје година во 2008 година. Дисертацијата на тема: „Постсоцијалистичката транзиција на примерот на Скопје – новите урбани прототипови и новиот пејзаж на домот“, работена под менторство на проф. Димитрије Голубовски, ја одбрал на 10.9.2013 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Минас Бакалчев, претседател, проф. д-р Димитрије Голубовски, ментор, проф. д-р Влатко Коробар, член, проф. м-р Гоце Аци Митревски, член и проф. д-р Тихомир Стојков, член. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област архитектонско проектирање и дизајн.

На 29.11.2013 година е избран во звањето доцент на Архитектонскиот факултет во Скопје, во областа архитектонско проектирање и дизајн. Во моментот е вонреден професор. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1173 од 2018 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот бр. 841 од 2003

година, бр. 910 од 2006 година, бр. 967 од 2009 година, бр. 1030 од 2012 година, бр. 1064 од 2013 година и бр. 1173 од 2018 година, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, на Архитектонскиот факултет во Скопје, кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски подготвува и изведува настава по предметите: Архитектонско проектирање 2, Архитектонско студио 3 и Архитектонско студио 4 на студиската програма на Интегрираните петгодишни студии од прв и втор циклус по архитектура, а учествувал и во реализацијата на наставата по предметот Ревитализација на градителското наследство. Исто така, подготвува и изведува настава по предметите: Методологија на научноистражувачка работа од областа, Истражувања на изградениот простор и Дизајн на информации на третиот циклус – докторски студии по архитектура и урбанизам на Архитектонскиот факултет во Скопје.

Кандидатот учествувал како член во комисија за оцена/или одбрана на 46 магистерски трудови.

Кандидатот бил раководител на 31. сесија на меѓународната Летна школа за архитектура во организација на Архитектонскиот факултет во Скопје, на тема „Use and Reuse of Buildings Through Time“, одржана во село Лазарополе, во јули 2022 година, на која гостин татор бил д-р Гунар Хартман. Заедно со вонр. проф. д-р Ана Ивановска Дескова ја коракводел третата архитектонска работилница во рамки на меѓународниот научен проект „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, насловена „Rethinking the Commons“, одржана на Архитектонскиот факултет во Скопје, во септември 2022 година, а со пленарно предавање учествувал на првата работилница во рамки на истоимениот проект, одржано во Есен, СР Германија, во февруари 2022 година.

Во Анекс 2, кој е составен дел на овој Реферат, подетално се наведени сите активности на кандидатот во делот на наставно-образовната дејност.

Научноистражувачка дејност/Стручно-уметничка дејност

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски има објавено вкупно 14 научни трудови, од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание: 3,9 за 2021 година, 4,0 за периодот 2017-2021 година), 3 труда во меѓународни научни списанија индексирани во реномирани електронски бази на списанија, 2 труда во меѓународни научни публикации, 5 труда во зборници од научни собири и 2 труда објавени во зборници од научен/стручен собир.

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски учествувал во 5 меѓународни научни проекти: (1.) „Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia 1948-80“, финансиран од Музејот на модерната уметност од Њујорк, САД, во рамки на поширок тим на истражувачи од земјите на поранешна Југославија, во 2018 година; (2.) „The Future as a Project, Doxiadis in Skopje“, финансиран од Хеленскиот институт за архитектура од Атина, Грција, Министерството за култура на РМ, Музејот „Бенаки“ од Атина, Грција и Музејот на град Скопје, во 2018 година; (3.) „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, финансиран од германскиот сервис за академска размена ДААД (DAAD), со учество на партнери од Техничкиот универзитет во Детмолд, Германија, Архитектонскиот факултет при Универзитетот во Белград, Србија и Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје; (4.) „Regeneration and Optimization of Cultural Heritage in Creative and Knowledge Cities – ROCK“, финансиран од програмата „Horizon 2020“ на Европската комисија, со учество на повеќе меѓународни партнери, а во рамки на поширок истражувачки тим од Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје; (5.) „WWII Monument SEE, Assessment of post world-war II Monuments in South East Europe in order to develop a new regional cultural route“, во рамки на поширок тим на истражувачи од земјите на поранешна Југославија, во 2018 и 2019 година.

Во рамки на меѓународниот научен проект „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, на научен/стручен собир со меѓународно учество во Есен, СР Германија, во 2022 година, вонр. проф. д-р Јован Ивановски одржал пленарно предавање, насловено: „From the Utopia of the City to the Reality of the Neighbourhood - the Case of Skopje, Macedonia“.

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски учествувал во 4 национални научни проекти: (1.) „Нови индустрии на стари локации“, научноистражувачки проект финансиран со средства на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во 2021 година; (2.) „Атлас на македонската модерна архитектура“, проект од национален интерес во културата од областа на архитектурата, финансиран од Министерството за култура на РМ, во 2022 година; (3.) „Улогата на жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“, финансиран од Амбасадата на Швајцарија во РМ, во 2021 година. (4.) „Загрозени видови“, проект од национален интерес во културата од областа на архитектурата, финансиран од Министерството за култура на РМ, во 2018 година.

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски бил ментор на 22 магистерски труда и почнувајќи од учебната 2021/2022 година, ментор е на еден докторанд.

Во рамки на стручно-уметничкиот ангажман, кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски јавно ги претставил резултатите од своите повеќегодишни истражувања од областа на архитектурата и урбанизмот, насловени: (1.) „Атлас на македонската модерна архитектура“, јавно претставен истражувачки труд/дело во Младинскиот културен центар, Скопје, во 2022 година; (2.) „Жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“, јавно претставен истражувачки труд/дело во НУ Музеј на Македонија, Скопје, во 2021 година; (3.) „Загрозени видови“, јавно претставен истражувачки труд/дело во НУ Природонаучен музеј на Македонија, Скопје, во 2021 година; (4.) „The Future as a Project, Doxiadis in Skopje“, јавно претставен истражувачки труд/дело Музејот Бенаки, Атина, Грција, во 2018 година; (5.) „Загрозен модернизам“, јавно претставен истражувачки труд/дело во Младински културен центар, Скопје, во 2020 година.

Во 2018 година, кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски учествувал на светска архитектонска и урбанистичка манифестација преку претставување на модернистичкото архитектонско наследство на градот Скопје во Музејот на модерната уметност во Њујорк, САД, во рамки на изложбата „Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia 1948-80“.

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски, заедно со колеги архитекти, учествувал на вкупно 7 јавни архитектонско-урбанистички конкурси, од кои наградени биле 4 труда: (1.) проектот за локалитетот на поранешната фабрика „Треска“ во Скопје (втора награда), во 2021 година; (2.) проектот за јавен простор „Бисер“ во населбата Аеродром во Скопје (втора награда), во 2020 година; (3.) проектот за парк во населбата Карпош во Скопје (втора награда), во 2020 година; (4.) проектот за парк „Универзална сала“ во Скопје (трета награда), во 2020 година.

Во Анекс 2, кој е составен дел на овој Реферат, подетално се наведени сите активности на кандидатот во делот на научноистражувачката и стручно-уметничката дејност.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Учествувал во изработка на основни архитектонски проекти за: (1.) реконструкција на образовен простор на вториот кат на Архитектонскиот факултет во Скопје, во 2021 година; (2.) нов аудиториум на Архитектонскиот факултет во Скопје, во 2021 година; (3.) реконструкција на амфитеатарот на Архитектонскиот факултет во Скопје, во 2020 година; (4.) санација и адаптација на Музејот на град Скопје, во 2018 година.

Кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски остварил експертски активности во евалуација и стручна ревизија на проектантските и техничките решенија и изборот на материјали планирани во проектот „Прилагодување на постојните објекти на јавно образование за непречен пристап и движење на лица со попреченост“ на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во рамки на работна група формирана од страна на ректорот на Универзитетот.

Во рамки на стручно-апликативната дејност, кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски е особено активен во дизајнот на изложбени поставки, кои во изминатиот период ги реализирал во меѓународни, национални и градски институции од културата. Во периодот од

последниот избор до денес, кандидатот е автор на повеќе од 25 изложбени поставки, со позитивен прием во културната јавност.

Стручно усовршување во странство остварил со студиски престој на Архитектонскиот факултет при Политехничкиот универзитет во Торино, Италија, во рамки на програмата „Еразмус +“ за академска мобилност на наставниот кадар на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Кандидатот покажува особена активност во дејностите од поширок интерес. Во периодот од 2017 до 2021 година, вонр. проф. д-р Јован Ивановски бил продекан за настава на Архитектонскиот факултет во Скопје, а од месец октомври 2022 година е раководител на Советот на студиската програма на трет циклус – докторски студии по архитектура и урбанизам.

Активно бил вклучен во работата на повеќе стручни комисии и работни групи на Архитектонскиот факултет во Скопје: Комисија за подготовка на елаборат за нова студиска програма за прв циклус студии по архитектура на Архитектонскиот факултет во Скопје, комисии за наставни и студентски прашања, конкурсни комисии за запишување студенти на прв циклус студии, конкурсни комисии за запишување студенти на втор циклус студии, комисии за избор на демонстратори и стручњаци од практиката, комисии за избор на претседател и членови на Факултетското студентско собрание, Комисија за избор на студенти чие родителско право го врши само еден родител итн.

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски членувал и во моментот е претседател на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а бил член на 3 рецензентски комисии за избор на лица во наставно-научно звање. Во изборниот период, вонр. проф. д-р Јован Ивановски учествувал во изготвување и пријавување на 4 национални научни проекти, како и на повеќе стручно-апликативни проекти.

Во Анекс 2, кој е составен дел на овој Реферат, подетално се наведени сите активности на кандидатот во делот на стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски, на последната самоевалуација во 2021 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Архитектонскиот факултет.

Кандидатот вонр. проф. д-р Јован Ивановски, во континуитет, добива високи и позитивни оценки за наставно-образовната дејност од анонимно спроведените анкети на студентите на Архитектонскиот факултет во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на вонр. проф. д-р Јован Ивановски.

Кандидатот Јован Ивановски е една уникатна појава на Архитектонскиот факултет во Скопје и на македонската архитектонска сцена. Во себе обединува две традиции: прво, традицијата на преиспитување на педагошкиот модел и одредено отстапување од детерминистичките линии на учењето и правењето архитектура присутни кај неговите претходници, Љубен Најденов, Живко Поповски, Димитар Голубовски, Гоце Аџи Митровски, Доминика Бошкова, како еден вид континуирано преиспитување на постојното; второ, традицијата на модернизмот, на верба во методолошките постапки, на обнова на прогресистичките идеи на модерната, традиција на која е заснована Архитектонската школа во Скопје со првите професори и нивните наследници, Антон Урлих, Јован Ранковиќ, Славко Брезовски. На тој начин создава една креативна динамика, еден вртлог на идеите и постапките во проектот и педагогијата. Тоа го следиме во неговите проекти, во неговите задачи, во неговите истражувања. Еден е од најавтентичните истражувачи на нашето блиско минато, за феноменот на постсоцијалистичката транзиција, просторните и социјалните ефекти и уште подлабоко, драматичната модернизацијата на Скопје и другите македонски градови. Тоа го прикажува на низа изложби кои се поврзани со истражување на модернистичкото архитектонско наследство на Скопје и особено клучната промоција во Музејот на модерната уметност во Њујорк, САД, во рамки на изложбата „Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia 1948-80“. На тој начин станува еден од значајните протагонисти на обновениот интерес кон евидентирање, истражување и преиспитување на потиснатото европско социјалистичко модернистичкото наследство. Во неговото дело, локалните појави станаа глобално искуство на архитектонската и културна сцена, а глобалното искуство дел од нашето секојдневје преку кое се можни релевантни реконструкции, разбирање и толкување на низа клучни настани во глобалните текови на архитектурата. Јован Ивановски има една необична моќ на лично давање и поттикнување на нови, креативни авантури, но и моќ на нивно последователно организирање. Како млад наставник е еден од оние кои бездруго ќе бидат новиот стожер на Архитектонскиот факултет во претстојниот период и преку кој ќе се продолжи безвремената вертикала на нашата просветителска идеја.

Вонр. проф. д-р Јован Ивановски со својот целокупен досегашен ангажман ја докажа својата несомнена компетентост како наставник, постигнувајќи исклучителни резултати во работата со студентите. Тој успева да воспостави јасна комуникација помеѓу неговата научноистражувачка, стручна и педагошка дејност. Континуирано иновирајќи ги наставните содржини со нови образовни пристапи, постојано ги изложува студентите на различни педагошки пристапи и стекнување на нови искуства.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека вонр. проф. д-р Јован Ивановски поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето редовен професор во научната област архитектонско проектирање и дизајн (20100).

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Архитектонскиот факултет во Скопје, вонр. проф. д-р Јован Ивановски да биде избран во звањето редовен професор во научната област архитектонско проектирање и дизајн (20100).

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Минас Бакалчев, с.р.
Проф. Димитрије Голубовски, с.р.
Проф. д-р Јасмина Сиљаноска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Јован Андреја Ивановски
Институција: Архитектонски факултет – Скопје
Научна област: архитектонско проектирање и дизајн – 20100

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН
ПРОФЕСОР/ НАУЧНО ЗВАЊЕ – НАУЧЕН СОВЕТНИК

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	<p>Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус*</p> <p>Просечниот успех на прв циклус изнесува: _____ Просечниот успех на втор циклус изнесува: _____ Просечниот успех изнесува 8,10 за интегрираните студии.</p>	да
2	<p>Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: архитектонско проектирање и дизајн (20100); поле: архитектура, урбанизам и планирање; подрачје: техничко-технолошки науки.</p>	да
3	<p>Објавени најмалку шест рецензирани научни труда ** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор</p>	да
3.1.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>1. Назив на научното списание: Seasoned Modernism. Prudent Perspectives on an Unwary Past, SITA (Studies in History and Theory of Architecture), vol. 7 2. Назив на електронската база на списанија: Ebsco, Scopus, Web of Science (...) 3. Наслов на трудот: “Challenging Disregard: The Case of the Telecommunication Center in Skopje” 4. Година на објава: 2019</p>	да
3.1.2	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p>	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	1. Назив на научното списание: „Histories of Postwar Architecture“, 6 2. Назив на електронската база на списанија: Scopus 3. Наслов на трудот: „Constructing the City of Solidarity: Alfred Roth’s Elementary School in Skopje“ 4. Година на објава: 2020	
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 1. Назив на научното списание: _____ 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): _____ 3. Наслов на трудот: _____ 4. Година на објава: _____	
3.3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Назив на научното списание: „Vesper. Rivista di architettura arti e teoria Journal of Architecture, Arts and Theory“ 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД: Италија 3. Наслов на трудот: „Manouvre“ 4. Година на објава: 2021	да
3.4	Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД 1. Наслов на книгата: _____ 2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД _____ 3. Издавач, година и место на издавање/објавување: __	
3.5.1	Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји 1. Назив на зборникот: Proceedings of the Fifth International Conference “Wood Technology & Product Design” - Ohrid 2021 2. Назив на меѓународниот собир: 5-th International Conference “Wood Technology & Product Design” 3. Имиња на земјите: Македонија, Франција, Швајцарија, Данска, Италија итн. 4. Наслов на трудот: Petite Timber Structures in/and Architectural Design Education 5. Година на објава: 2021	да
3.5.2	Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји 1. Назив на зборникот: Proceedings of the 7th International Academic Conference on Places and Technologies	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	2. Назив на меѓународниот собир: 7th International Academic Conference on Places and Technologies 3. Имиња на земјите: Србија, Австрија, Грција итн. 4. Наслов на трудот: „The “Art Fortress” as a Responsible Approach Model for Regeneration of Skopje’s Spatial Identity 5. Година на објава: 2020	
3.5.3	Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји 1. Назив на зборникот: Proceedings of the 18th International Symposium of Macedonian Association of Structural Engineers; 2. Назив на меѓународниот собир: 18th International Symposium of MASE; 3. Имиња на земјите: Р Македонија, Унгарија, Хрватска итн. 4. Наслов на трудот: “Structure as a Symbol: Modernist High Rises in Skopje”; 5. Година на објава: 2019.	да
3.6	Преводи на капитални дела во области кои ги утврдува Националниот совет за високо образование и научноистражувачка дејност 1. Наслов на преведеното капитално дело: _____ 2. Датум на објава _____ 3. Издавач, место на издавање и година	не
4.1	Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира *** 1. Наслов на монографијата: „Биографија на едно архитектонско дело: Телекомуникациски центар Скопје“ 2. Место и година на објава: Скопје, 2016	да
4.2	Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира *** 1. Наслов на монографијата: „Скопските вертикали“ 2. Место и година на објава: Скопје, 2018	да
5	Претходен избор во наставно-научно звање - вонреден професор, датум и број на Билтен: 16.7.2018, бр. 1173	да
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност	да

* На лицата кои имаат заснован работен однос на Универзитетот или на некој од универзитетите во Република Македонија во моментот на стапување во сила на Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија бр. 82/2018), нема да се применуваат одредбите од Законот кои се однесуваат на просекот, односно дека лицата треба да имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно имаат остварено просечен успех

од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус. Во овој случај, полето под реден број 1 не се пополнува.

** За кандидатот/ите кој има повеќе од 6 (шест) научни труда во референтна научна публикација, рецензентската комисија научните труда ќе ги наведе, ќе ги оцени и ќе ги вреднува во Образец 2.

*** Наведениот услов ќе се применува по истекот на три години од денот на стапувањето во сила на Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија бр. 82/2018).

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Минас Бакалчев, с.р.

Проф. Димитрије Голубовски, с.р.

Проф. д-р Јасмина Сиљаноска, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Јован Андреја Ивановски**
Институција: **Архитектонски факултет – Скопје**
Научна област: **архитектонско проектирање и дизајн**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Р.Б.	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ
1	Летен семестар, 2017/2018 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7	3,9
2	Зимски семестар, 2018/2019 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7 - Ревитализација на градит. наследство (1+3), 3 часа x 15 нед. x 0,03 x 3 групи = 4,05	7,95
3	Летен семестар, 2018/2019 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7	3,9
4	Зимски семестар, 2019/2020 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7 - Ревитализација на градит. наследство (1+3), 3 часа x 15 нед. x 0,03 x 2 групи = 2,7	6,6
5	Летен семестар, 2019/2020 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7	3,9
6	Зимски семестар, 2020/2021 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7 - Ревитализација на градит. наследство (1+3), 3 часа x 15 нед. x 0,03 x 2 групи = 2,7	6,6
7	Летен семестар, 2020/2021 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7	3,9
8	Зимски семестар, 2021/2022 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7 - Ревитализација на градит. наследство (1+3), 3 часа x 15 нед. x 0,03 x 1 група = 1,35 - Методологија на научноистражувачка работа од областа, 4 часа x 0,06 = 0,24 - Дизајн на информации, 10 часа x 0,06 = 0,6 - Истражувања на изградениот простор, 2 часа x 0,06 = 0,12	6,21
9	Летен семестар, 2021/2022 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7 - Методологија на научноистражувачка работа од областа, 4 часа x 0,06 = 0,24 - Дизајн на информации, 10 часа x 0,06 = 0,6	4,86

	- Истражувања на изградениот простор, 2 часа x 0,06 = 0,12	
10	Зимски семестар, 2022/2023 година: - Архитектонско проектирање 2 (2+0), 2 часа x 15 недели x 0,04 = 1,2 - Архитектонско студио 4 (0+6), 6 часа x 15 недели x 0,03 = 2,7 - Методологија на научноистражувачка работа од областа, 4 часа x 0,06 = 0,24 - Дизајн на информации, 10 часа x 0,06 = 0,6 - Истражувања на изградениот простор, 2 часа x 0,06 = 0,12	4,86
11	Подготовка на нови предмети на трет циклус студии по архитектура и урбанизам: - Методологија на научноистражувачка работа од областа; - Дизајн на информации; - Истражувања на изградениот простор;	3
12	Член на комисија за оценка и одбрана на магистерска работа: - претседател во 27 комисији, член во 19 комисији (46 x 0.3=13.8)	13,8
13	Раководител на 31-та сесија на меѓународната Летна школа за архитектура во организација на Архитектонскиот факултет во Скопје, на тема „Use and Reuse of Buildings Through Time“, Лазарополе, 2022 (гостин татор д-р Гунар Хартман);	1,5
14	Раководител на третата архитектонска работилница во рамки на меѓународниот научен проект „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, насловена „Rethinking the Commons“, одржана на Архитектонскиот факултет во Скопје, 2022 година (со Ана Ивановска Дескова);	1,5
15	Учесник на првата архитектонска работилница во рамки на меѓународниот научен проект „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, одржана во Есен, Германија, 2022 година;	1
	Вкупно:	73,48

НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Р.Б.	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ
1	Ментор на магистерски трудови: 2018-2023 (22 x 2 = 44)	44
2	Учесник во национален научен проект: „Нови индустрии на стари локации“, научноистражувачки проект финансиран со средства на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.	3
3	Учесник во национален научен проект: „Атлас на македонската модерна архитектура“, проект од национален интерес во културата од областа на архитектурата, финансиран од Министерството за култура на РМ.	3
4	Учесник во национален научен проект: „Улогата на жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“, финансиран од Амбасадата на Швајцарија во РМ.	3
5	Учесник во национален научен проект: „Загрозени видови“, проект од национален интерес во културата од областа на архитектурата, финансиран од Министерството за култура на РМ.	3
6	Учесник во меѓународен научен проект: „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, финансиран од германскиот сервис за академска размена ДААД (DAAD), со учество на партнери од Техничкиот универзитет во Детмолд, Германија, Архитектонскиот факултет при Универзитетот во Белград, Србија и Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.	5

7	Учесник во меѓународен научен проект: „Regeneration and Optimization of Cultural Heritage in Creative and Knowledge Cities ROCK“, финасиран од програмата „Horizon 2020“ на Европската комисија, со учество на повеќе меѓународни партнери а во рамки на поширок истражувачки тим од Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.	5
8	Учесник во меѓународен научен проект: „WWII Monument SEE, Assessment of post world-war II Monuments in South East Europe in order to develop a new regional cultural route“, во рамки на поширок тим на истражувачи од земјите на поранешна Југославија, носител на проектот: „RCC Triple P“, 2018/2019 година.	5
9	Учесник во меѓународен научен проект: „Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia 1948-80“, финансиран од Музејот на модерната уметност од Њујорк, САД, во рамки на поширок тим на истражувачи од земјите на поранешна Југославија, 2018 година.	5
10	Учесник во меѓународен научен проект: „The Future as a Project, Doxiadis in Skopje“, финасиран од Хеленскиот институт за архитектура од Атина, Грција, Министерството за култура на РМ, Музејот „Бенаки“ од Атина, Грција и Музејот на град Скопје, 2018 година.	5
11	Труд со оригинални научни резултати објавен во научно списание кое има импакт фактор (и.ф. 3,9 за 2021 година, и.ф. 4,0 за последните 5 години), насловен „Approaching Extracurricular Activities for Teaching and Learning on Sustainable Rehabilitation of Mass Housing: Reporting from the Arena of Architectural Higher Education“, објавен во „Sustainability“, MDPI, 2023 година (со група автори / 60% $\times$ 8=4,8+и.ф.3,9=8,7).	8,7
12	Труд со оригинални научни резултати објавен во научно списание кое има импакт фактор (и.ф. 3,9 за 2021 година, и.ф. 4,0 за последните 5 години), насловен „Rehabilitation of Mass Housing as a Contribution to Social Equality: Insights from the East-West European Academic Dialogue“, објавен во „Sustainability“, MDPI, 2022 (со група автори / 60% $\times$ 8=4,8+и.ф.3,9=8,7).	8,7
13	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји, насловен: „Challenging Neglect and Indifference: The Case of Skopje“, објавен во „International LDE – Heritage Conference. [online] Delft: TU Delft“, 2019, 501–508. (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков / 80% $\times$ 5 = 4).	4
14	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји, насловен: „Deploying Heritage-Led Urban Regeneration - Three cases from Skopje“, објавен во „International LDE – Heritage Conference. [online] Delft: TU Delft“ 2019, (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков / 80% $\times$ 5 = 4).	4
15	Дел од монографија објавен во странство: “The Reconstruction of Skopje”, (72-77) во сегментот Focal Points и “Cultural Center/Macedonian Opera and Ballet, Skopje” (152-155), “Goce Delchev Student Dormitory, Skopje”(160-163) во сегментот Case Studies, во Stierli, M and Kulic, V. Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia 1948-80. New York: The Museum of Modern Art, 2018 (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков / 80% $\times$ 6 = 4,8).	4,8
16	Дел од монографија објавен во странство: „The Architecture of the post-earthquake renewal of Skopje“ (100-127), во: „The Future as a Project, Doxiadis in Skopje“, Athens: Hellenic Institute of Architecture, 2018 (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков / 80% $\times$ 6 = 4,8).	4,8
17	Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од	1,6

	научен/стручен собир, насловен: „Скопје: навраќање кон проектот на солидарноста – факти, значење и одговорност“, во: Новакова, К., Кац, А., „Скопје, одново: интернационализам, уметност, солидарност: 1963-1980“, НУ Музеј на современата уметност, Скопје, 2021 (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков / 80% x 2 = 1,6).	
18	Труд со оригинални научни резултати објавен во стручно/научно популарно списание со меѓународен уредувачки одбор: „Улогата на жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“, во: „Културен живот“, 1-2/стр. 28-37, 2022, (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков / 80% x 3 = 2,4).	2,4
19	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество, насловено: „From the Utopia of the City to the Reality of the Neighbourhood - the Case of Skopje, Macedonia“, во рамки на меѓународниот научен проект „Rehabilitation of Mass Housing Neighbourhoods as a Tool for Social Equality“, одржана во Есен, Германија, 2022 година.	3
20	Рецензија на монографијата „Скопје, архитектурата како фотографска скулптура – 1963-1990“, автор: Ерина Богоева, издание на издавачката куќа „Арс-либрис“, 2018.	0,5
	Вкупно:	123,5

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Р.Б.	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ
1	„Скопје: нови индустрии на стари локации“, јавно претставен истражувачки труд/дело од областа на архитектурата, Младински културен центар, Скопје, 2023 година (со Горан Мицковски, Ана Ивановска Дескова, Димитар Крстевски, Теа Дамјановска и Михајло Стојановски).	8
2	„Атлас на македонската модерна архитектура“, јавно претставен истражувачки труд/дело од областа на архитектурата, Младински културен центар, Скопје, 2022 година (со Ана Ивановска Дескова, Владимир Десков, Теа Дамјановска и Михајло Стојановски).	8
3	„Жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“, јавно претставен истражувачки труд/дело од областа на архитектурата, НУ Музеј на Македонија, Скопје, 2021 година (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков).	8
4	„Загрозени видови“, јавно претставен истражувачки труд/дело од областа на архитектурата, НУ Природонаучен музеј на Македонија, Скопје, 2021 година (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков).	8
5	„The Future as a Project, Doxiadis in Skopje“, јавно претставен истражувачки труд/дело од областа на архитектурата, Музеј Бенаки, Атина, Грција, 2018 година (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков).	8
6	Учество на светска архитектонска и урбанистичка манифестација преку претставување на модернистичкото архитектонско наследство на градот Скопје во Музејот на модерната уметност во Њујорк, САД, во рамки на изложбата „Toward a Concrete Utopia: Architecture in Yugoslavia 1948-80“, 2018 година (со Ана Ивановска Дескова и Владимир Десков).	8
7	„Загрозен модернизам“, јавно претставен истражувачки труд/дело од областа на архитектурата, Младински културен центар, Скопје, 2020 година (со Ана Ивановска Дескова, Горан Мицковски).	8
8	Наградено учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс:	4

	второнаграден конкурсен урбанистичко-архитектонски проект за локалитетот на поранешната фабрика Треска во Скопје, 2021 година (со група автори).	
9	Наградено учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс: второнаграден конкурсен урбанистичко-архитектонски проект за јавен простор „Бисер“ во населбата Аеродром во Скопје, 2020 година (со група автори).	4
10	Наградено учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс: второнаграден конкурсен урбанистичко-архитектонски проект за парк во населбата Карпош во Скопје, 2020 година (со група автори).	4
11	Наградено учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс: третонаграден конкурсен урбанистичко-архитектонски проект за парк „Универзална сала“ во Скопје, 2020 година (со група автори).	4
12	Учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс: архитектонско-урбанистички проект за детска градинка „Пчелка“ во населбата Аеродром во Скопје, 2022 година (со група автори).	3
13	Учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс: архитектонско-урбанистички проект за управна зграда на Општина Аеродром во Скопје, 2021 година (со група автори);	3
14	Учество на архитектонски или архитектонско-урбанистички конкурс: архитектонско-урбанистички проект за три летни сцени во Градски парк во Скопје, 2020 година (со група автори).	3
15	Групно јавно претставување на архитектонски и урбанистички дела: во рамки на 14-то Биенале на македонската архитектура, со проектот за реконструкција на Амфитеатрите 1 и 2 на Медицинскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, 2018.	2
16	Групно јавно претставување на архитектонски и урбанистички дела: во рамки на изложбата на пристигнатите конкурсни трудови, со архитектонско-урбанистичкиот проект за летни сцени во Градски парк во Скопје, 2020 година.	2
17	Групно јавно претставување на архитектонски и урбанистички дела: во рамки на меѓународната изложба „Which Side Are You On“, НУ Национална опера и балет, 2022 година (со група автори)	2
18	Групно јавно претставување на дела: во рамки на меѓународната изложба „ByTheWay 2017“, Галерија ФЛУ, Скопје, 2018 година.	2
	Вкупно:	86

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Р.Б.	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ
1	Експертски активности: евалуација и стручна ревизија на проектантските и техничките решенија и изборот на материјали планирани во проектот „Прилагодување на постојните објекти на јавно образование за непречен пристап и движење на лица со попреченост“ на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2022 година.	1
2	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма за прв циклус студии по архитектура на Архитектонскиот факултет во Скопје (2021/2022).	1
3	Учесник во изработка на основен архитектонски проект за реконструкција на образовен простор на вториот кат на Архитектонскиот факултет во Скопје, 2021 година (со група автори).	2
4	Учесник во изработка на основен архитектонски проект за нов аудиториум на	2

	Архитектонскиот факултет во Скопје, 2021 година (со група автори).	
5	Учесник во изработка на основен архитектонски проект за реконструкција на амфитеатарот на Архитектонскиот факултет во Скопје, 2020 година (со група автори).	2
6	Учесник во изработка на основен архитектонски проект за санација и адаптација на Музејот на град Скопје, 2018 година (со група автори).	2
7	Автор на дизајн на изложбената поставка „Скопје: нови индустрии на стари локации“ Младински културен центар Скопје, 2022 година.	2
8	Автор на дизајн на изложбената поставка „Атлас на македонската модерна архитектура“ Младински културен центар Скопје, 2022 година.	2
9	Автор на дизајн на изложбената поставка „Илија Аџиевски – Портретот во фокус“ НУ Национална галерија, Скопје, Даут Пашин Амам, 2022 година (со Ана Ивановска Дескова).	2
10	Автор на дизајн на изложбената поставка „Повеќе од зборови – Благоја Дрнков во музејската етнолошка архива“ НУ Музеј на Македонија, 2022 година.	2
11	Автор на дизајн на изложбената поставка „Гозби за живите и претците, боговите и светците“ НУ Музеј на Македонија, 2022 година.	2
12	Автор на дизајн на изложбената поставка „Жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“ НУ Музеј на Македонија, 2021 година;	2
13	Автор на дизајн на изложбената поставка „На Срем“, НУ Музеј на Македонија, 2021 година.	2
14	Автор на дизајн на изложбената поставка „70 години АСНОМ“, Музеј на Македонија, 2020 година.	2
15	Автор на дизајн на изложбената поставка „Градиште – Неготино, урбан центар во раната антика, НУ Археолошки музеј на Македонија, 2021 година.	2
16	Автор на дизајн на изложбената поставка „Трајна поставка“, НУ Музеј на современата уметност, 2020 година.	2
17	Автор на дизајн на изложбената поставка „70 години Музеј на град Скопје, Музеј на град Скопје, 2020 година.	2
18	Автор на дизајн на изложбената поставка „Сè што имаме заедничко“, НУ Музеј на современата уметност – Скопје, 2019 година.	2
19	Автор на дизајн на изложбената поставка „Трајна поставка“, НУ Археолошки музеј на Македонија, 2019 година.	2
20	Автор на дизајн на изложбената поставка „Скопје, одново“, НУ Музеј на современата уметност – Скопје, 2019 година.	2
21	Автор на дизајн на изложбената поставка „Статусните симболи кај Пајонските свештенички“, НУ Археолошки музеј на Македонија, 2019 година.	2
22	Автор на дизајн на изложбената поставка „Црвен петел – црна кокошка: култови на плодноста, обреди, обичаи и верувања“, Етнолошки музеј Софија, Бугарија, 2019 година.	2
23	Автор на дизајн на изложбената поставка „Гласови и гласање“, НУ Музеј на современата уметност – Скопје, 2019 година.	2
24	Автор на дизајн на изложбената поставка „Перцепции“, Музеј на современата уметност – Скопје, 2019 година.	2
25	Автор на дизајн на изложбената поставка „Загрозен модернизам“, Младински културен центар – Скопје, 2019 година.	2
26	Автор на дизајн на изложбената поставка „Црвен петел – црна кокошка: култови на плодноста, обреди, обичаи и верувања“, Етнолошки музеј – Загреб, Хрватска, 2019 година.	2
27	Автор на дизајн на изложбената поставка „100 години Требениште“, НУ Археолошки музеј Скопје, 2019 година.	2

28	Автор на дизајн на изложбената поставка на Саемот за современа уметност „Ин Ситу“, Младински културен центар, Скопје, 2019 година.	2
29	Автор на дизајн на изложбената поставка на „Бау1хаус“, изложба на фотографии на Жан Молитор, НУ Музеј на современата уметност, Скопје, 2019 година.	2
30	Автор на дизајн на изложбената поставка „Иднината како проект – Доксијадис за Скопје“, Музеј Бенаки, Атина, Грција, 2018 година.	2
31	Автор на дизајн на изложбената поставка „Загрозени видови“, Природонаучен музеј на Македонија, 2018 година.	2
32	Автор на дизајн на изложбената поставка „Ревитализација на античкиот театар во Охрид“, НУ Центар за култура „Григор Прличев“ – Охрид, 2018 година.	2
33	Автор на дизајн на изложбената поставка на Саемот за современа уметност „Ин Ситу“, Младински културен центар, Скопје, 2018 година.	2
34	Учество во подготовка на елаборат за нова студиска програма на АФС	1
35	Учество во промотивни активности на факултетот на Отворен ден на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со изработка на информативни брошури за условите за запишување и студирање, 2018, 2019, 2020, 2021 (4x0,5=2)	2
36	Предавање на институции од јавен интерес, културно-информативни центри: предавање со наслов „Невидливо Скопје“, во рамки на прославата на јубилејот 50 години Младински културен центар, Скопје, 2022 година.	0,5
37	Член на жири-комисија на меѓународниот конкурс за изработка на идејно архитектонско-урбанистичко решение на ридот „Кале“ во Скопје, во рамки на меѓународниот проект „ROCK“ и НУ Музеј на современата уметност, Скопје, 2019 година.	1
38	Член на меѓународна жири-комисија на 29. сесија на меѓународната Летна школа за архитектура во организација на Архитектонскиот факултет во Скопје, на тема „Homage to Togetherness“, 2020 година (раководител на сесијата– вонр. проф. д-р Мери Батакоја).	2
39	Кокуратор на изложба од областа на архитектурата и урбанизмот „Skopje: City, Architecture and Art of Solidarity“, International Cultural Centre, Краков, Полска, 2019 година.	2
40	Кокуратор на изложба од областа на архитектурата и урбанизмот „Future as Project: Doxiadis in Skopje“, Музеј Бенаки, Атина, Грција, 2018 година.	2
41	Кокуратор на изложба од областа на архитектурата и урбанизмот „Уметничка тврдина“, НУ Музеј на современата уметност, Скопје, 2019 година.	2
42	Објавено дело со наслов „Ленд-арх, архитектурата на пејзажот“, во каталог од национална ликовна манифестација: „Патем, 2017“, 2018 година.	1
43	Објавено дело со наслов „Градење солидарност, архивски извештај: Нафтен комплекс, Багдад, Ирак, 1982-1989“, во каталог од меѓународна ликовна изложба: „Which Side Are You On“, издание на КСП Јадро, 2022 година.	2
	Вкупно:	79,5

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Р.Б.	НАЗИВ НА АКТИВНОСТА:	ПОЕНИ
1	Продекан за наставни и студентски прашања (15.09.2017-14.9.2021)	4
2	Раководител на Советот на трет циклус – докторски студии по архитектура и урбанизам (4.10.2021 – денес)	2

3	Студиски престој во странство до три месеци: меѓународна мобилност за универзитетски наставен кадар во рамки на програмата „Еразмус +“, престој на Архитектонскиот факултет при Политехничкиот универзитет во Торино, Италија, 2019 година.	0,5
4	Член на факултетска комисија: - Комисија за наставни и студентски прашања (2017 – 2021); - Комисија за наставни и студентски прашања (2021 – 2024); - Конкурсна комисија за запишување студенти на прв циклус студии на Архитектонскиот факултет во Скопје за учебните: 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 година; - Конкурсна комисија за запишување студенти на втор циклус студии на Архитектонскиот факултет во Скопје за учебните: 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022 година; - Комисија за избор на демонстратори и стручњаци од практиката за учебните: 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 година; - Комисија за избор на студенти чие родителско право го врши само еден родител; - Комисија за избор на претседател и членови на Факултетско студентско собрание за 2020, 2021, 2022 година; - Комисија за изготвување студиска програма за прв циклус студии – додипломски студии по архитектура; - Комисија за попис на обврски и побарувања во 2018, 2019 и 2020 година; - Комисија за изработка на монографија за Архитектонскиот факултет; - Комисија за изработка на монографија за Летната школа за архитектура;	13
5	Член на комисија за избор во звање: - на Архитектонскиот отсек при Техничкиот факултет во Нови Сад, Србија; - во 2 комисији на Архитектонскиот факултет во Скопје; (3x0,2=0,4)	0,6
6	Учество во комисији и тела на државни и други органи: - член на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (2017-2021); - претседател на Одборот за соработка и доверба со јавноста на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (2021-2024); (2x1=2)	2
7	Изготвување и пријавување на национален научноистражувачки проект: - „Нови индустрии на стари локации“, на Архитектонскиот факултет во Скопје финансиран со средства на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје за 2021 година; - „Атлас на македонската модерна архитектура“, проект од национален интерес во културата од областа на архитектурата, финансиран од Министерството за култура на РМ, 2022; - Улогата на жените архитекти во постземјотресната обнова на Скопје“, научноистражувачки проект финансиран од Амбасадата на Швајцарија во РМ, 2021; - „Загрозени видови“, проект од национален интерес во културата од областа на архитектурата, финансиран од Министерството за култура на РМ, 2018; (4x0,5=2)	2
8	Уредник на зборник на апстракти од годишна конференција на докторските студии по архитектура и урбанизам, 2021/2022 и 2022/2023 (2x1=2)	2
	Вкупно:	26,1

Р.Б.	ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	ПОЕНИ
1	НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	73,48
2	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА + СТРУЧНО-УМЕТН. ДЕЈНОСТ	123,5 + 86 = 209,5
3	СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	79,5
4	ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	26,1
	ВКУПНО:	388,58

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Минас Бакалчев, с.р.
 Проф. Димитрије Голубовски, с.р.
 Проф. д-р Јасмина Сиљаноска, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ПРИФАТЕНИ ТЕМИ ЗА МАГИСТЕРСКИ ТРУД НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ
– СКОПЈЕ

Ред. Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. На одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Ана Маркиќ Мазнев	„Концептот на агилна организација и анализа на условите за воведување во банките во Република Северна Македонија“	“ The Concept of Agile Organization and Analysis of the Conditions for Implementation in Banks in the Republic of North Macedonia”	проф. д-р Стојан Дебарлиев	04.05.2023 година Бр.02-710/2
2.	Мери Христоска	„Стратегии за развој на кариерните центри во Република Северна Македонија“	„Strategies for development of the career centers in the Republic of North Macedonia”	проф. д-р Љупчо Ефтимов	04.05.2023 година Бр.02-793/2
3.	Мила Велкоска	„Влијанието на пандемијата на Ковид - 19 врз странските директни инвестиции во земјите во развој“	„The impact of the Covid – 19 pandemic on foreign direct investments in the Emerging markets“	проф. д-р Кирил Јовановски	04.05.2023 година Бр.02-641/2
4.	Бесарта Абдурахмани	“Улогата на банките во финансирање на инвестициски проекти – случајот на компанијата Електро Шари“	“The role of banks in financing of investment projects – the case of the company Elektro Sharri“	проф. д-р Ѓорѓи Гоцков	04.05.2023 година Бр.02-812/2

ПРЕГЛЕД
НА ПРИФАТЕНИ ТЕМИ ЗА ИЗРАБОТКА НА ДОКТОРСКИ ДИСЕРТАЦИИ НА
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ-СКОПЈЕ

Ред Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. На одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	М-р Филип Пеовски	„Модели на предиктивна аналитика во финансискиот систем и во носењето макроекономски одлуки“	„Predictive analytics models in the financial system and the macroeconomic decision-making“	Проф.д-р Игор Ивановски	04.05.2023 година Бр. 02-111/5
2.	М-р Ѓунтер Мерџан	„Улогата на институциите во процесот на економскиот раст во посттранзициските земји од Европа со посебен осврт на Република Северна Македонија“	“The Role of Institutions in the Process of Economic Growth in Post-Transition European Countries with Emphasis on the Republic of North Macedonia”	Проф.д-р Предраг Трпески	04.05.2023 година Бр.02-102/5
3.	М-р Кристијан Кожески	„Детерминанти на пазарите на труд во земјите во развој – посебен осврт на македонскиот пазар на труд“	“Determinants of Labor Markets in Developing Countries – with emphasis on Macedonian Labor Market”	Проф.д-р Трајко Славески	04.05.2023 година Бр. 02-109/5

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРИДОНЕС КОН ИСТРАЖУВАЊАТА НА НЕКОИ ПРОЦЕСНИ ПАРАМЕТРИ И ПРИМЕНАТА НА АДИТИВНАТА ПРОИЗВОДНА ТЕХНОЛОГИЈА” ОД М-Р КАЛТРИНЕ ЈАКУПИ, ДИПЛ. МАШ. ИНЖ., ПРИЈАВЕНА НА МАШИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје бр. 02—491/3, на седницата одржана на 27.4.2023 година, формирана е Комисија за оцена на докторската дисертација со наслов: „Придонес кон истражувањата на некои процесни параметри и примената на адитивната производна технологија”, изработена од м-р Калтрине Јакупи, во следниов состав: проф. д-р Атанас Кочов (претседател), проф. д-р Владимир Дуковски (ментор), проф. д-р Глигорче Вртаноски (член), проф. д-р Мите Томов (член) и проф. д-р Анка Трајковска Петкоска (надворешен член).

Комисијата внимателно ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и до Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација со наслов: „Придонес кон истражувањата на некои процесни параметри и примената на адитивната производна технологија”, изработена од м-р Калтрине Јакупи, дипл. маш. инж., е самостоен научен труд кој го дава својот придонес во научноистражувачката и апликативната област посветена на современите адитивни технологии. Продлабочените анализи и истражувања спроведени во неа резултираат во согледување на потенцијалот за развој и примена на овие технологии во современото индустриско производство, како и за донесување на заклучоци за нивните можности и предизвици.

Приложената докторска дисертација претставува заокружена целина во која преку систематски и продлабочен научноистражувачки пристап се презентирани оригиналните сопствени истражувања на кандидатката, кои се детално разработени на 130 страници. Дисертацијата содржи над 99 слики, прикази и табели.

Истражувањата се темелат на претходно детално анализирана литература која опфаќа 168 библиографски единици од областите на адитивните технологии, методите за планирање на експериментите, регресионата анализа, експерименталните истражувања во областа на супстрактните и адитивни технологии, теоретските основи на адитивните технологии, стандардите и бројните стручни публикации кои се релевантни за истражуваната област. Библиографските единици претставуваат книги, стандарди и научноистражувачки трудови од етаблирани автори кои се презентирани во современи научни списанија и зборници од интернационални конференции и симпозиуми.

Истражуваната проблематика од докторската дисертација е презентирана со следнава содржина:

АПСТРАКТ

- 1. ВОВЕД**
- 2. ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА РЕЛЕВАНТНА ЗА ИСТРАЖУВАЊАТА**

3. ТЕОРЕТСКИ ОСНОВИ
  4. ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ ИСТРАЖУВАЊА
  5. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА
  6. ЗАКЛУЧОЦИ
  7. РЕФЕРЕНЦИ
- АНЕКСИ

Намената на овие истражувања е да се определи ефектот на некои влезни параметри (независни варијабли) кај адитивната технологија, врз рапавоста на површината (зависна варијабла), кај примероците печатени со 3D-печатачи. Рапавоста на површината се анализира преку параметрите Ra, Rz и Rq. Мерењата на рапавоста се реализираат во три правци, 0, 45 и 90 степени, во однос на правецот на печатење. Врз основа на резултатите добиени од експериментите, развиени се линеарни и експонецијални модели на рапавоста на површината во функција од влезните параметри. Во делот за примената на адитивните технологии, истражувана е примената во областа на радиотерапијата, преку креирање на болус.

Во **Глава 1** се претставени мотивацијата, предметот на истражувањата, методологијата на истражувањата, целите на истражувањата, хипотезите и очекуваните резултати и нивната примена.

Врз основа на прелиминарните истражувања и увидот во литературните извори, дефинирани се следниве хипотези:

Хипотеза 1: Со примената на дизајнирање на експериментите може да се определи кој од влезните параметри има најголемо влијание врз квалитетот на површината на 3D-печатените примероци изработени од термопластика и метал и со примената на различни технологии.

Хипотеза 2: Дали е возможно да се креира математички модел со кој ќе се докаже функционалната зависност помеѓу квалитетот на површината и независните параметри на 3D-печатените примероци?

Хипотеза 3: Со примена на болус од термопластичен материјал изработен со 3D-печатење спрема обликот на пациентот може да се подобри ефектот на радиотерапијата кај пациентите болни од тумор на кожата.

Во **Глава 2**, анализирани се над 160 литературни извори од различни аспекти на современите адитивни технологии. Од една страна, адитивната технологија се базира на едноставна кинематика (2,5D), но од друга страна бара специфични процесни услови имајќи ја предвид потребата од континуирано топење на материјалот и оформување на повеќеслојна структура. Констатирано е дека не се многу застапени трудови кои ги презентираат истражувањата на квалитетот на површината на деловите произведени со адитивните технологии. И токму тоа е и најважниот предизвик во оваа дисертација – да се истражат различни технологии и материјали и да се констатира состојбата на квалитетот на површината.

Во **Глава 3**, дадени се теоретските основи на истражувањата кои се спроведени во рамките на дисертацијата. Разработена е темелна класификација на бројните различни технологии на адитивното производство, дел од кои се применети и во овие истражувања. Во тој дел се вклучени и разновидните материјали кои се применуваат во адитивното производство, со посебен акцент на термопластичните и металните материјали и технологиите базирани на нив. Посебен дел е посветен на анализа на стандардите и карактеристиките на квалитетот на површината, како и на оптимизацијата на процесните параметри кај разните технологии и материјали. Претставен е дизајн-просторот на Тагучи,

како и регресионата анализа за дефинирање на функционалната зависност на квалитетот на површината од одредени процесни параметри. Дадени се и основите на примената на адитивната технологија во радиотерапијата.

Во **Глава 4**, согласно со методологиите претставени во Глава 3, реализирани се следните истражувања: примена на FDM-технологијата кај печатење на термопластични материјали, примена на термопластичен материјал во радиотерапијата (Borus), примена на FFF-технологијата за печатење на 316L-нерѓосувачки челик, примена на DMLS-технологијата за печатење на 316L-нерѓосувачки челик, како и методологија на статистичките пресметки и нивниот приказ.

Во **Глава 5**, прикажани се резултатите од поединечните истражувања и нивна анализа. Во неа се содржани: рапавост на површината на PLA-термопластичен материјал, печатена со FDM-технологијата, теоретски модели за параметарот на рапавост Ra за термопластот PLA, табеларни и графички прикази за PLA, значајност на независните параметри врз рапавоста на површината, врз основа на теоретскиот модел за PLA, рапавост на површината Ra-90 за ABS-термопластот, печатена со FDM-технологија, теоретски модели на параметарот Ra-90 за ABS, **рапавост на површината Ra-90 за PETG-термопластот, печатена со FDM-технологија**, теоретски модели за параметарот за рапавост Ra за материјалот PETG, ефекти од примената на болус врз распоредот на дозата кај пациентите на радиотерапија, **рапавост на површината на примерок од нерѓосувачки челик 316L, печатена со DMLS-технологијата**, теоретски модели за рапавоста на површината Ra за 316L и DMLS-технологијата, рапавост на површината на челик 316L, печатена со FFF-технологијата, корелација помеѓу измерените вредности и теоретскиот модел на рапавоста на површината.

Во **Глава 6**, дадени се заклучоците од реализираните истражувања во докторската дисертација, како и даден е одговор на поставените хипотези во неа. Покрај тоа, дадени се и некои согледувања за понатамошните истражувања на оваа современа и перспективна технологија.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Дел од анализите и резултатите од истражувањата прикажани во оваа докторска дисертација се презентирани во следните рецензирани научноистражувачки трудови:

1. **Kaltrine Jakupi**, Vladimir Dukovski and Gezim Hodolli
Application of additive manufacturing on Radiotherapy
8th International Conference on Computational and Experimental Science and Engineering, ICCESSEN-2021, 27-31 October TURKEY
<https://2021.iccesen.org/uploads/2021/ICCESSEN%202021%20Abstract%20Book4.pdf>
2. **Kaltrine Jakupi** and Vladimir Dukovski
Surface roughness evaluation of additive manufacturing specimen printed from non-metallic materials
8th International Conference on Computational and Experimental Science and Engineering, ICCESSEN-2021, 27-31 October TURKEY
<https://2021.iccesen.org/uploads/2021/ICCESSEN%202021%20Abstract%20Book4.pdf>

3. **Kaltrine Jakupi**, Gligorče Vrtanoski , Vladimir Dukovski, Gezim Hodolli
Design and manufacturing of 3d printed parts for radiotherapy application
Mechanical Engineering – Scientific Journal, Vol. 40, No. 1, pp. 11–15 (2022)
<https://www.mesj.ukim.edu.mk/journals/article/view/69>

4. **Kaltrine Jakupi**, Vladimir Dukovski, Atanas Kočov
Analysis of additive manufacturing technology input parameters in manufacturing of bolus
Mechanical Engineering – Scientific Journal, Vol. 40, No. 1, pp. 17–22 (2022)
<https://www.mesj.ukim.edu.mk/journals/article/view/70>

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација со наслов: „Придонес кон истражувањата на некои процесни параметри и примената на адитивната производна технологија”, изработена од м-р Калтрине Јакупи, дипл. маш. инж., претставува оригинално истражување со значаен научен придонес во областа на адитивните технологии и нивната примена. Резултатите добиени со овие истражувања, покрај теоретската примена, имаат и практична примена при користењето на овие технологии во производството, посебно во делот на определување на очекуваниот квалитет на површината кај истражуваните материјали и адитивни технологии. Посебно е значајно да се одбележи дека во истражувањата се опфатени и адитивните технологии за метални материјали, кои и во пошироките простори се сè уште малку присутни и заради нивната цена и специфичност. Убедени сме дека резултатите од овие истражувања ќе најдат и место во реномирани списанија, заради современоста на истражуваната технологија и нејзината актуелност.

Врз основа на наведените констатации, Комисијата заклучува дека докторската дисертација со наслов: „Придонес кон истражувањата на некои процесни параметри и примената на адитивната производна технологија”, изработена од м-р Калтрине Јакупи, дипл. маш. инж., целосно ги задоволува барањата и критериумите за успешно изработена докторска дисертација и со особена чест и задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Машинскиот факултет во Скопје да го прифати овој извештај, да го одобри и да закаже јавна одбрана.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

**Проф. д-р Атанас Кочов, претседател, с.р.
Машински факултет – Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје**

**Проф. д-р Владимир Дуковски, ментор, с.р.
Машински факултет – Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје**

**Проф. д-р Глигорче Вртаноски, член, с.р.
Машински факултет – Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје**

**Проф. д-р Мите Томов, член, с.р.
Машински факултет – Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје**

**Проф. д-р Анка Трајковска Петкоска,
надворешен член, с.р.
Технолошко-технички факултет – Велес,
Универзитет во Битола**

ПРЕГЛЕД
на теми за изработка на магистерски труд прифатени од
Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје
на седницата одржана на 27 април 2023 година

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Даниел Трајковски	Моделирање, динамичка анализа и проектирање на управување пневматски манипулатор со три степени на слобода	Modelling, Dynamic Analysis and Control Design of Pneumatic Manipulator with Three Degrees of Freedom	Проф. д-р Емил Заев	02-568/2 27.04.2023 год.
2.	Стефан Трајков	Моделирање и симулација на системи со сончеви колектори за загревање на воздух	Modelling and Simulation of Solar Air Collector Systems	Вон. проф. д-р Игор Шешо	02-557/2 27.04.2023 год.
3.	Валентин Ристески	Анализа на поврзаноста на видовите ризици со фазите на проектниот циклус при планирање на стратешки инфраструктурни објекти	Analysis of the Relationship Among the Risk Types and the Project Cycle Stages in Strategic Infrastructure Facility Planning	Проф. д-р Радмил Поленаковиќ	02-495/2 27.04.2023 год.
4.	Александра Величковска	Подобрување на продуктивноста преку имплементирање на елементи од Lean методологијата	Productivity Improvement through Implementation of Lean Methodology Elements	Вон. проф. д-р Бојан Јованоски	02-494/2 27.04.2023 год.
5.	Дејан Младеновски	Симулација и анализа на енергетскиот потенцијал за производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија во електроенергетски систем	Simulation and analysis of the energy potential for electricity production from renewable energy sources in an electric power system	Проф. д-р Доне Ташевски	02-472/2 27.04.2023 год.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ДВА НАСТАВНИКА ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ПО
ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАУЧНАТА ОБЛАСТ АНАТОМИЈА
НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 18.4.2023 година, за избор на два наставника во сите наставно-научни звања по предметите од научната област анатомија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-2046/8, донесена на 4.5.2023 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Јулија Живадиновиќ Богдановска, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Ники Матвеева, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Јасмина Плунцевик Глигороска, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на два наставника во сите наставно-научни звања по предметите од научната област анатомија, во предвидениот рок се пријавија кандидатите: вонр. проф. д-р Биљана Зафирова и доц. д-р Билјана Трпковска.

Вонр. проф. д-р Биљана Зафирова

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката вонр. проф. д-р Биљана Зафирова е родена на 17.9.1966 година, во Велес. Основно и средно образование, гимназија „Никола Карев“, завршила со одличен успех во Скопје, во 1985 година. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет, на насоката општа медицина. Дипломирала на Медицинскиот факултет во јануари 1992 година, со просечен успех 9,26.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1998/99 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Медицинскиот факултет/област: анатомија. Студиите ги завршила во учебната 1999/2000 година, со просечен успех 9,75. На 5.7.2002 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Антропометриски карактеристики на новороденчето“.

Докторска дисертација пријавила во 2005 година на Медицинскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Антропометриски показатели на растот и телесните компоненти како индикатори за детекција на степенот на исхранетост кај деца од 5 до 9 години“ ја одбрала на 8.4.2010 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Наташа Накева-Јаневска, проф. д-р Добрила Лазарова, проф. д-р Марија Папазова, проф. д-р Михаил Кочубовски и проф. д-р Лидија Тодоровска. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област анатомија.

Во 2013, д-р Биљана Зафирова е избрана во звањето научен соработник, во 2015, за доцент, а во 2018 година, за вонреден професор на Институтот за анатомија во областа анатомија. Во моментот е вонреден професор. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот на УКИМ бр. 1178/2018 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните, научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата објавени во Билтенот бр.728/1999, бр. 830/2003, бр. 914/2007, бр. 998/2010, бр. 250/2013, бр. 1070/2014 и бр. 1178/2018 година, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, кандидатката д-р Биљана Зафирова изведува настава (теоретска и практична) на првиот циклус студии на студиските програми на Медицинскиот факултет, Стоматолошкиот факултет,

Фармацевтскиот факултет, Факултетот за физичко образование, спорт и здравје и на Тригодишните стручни студии за медицински сестри, акушерки логопеди, физиотерапевти, радиолошки технолози и инженери по медицинско-лабораториска дијагностика. Д-р Биљана Зафирова вклучена е и во наставата на втор циклус студии за постдипломски и специјалистички студии за логопеди, како и во наставата од трет циклус – докторски студии од областа на базичната и клиничка медицина. Во изминатиов период била ментор на 12 (дванаесет) дипломски трудови, а како член во комисија за одбрана на 16 (шеснаесет) дипломски трудови. Ментор е на 3 (три) докторанди. Автор е на 10 (десет) учебници од областа на анатомијата.

Научноистражувачка дејност

Д-р Биљана Зафирова, од последниот избор, има објавено 25 научни трудови од областа на медицината, трудови во меѓународни научни списанија, од кои 2 научни труда во научни списанија со импакт-фактор (фактор на влијание), учествувала со 20 труда на научни собири, од кои 4 се усно презентирани на конгреси.

Д-р Биљана Зафирова учествувала во два национални научни проекта, како раководител и член.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Биљана Зафирова активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Институтот за анатомија. Врши стручна ревизија на научноистражувачки трудови и проекти, дел е од Уредувачкиот одбор и уредник е на списанието кое го издава Македонското здружение на анатоми (JMS). Член е на Одборот за издавачка дејност при Медицинскиот факултет, делегат во Наставно-научниот совет, Советот на III циклус докторски студии – студиска програма по медицина и Кадровскиот одбор при Медицинскиот факултет во Скопје. Учествувала како член на програмски/организационен научен одбор на неколку конгреси/меѓународни научни собири, а во изминатиот период, д-р Биљана Зафирова била член и на неколку факултетски и универзитетски комисии и комисии на државни тела. Добитник е на неколку признанија, како и на Плакета за значаен придонес во остварувањето на целите и задачите на МЛД.

Д-р Биљана Зафирова, од академската 2020/2021 година, избрана е за сенатор на Медицинскиот факултет при Сенатот на УКИМ, а од 2021 година е и раководител на Институтот за анатомија при Медицинскиот факултет во Скопје.

Кандидатката членува во повеќе професионални здруженија: Македонско здружение на анатоми (МЗА), Здружение на физиолози и антрополози на Македонија, Здружение на антрополози на Србија, Интернационална федерација на анатоми (IFFA), Лекарска комора на Македонија и Македонско лекарско друштво.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката вонр. проф. д-р Биљана Зафирова, во периодот од 2018 до 2023 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Медицинскиот факултет по предметот Анатомија.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **Биљана Милун Зафирова**
Институција: **Медицински факултет, Институт за анатомија**
Научна област: **АНАТОМИЈА**

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – РЕДОВЕН ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	<p>Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус *</p> <p>Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,26. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,75.</p>	ДА
2	<p>Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира</p> <p>Назив на научната област: анатомија; поле: фундаментални медицински науки; подрачје: медицински науки и здравство.</p>	ДА
3	<p>Објавени најмалку шест рецензирани научни труда ** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор</p>	ДА
3.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>Труд 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назив на научното списание: Georgian Medical News 2. Назив на електронската база на списанија: PubMed, Scopus, Ebsco 3. Наслов на трудот: Fatal acute aluminium phosphide poisoning – case report and literature review with refernce to current treatment protocols and outcome 4. Година на објава: 2021 	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>Труд 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назив на научното списание: Bantao Journal 2. Назив на електронската база на списанија: Ebsco/Scimago, DOAJ, Google scholar. 3. Наслов на трудот: Renal vascular variations, split renal function and donor preferences: challenge and crossroads towards right kidney choice 4. Година на објава: 2022 	
3.2	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови.</p> <p>Труд 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назив на научното списание: Academic Medical Journal 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји):[32], 14 RNM, 1–USA, 2-Germany, 1- Turkey, 4-Serbia, 4-Austria, 3-Slovenia, 1- UK, 1-Norway, 1- Greece 3. Наслов на трудот: Waist circumference, waist-to-hip ratio cut-off points to predict obesity and metabolic syndrome among student population in Skopje, North Macedonia 4. Година на објава: 2021 <p>Труд 4.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назив на научното списание: Journal of Morphological Sciences 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): [30], 12 RNM, 2 –USA, 2- Montenegro, 1- Ukraine, 8-Serbia, 3-Bosnia and Herzegovina, 1-Ermenia, 1-Croatia, 1- Poland, 1- Bulgaria 3. Наслов на трудот: Correlation between anthropometric indicators of obesity: body mass index (BMI) and waist circumference (WC) in student population from North Macedonia. 4. Година на објава: 2022 <p>Труд 5.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назив на научното списание: Academic Medical Journal 	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): [32],14 RNM, 1 –USA, 2- Germany, 1- Turkey, 4-Serbia, 4-Austria, 3- Slovenia, 1- UK, 1-Norway, 1- Greece</p> <p>3. Наслов на трудот: Disc herniations and neural structures compression in different lumbosacral transitional anatomy types</p> <p>4. Година на објава: 2021.</p> <p>Труд 6.</p> <p>1. Назив на научното списание: Journal of Morphological Sciences</p> <p>2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): [30], 12 RNM, 2 –USA, 2- Montenegro, 1- Ukraine, 8-Serbia, 3- Bosnia and Herzegovina, 1-Ermenia, 1-Croatia, 1- Poland, 1- Bulgaria</p> <p>3. Наслов на трудот: Anthropometric indices for estimating overweight and obesity in school-aged children from North Macedonia.</p> <p>4. Година на објава: 2021</p>	
3-5	<p>Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји</p> <p>1. Назив на зборникот: Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022</p> <p>2. Назив на меѓународниот собир: 13th ISCAA International Symposium of Clinical and applied anatomy. Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022.</p> <p>3. Имиња на земјите: Portugal, Austria, Germany, Turkey, Spain.</p> <p>4. Наслов на трудот: Anthropometric indicators for identifying general and abdominal central obesity among the student population in North Macedonia</p> <p>5. Година на објава: 2022</p>	ДА
4	<p>Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира</p> <p>1. Наслов на учебникот, монографијата, практикумот или збирката задачи: Анатомија 1 за студентите од општа медицина</p> <p>2. Место и година на објава: Скопје, 2019</p>	ДА
5	Претходен избор во наставно-научно звање – вонреден професор, датум и број на Билтен:	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	16.11.2018 година. Билтен УКИМ 1178, 15.10.2018 година	
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јулија Живадиновиќ Богдановска, с.р.
Проф. д-р Ники Матвеева, с.р.
Проф. д-р Јасмина Плунцевиќ Глигороска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Биљана Милун Зафирова

(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Институт за анатомија

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: АНАТОМИЈА

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава -од прв циклус студии 270 x 0,04 - од втор циклус 20 x 0,05	11,8
2.	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиторски или изработка на семинарски труд) 1140x0,03	34,2
3.	Консултации со студенти (250 студенти x 0,002)	0,5
4.	Ментор на дипломска работа (12 x 0,2)	2,4
5.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа (16 x 0,1)	1,6
6.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник x10 -автор 1. Анатомија 1 за студентите од општа медицина Билтен на УКИМ 1190, 15.04.2019 год. 2. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран физиотерапевт Билтен на УКИМ 1181, 30.11. 2018 год. 3. Анатомија 2 за студентите од општа медицина Билтен на УКИМ 1201, 15.10.2019 год. 4. Анатомија 1 за студентите од дентална Медицина Билтен на УКИМ 1219, 15.7.2020 год. 5. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран логопед Билтен на УКИМ 1181, 30.11. 2018 год. 6. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран радиолошки технолог Билтен на УКИМ 1260,1.5.2022 год. 7. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломирана медицинска сестра/техничар Билтен на УКИМ 1260, 1.5.2022 год. 8. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломирана акушерка Билтен на УКИМ 1260, 1.5.2022 год. 9. Анатомија 2 за студентите од дентална медицина Билтен на УКИМ 1200, 1.10.2019 год. 10. Анатомија 3 за студентите од општа медицина Билтен на УКИМ 1190, 15.04.2019 год.	80
7.	Рецензент на универзитетски учебник x1	1
	Вкупно	131,5

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
1.	Раководител на национален научен проект: Антропометриски и биохемиски параметри во детекција на дебелина како ризик-фактор за метаболен синдром кај студентска популација	6
2.	Учесник во национален научен проект: Значење на дерматоглифите во популациони и клинички истражувања	3
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое нема импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank, MathSciNet (Mathematical Reviews), Zentralblatt fur Mathematik и Реферативный журнал "Математика" или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование (5 поени) 1. Lada Trajceska, Pavlina Dzekova-Vidimliski, Galina Severova-Andreevska, Vesna Ristovska, Irena Rambabova-Busletik, Igor Nikolov, Gjulsen Selim, Biljana Gerasimovska, Biljana Zafirova , Elizabeta Cadikovska and Goce Spasovski. Ultrasound-Guided Percutaneous Sclerotherapy of Simple Renal Cysts – Five Years Report. Bantao Journal 2020;18(2):60-63. Ebsco/SCImago, DOAJ, Google scholar, etc. 2. Trajcheski Ted, Brovina Luizim, Zafirova Biljana , Trajceska Lada. Introduction of Cardiac Magnetic Resonance Imaging in Kosovo: First Fifty Consecutive Patients Registry Report. Open Access Maced J Med Sci 2021 May 14;9(B):417-25. Google scholar, Index Copernicus International. 3. Stefan Filipovski, Irena Rambabova Bushljetik, Igor Nikolov, Galina Severova, Zaklina Sterjova, Adrijana Spasovska, Vlatko Karanfilovski, Aleksandra Canevska, Mimoza Milienkova, Sabir Sulejmani, Biljana Zafirova , Saso Dohcev, Lada Trajceska and Goce Spasovski. Renal vascular variations, split renal function and donor preferences: challenge and crossroads towards right kidney choice. BANTAO Journal 2022; 20(1): 1-5. Ebsco/SCImago, DOAJ, Google scholar etc.	3 3 3
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование (8+и.ф. поени)	

Ред. број	Назив на активностa (научноистражувачка):	Поени
	<p>4. Petkovska L., Babulovska A., Simonovska N., Kostadinovski K., Brezovska J, Zafirova B. Fatal acute aluminium phosphide poisoning – case report and literature review with reference to current treatment protocols and outcome. <i>Georgian Medical News</i> 2021; 11 (320):111-115. PubMed, Scopus, Ebsco. IF 0.127.</p>	4,8 +0,127
	<p>5. Violeta Anastasovska, Milica Pesevska, Nikolina Zdraveska, Biljana Zafirova, Jasmina Meceska Jovcevska, Mirjana Kocova. Prevalence of congenital hypothyroidism in North Macedonia: data from a newborn screening program conducted for twenty years. <i>Turk J Pediatr</i> 2023; 65(1):1-8. Scopus, SCIE-Web of Science. IF 0.716</p>	4,8+0,716
5.	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови. (5 поени)</p> <p>6. Zafirova Biljana, Chadikovska Elizabeta, Trpkovska Biljana, Bojadgieva Biljana, Dodevski Ace, Petkovska Lidija. Anthropometric parameters and indexes in 9 year-old-children from R. North Macedonia. <i>JMS</i> 2021;4(1):130-37.</p>	3
	<p>7. Zafirova Biljana, Chadikovska Elizabeta, Trpkovska Biljana, Stojanoska Bojadzieva Biljana. Anthropometric indices for estimating overweight and obesity in school-aged children from North Macedonia. <i>JMS</i> 2021;4(2):147-155.</p>	3
	<p>8. Zafirova Biljana, Zhivadinovik Julija, Matveeva Niki, Trpkovska Biljana, Chadikovska Elizabeta, Bojadgieva Biljana, Dodevski Ace. Waist circumference, waist-to-hip ratio cut-off points to predict obesity and metabolic syndrome among student population in Skopje, North Macedonia. <i>Acad Med J</i> 2021;1(1):63-71.</p>	3
	<p>9. Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski. Underweight, overweight, general and central obesity in 5-year-old children from North Macedonia. <i>JMS</i> 2022;5(1):119-126.</p>	3
	<p>10. Biljana Zafirova, Julija Zivadinovkj, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkoska. Correlation between anthropometric indicators of obesity: body mass index (BMI) and waist circumference (WC) in student population from from North Macedonia. <i>JMS</i> 2022;5(2):91-103.</p>	3
	<p>11. Biljana Zafirova, Nenad Bogdanovski, Ivana Zafirova, Biljana Trpkovska. Waist circumference and waist-to-hip ratio percentiles to identify abdominal obesity in children aged 9</p>	3

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	<p>from the Republic of North Macedonia. JMS 2022Vol5(3):115-120.</p> <p>12. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Julija Zivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Cadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkoska. Childhood obesity in macedonian preschool children, prevalence and prevention. JMS 2022; 5 (2):79-90.</p> <p>13. Matveeva Niki, Veljanovska Fanica, Zhivadinovikj Julija, Zafirova Biljana, Chadikovska Elizabeta, Dodevski Ace, Trpkovska Biljana, Bojadzieva Stojanoska Biljana. Non-metric variations of the axial skeleton bones in medieval skeletons from vinica fortress (Vinichko Kale). Acad Med J 2021;1(2):22-34.</p> <p>14. Matveeva Niki, Radulovska C Jadranka, Petrovska Zivadinovic Jilija, Zafirova Biljana. Disc herniations and neural structures compression in different lumbosacral transitional anatomy types. Acad Med J 2021; (1) :49-62.</p> <p>15. Biljana Bojadzieva Stojanoska, Niki Matveeva, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Biljana Trpkovska. Nutritional status of Macedonian high school students and relation to level of education and employment status of their parents. JMS 2019;2(2):57-62.</p> <p>16. Trpkovska Biljana, Zafirova Biljana, Cadikovska Elizabeta, Bojadzieva Biljana. quantitative and qualitative examination of anthropometrical parameters in preschool children with self-organizing maps. JMS. 2020;3(1):46-54.</p> <p>17. Petkovska Lidija, Brezovska-Kavrakova Julijana, Petronijevic Zvezdana, Smokovski Ivica, Zafirova Biljana. High anion gap metabolic acidosis in severe deliberate poisoning with meformin-successful treatment with 2,5 hour conventional hemodialysis. JMS 2020;3(1):79-84.</p> <p>18. Chadikovska Elizabeta, Zafirova Biljana, Matveeva Niki, Dodevski Ace, Trpkovska Biljana, Bojadzieva Biljana. Sole patterns in some ethnic groups. JMS 2021;4(1):156-62.</p> <p>19. Bojadzieva Stojanoska Biljana, Matveeva Niki, Zafirova Biljana, Trpkovska Biljana, Chadikovska Elizabeta, Angelovska Irina. Indicators of abdominal obesity: waist circumference and waist-to-hip ratio in adolescence of North Macedonia. JMS 2021;4(1):138-44.</p> <p>20. Nacko Stavreski, Aleksandar Petrovski Elizabeta Stojovska Jovanovska, Mitko Ilievski, Biljana Zafirova. Zinner syndrome. JMS 2021 4(3):171-175.</p>	<p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p>

Ред. број	Назив на активност (научноистражувачка):	Поени
	<p>21. Ana Kocevska Dimce Zafirov Gordana Petrushevska Kristina Skeparovska, Biljana Zafirova, Slavica Shubeska – Stratrova. Relation of endometrial pathological changes with endocrine disorders and metabolic syndrome. JMS 2021;4(2):156-162.</p>	3
	<p>22. Paunkoska Anamarija, Zafirova Ivana, Bogdanovski Nenad, Zafirova Biljana. Empathy among first-and second-year medical students. Acad Med J 2022;2(2):113-118.</p>	3
	<p>23. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova. Estimation of fetal weight: reference range at 17-25 gestational age according to anthropometrical parameters. JMS 2022; Vol5 (3):109-114.</p>	4,5
	<p>24. Muhamet Bajrami, Irena Stojanova, Bruno Nikolovski, Mirjana Markovska Arsovska, Stavre Trajculeski, Vera Radojkova Nikolovska, Biljana Zafirova. Oral squamous papilloma of buccal mucosa: A case report. Albanian Dental Journal 2022; 22(2): 117-122.</p>	3
	<p>25. Trajkova Sanja, Krstevska Balkanov Svetlana, Pivkova Veljanovska Aleksandra, Ridova Nevenka, Popova Labacevska Marija, Stojanovska Simona, Cvetanovski Milche, Zafirova Biljana, Panovska Stavridis Irina. Obinutuzumab for the treatment of chronic lymphocytic leukemia patients: single center experience. Acad Med J 2023;3(1):15-26.</p>	3
6.	Секциско предавање на научен/стручен собир Современи анатомски аспекти и номенклатура на pelvis, 2020.Online. Секциско предавање на стручен собир на МЗА.	1
7.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат (усна 1, постер 0,5 поени)</p> <p>1. Bojadzieva Stojanoska B, Papazova M, Zhivadinovik J, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B, Dodevski A. Sex and age differences of the somatotype in Macedonian adolescent population.11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5
	<p>2. Zafirova B, Zhivadinovik J, Papazova M, Chadikovska E, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B, Dodevski A. Anthropometrical indexes as nutritional indicators in children.11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA), 24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5
	<p>3. Trpkovska B, Zafirova B, Papazova M, Zhivadinovik J, Bojadzieva Stojanoska B, Chadikovska E, Dodevski A. Qualitative examination of anthropometrical parameters in preschool children.11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	<p>4. Chadikovska E, Papazova M, Zhivadinovik J, Dodevski A, Zafirova B, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B, Matveeva N. Flat feet: A survey among different nationalities. 11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA), 24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5
	<p>5. Zhivadinovik J, Papazova M, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Dodevski A, Bojadzieva Stojanoska B. Anatomy of the coronary sinus ostium. 11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA), 24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5
	<p>6. Papazova M, Zhivadinovik J, Dodevski A, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B. Branches of the anterior communicating artery. 11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA), 24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5
	<p>7. Dodevski A, Papazova M, Zhivadinovik J, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B. Branches of the basillar artery examined with the CT angiography. 11th International Symposium of Clinical and applied anatomy (ISCAA), 24-26 June, 2019, Madrid, Spain.</p>	0,5
	<p>8. Dodevski A, Papazova M, Zhivadinovik J, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B, Lazareska M, Kostov M. Anatomy and variations of the vertebrobasilar system examined with Digital subtraction angiography. The 19th Congress of the International Federation of Associations of Anatomists, London, UK, 9 - 11 August 2019.</p>	0,5
	<p>9. Chadikovska Elizabeta, Zafirova B, Bojadzieva B, Trpkovska B. Palmar Patterns Among Different Nationalities. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн.</p>	0,5
	<p>10. Bojadzieva Stojanoska B, Matveeva N, Zafirova B, Trpkovska B. Body Height, Weight And Body Mass Index In Macedonian Adolescents. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн.</p>	0,5
	<p>11. Трпковска Билјана, Зафирова Б., Чадиковска Е., Бојациева Б. Мониторирање и евалуација на антропометриските параметри кај деца од предшколска возраст. 20^{ти} Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн.</p>	0,5
	<p>12. Зафирова Биљана, Чадиковска Е., Трпковска Б., Бојациева Б. Антропометриски индекси во процена на</p>	0,5

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	<p>растот и нутритивниот статус кај деца. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн.</p> <p>13. Ace Dodevski, Zhivadinovic J, Zafirova B, Trpkovska B. Anatomical characteristics of the vertebral artery examined with SA. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020. Online.</p> <p>14. Niki Matveeva, Roza Dzoleva Tolevska, Julija Zhivadinovik, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Ace Dodevski, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadzieva, Anamarija Paunkovska. Ultrasonography screening of hip dysplasia in newborns-outcomes of ultrasound-monitored treatment of development hip dysplasia graf type II. 13th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p> <p>15. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Assessment of fetal weight based on anthropometrical fetal growth measurments. 13th ISCAA International Symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p> <p>16. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Anthropometric indicators for identifying general and abdominal central obesity among the student population in North Macedonia. 13th ISCAA International Symposium of Clinical and applied anatomy. Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p> <p>17. Cadikovska Elizabeta, Matveeva N, Zivadinovik J, Zafirova B, Dodevski A, Bojadzieva B, Trpkovska B. Foot disorders in older people. EACA-ISCAA Joint Congress Padova University, 14-16 September 2021. Online.</p> <p>18. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Elizabeta Chdikovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski. Assesment of the nutritional status based on anthropometrical indexes in children aged 6 from North Macedonia. 56th Congress of Anthropological Society in Serbia with international participation 3rd-4th 2021. Online.</p> <p>19. Jasmina Pluncevic Gligorovska, Sanja Mancevska, Biljana Zafirova. Physical inactivity before and during Covid 19</p>	<p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>1</p> <p>1</p>

Ред. број	Назив на активностa (научноистражувачка):	Поени
	<p>pandemic. 56th Congress of Anthropological Society in Serbia, with international participation, June 3rd-4th 2021. Online.</p> <p>20. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski. Qialitative examination of anthropometric parameters of growth in children aged 5 of two nationalities. 56th Congress of Anthropological Society in Serbia, with international participation June 3rd-4th 2021. Online.</p>	<p>1</p> <p>1</p>
8.	<p>Апстракти објавени во зборник на конференција (меѓународна 1, национална 0.5)</p> <p>1. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Elizabeta Chdikovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski. Assesment of the nutritional status based on anthropometrical indexes in children aged 6 from North Macedonia. 56th Congress of Anthropological Society in Serbia with international participation 3rd-4th 2021. Online. Book of abstracts.</p> <p>2. Jasmina Pluncevic Gligorovska, Sanja Mancevska, Biljana Zafirova. Physical inactivity before and during Covid 19 pandemic. 56th Congress of Anthropological Society in Serbia, with international participation, June 3rd-4th 2021. Online. Book of abstracts.</p> <p>3. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski. Qialitative examination of anthropometric parameters of growth in children aged 5 of two nationalities. 56th Congress of Anthropological Society in Serbia, with international participation June 3rd-4th 2021. Online. Book of abstracts.</p> <p>4. Dodevski A, Papazova M, Zhivadinovik J, Matveeva N, Zafirova B., Chadikovska E, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B, Lazareska M, Kostov M. Anatomy and variations of the vertebrobasilar system examined with Digital subtraction angiography. The 19th Congress of the International Federation of Associations of Anatomists, London, UK, 9 - 11 August 2019. Journal of Anatomy Volume 236, Issue S1. Special Issue:Proceedings of the 19th International Federation of Associations of Anatomists Congress, 9th - 11th August 2019, London, UK.</p> <p>5. Chadikovska Elizabeta, Zafirova B., Bojadzieva B, Trpkovska B. Palmar Patterns Among Different Nationalities. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн. Зборник апстракти.</p> <p>6. Bojadzieva Stojanoska B, Matveeva N, Zafirova B., Trpkovska B. Body Height, Weight And Body Mass Index In Macedonian Adolescents. 20. Конгрес на Македонското</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>0,5</p>

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн. Зборник апстракти.	0,5
	7. Трпковска Билјана, Зафирова Б. , Чадиковска Е., Бојациева Б. Мониторирање и евалуација на антропометриските параметри кај деца од претшколска возраст. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн. Зборник апстракти.	0,5
	8. Зафирова Биљана , Чадиковска Е., Трпковска Б., Бојациева Б. Антропометриски индекси во процена на растот и нутритивниот статус кај деца. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн. Зборник апстракти.	0,5
	9. Ace Dodevski, Zhivadinovic J, Zafirova B , Trpkovska B. Anatomical characteristics of the vertebral artery examined with SA. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн. Зборник апстракти.	
	10. Niki Matveeva, Roza Dzoleva Tolevska, Julija Zhivadinovik, Biljana Zafirova , Elizabeta Chadikovska, Ace Dodevski, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadzieva, Anamarija Paunkovska. Ultrasonography screening of hip dysplasia in newborns-outcomes of ultrasound-monitored treatment of development hip dysplasia graf type II. 13 th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.	0,5
	11. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova , Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Assessment of fetal weight based on anthropometrical fetal growth measurements. 13 th ISCAA International Symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.	
	12. Biljana Zafirova , Biljana Trpkovska, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Anthropometric indicators for identifying general and abdominal central obesity among the student population in North Macedonia. 13 th ISCAA International Symposium of Clinical and applied anatomy. Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.	1
	ВКУПНО	111,44

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Експертски активности: стручна ревизија x 20	20
	Вкупно	20
Дејности од поширок интерес		
	Уредник на меѓународно научно/стручно списание	3
	Член на меѓународно научно/стручно списание	0,5
	Член на организационен или програмски одбор на научен стручен собир 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн	0,5
	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир 56 th Congress of Anthropological Society in Serbia with international participation 3 rd -4 th 2021. On line	1
	Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект – соработник Постои ли поврзаност помеѓу обезноста и неразградливите органски загадувачи – двата најголеми проблема на современото човештво?	0,5
	Раководител на внатрешна организациона единица Раководител на Институт за анатомија	3
	Член на Универзитетскиот сенат	2
	Член на Универзитетска комисија 2x1	2
	Член на факултетска комисија x 0,5 -Кадровски одбор (еден мандат) - ННС (два мандата) -Одбор за издавачка дејност (два мандата) -Совет на III циклус – докторски студии – студиска програма по медицина (два мандата) -за евалуација на студиска програма на логопеди	4
	Член на комисија во избор на звање 3 x 0,2	0,6
	Учество во комисији и тела на државни и други органи 2x1	2
	Награда за научни постигнувања од струкова организација самостоен 2x3 Благодарница и Плакета од МЛД	6
	Вкупно	25,1

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	131,5
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	111,44
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	20
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	25,1
Вкупно	288,04

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јулија Живадиновиќ Богдановска, с.р.

Проф. д-р Ники Матвеева, с.р.

Проф. д-р Јасмина Плунцелиќ Глигорска, с.р.

Доц. д-р Билјана Трпковска

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката доц. д-р Билјана Трпковска е родена на 11.7.1972 година, во Скопје. Средно образование завршила во УСО „Никола Карев“ во Скопје, со одличен успех, на 10.6.1992 година. Со високо образование се стекнала на Медицинскиот факултет во Скопје, насока: општа медицина. Дипломирала на Медицинскиот факултет на 26.6.1998 година, со просечен успех 8,53.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1999 година се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Медицинскиот факултет, област: анатомија. Студиите ги завршила во 2002 година, со просечен успех 9,87. На 9.1.2009 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Антропометриски карактеристики на главата на фетусот во вториот триместар од интраутериниот раст“, со што се здобила со звањето магистер на медицински науки.

Докторска дисертација пријавила во 2011 година на Медицинскиот факултет. Дисертацијата на тема: „Критериуми за детекција и класификација на растот и нутритивниот статус кај деца од 2 до 5-годишна возраст во Р. Македонија“ ја одбрала на 26.8.2015 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Добрила Лазарова, проф. д-р Анѓа Стратеска Зафироска, проф. д-р Наташа Наќева-Јаневска, проф. д-р Слободан Николиќ и проф. д-р Емилија Шукарова. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област анатомија.

Во моментот е доцент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтенот на УКИМ бр. 1224 од 15.10.2020 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот на УКИМ бр. 770/2001, бр.846/2004, бр. 979/2010 и бр. 1178 од 5.10.2018, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2 НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Медицински факултет, кандидатката д-р Билјана Трпковска изведува практична настава на прв циклус студии на студиската програма на Медицинскиот, Стоматолошкиот и Фармацевтскиот факултет, Факултетот за физичко образование, спорт и здравје и на тригодишните стручни студии за мед. сестри, радиолошки технолози, логопеди, физиотерапевти, инженери по медицинско-лабораториска дијагностика и дипломирани акушерки.

Кандидатката е автор на 5 (пет) книги од областа анатомија и учествувала во работилници и обуки за унапредување на методолошко-педагошките вештини во наставната дејност. Ментор е на 4 (четири) дипломски труда и член е во комисија за одбрана на 1 (еден) дипломски труд.

Научноистражувачка дејност

Д-р Билјана Трпковска, од последниот избор, има објавено 13 научни труда од областа на базичната медицина, трудови во меѓународни научни списанија и учествувала со 19 труда во зборници од научни собири, од кои 3 се усно презентирани на конгреси.

Д-р Билјана Трпковска учествувала во два национални научни проекта како член.

Стручно-применувачка дејност и дејности од поширок интерес

Д-р Билјана Трпковска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Институтот за анатомија. Врши стручна ревизија на научноистражувачки трудови и член е на уредувачкиот одбор на Македонското здружение на анатоми (JMS). Добитник е на Благодарница за значаен придонес во остварувањето на целите и задачите на МЛД.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката Билјана Трпковска, во периодот од 2019 до 2023, доби позитивни оценки од анонимно спроведените анкети на студентите на Медицинскиот факултет.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: *Билјана Слободан Трйковска*

(име, татково име и презиме)

Институција: *Институт за анатомија, Медицински факултет*

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: *АНАТОМИЈА*

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	<p>Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус *</p> <p>Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,53. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,87.</p>	ДА
2	<p>Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: анатомија; поле: фундаментални медицински науки; подрачје: медицински науки и здравство.</p>	ДА
3	<p>Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор</p>	ДА
3.2	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</p> <p>Труд 1. Назив на научното списание: Journal of Morphological Science 2. Меѓународен уредувачки одбор [30], 12 RNM, 2 –USA, 2- Montenegro, 1- Ukraine, 8-Serbia, 3-Bosnia and Herzegovina, 1-Ermenia, 1-Croatia, 1-Poland, 1-Bulgaria Наслов на трудот: Estimation of fetal weight: reference range at 17-25 gestational age according to anthropometrical parameters Година на објава: 2022</p> <p>Труд 2. Назив на научното списание: Journal of Morphological Science Меѓународен уредувачки одбор [30], 12 RNM, 2 –USA, 2- Montenegro, 1- Ukraine, 8-Serbia, 3-Bosnia and Herzegovina, 1-Ermenia, 1-Croatia, 1-Poland, 1- Bulgaria</p>	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>Наслов на трудот: Childhood obesity in Macedonian preschool children, prevalence and prevention Година на објава: 2022 Труд 3. Назив на научното списание: Academic Med Journal Меѓународен уредувачки одбор):[32], 14 RNM, 1–USA, 2-Germany, 1- Turkey, 4-Serbia, 4-Austria, 3-Slovenia, 1- UK, 1-Norway, 1- Greece Наслов на трудот: Waist circumference, waist-to-hip ratio cut-off points to predict obesity and metabolic syndrome among student population in Skopje, North Macedonia Година на објава: 2021 Труд 4. Назив на научното списание: Academic Med Journal Меѓународен уредувачки одбор):[32], 14 RNM, 1–USA, 2-Germany, 1- Turkey, 4-Serbia, 4-Austria, 3-Slovenia, 1- UK, 1-Norway, 1- Greece Наслов на трудот: Non-metric variations of the axial skeleton bones in medieval skeletons from vinica fortress (Vinichko Kale). Година на објава: 2021 Труд 5. Назив на научното списание: Journal of Morphological Science Меѓународен уредувачки одбор [30], 12 RNM, 2 –USA, 2- Montenegro, 1- Ukraine, 8-Serbia, 3-Bosnia and Herzegovina, 1-Ermenia, 1-Croatia, 1-Poland, 1- Bulgaria Наслов на трудот: Quantitative and qualitative examination of anthropometrical parameters in preschool children with self-organizing maps. Година на објава: 2020</p>	
3.5	<p>Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји</p> <p>1.Назив на зборникот: Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022 2.Назив на меѓународниот собир: ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal 3.Имиња на земјите: Portugal, Spain, Germany, Croatia, Turkey, Austria 4. Наслов на трудот: Assessment of fetal weight based on anthropometrical fetal growth measurments. 5. Година на објава: 2022</p>	ДА
4	<p>Објавен рецензиран учебник, монографија, практикум или збирка задачи од научната област за која се избира ***</p> <p>3. Назив на учебникот, монографијата, практикумот или збирката задачи: Анатомија на човекот за</p>	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран физиотерапевт 4. Место и година на објава: Скопје, 2019	
5	Претходен избор во наставно-научно звање – доцент, датум и број на Билтен: Билтен на УКИМ бр. 1224 од 15.10.2020	
6	Има способност за изведување на високообразовна дејност	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јулија Живадиновиќ Богдановска, с.р.

Проф. д-р Ники Матвеева, с.р.

Проф. д-р Јасмина Плунцевиќ Глигороска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Билјана Слободан Трпковска

(Име, татково име и презиме)

Институција: УКИМ, Медицински факултет, Скопје, Институт за анатомија

Научна област: АНАТОМИЈА

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава -од прв циклус студии 270 x 0,04	10,8
2	Одржување на вежби (лабораториски, клинички, аудиторски или изработка на семинарски труд) 1140x0,03	34,2
3	Консултации со студенти (250 студенти x 0,002)	0,5
4.	Ментор на дипломска работа (4 x 0,2)	0,8
5.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа (1x 0,1)	0,1
6.	Позитивно рецензирана збирка задачи или практикум -автор Практикум за Анатомија 2 за студентите од стоматолошкиот факултет	4
7.	Позитивно рецензиран универзитетски учебник -автор 1. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран физиотерапевт, УКИМ, Билтен бр. 1181, 30.11.2018 2. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран логопед, УКИМ, Билтен бр. 1181, 30.11.2018 3. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломиран радиолошки технолог, УКИМ, Билтен бр.1260, 1.5.2022 4. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломирана медицинска сестра/техничар, УКИМ, Билтен бр.1260, 1.5.2022 5. Анатомија за студентите од тригодишните стручни студии за дипломирана акушерка, УКИМ, Билтен бр.1260, 1.5.2022	40
	Вкупно	90,4

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број		Поени
1.	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови. (5 поени)</p> <p>1. Biljana Bojadzieva Stojanoska, Niki Matveeva, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Biljana Trpkovska. Nutritional status of Macedonian high school students and relation to level of education and employment status of their parents. JMS 2019;2(2):57-62.</p> <p>2. Trpkovska Biljana, Zafirova B, Chadikovska E, Bojadzieva B. Quantitative and qualitative examination of anthropometrical parameters in preschool children with self-organizing maps. JMS. 2020;3(1):46-54.</p> <p>3. Chadikovska Elizabeta, Zafirova B, Matveeva N, Dodevski A, Trpkovska B., Bojadzieva B. Sole patterns in some ethnic groups. JMS. 2021;4(1):156-62.</p> <p>4. Bojadzieva Stojanoska B, Matveeva N, Zafirova B, Trpkovska B., Chadikovska E, Angelovska I. Indicators of abdominal obesity: waist circumference and waist-to-hip ratio in adolescence of North Macedonia. JMS. 2021;4(1):138-44.</p> <p>5. Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B., Bojadgieva B, Dodevski A, Petkovska L. Anthropometric parameters and indexes in 9 year-old-children from R. North Macedonia. JMS. 2021;4(1):130-37.</p> <p>6. Zafirova Biljana, Chadikovska Elizabeta, Trpkovska Biljana, Stojanoska Bojadzieva Biljana. Anthropometric indices for estimating overweight and obesity in school-aged children from North Macedonia. JMS. 2021;4(2):147-155.</p> <p>7. Zafirova Biljana, Zhivadinovik Julija, Matveeva Niki, Trpkovska Biljana, Chadikovska Elizabeta, Bojadgieva Biljana, Dodevski Ace. Waist circumference, waist-to-hip ratio cut-off points to predict obesity and metabolic syndrome among student population in skopje, North Macedonia. Acad Med J 2021;1(1):63-71.</p> <p>8. Matveeva Niki, Veljanovska Fanica, Zhivadinovikj Julija, Zafirova Biljana, Chadikovska Elizabeta, Dodevski Ace, Trpkovska Biljana, Bojadzieva Stojanoska Biljana. Non-metric variations of the axial skeleton bones in medieval skeletons from vinica fortress (Vinichko Kale). Acad Med J 2021;1(2):22-34.</p> <p>9. Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski. Underweight, overweight, general</p>	<p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p>

	and central obesity in 5-year-old children from North Macedonia. JMS 2022;5(1):119-126.	3
	10. Biljana Zafirova, Julija Zivadinovkj, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Trpkovska , Biljana Bojadgieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkoska..Correlation between anthropometric indicators of obesity: body mass index (BMI) and waist circumference (WC) in student population from from North Macedonia. JMS 2022; 5(2):91-103.	3
	11. Biljana Trpkovska , Biljana Zafirova, Julija Zivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Cadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkoska. Childhood obesity in Macedonian preschool children, prevalence and prevention. JMS 2022; 5 (2):79-90.	3
	12. Biljana Trpkovska , Biljana Zafirova. Estimation of fetal weight: reference range at 17-25 gestational age according to anthropometrical parameters. JMS 2022; 5(3): 109-114.	4,5
	13. Biljana Zafirova, Nenad Bogdanovski, Ivana Zafirova, Biljana Trpkovska . Waist circumference and waist to hip ratio percentiles to identify abdominal obesity in children aged 9 from the Republic North Macedonia JMS 2022; 5(3):115-120.	3
2.	Учество на научен/стручен собир со реферат (усна 1, постер 0,5 поени	
	1. Bojadzieva Stojanoska B,Papazova M,Zhivadinovik J,Zafirova B,Chadikovska E, Trpkovska B. , Dodevski A. Sex and age differences of the somatotype in macedonian adolecsnet population.11th International symposium of clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June,2019,Madrid,Spain.	0.5
	2. Zafirova B Zhivadinovik J,Papazova M,Chadikovska E, Trpkovska B. , Bojadzieva Stojanoska B, Dodevski A. Anthropometrical indexes as nutritional indicators in children.11th International symposium of clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June,2019,Madrid,Spain.	0.5
	3. Trpkovska B. , Zafirova B, Papazova M,Zhivadinovik J,Bojadzieva Stojanoska B ,Chadikovska E, Dodevski A. Qualitative examination of anthropometrical parameters in preschool children.11th International symposium of clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June,2019,Madrid,Spain.	0.5
	4. Chadikovska E, Papazova M,Zhivadinovik J, Dodevski A, Zafirova B, Trpkovska B. , Bojadzieva Stojanoska B,Matveeva N. Flat feet: A survey among different nationalities.11th International symposium of clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June,2019,Madrid,Spain.	0.5
	5. Papazova M, Zhivadinovik J, Dodevski A, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B. , Bojadzieva Stojanoska B. Branches of the anterior communicating artery.11th International symposium of clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June,2019,Madrid,Spain.	0.5

	<p>6. Dodevski A, Papazova M, Zhivadinovik J, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B., Bojadzieva Stojanoska B. Branches of the basillar artery examineted with the CT angiography. 11th International symposium of clinical and applied anatomy (ISCAA),24-26 June,2019,Madrid,Spain.</p> <p>7. Dodevski A, Papazova M, Zhivadinovik J, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B., Bojadzieva Stojanoska B, Lazareska M, Kostov M. Anatomy and variations of the vertebrobasilar system examined with Digital subtraction angiography. The 19 th Congress of the International Federation of Associations of Anatomists, London, UK, 9 - 11 August 2019.</p> <p>8. Chadikovska Elizabeta, Zafirova B, Bojadzieva B, Trpkovska B. Palmar Patterns Among Different Nationalities. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>9. Bojadzieva Stojanoska B, Matveeva N, Zafirova B, Trpkovska B. Body Height, Weight And Body Mass Index In Macedonian Adolescents. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>10. Трпковска Билјана, Зафирова Б., Чадиковска Е., Бојациева Б. Мониторирање и евалуација на антропометриските параметри кај деца од претшколска возраст. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>11. Зафирова Билјана, Чадиковска Е., Трпковска Б., Бојациева Б. Антропометриски индекси во процена на растот и нутритивниот статус кај деца. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>12. Ace Dodevski, Zhivadinovik J, Zafirova B, Trpkovska B. Anatomical Characteristics Of The Vertebral Artery Examined With СТА. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>13. Cadikovska Elizabeta, Matveeva N,Zivadinovik J,Zafirova B,Dodevski A,Bojadzieva B, Trpkovska B. Foot disorders in older people. EACA-ISCAA Joint congress Padova University, 14-16 September 2021. Online</p> <p>14. Niki Matveeva, Roza Dzoleva Tolevska, Julija Zhivadinovik, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Ace Dodevski, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadzieva,Anamarija Paunkovska. Ultrasonography screening of hip dysplasia in newborns-</p>	<p>0.5</p> <p>0,5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>1</p>
--	---	--

	<p>outcomes of ultrasound-monitored treatment of development hip dysplasia graf type II .13th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal,15-17 September,2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p>	0.5
	<p>15. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Assessment of fetal weight based on anthropometrical fetal growth measurments. 13th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September,2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p>	0,5
	<p>16. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Anthropometric indictors for identifying general and abdominal central obesity among the student population in north Macedonia. 13th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal,15-17 September,2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p>	0,5
	<p>17. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Elizabeta Cadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski. Kvalitativna ispitivanja antropometrijskih parametara rasta kod dece uzrasta od 5 godina razlicitih nacionalnosti, 56. Kongres Antropološkog društva Srbije, 3–4. jun 2021.</p>	1
	<p>18. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Elizabeta Cadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski. Procena nutritivnog statusa na osnovu antropometrijskih indeksa kod 6 godisnje dece iz Severne Makedonije. 56th Congress of Anthropological Society of Serbia, June 3rd–4th 2021.</p>	1
3.	<p>Апстрактни објавени во зборник на конференција (меѓународна 1, национална 0.5)</p>	
	<p>1. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Elizabeta Cadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski. Kvalitativna ispitivanja antropometrijskih parametara rasta kod dece uzrasta od 5 godina razlicitih nacionalnosti, 56. Kongres Antropološkog društva Srbije, 3–4. jun 2021.</p>	1
	<p>2. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Elizabeta Cadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski. Procena nutritivnog statusa na osnovu antropometrijskih indeksa kod 6 godisnje dece iz Severne Makedonije. 56th Congress of Anthropological Society of Serbia, June 3rd–4th 2021.</p>	1
	<p>3. Dodevski A, Papazova M, Zhivadinovik J, Matveeva N, Zafirova B, Chadikovska E, Trpkovska B, Bojadzieva Stojanoska B, Lazareska M, Kostov M. Anatomy and variations of the vertebrobasilar system examined with Digital subtraction angiography. . The 19 th Congress of the International</p>	1

	<p>Federation of Associations of Anatomists, London, UK, 9 – 11 August 2019.</p> <p>4. Chadikovska Elizabeta, Zafirova B, Bojadzieva B, Trpkovska B. Palmar Patterns Among Different Nationalities. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020. Online, Зборник на апстракти.</p> <p>5. Bojadzieva Stojanoska B, Matveeva N, Zafirova B, Trpkovska B. Body Height, Weight And Body Mass Index In Macedonian Adolescents. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>6. Трпковска Билјана, Зафирова Б., Чадиковска Е., Бојациева Б. Мониторирање и евалуација на антропометриските параметри кај деца од предшколска возраст. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>7. Зафирова Билјана, Чадиковска Е., Трпковска Б., Бојациева Б. Антропометриски индекси во процена на растот и нутритивниот статус кај деца. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>8. Ace Dodevski, Zhivadinovik J, Zafirova B, Trpkovska B. Anatomical Characteristics Of The Vertebral Artery Examined With СТА. 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн, Зборник на апстракти.</p> <p>9. Niki Matveeva, Roza Dzoleva Tolevska, Julija Zhivadinovik, Biljana Zafirova, Elizabeta Chadikovska, Ace Dodevski, Biljana Trpkovska, Biljana Bojadzieva, Anamarija Paunkovska. Ultrasonography screening of hip dysplasia in newborns-outcomes of ultrasound-monitored treatment of development hip dysplasia graf type II .13th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal,15-17 September,2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p> <p>10. Biljana Trpkovska, Biljana Zafirova, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace Dodevski, Anamarija Paunkovska. Assessment of fetal weight based on anthropometrical fetal growth measurments. 13th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September,2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.</p> <p>11. Biljana Zafirova, Biljana Trpkovska, Julija Zhivadinovik, Niki Matveeva, Elizabeta Chadikovska, Biljana Bojadzieva, Ace</p>	<p></p> <p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>0,5</p> <p>1</p> <p>1</p>
--	--	--

	Dodevski, Anamarija Paunkovska. Anthropometric indicators for identifying general and abdominal central obesity among the student population in north Macedonia. 13 th ISCAA International symposium of clinical and applied anatomy, Vilamoura, Portugal, 15-17 September, 2022. Revista Argentina de Anatomia Clinica Vol 14(3), 2022.	1
4.	Учесник во национален научен проект	
	Учесник во национален научен проект: „Антропометриски и биохемиски параметри во детекција на дебелина како ризик-фактор за метаболен синдром кај студентската популација“.	3
	Учесник во национален научен проект: „Значење на дерматоглифите во популациони и клинички истражувања“.	3
5.	Секциско предавање на научен/стручен собир	
	III стручен состанок на Македонското здружение на анатоми „Квалитативно испитување на антропометриските параметри кај деца од предшколска возраст“, Скопје, декември 2019 година	1
	Вкупно	66,5

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број		Поени
1.	Експертски активности (стручни рецензии на трудови x14)	14
	Вкупно	14

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

1.	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание на Journal of Morphological Sciences (JMS)	0,5
2.	Член на организационен или програмски одбор на научен стручен собир 20. Конгрес на Македонското лекарско друштво во соработка со Медицинскиот факултет во Скопје, 10 – 20 ноември 2020, онлајн	0,5
3.	Награда за научни постигнувања од струкова организација самостоен Благодарница од МЛД	3
	Вкупно	4

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	90,4
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	66,5
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	14
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	4
Вкупно	174,9

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јулија Живадиновиќ Богдановска, с.р.
 Проф. д-р Ники Матвеева, с.р.
 Проф. д-р Јасмина Плунцевиќ Глигороска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатките, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на вонр. проф.д-р Биљана Зафирова и доц.д-р Билјана Трпковска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатките од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека вонр. проф.д-р Биљана Зафирова и доц. д-р Билјана Трпковска поседуваат научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнуваат сите услови да бидат избрани: вонр. проф. д-р Биљана Зафирова во звањето редовен професор во научната област: анатомија и доц. д-р Билјана Трпковска во звањето вонреден професор во научната област: анатомија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, вонр. проф. д-р Биљана Зафирова да биде избрана во звањето редовен професор во научната област: анатомија и доц. д-р Билјана Трпковска да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област: анатомија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Јулија Живадиновиќ Богдановска, с.р.

Проф. д-р Ники Матвеева, с.р.

Проф. д-р Јасмина Плунцевиќ Глигороска, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ
ЗВАЊА ВО НАУЧНАТА ОБЛАСТ: ОНКОЛОГИЈА
НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Коха“ и „Нова Македонија“ од 3.1.2023 година, за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања во научната област: онкологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-555/36, донесена на XLVI седница одржана на 9.2.2023 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: проф. д-р Снежана Смичкоска, проф. д-р Лилија Анастасова Николова и проф. д-р Нели Башеска.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов:

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област: онкологија, во предвидениот рок се пријави кандидатката доц. д-р Симонида Црвенкова.

1. Биографски податоци:

Кандидатката доц. д-р Симонида Црвенкова (родена Јовановска) е родена на 5.1.1968 година, во Скопје. Основно и средно образование завршила во Скопје, со одличен успех. Во текот на школувањето, учествувала на неколку натпревари, на кои освоила повеќе награди и признанија. Дипломирала на Медицинскиот факултет во Скопје, на 30.1.1993 година, со просечна оценка 9,7. Вработена е на Институтот за радиотерапија и онкологија во Скопје од 1995 година. Специјалистичкиот испит по интерна медицина го положила во 2000 година, а специјалистичкиот испит по специјалноста радиотерапија го положила во 2004 година.

Во 2004 година била на тримесечно стручно усовршување од областа на радиотерапијата во Leuven-Белгија, спонзорирано од МААЕ (Меѓународна агенција за атомска енергија).

Во јуни 2000 година била избрана за помлад асистент по предметот Радиотерапија и онкологија. Магистерскиот труд со наслов: „Компарација на методата на зрачење на ограничен зрачен волумен со методата на зрачење на целиот мозок, применети во лекувањето на малигните астроцитомии на мозокот“ јавно го одбрала на 27.3.2003 година со просечна оценка 9,75 и се здобила со титулата магистер по медицински науки. Истата година била избрана за асистент по специјалноста радиотерапија и онкологија, а се вработила на Медицинскиот факултет како асистент во 2011 година.

На Одделот за третман на белодробен карцином била распределена од 2005 година, каде што учествувала во изработката на националниот протокол за третман на немикроцелуларниот белодробен карцином и малигниот плеврален мезотелиом. За раководител на отсек на Одделот за третман на белодробниот карцином била назначена во 2006 година. Од 2008 до 2012 била директор на Клиниката за радиотерапија и онкологија. За раководител на Одделот за третман на малигни тумори на бели дробови, медијастинум и плевра при Универзитетската клиника за радиотерапија и онкологија била назначена во 2016 година.

Докторската дисертација на тема: „Комбинација на хемотерапијата и конформалната радиотерапија во третманот на локално-напреднат немикроцелуларен белодробен карцином“ јавно ја одбрала во 2011 година и се здобила со титулата доктор на медицински науки. На 7.6.2012 година била избрана во звањето доцент на Медицинскиот факултет во областа онкологија со радиотерапија, кој избор е објавен во Билтенот на УКИМ бр.1031 од 15.5.2012 година. Последниот реферат со кој повторно

била избрана во истото звање – доцент, бил објавен во Билтенот на УКИМ бр. 1168 од 2.5.2018 година.

Во 2005 година, како стипендист на ASCO-Американското здружение за клиничка онкологија, со прифатен труд за презентација, присуствувала на годишниот Конгрес за онкологија, одржан во Орландо, Флорида. Како добитник на оваа награда од ASCO, истата година, ѝ бил овозможен неделен престој во Одделението за радиотерапија и онкологија во болницата Montefiore во Њујорк. Усовршувањата во областа на радиотерапијата се одвивале од 2000 година, преку обуки на курсеви и работилници организирани од ESTRO/IAEA, и од областа на онкологијата преку семинари за онкологија одржани во Salzburg, под покровителство на Memorial Sloan Kettering Cancer Center. Тие едукативни курсеви биле:

- ESTRO/IAEA “Physics for Clinical Radiotherapy” Leuven, Belgium 2000
- ESTRO/IAEA “Modern Brachytherapy Techniques” Paris, France 2001
- ESTRO/IAEA “Basic Clinical Radiobiology” St. Petersburg, Russia 2002
- Salzburg Cornell Seminar in Oncology, 2001, 2002.
- Regional Training Course on Current Trends in Radiation Oncology of Lung Cancer, Izmir, Turkey, 2006.

Во 2010 година, како главен истражувач, кандидатката била вклучена во изведување на мултицентричната рандомизирана фаза III студија со наслов: „Multicentre, randomized, double-blind, Phase III trial to investigate the efficacy and safety of oral BIBF 1120 plus standard pemetrexed therapy compared to placebo plus standard pemetrexed therapy in patients with stage IIIB/IV or recurrent NSCLC after failure of first line chemotherapy” - Principal investigator- Simonida Crvenkova.

Одржала повеќе пленарни предавања на стручни собири и конгреси, во земјата и во странство. Некои од нив биле: „Брахитерапија кај белодробен карцином (наши искуства)“, организирано од ESTRO/IAEA Train the trainers во 2009 година. Во 2010 година, на покана на Лекарската комора и Медицинскиот факултет на Црна Гора го одржала пленарното предавање „Конформалната радиотерапија кај белодробниот карцином“.

Активен член е на ESMO (Европското здружение за медицинска онкологија), ASCO (Американското здружение за клиничка онкологија) и на IASLC (Интернационалната асоцијација за третман на белодробен карцином).

Како автор и коавтор учествувала на секциски состаноци и конгреси во земјата и во странство. Автор и коавтор е на повеќе од 30 научни и стручни трудови, рецензирани и објавени во Билтенот бр. 751/2000, бр. 830/2003, бр. 915/2007, 1031/15.5.2012 и бр. 1168/2018.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на Медицинскиот факултет при УКИМ, кандидатката д-р Симонида Црвенкова од 2012 година ги спроведува активностите како доцент. Во тек на последните пет години ги извршувала следниве активности:

-во 2018 година била вклучена во спроведување на теоретската настава, колоквиуми и испити во додипломската настава на студенти на тригодишните стручни школи (физиотерапевти, радиолошки технолози) по предметите: Физиотерапија во онкологијата и Радиотерапија, а во 2019, 2020, 2021 и 2022 година изведувала настава на стручната школа за радијациони технолози како одговорен наставник по предметот Радиотерапија. Од летниот семестар во учебната 2022 година била вклучена во изведувањето на усни испити за студентите по општа медицина и студентите на тригодишните стручни школи (радиолошки технолози и медицинска сестра –

техничар), по предметите: Онкологија со радиотерапија, Радиотерапија, Онкологија и Здравствена нега на онколошки болни.

Била ментор на 5 специјализанти по специјалноста онкологија и радиотерапија и едукатор на двајца специјализанти на Одделот за третман на малигни тумори на бели дробови, медијастинум и плевра. Учествовала во изведувањето на усни испити за специјализанти по онкологија според програмата за специјализација. Била ментор на 13 дипломски труда на студентите од стручните школи на Медицинскиот факултет. Како член во комисија за оцена/одбрана, учествовала во одбрани на 4 дипломски труда, 10 специјалистички испити (специјализација онкологија и медицинска физика), 5 пред специјалистички колоквиуми и 3 оценки на докторски дисертации.

Била учесник на следниве школи и работилници:

- MC meeting and Training School, EORTG COST meeting CA15204, Brussels, 2018
- COST MC meeting Training school, Cluj Napoca, 2018
- MC meeting, Training School Valencia Spain, COST CA 15204, 1919
- MC meeting, Training School Tours France, COST CA 15204, 1919
- First Management Committee meeting COST CA 18206 Glioma MR imaging 2, 2019
- Training School and MC COST meeting CA 15204 Outcomes Research into Perioperative Interventions during Surgery for Cancer, Dubrovnik 2020.

Во периодот на пандемијата со COVID-19, кога наставата се спроведуваше електронски преку платформата на Teams, ги изработила предавањата во облик на снимени предавања по предметот Радиотерапија за студентите на тригодишната стручна школа за радиолошки технолози. Воедно, подготвила 30 прашања за полагање на писмениот дел од стручниот испит за студенти по општа медицина од прв циклус студии, кој според Законот за здравствена заштита е во надлежност на Лекарската комора.

Научноистражувачка дејност

Д-р Симонида Црвенкова заклучно со претходниот избор има објавено повеќе од 30 научни труда. Досегашните трудови се рецензирани и објавени во Билтенот бр. 751/2000, бр. 830/2003, бр. 915/2007, бр. 1031/15.5.2012 и бр. 1168/2018.

Приложила нови 7 научни трудови за рецензија, кои се евидентирани во Ризницата на научни трудови на Универзитетот.

Одржала повеќе пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество, на научен/стручен собир и на секциско предавање на научен/стручен собир. Била рецензент на неколку научни стручни трудови.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Симонида Црвенкова активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Клиниката за онкологија како раководител на Одделение за малигни тумори на бели дробови, медијастинум и плевра. Автор е на експертски активности, стручно мислење од областа на онколошкиот третман на белодробниот карцином. Кандидатката е автор на брошури за пациенти лекувани од белодробен карцином. Член е на управниот одбор во неколку COST (европска организација за соработка во науката и технологијата) акции.

О Б Р А З Е Ц 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Симонида Драгољуб Црвенкова

Институција:

Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија, Медицински факултет, Скопје

Научна област: ОНКОЛОГИЈА

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ВОНРЕДЕН
ПРОФЕСОР

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	<p>Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус *</p> <p>Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,70. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 9,75.</p>	да
2	<p>Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира</p> <p>Назив на научната област: медицина; поле: радиотерапија и онкологија; подрачје: белодробен кацином.</p>	да
3	<p>Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор</p>	да
3.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>1.Назив на научното списание: Open Access Maced J Med Sci. 2018 Dec 11;6(12):2323-2327. doi: 10.3889/oamjms. 2018.490. PMID: 30607184; PMCID: PMC6311484</p> <p>2. Назив на електронската база на списанија: Scopus, Pubmed</p> <p>3. Наслов на трудот: Survival and Side Effects in Non-Small Cell Lung Cancer Patients Treated With Combination of Chemotherapy and Conformal Radiotherapy</p> <p>4. Година на објава: 2018</p>	да
3.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank</p>	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>1.Назив на научното списание: Maced J Med Sci. 22-May-2020 11;6(12):2323-2327. doi: 10.3889/oamjms URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/9034 DOI: https://doi.org/10.3889/oamjms.2020.4281Ap</p> <p>2. Назив на електронската база на списанија: Scopus</p> <p>3.Наслов на трудот Acute Esophageal Damage in Patients with Inoperable Non-Small Cell Lung Cancer Treated with Concurrent and Sequential Chemoradiotherapy</p> <p>4. Година на објава: 2020</p>	
3.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>1.Назив на научното списание: Prilozi (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). 2020 Sep 1;41(2):29-36. doi: 10.2478/prilozi-2020-0030.PMID: 33011694. URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/9341 ISSN:</p> <p>2. Назив на електронската база на списанија: Scopus Pubmed</p> <p>3. Наслов на трудот Alectinib Treatment of ALK Positive Non Small Cell Lung Cancer Patients with Brain Metastases: Our Clinical Experience.</p> <p>4. Година на објава: 2020</p>	да
3.2	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</p> <p>1.Назив на научното списание: Macedonian Journal of Anaesthesia 4:59-65 May 2018 URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/7735 ISSN:2545-4366</p> <p>2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 28 членови, 14 земји Macedonia, Austria, Italy, Serbia Latvia, Norway, Turkey, Croatia, BiH, Israel, Kosovo, Albania, UK</p> <p>3.Наслов на трудот POSTOPERATIVE COMPLICATIONS IN PATIENTS UNDERGOING THYROID SURGERY</p> <p>4. Година на објава: May 2018</p>	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>1.Назив на научното списание: Macedonian Medical Review 3/2021:129-136 URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/22848 2.Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 25 членови, 9 земји 3. Наслов на трудот CLINICAL PATHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND FREQUENCY OF ALK MUTATIONS IN NON-SMALL CELL LUNG CANCER (NSCLC) 4. Година на објава: 3/2021</p>	
3-3	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД</p> <p>1.Назив на научното списание: International journal of medical and biomedical studies, Volume 4,Issue 1;January: 2020; Page No.454-813, Copernicus Value 2018: 75.71 URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/7322 2.Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД Paddington, London, UK 3. Наслов на трудот: CONTEMPORARY TREATMENT OF ALK POSITIVE NON SMALL CELL LUNG CANCER PATIENT WITH BRAIN METASTASES: OUR EXPERIENCE 4. Година на објава: January: 2020</p> <p>1.Назив на научното списание: EC Pulmonology and Respiratory Medicine 11.5 (2022): 58-66. URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/18542 2.Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД editorial board members 678, IF 1.029 3. Наслов на трудот: Confirmation of the Tumor Response by PET/CT for Lung Cancer Patients Treated with Alectinib: Our Clinical Experience 4. Година на објава: 2022</p>	да
4	<p>Претходен избор во наставно-научно звање – доцент, датум и број на Билтен: избор за доцент, Билтен бр. 1031/2012, 15.5.2012 и реизбрана за доцент во Билтен бр. 1168/2018, 2.5.2018</p>	да
5	<p>Има способност за изведување на високообразовна дејност</p>	да

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Снежана Смичкоска, с.р.
Проф. д-р Лилија Анастасова Николова, с.р.
Проф. д-р Нели Башеска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Симонида Драгољуб Црвенкова

Институција:

Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија, Медицински факултет, Скопје

Научна област: ОНКОЛОГИЈА СО РАДИОТЕРАПИЈА

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Одржување на теоретска настава – од прв циклус студии	Поени
2018 (зимски семестар), тригодишни стручни школи за редовни и вонредни студенти: Физиотерапија во онкологијата и Радиотерапија. 56x0,04=2,24	2,24
2019 (зимски семестар), тригодишни стручни школи за редовни и вонредни студенти: Радиотерапија. 53x0,04=2,12	2,12
2020 (зимски семестар), тригодишни стручни школи за редовни и вонредни студенти: Радиотерапија. 45x0,04=2,24	1,8
2021 (зимски семестар), тригодишни стручни школи за редовни и вонредни студенти: Радиотерапија. 56x0,04=2,24	2,24
2022 (зимски семестар), тригодишни стручни школи за редовни и вонредни студенти: Радиотерапија. 35x0,04=	1,4
Настава во школи и работилници – учесник	Поени
<ol style="list-style-type: none"> 1. MC meeting and Training School, EORTG COST meeting CA15204, Brussels, 2018 2. COST MC meeting Training school Cluj Napoca 2018 3. MC meeting, Training School Valencia Spain 1919 COST CA 15204 4. MC meeting, Training School Tours France, 2019 COST CA 15204 5. First Management Committee meeting COST CA 18206 Glioma MR imaging 2, 2019 6. Training School and MC COST meeting CA 15204 Outcomes Research into Perioperative Interventions during Surgery for Cancer, Dubrovnik 2020 7. CA 18206 MC-meeting 2020-online 	7
Консултации со студенти	Поени
30 студенти во семестар x 0,002 x 5	0,3

Консултации со студенти во рамките на здравствена клиничка практика	Поени
10 студенти x 0,2 x 5	10
Ментор на дипломска работа	Поени
Ментор на 13 студенти x 0,2 = 2,6	2,6
Ментор и едукатор на здравствена едукација	
Ментор на 2 специјализанта во период 1.9.2015 – 31.8.2019 г. 4 часа неделно x 192 недели x 0,08 x 2 = 122,88	122,88
Ментор на 1 специјализант во период 1.9.2015 – 1.6.2020 г. 4 часа неделно x 232 недели x 0,08 = 74,24	74,24
Ментор на 1 специјализант во период 1.3.2017 – 30.11.2022 г. 4 часа неделно x 276 недели x 0,08 = 88,32	88,32
Ментор на 1 специјализант во период 1.9.2017 – 30.4.2022 г. 4 часа неделно x 224 недели x 0,08 = 71,68	71,68
Едукатор на 2 специјализанта по 5 месеци 7 часа неделно x 20 недели x 0,08 x 2 = 22,4	22,4
Член на комисија за оцена или одбрана на докторски труд	поени
1 оцена на докторска дисертација и 2 оцени на пишан труд за докторска дисертација.	2,1
Член на комисија за оцена или одбрана на специјалистичка работа	поени
Член на комисија на 10 специјалистички испити (специјализација онкологија и медицинска физика) и 5 претспецијалистички колоквиуми	3
Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа	поени
4 дипломски работи	0,4
Пакет материјали за одреден предмет	поени

Во периодот на пандемијата со COVID-19, снимил предавања по предметот Радиотерапија за студентите на тригодишната стручна школа за радиолошки технолози, за далечинска настава преку платформата на Teams.	1
30 прашања за полагање на писмен дел од стручниот испит за студенти од прв циклус студии, во надлежност на Лекарската комора.	1
ВКУПНО:	416,72

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое нема импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank, MathSciNet (Mathematical Reviews), Zentralblatt fur Mathematik и Реферативный журнал "Математика" или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	поени
<u>Crvenkova S.</u> Survival and Side Effects in Non-Small Cell Lung Cancer Patients Treated With Combination of Chemotherapy and Conformal Radiotherapy. Open Access Maced J Med Sci. 2018 Dec 11;6(12):2323-2327. doi: 10.3889/oamjms.2018.490. PMID: 30607184; PMCID: PMC6311484. URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/7296 doi: 10.3889/oamjms.2018.490	5
<u>Crvenkova S, Popova M.</u> Acute Esophageal Damage in Patients with Inoperable Non-Small Cell Lung Cancer Treated with Concurrent and Sequential Chemoradiotherapy. Maced J Med Sci. 22-May-2020 11;6(12):2323-2327. doi: 10.3889/oamjms URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/9034 DOI: https://doi.org/10.3889/oamjms.2020.4281Ap	4.5
Crvenkova S. Alectinib Treatment of ALK Positive Non Small Cell Lung Cancer Patients with Brain Metastases: Our Clinical Experience. Pril (Makedon Akad Nauk Umet Odd Med Nauki). 2020 Sep 1;41(2):29-36. doi: 10.2478/prilozi-2020-0030. PMID: 33011694. URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/9341 ISSN:1857-9345	5
Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен	поени

<p>уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</p>	
<p>1.Irfan Ismaili, Marija Zdraveska, Dejan Todevski, Aleksandra Tatabitovska, Sava Pejkovska, Dimitar Karkinski, Irina Angelovska, Bojan Stoshevski, Zekirja Shaini, Rabije Mustafi, <u>Simonida Crvenkova</u>, Magdalena Bogdanovska-Todorovska and Gordana Petrusevska CLINICAL PATHOLOGICAL CHARACTERISTICS AND FREQUENCY OF ALK MUTATIONS IN NON-SMALL CELL LUNG CANCER (NSCLC) Macedonian Medical Review 3/2021:129-136 URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/22848</p>	3
<p>2.Jovanovski-Srceva M ; Kokareva A; Kartalov, Andrijan ; Kuzmanovska B ; Gavrilovska Aleksandra; Spirovski Z; Kondov, Goran ; CHolancheski, R ; <u>Crvenkova S</u> ; Mojsova M; Peneva, Margarita ; Stevic M; Nedxati J; Shosholcheva, Mirjana ; Jankulovski, Nikola. POSTOPERATIVE COMPLICATIONS IN PATIENTS UNDERGOING THYROID SURGERY Macedonian Journal of Anaesthesia 4:59-65 May 2018 URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/7735 ISSN:2545-4366 Appears in Collections: Faculty of Medicine: Journal Articles</p>	3
<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД</p>	поени
<p>1. <u>Crvenkova S</u>. CONTEMPORARY TREATMENT OF ALK POSITIVE NON SMALL CELL LUNG CANCER PATIENT WITH BRAIN METASTASES: OUR EXPERIENCE International journal of medical and biomedical studies, Volume 4,Issue 1;January: 2020; Page No.454-813, Copernicus Value 2018: 75.71 URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/7322</p>	5
<p>2.<u>Crvenkova S</u>; Dimitrievska D. Confirmation of the Tumor Response by PET/CT for Lung Cancer Patients Treated with Alectinib: Our Clinical Experience EC Pulmonology and Respiratory Medicine 11.5 (2022): 58-66. URI:http://hdl.handle.net/20.500.12188/18542</p>	4,5
<p>Рецензија на научен/стручен труд</p>	поени
<p>Can health belief model predict breast cancer screening behaviors? MJMS 2018</p>	0,2
<p>Comparison of clinic-pathological presentations of triple negative versus triple positive and HER2 Iraqi breast cancer MJMS 2019</p>	0,2
<p>Diagnostic Accuracy of endovaginal ultrasonography and MRI in uterine adenomyosis with histopathological correlation a prospective study in central India, JMSR 2022</p>	0,2

Изолиран случај на пулмонална тромбемболија по примање на трета бустер вакцина против SARS-COV-2 кај пациент со белодробен карцином и паранеопластичен синдром –Макед. мед. преглед, 2022	0,2
Пленарни предавања на научен/стручен собир	поени
Клинички искуства со Pembrolizumab Употреба на Pembrolizumab кај метастатски немикроцелуларен белодробен карцином, Симонида Црвенкова, 2021	2
40. Стручен состанок на две здруженија, 2021 Новини во лекувањето на метастатскиот немикроцелуларен белодробен карцином: персонализирана терапија, Симонида Црвенкова, 2021	2
Entrectinib предводник на нова ера во онкологијата, 2021 Дијагноза и третман на ROS позитивен неситноклеточен белодробен карцином Концепт	2
Концепт на прецизна медицина во третманот на белодробниот карцином во Македонија, 2021 Преглед на моменталната ситуација и потенцијалот за развој на прецизна медицина во третманот на белодробниот карцином низ перспектива на онколог, Симонида Црвенкова	2
Pfizer oncology academy Overcoming ALK resistance with lorlatinib: Era of 3 generation ALK inhibitors, prof dr Simonida Crvenkova	2
Xarelto-онколошка перспектива на карцином асоцирана тромбоза, 2022, Предности на Xarelto во однос на ВКА, Симонида Црвенкова	2
Значењето на дијагностиката во персонализираната медицина, позиционирање на CGP во патот на пациентот, 2022 Патот на пациентот со белодробен карцином – дијагностика и третман – клиничка важност на молкуларно тестирање од онколошка перспектива, доц. д-р Симонида Црвенкова, 2022	2
Секциско предавање на научен/стручен собир	поени
Интерна едукација за белодробен карцином – дијагноза, класификација, третман, 2021	1
Lorlatinib во третман на напреднат неситноклеточен белодробен карцином, 2021	1
Пленарни предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество	поени
Transforming health care together 24-25 January Tirana Albania Contemporary treatment of ALK positive LC, Ass prof Simonida Crvenkova	3
COST meeting 14.02.2020 Dubrovnik	3

Simonida Crvenkova: New treatment strategy for ALK positive NSCLC patients with brain metastases	
Regional LC vRIME 27 Nov 2020 Contemporary treatment of ALK positive LC, Ass prof Simonida Crvenkova	3
Role of PDL1 in lung Cancer diagnostic and cancer therapy sept 2022, Turkmenistan The landscape and the role of target therapy in the management of mNSCLC Ass prof Simonida Crvenkova	3
Roche Lunge Cancer Academy Kosovo 25-26 03.2022 Biomarker driven management of LC with focus on ALK positive LC and case reports MD PhD Simonida Crvenkova	3
Учество на научен/стручен собир со реферат – постер	поени
IASLC 19th World Conference on Lung Cancer, Toronto Canada, 2018	0,5
IASLC World Conference on Lung Cancer, Barcelona Spain, 2019	0,5
IASLC World Conference on Lung Cancer, Barcelona Spain, 2022, Vienna, Austria	0,5
Апстракти објавени во зборник на конференција – меѓународна	поени
<u>Crvenkova, Simonida</u> Survival and Side Effects in Non-Small Cell Lung Cancer Patients Treated with Combination of Chemotherapy and Conformal Radiotherapy Journal of Thoracic Oncology 2018 URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/7324 DOI: 10.1016/j.jtho.2018.08.1958	1
<u>Crvenkova, Simonida</u> Acute Esophageal Damage in Patients with Inoperable Non-Small Cell Lung Cancer Treated with Concurrent and Sequential Chemoradiotherapy Journal of Thoracic Oncology 2019 URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/7328 DOI: 10.1016/j.jtho.2019.08.2017	1
<u>Crvenkova, S ; Crvenkova, L</u> Differences of Oncology Treatment for Lung Cancer Patients in Pandemic COVID-19 Year: Our Clinical Experience IASLC 2022 World Conference on Lung Cancer, Vienna, Austria 2022 Journal of Thoracic Oncology URI: http://hdl.handle.net/20.500.12188/22849	1
ВКУПНО:	66,3

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија, технички извештаи, вешт наод и мислење,	поени
--	--------------

стручно мислење, проценка на капитал, систематизација, методологија	
Експертско мислење за терапевтска ефикасност на лекот Tecentriq Atezolizumab во лекувањето на напреднатиот и метастатски немикроцелуларен белодробен карцином, 2018 година	1
Експертско мислење за монотерапија со лекот Tecentriq Atezolizumab во лекувањето на напреднатиот и метастатски немикроцелуларен белодробен карцином, 2021 година	1
Предавање на институции од јавен интерес, културно-информативни центри	поени
ALSAT TV, на тема: Белодробен карцином, 2020 година	0,5
Автор на брошура за пациенти (одобрена од асоцијација), во областа на медицинските науки и здравството	поени
Моето лекување со Alecensa – прирачник за пациенти	1
Одговор на вашите прашања Tecentriq – прирачник за пациенти	1
Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството	поени
Интерна медицина	2
Радиотерапија и онкологија	2
ВКУПНО:	8,5

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Членство во извршно тело на меѓународна организација која поддржува/организира научноистражувачка дејност (ФП7, ЦОСТ, ИЦГЕБ, ИЕАЕ и сл.), член	поени
MS член CA15204 - European Platform for Outcomes Research into Perioperative Interventions during Surgery for Cancer, Oct 2016	2
MS член COST Action CA18206 - Glioma MR Imaging 2.0	2
MS член COST Action CA17104 -New diagnostic and therapeutic tools against multidrug resistant tumors	2
Раководител на одделение	поени
Раководител на Одделение за малигни тумори на бели дробови, медијастинум и плевра	1
Член на универзитетска комисија	
Член на Комисија за малигни болести од областа на бели дробови, 2019	1

Член на факултетска комисија	поени
Член на Научен одбор	0,5
Член на Одбор за меѓународна соработка	0,5
Член на орган на професионална комора	поени
Член на Лекарска комора	0,3
Член на Македонско лекарско друштво	0,3
ВКУПНО:	9,6

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	416,72
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	66,3
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	8,5
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	9,6
Вкупно:	501,12

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Снежана Смичкоска, с.р.
Проф. д-р Лилија Анастасова Николова, с.р.
Проф. д-р Нели Башеска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на доц. д-р Симонида Црвенкова.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека доц. д-р Симонида Црвенкова поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во наставно-научното звање вонреден професор.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, доц. д-р Симонида Црвенкова да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област онкологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Снежана Смичкоска, с.р.

Проф. д-р Лилија Анастасова Николова, с.р.

Проф. д-р Нели Башеска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДНО ЛИЦЕ ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ ВО НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ИНТЕРНА МЕДИЦИНА, ГЕРИЈАТРИЈА, ЗДРАВСТВЕНА НЕГО И ЕНДОКРИНОЛОГИЈА И ЗАБОЛУВАЊЕ НА МЕТАБОЛИЗМОТ НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 14.2.2023 година, за избор на едно лице во научно звање во научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболување на метаболизмот, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр.02-1370/24 од 21.3.2023 година, донесена на XLVII редовна седница, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Татјана Миленковиќ, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Саша Јовановска-Мишевска, доцент на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Искра Битоска-Милева, доцент на Медицинскиот факултет во Скопје, д-р Злате Стојановски, редовен професор на Медицинскиот факултет во Скопје и д-р Александра Бабуловска, научен соработник на Медицинскиот факултет во Скопје. Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на едно лице во научно звање во научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболување на метаболизмот, во предвидениот рок се пријавија ас. д-р Арѓент Муча и д-р Вера Пеншовска Николова.

АС. Д-Р АРЃЕНТ МУЧА

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Арѓент Муча е роден на 6.4.1985 година, во Гостивар. Средно образование завршил во Гостивар, во 2003 година. Со високо образование се стекнал на Медицинскиот факултет при УКИМ. Дипломирал во 2009 година, со просечен успех 9,0.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Докторска дисертација пријавил во 2018 година на УКИМ. Дисертацијата на тема: „NGAL, CystatinC и β 2-microglobulin како можни рани маркери за дијабетична нефропатија кај пациенти со дијагностициран дијабетес мелитус тип 2“ ја одбрал во 2022 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Снежана Марковиќ, проф. д-р Татјана Миленковиќ, проф. д-р Славица Шубеска-Стратрова, проф. д-р Катерина Тошеска-Трајковска и проф. д-р Бети Зафирова-Ивановска. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област интерна медицина, ендокринологија.

На 2017 година е избран во звањето асистент на Медицинскиот факултет во областа интерна медицина, ендокринологија.

Во моментот е асистент по предметот Интерна медицина, ендокринологија. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1145 од 2.5.2017 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1145 од 2.5.2017, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2 Научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, кандидатот д-р Арѓент Муча изведува вежби на прв циклус студии по предметот Интерна медицина.

Д-р Арѓент Муча има објавено еден труд во списание со импакт-фактор (фактор на влијание), во меѓународни научни списанија, 7 труда во меѓународни научни публикации и 11 труда (апстракти) во зборници од научни собири.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Стручно усовршување во странство остварил со студиски престој во Словенија и во Турција.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучен во работата на стручни комисии и работни групи при Министерството за здравство, Лекарската комора на РС Македонија и Здравствен дом – Гостивар.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Арѓент Гзими Муча
(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје

Научна област: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболувања на метаболизмот

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ – НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. Број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,0.	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: интерна медицина; поле: ендокринологија; подрачје: „NGAL, CystatinC и β 2-microglobulin како можни рани маркери за дијабетична нефропатија кај пациенти со дијагностициран дијабетес мелитус тип 2”.	ДА
3	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	ДА
3.1	1. Назив на научното списание: Macedonian Medical Review 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 14, UK-2, Republika Srpska-1, USA-3, Germany1, Albania-1, Serbia-1, Denmark-1, Slovenia-1, Bulgaria-1 2. Наслов на трудот: NGAL И CYSTATINC ДВА МОЖНИ РАНИ МАРКЕРИ ЗА ДИЈАБЕТИЧНА НЕФРОПАТИЈА КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ДИЈАГНОСТИЦИРАН ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС ТИП2 4. Година на објава: 2020	ДА
3.2	1. Назив на научното списание: МЕДИКУС 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 23, МАКЕДОНИЈА-8, САД-4, ИЗРАЕЛ-1, ЦРНА ГОРА-1, ГЕРМАНИЈА-1, БУГАРИЈА-1, АЛБАНИЈА-2, ТУРЦИЈА-1, КОСОВО-4 3. Наслов на трудот: УЛОГАТА НА NGAL, CYSTATIN C И β 2-MICROGLOBULIN КАКО РАНИ МАРКЕРИ ЗА ДИЈАБЕТИЧНА НЕФРОПАТИЈА КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ДИЈАГНОСТИЦИРАН ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС ТИП 2: РЕВИЈАЛЕН ТРУД 4. Година на објава: 2020	ДА

Ред. Број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
3.3	1. Назив на научното списание: Medicus 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): _23, МАКЕДОНИЈА-8, САД-4, ИЗРАЕЛ-1, ЦРНА ГОРА-1, ГЕРМАНИЈА-1, БУГАРИЈА-1, АЛБАНИЈА-2, ТУРЦИЈА-1, КОСОВО-4 3. Наслов на трудот: HYPERPARATHYROIDISM PRIMARIA AND PATHOLOGICAL FRACTURES, A WOMAN WITH ADVANCED DISEASE - CASE REPORT 4. Година на објава: 2022	ДА
3.4	1.. Назив на научното списание: Macedonian Medical Review 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 14, UK-2, Republika Srpska-1, USA-3, Germany1, Albania-1, Serbia-1, Denmark-1, Slovenia-1, Bulgaria-1 3. Наслов на трудот: CIRS-G скорот брз начин за одредување на вкупниот степен на мултиморбидноста и за изборна оптимална и индивидуализирана терапија кај новодијагностицирани постари пациенти со ХЛЛ. Година на објава: 2020	ДА
4	Познавање на најмалку еден странски јазик, определен со општ акт на Универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа 1. Странски јазик: англиски 2. Назив на документот: PET, Cambridge University – ниво Б2 3. Издавач на документот: British Council 4. Датум на издавање на документот: 24.2.2017.	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Татјана Миленковиќ, с.р.
Доц. д-р Саша Јовановска-Мишевска, с.р.
Доц. д-р Искра Битоска-Милева, с.р.
Проф. д-р Злате Стојановски, с.р.
Н. сор. Александра Бабуловска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Арџент Гзими Муча
(име, татково име и презиме)

Институција: Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболувања на метаболизмот

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

	Назив на активноста	Поени
1.	- интерна медицина, за студенти по медицина, 2017 – 2023, УКИМ, Скопје 4 часа x 6 вежби x 3 групи x 14сем 0,03	30.24
	интерна медицина студенти по стоматологија, 2017– 2023, УКИМ, Скопје 2x4 часа x 3 гр x 14сем x 0.03	10.08
2.	Одржување на вежби од прв циклус студии (општа медицина – интерна медицина – клиничка пракса, 2017 – 2023 4 групи x 2 вежби по 4 часа x 0,03 x 14сем	13.44
3.	Консултации со студенти во рамки на здравствена клиничка пракса во период 2017 – 2023: 8студенти x 0.2 x 14семестри	22,4
4.	Одржување на вежби од прв циклус студии (општа медицина – интерна медицина – клиничка пракса - 2017-2023- (4 групи x 5 дена по 7 часа x 0,03 x14 семестри)	58,8
5.	Вежби за студенти по медицина, 2011 – 2017, Државен тетовски универзитет 12часа x 6 вежби x 4групи x 14сем 0,03	120,96
6.	Настава во работилници, секции, симпозиуми Учество на Fifth International Medical Congress of the Southeast European Medical Forum, Ohrid lake, Macedonia (10-13.09.2014) By EACCME European Accreditation Council for Continuing Medical Education	1
	Вкупно	256,92

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	Поени
1.1	Argjent Muca , RrezeartaElezi, NevzatElezi, RezartDalipi, Dr. Ivana MladenovskaStokojska. HYPERPARATHYROIDISMUS PRIMARIA AND PATHOLOGICAL FRACTURES, A WOMAN WITH ADVANCED DISEASE - CASE REPORTMedicusISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 27 (2) · 2022	3
1.2	Iskra Bitoska, TosoPlaseski, Sasha JovanovskaMishevskа, SlavicaShubeskaStratrova, Biljana Todorova, ArgjentMuca , ElizabetaStojovskaJovanovska, BrankicaKrstevska. Rare Case of OvarianSteroidCellTumorOtherwiseSpecified in a PostmenopausalWomen. JMS 2022; 5(2): 7-11	3
1.3	ArgjentMuca , GazmendAmzai, Tara Ristevska,TatjanaMilenkovik, EnesJashari , LencheKostadinova, SefedinBiljali and Jasmina MecheskaJovchevska. NGAL И	3

	CYSTATIN C - ДВА МОЖНИ РАНИ МАРКЕРИ ЗА ДИЈАБЕТИЧНА НЕФРОПАТИЈА КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ДИЈАГНОСТИЦИРАН ДИЈАБЕТЕС МЕЛИТУС ТИП2.Македонски медицински преглед= Mac.Med.Review 2020; 74 (3): 186-194.	
1.4	ArgjentMuca , GazmendAmzai, BesartajonuziIbrahimi, Muhamed Ibrahim, Tatjana Milenkovik. Улогатана NGAL, CystatinC и B2-microglobulin како рани маркери за дијабетична нефропатија кај пациенти со дијагностициран дијабетес мелитус тип 2-ревијален труд MEDICUS ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol • 25 (2) • 2020	3
1.5	GazmendAmzai, Oliver Karanfilski, Sonja Genadieva-Stavric, Tatjana Sotirova, SlobodankaTrpkovskaTerzieva, Marica Pavkovic, DijanaMilovska, ArgjentMuca , BozidarKocoski, MilceCvetanoski and Aleksandar Stojanovic. CIRS-G скоротбрзначинзаодредувањенавкупниотстепеннамултиморбидноста и заизборнаоптимална индивидуализирана терапија кај новодијагностицирани постари пациенти со ХЛЛ. Mac.Med.Review 2020; 74(2): 94-98	3
1.6	ArgjentMuca . MILD CASE OF INSULIN RESISTANCE IN A PATIENT WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS (CASE REPORT) Georgian Med News. 2018 Apr;(277):11-14.	3
1.7	ArgjentMuca , Artan Dika, Irfan Ahmeti, GjorgjeDzokic. Diabetic foot- pathogenesis and clinical classification. Review. Medicus ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol.XVII (1) June, 2012	3
	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт фактор за годината во која е објавен трудот, е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапни на интернет, како што се Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago, Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование	
2.1	ArgjentMuca , LutfiZylbeari, GazmendZylbeari, ZamiraBexheti. Impact of diabetes on the rate of progress of chronicrenalfailure. International Journal of Scientific & Engineering Research, Volume 6, Issue 5, May-2015 727 ISSN 2229-5518(8x 60% = 4,8 + IF 3,8)	8,6
3	Пленарни предавања на научен стручен собир со меѓународно учество 1. EASD Postgraduate Course in Tbilisi, Georgia from 10 - 12 May 2018. Предавач на тема: MILD CASE OF INSULIN RESISTANCE IN A PATIENT WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS 2. Предавач на Well cornel seminar in Salzburg for Lipid metabolizam, September 16-20.2018 Austria.	2 2
4.	Секциски предавања на научен/стручен собир 1.Предавач на континуирана медицинска едукација: „ Академија за дијабетес“, во рамките на Центар за семејна медицина. 2. Предавач на онлајн настан одржан на 11.11.2020, на тема: „Мултидисциплинарен пристап кон пациентите со хипертензија и дијабетес виден според препораките за дијагноза и третман“.	1 1
5	Предавања на Катедра за интерна медицина: 1. Предавање на тема: „Евалуација на дијагностички методи во донесување одлука за хируршки третман на адренални инциденталомии“, 15.3.2018 година	1
6.	Учесник во национален научен проект Отворена проспективна мултицентрична опсервациона студија за одредување на ефикасноста, подносливоста и сигурноста на вилдаглиптин (АГНИС) кај пациенти со дијабетес мелитус тип 2.	3

7.	Учесник во меѓународен научен проект	
	NN9535-4976 со наслов: MIRAGE-Мултицентрична, ретроспективна студија која ја анализира гликемиската контрола кај една група GLP-1 наивни пациенти со дијабетес тип 2 кои биле поставени на еднаш неделна терапија со semaglutide (OZEMPIC) во рутинската клиничка пракса во Северна Македонија.	5
8	Апстракти објавени во зборник на конференција	
8.1	A.Mucha, I.Bitoska, S.J.Mishevska, I.M.Stojkoska. University Clinic for Endocrinology, Diabetes and Metabolic diseases, Univ. Ss. Cyril and Methodius, Skopje, R. of North Macedonia Case Report: Severe form of Hypertriglyceridemia. 6th Macedonian Congress of Endocrinology with International Participation and 7th Diabetes Days in Macedonia with International Participation, Ohrid, 13-16 October, 2022	1
8.2	Argent Mucha, Cvetanka Volkanovska Ilijevska, Marija Zivkovic, Biljana Jovanoska Todorova. University Clinic for Endocrinology, Diabetes and Metabolic diseases, Univ. Ss. Cyril and Methodius, Skopje, R. of North Macedonia Case Report: THERAPEUTIC APPROACH IN RISPERIDONE INDUCED HYPERPOLACTINEMIA. 6th Macedonian Congress of Endocrinology with International Participation and 7th Diabetes Days in Macedonia with International Participation, Ohrid, 13-16 October, 2022	1
8.3	I.Mladenovska Stojkoska, A.Mucha, B. Torodova, I.Ahmeti. University Clinic for Endocrinology, Diabetes and Metabolic diseases, Univ. Ss. Cyril and Methodius, Skopje, R. of North Macedonia Приказ на случај: Гигантски пролактином. 6. Македонски конгрес по ендокринологија и 7. Дијабетолошки денови во Македонија со меѓународно учество, Охрид, 13-16.10.2023	1
8.4	Јовановска Мишевска С., Живковиќ Христова М., Муча А., Волкановска Илијевска Ц., Стевчевска А., Адамова К., Младеновска И., Шувеска Стратрова С. ЈЗУ Универзитетска клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболички нарушувања, Скопје, Р Северна Македонија Инцидент на Кушингова болест во Република Северна Македонија за период од 2013 до 2020 година, спрема податоците од националниот електронски здравствен систем. 6. Македонски конгрес по ендокринологија и 7. Дијабетолошки денови во Македонија со меѓународно учество, Охрид 13-16.10.2023	1
8.5	Билјана Тодорова, Саша Јовановска Мишевска, Арѓент Муча, Искра Битоска. ЈЗУ Универзитетска клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболички нарушувања, Скопје, Р Северна Македонија Приказ на случај кај пациентка со остеогенезис имперфекта. 6. Македонски конгрес по ендокринологија и 7. Дијабетолошки денови во Македонија со меѓународно учество, Охрид, 13 – 16.10.2023	1
8.6	Искра Битоска, Марија Илијовска, Билјана Тодорова, Татјана Б. Прошева, Арѓент Муча, Гоце Христов, Тошо Плашески. ЈЗУ Универзитетска клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболички нарушувања, Скопје, Р Северна Македонија. Редок случај на конгенитална адренална хиперплазија асоцирана со хиперкортизолемија. 6th Macedonian Congress of Endocrinology with International Participation and 7th Diabetes Days in Macedonia with International Participation, Ohrid, 13-16 October, 2022	1
8.7	B. Todorova, I.Bitovska, SJ Mishevska, K.Adamova, M. Zivkovic, A.Muca, I.Ahmeti. University Clinic for Endocrinology, Diabetes and Metabolic diseases, Univ. Ss. Cyril and Methodius, Skopje, R. of North Macedonia	1

	Case report of patient with mixed medullary-papillary carcinoma of thyroid gland. 5th Macedonian congress of endocrinology with international participation, Ohrid 10-13.05.2018	
8.8	A. Muca, T. Milenkovic, i. Ahmeti. I review of patients with diabetes in Macedonia. 4th Macedonian Congress on endocrinology, diabetes and metabolic disorders with international participation. Ohrid, Macedonia, 1-4 October 2014	1
8.9	V. Velkovska Nakova, B. Krstevska. C. Volkanovska Ilijevska, A. Stevcheska, A. Mucha, B. Todorovska, M. Boshevski. Does a mild form of subclinical hypothyroidism need treatment ? 9th ESE Young Endocrinologists and Scientists annual meeting	1
8.10	Ferit Mucha, Visar Mucha, Argjent Mucha 55 Прогноза на фебрилни конвулзии кај децата. Симпозиум за акутен абдомен. Кичево, 2010 год., во организација на Албанско лекарско друштво.	1
8.11	A. Mucha, V. Limani, S. Markovic One-year retrospective study of hospitalized patients on parenteral bisphosphonate therapy at Univ. Kl. for Endocrinology, Diabetes and Metabolic Disorders, Skopje, Republic of Northern Macedonia. 1 WCO IOF-ESCEO 2019 Paris/poster presentation	1
	Вкупно	55.6

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред . бр.	Назив на активност:	Поени
1	Книги од стручна област: Nasir Bexheti, Selim Cerkezi, Argjent Muca so koavtori Anatomija e njeriut – текст и атлас за студентите по фармација, физиотерапија, медицински сестри, акушерки и при физичко и здравствено воспитување, на Државниот тетовски универзитет, 2013.	4
2	Завршена специјализација од областа ендокринологија	2
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС		
1	1. Член на испитна комисија за полагање на стручен испит (2012-2014) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
	2. Член на испитна комисија за полагање на стручен испит (19.2.2016) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
	3. Член на испитна комисија за полагање на стручен испит (10.12.2018) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
	4. Претседател на испитна комисија за полагање на стручен испит (17.9.2020) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
	5. Претседател на испитна комисија за полагање на стручен испит (17.3.2021) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
	6. Претседател на испитна комисија за полагање на стручен испит (20.10.2021) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
	7. Претседател на испитна комисија за полагање на стручен испит (14.2.2022) при Лекарска комора на Р Северна Македонија	1
		1

	<p>8. Член на организационен комитет на Четврти македонски конгрес по ендокринологија со меѓународно учество, 1 – 4.10.2014, Охрид</p> <p>9. Член на организационен комитет на Првите дијабетолошки денови со меѓународно учество, 1 – 3.4.2016, Маврово</p> <p>10. Член на организационен комитет на Вторите дијабетолошки денови со меѓународно учество, 31.3 – 2.4.2017</p> <p>11. Член на организационен комитет на 5. Конгрес по ендокринологија и 3. Дијабетолошки денови со меѓународно учество, 10 – 13.5.2018, Охрид</p> <p>12. Член на организационен комитет на Четврти дијабетолошки денови со меѓународно учество, 29-32.03.2019, Крушево</p> <p>13. Член на организационен комитет на Петти дијабетолошки денови со меѓународно учество, 13 – 14.11.2020, Скопје</p> <p>14. Член на организационен комитет на Шести дијабетолошки денови со меѓународно учество, 5 – 7.11.2021</p> <p>15. Член на организационен комитет на 6. Конгрес по ендокринологија и 7. Дијабетолошки денови со меѓународно учество, 13 – 16.10.2022, Струга</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	
2.	<p>Благодарница</p> <p>1. Признание за ас. д-р Арѓент Муча за успешна промоција и соработка во науката, издадено од ‘European Institute of Management, Law and Diplomacy, 17.5.2017.</p> <p>2. Благодарница за д-р Арѓент Муча за особен придонес и ангажираност при справување со пандемијата предизвикана од корона вирусот COVID19-доделена од Лекарска комора на Република Северна Македонија, 5.6.2021</p> <p>3. Благодарница за д-р Арѓент Муча за дадениот придонес за време на пандемијата предизвикана од COVID-19, доделена од градоначалникот на Општина Гостивар, господин Арбен Таравари, јуни 2021</p> <p>4. Благодарница додена на д-р Арѓент Муча за несебичен ангажман и работа со ковид-пациенти во ЈЗУ Институт за белодробни заболувања кај децата во текот на 2021 год.</p>	<p>3</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>3</p>	
3.	<p>Студиски престои во странство</p> <p>1. Студиски престој во Општа болница – Птуј, Интерно одделение, Република Словенија, 20 – 31.5.2019.</p> <p>2. Студиски престој на Одделението за нуклеарна медицина при Универзитетската клиника во Марибор, Р Словенија, каде што се стекнал со знаење од областа на тирологијата, 20 – 31.5.2019.</p> <p>3. Двонеделна обука во Медицински факултет при Универзитетот во Тракија, Едирне, Република Турција. Институт за патологија, 4 – 17.7.2011.</p> <p>4. Двонеделна обука на Медицинскиот факултет при Универзитетот во Тракија, Едирне, Р Турција, 23.6 – 6.7.2014.</p>	<p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p> <p>0.5</p>	<p>знаење од</p>
	Вкупно	29	

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	256,92
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	55,6
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	6
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	29
Вкупно	347,52

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Татјана Миленковиќ, с.р.
Доц. д-р Саша Јовановска-Мишевска, с.р.
Доц. д-р Искра Битоска-Милева, с.р.
Проф. д-р Злате Стојановски, с.р.
Н. сор. Александра Бабуловска, с.р.

Д-Р ВЕРА ПЕНШОВСКА НИКОЛОВА

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Д-р Вера Пеншовска Николова е родена во Скопје, на 17 септември 1973 година.

Дипломирала на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во 1998 година, со што се стекнала со образование – доктор на медицина. Специјализација по интерна медицина завршила во 2013 година на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, со што се здобила со образование – специјалист по интерна медицина. Во 2022 година завршила трет циклус – докторски студии на Медицинскиот факултет при УКИМ, студиска програма: Клиничка медицина, потпрограма: Кардиологија. Докторската дисертација на тема: „Срцеви и липидни маркери како предиктори на коронарната артериска болест кај дијабетес мелитус тип 2 пациенти, со и без дијабетична нефропатија“ ја одбранила во ноември 2022 години, пред Комисија во состав: н. сов. д-р Б. Танева, проф. д-р М. Бошевски, проф. д-р Б. З. Ивановска, проф. д-р Е. С. Костовска и проф. д-р Т. Миленковиќ. Во 2023 година завршила супспецијализација по дијабетологија на Клиниката за ендокринологија, Медицински факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, и се стекнала со звањето супспецијалист по дијабетологија.

Научноистражувачка дејност

Д-р Вера Пеншовска Николова има објавено вкупно 4 научни труда, како и 5 труда во зборници од научни собири.

Д-р Вера Пеншовска Николова учествувала како член во 4 научни проекти, а имала и 13 секциски предавања на стручен собир.

Д-р Вера Пеншовска Николова е автор на книгата „Срцеви и липидни маркери како предиктори за коронарната артериска болест кај дијабетес мелитус тип 2 пациенти, со и без дијабетична нефропатија“.

Стручно-применувачка дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Вера Пеншовска Николова била претседател и член на испитна комисија на Лекарската комора за проверка на стручните знаења и способности на докторите на медицина за стекнување со лиценца за работа.

Д-р Вера Пеншовска Николова подготвила 18 стручни извештаи за одредени особини на лекови и 13 извештаи за истражувања на пазарот за квалитет и несакани дејства за одредени препарати.

Д-р Вера Пеншовска Николова остварила стручно усовршување во странство – студиски престој во Р Словенија и Р Бугарија.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: **ВЕРА ХРИСТО ПЕНШОВСКА-НИКОЛОВА**

(име, татково име и презиме)

Институција: **МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ, УКИМ**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболувања на метаболизмот

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ – НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус * Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,6.	ДА
2	Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира Назив на научната област: ДОКТОР НА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ; поле: КЛИНИЧКА МЕДИЦИНА; подрачје: КАРДИОЛОГИЈА.	ДА
3	Објавени најмалку четири научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор	ДА
3.2	Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови 3.2.1 1. Назив на научното списание: МЕДИКУС 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 23, МАКЕДОНИЈА-8, САД-4, ИЗРАЕЛ-1, ЦРНА ГОРА-1, ГЕРМАНИЈА-1, БУГАРИЈА-1, АЛБАНИЈА-2, ТУРЦИЈА-1, КОСОВО-4 3. Наслов на трудот: Алергична реакција на протамин како составна компонента на инсулин 4. Година на објава: 2019 3.2.2 1. Назив на научното списание: МЕДИКУС 2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 23, МАКЕДОНИЈА-8, САД-4, ИЗРАЕЛ-1, ЦРНА ГОРА-1, ГЕРМАНИЈА-1, БУГАРИЈА-1, АЛБАНИЈА-2, ТУРЦИЈА-1, КОСОВО-4 3. Наслов на трудот: Impact of socio-demographic risk factors for prediabetes in two different ethnic backgrounds in Skopje 4. Година на објава: 2019 3.2.3 1. Назив на научното списание: МЕДИКУС	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): _23, МАКЕДОНИЈА-8, САД-4, ИЗРАЕЛ-1, ЦРНА ГОРА-1, ГЕРМАНИЈА-1, БУГАРИЈА-1, АЛБАНИЈА-2, ТУРЦИЈА-1, КОСОВО-4</p> <p>3. Наслов на трудот: Cardiac and lipid markers as predictors for coronary artery disease in prediabetic patients</p> <p>4. Година на објава: 2020</p> <p>3.2.4</p> <p>1. Назив на научното списание: МЕДИКУС</p> <p>2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): _23, МАКЕДОНИЈА-8, САД-4, ИЗРАЕЛ-1, ЦРНА ГОРА-1, ГЕРМАНИЈА-1, БУГАРИЈА-1, АЛБАНИЈА-2, ТУРЦИЈА-1, КОСОВО-4</p> <p>3. Наслов на трудот: Асоцираност на срцеви и липидни биомаркери со некои параметри кај дијабетична нефропатија кај пациенти со ДМ тип2</p> <p>4. Година на објава: 2021</p>	
3-5	<p>Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји</p> <p>3.5.1</p> <p>1. Назив на зборникот: European Incretin Study Group</p> <p>2. Назив на меѓународниот собир: European Incretin Study Group Meeting, Lozana 2022</p> <p>3. Имиња на земјите: CH, UK, FR, DK, DE, IT, P</p> <p>4. Наслов на трудот: Safety effect of Therapy with liraglutide, metformin and statins on HbA1c and lipid markers (ApoA1 and ApoB) in patients with T2DM.</p> <p>5. Година на објава: 2022</p> <p>3.5.2</p> <p>1. Назив на зборникот: EASD Incretin Study Group</p> <p>2. Назив на меѓународниот собир: Third EASD Incretin Study Group Meeting, Bochum 2019</p> <p>3. Имиња на земјите: CH, UK, FR, DK, DE, IT, P</p> <p>4. Наслов на трудот: Safety effect of combination therapy with Liraglutide plus metformin on HGP and HbA1c vs each therapy alone in patients with T2DM</p> <p>5. Година на објава: 2019</p>	ДА

4	Познавање на најмалку еден странски јазик, определен со општ акт на Универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа 5. Странскијазик: АНГЛИСКИ 6. Називнадокументот: УВЕРЕНИЕ Ц1 7. Издавачнадокументот: УКИМ, ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ 8. Датум на издавање на документот: 16.12.2022	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Татјана Миленковиќ, с.р.
Доц. д-р Саша Јовановска-Мишевска, с.р.
Доц. д-р Искра Битоска-Милева, с.р.
Проф. д-р Злате Стојановски, с.р.
Н. сор. Александра Бабуловска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: *ВЕРА ХРИСТО ПЕНШОВСКА-НИКОЛОВА*

(име, татково име и презиме)

Институција: *МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ, УКИМ*

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболувања на метаболизмот

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред . бр	Назив на активност:	Пое ни
1	Учесник во национален научен проект	
1.1	Национален научен проект: Истражување за епидемиолошките карактеристики на пациентите со хипертензија и висок кардиоваскуларен ризик во Република Македонија, Zentiva Pharma Macedonia. Проектот е одржан од 15.1.2020 до 14.1.2021 год.	3
1.2	Отворена проспективна мултицентрична опсервациона студија за одредување на ефикасноста, подносливоста и сигурноста на вилдаглиптин (Агнис) кај пациенти со дијабетес мелитус тип 2. Проектот е одржан од јуни 2021 до јуни 2022 год.	3
1.3	Проект на Влада на РС Македонија, Здравствен дом – Скопје и ОЖТМ ДЕРЈА – „Почитувај ги препораките – Живеј живот без ковид 19”. Проектот се одржа од август 2021 до декември 2021 год.	3
2	Учесник во меѓународен научен проект	
2.1	Меѓународен научен проект - NN9535-4976: Мултицентрична ретроспективна студија која ја анализира гликемиската контрола кај една група GLP наивни пациенти со дијабетес тип 2 кои биле поставени на еднаш неделна терапија со Semaglutide(Ozempic) во рутинската клиничка пракса во Северна Македонија. Проектот е одржан од јуни 2021 до август 2022 год.	5
3	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови	
3.1	Vera Penshovska Nikolova. Алергична реакција на протамин како составна компонента на инсулин. Medicus . 2019; 217-223; ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 24 (2)	5
3.2	Vera Penshovska Nikolova. Impact of socio-demographic risk factors for prediabetes in two different ethnic backgrounds in Skopje. Medicus, 2019; 334-338; ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 24 (3) · 2019	5
3.3	Vera Penshovska Nikolova. Cardiac and lipid markers as predictors for coronary artery disease in prediabetic patients. Medicus. 2020; 257-261; ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 25 (2) · 2020	5
3.4	Vera Penshovska Nikolova. Асоцираност на срцеви и липидни биомаркери со некои параметри кај дијабетична нефропатија кај пациенти со ДМ тип 2 пациенти. Medicus. 2021;194-200; ISSN 1409-6366 UDC 61 Vol · 26 (2) · 2021	5
4	Апстракти објавени во зборник на конгрес или конференција со меѓународно учество	

4.1	Апстракт со наслов: „Здравјето на бегалците од Косово во Република Македонија“, Ончева С., Пауновска С., Трповски А., Пеншовска В. , Трпковска С., Бабуловска А., Стојановска И., Стојанова В., објавен во Зборник на резимеа, Втор конгрес на лекарите од превентивна медицина на Македонија со меѓународно учество, одржан од 2 до 5 октомври 2002 год.	1
4.2	Vera P. N. , Hristijan N. Safety effect of therapy with liraglutide , metformin and statins on HBA1C and lipid markers (ApoA1 and ApoB) in patients with T2DM; European Incretin Study Group Meeting; 2022; Lozana, Switzerland .	1
4.3	Penshovska Nikolova V. Safety effect of combination therapy with Liraglutide plus metformin on HGP and HBA1C vs each therapy alone in patients with DM T2; Third EASD Incretin Study Group Meeting, 2019; Bohum, Germany .	1
4.4	V. Penshovska Nikolova , N. Stojanovski; Safety effect of liraglutide vs sulfonylurea in patients/ people with T2DM before, during and after Easter fasting ; Second EASD Incretin Study Group Meeting 2017; Piza .	1
4.5	Marina Spasovska, Tatjana Rushkovska, Vera Penshovska Nikolova. Klinickoznacajna Hemoglobin A1C Icelivoterapijatanashekernatabolest.; Nacionalni Kongres zdravstvenih radnika Srbije samedjunarodnimucescem (Save zdruzenj zdrastvenih radnika Srbije); 22 - 26 05 2019 , Zlatibor Srbija.	1
5	Секциско предавање на стручен собир	
5.1	Предавање пред стручен аудиториум на тема: „Фенофибрат во третман на хипетририглицеридемија“, 25.5.2017 год. во Скопје (Mylan)	1
5.2	Предавање пред стручен аудиториум на тема: „Глика – не зголемува кардиоваскуларен ризик“, декември 2020 год. (Белупо)	1
5.3	Предавање пред стручен аудиториум на тема: „Инсулинска терапија со инсулинот лиспро и со мешавина од инсулински аналози“, од 30.6. до 31.12.2017 год. во Скопје (Мета Медикодоел – Лили)	1
5.4	Предавања пред стручен аудиториум на тема: „Локалните и меѓународните искуства во згрижувањето на шеќерната болест, инсулините и помагалата за инјектирање инсулин – производи на Elli Lilly and Co во контролата на дијабетесот“, реализирани во период од 1.3. до 31. 12.2017 год. во Скопје (Мета Медикодоел – Лили)	1
5.5	Предавање пред стручен аудиториум на тема: „Jardiance во приоритизација на терапијата на Т2ДМ“, во рамките на предавањето со тема: Jardiance – од контрола на гликемија до заштита на срцето и бубрезите, што се одржа на 22.11.2022 год. во Скопје (Демано Хр консалтинг), Бехрингер.	1
5.6	Предавање пред стручен аудиториум / округла маса ,на тема:”Современ терапевтски пристап во лекувањето на хроничната коронарна болест; место и улога на триметазидинот ” одржано на ден 01. 10 .2021год. во Скопје.(Зентива Пхарма Македонија)	1
5.7	Предавање пред стручен аудиториум во склоп на IMPROVE-работилница на тема: „Клиничко искуство кај пациент со ДМ тип 2 префрлен од НПХ на современ долгоделувачки инсулински аналог“, одржано на 7.6.2016 год. во Скопје (Ново Нордиск Фарма Доел – Скопје)	1
5.8	Предавање пред стручен аудиториум (доктори по семејна медицина) на тема: „Модул 1 – превенција и рана детекција на дијабетес, со фокус на прекумерна телесна тежина“, одржано на 12.12.2020 год. во Скопје (Ново Нордиск Фарма Доел – Скопје)	1

5.9	Предавање пред стручен аудиториум (во склоп на OPPORTUNITY работилница со членови на Научното здружение на дијабетолози) на тема: „Водење на пациенти со ДМ2 и други ризици – приказ на случај“, одржано на 28.2.2017 год. во Скопје (Ново Нордиск Фарма Доел – Скопје)	1
5.10	Предавање пред стручен аудиториум (доктори по семејна медицина) на тема: „Модул 2 – Водење на пациент со ДМ2 со фокус на броење на јаглехидрати“, одржано на 29.5.2021 год. во Скопје. (Ново Нордиск Фарма Доел – Скопје)	1
5.11	Предавање пред стручен аудиториум (доктори по семејна медицина) на тема: „Модул 4 – Справување со коморбидитети и компликации кај Дм тип 2)“, одржано на 11.12.2021 год. во Скопје (Ново Нордиск Фарма Доел – Скопје)	1
5.12	Предавање пред стручен аудиториум на тема: „Современи лекови во кардиоваскуларната патологија“, одржано на 25.2.2020 год. во Скопје (Македонско здружение по кардиологија и Научно здружение на ендокринолози и дијабетолози)	1
5.13	Предавање на Академија за дијабетес (Центар за семејна медицина, Медицински факултет – Скопје), Скопје, 2020 год.	1
Вкупно од научноистражувачка дејност		42

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Стручна монографија	
1.1	Срцеви и липидни маркери како предиктори за коронарната артериска болест кај дијабетес мелитус тип 2 пациенти со и без дијабетична нефропатија Издавач: Печатница „Пропоинт“, Скопје СIP COBISS.MK.ID 58582277	8
2	Експертски активности	
2.1	Технички извештај за клиничка ефикасност и несакани дејства на производот COMBINERV (авторско дело) Вемакс011 Фарма ДОО Белград, Претставништво – Скопје, октомври 2020	1
2.2	Стручен извештај за особините на лекот Дона Гудвил Фарма доо – Скопје, април 2016	1
2.3	Извештај за клиничка ефикасност и несакани дејства на производот Combineriv (авторско дело) Вемакс011 Фарма ДОО Белград, Савски Венац, Претставништво – Скопје, март 2021	1
2.4	Стручно мислење на тема: Хипертензија ЊУ МЕДИА ГРУП ДООЕЛ, Скопје, април 2014	1
2.5	Стручно мислење за утврдување на процент на високо и многу високоризични пациенти со хиперлипидемија во однос на вкупниот број пациенти КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 15.9. до 15.12.2014	1
2.6	Стручно мислење за честотата на појава на новодијагностицирани случаи со хипертензија и хиперлипидемија КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1 до 28.2.2015	1

2.7	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата на појава на хипертензија и хиперлипидемија КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1.9. до 31.12.2015 год.	1
2.8	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата на ризик-факторите за кардиоваскуларно заболување КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1.9. до 25.12.2016 год.	1
2.9	Стручно мислење во форма на завршен извештај за честотата на ХТА и ХПЛ како најчести ризик-фактори за КВЗ КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1.2. до 31.5.2016 год.	1
2.10	Стручно мислење во форма на завршен извештај за честотата на ХТА и ХПЛ како најчести ризик-фактори за КВЗ КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1.3. до 30.6. 2017	1
2.11	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата за пациенти со умерена кон тешка хипертензија КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 21.8. до 21.12.2017	1
2.12	Извештај за анализа на пазар ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, февруари 2021	1
2.13	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата на пациенти со дислипидемија КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1.3. до 30.6.2018 год.	1
2.14	Извештај за клиничка ефикасност и несакани дејства на производот Combivert (авторско дело) Вемакс011 Фарма ДОО Белград, Вождовац, Претставништво – Скопје, декември 2022	1
2.15	Извештај за клиничка ефикасност и несакани дејства на производот Combivert (авторско дело) Вемакс011 Фарма ДОО Белград, Вождовац, Претставништво – Скопје, август 2022	1
2.16	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата за појава на хипертензија и хиперлипидемија КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1 до 31.5.2015	1
2.17	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата за пациенти со хипертензија и хиперлипидемија како најчести ризик-фактори за КВЗ КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1 до 30.4.2015 год.	1
2.18	Стручно мислење во форма на завршен извештај за епидемиолошко испитување на честотата на појава на ХТА И ХПЛ КРКА ФАРМА ДООЕЛ – Скопје, за период од 1.3.2015 до 31.03 2015	1
3	Истражување на пазарот – учесник/соработник	
3.1	Истражување на пазарот за препарати и идентификација на несакани дејства ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, јануари 2020	1
3.2	Истражување на пазарот за утврдување на квалитетот на препаратите	

	ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, Јануари 2021	1
3.3	Истражување на пазарот за утврдување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, јануари 2022	1
3.4	Истражување: Следење атхеренца кај пациенти при акутни и хронични заболувања Визиомед ГБГ ДООЕЛ, Скопје, јуни 2019	1
3.5	Истражување: Следење атхеренца кај пациенти при акутни и хронични заболувања Интер-Еврогенекс ДООЕЛ, јануари 2020	1
3.6	Истражување: Следење атхеренца кај пациенти при акутни и хронични заболувања, Визиомед ГБГ ДООЕЛ, Скопје, мај 2018	1
3.7	Истражување за следење на параметри кај хипертензија, хиперлипидемија и дијабетес ХЕЛИОС МЕДИКАЛ ДООЕЛ, Скопје, за период од 1 април до 31 јули 2021 год.	1
3.8	Истражување на пазарот за утврдување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, за период од 2 февруари до 15 мај 2015	1
3.9	Истражување на пазарот заради унапредување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, ноември 2016	1
3.10	Истражување на пазарот заради унапредување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, февруари 2018	1
3.11	Истражување на пазарот заради унапредување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, ноември 2017	1
3.12	Истражување на пазарот заради унапредување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје, за период од 15 јануари до 28 април 2016	1
3.13	Истражување на пазарот заради унапредување на квалитетот на препаратите ВАРУС ДООЕЛ, Скопје За период од 8 јуни до 8 септември 2015 год.	1
4	Воведување нова лабораториска /клиничка или јавноздравствена метода во областа на медицинските науки и здравството -првпат во институцијата воведена метода	
4.1	Испитување на аполипопротеин А1 како предиктор за коронарна артериска болест кај ДМ Т 2 пациенти со и без дијабетична невропатија	1
4.2	Испитување на аполипопротеин Б како предиктор за коронарна артериска болест кај ДМ Т 2 пациенти со и без дијабетична невропатија	1
4.3	Испитување на НТ про БНП како предиктор за коронарна артериска болест кај ДМ Т 2 пациенти со и без дијабетична невропатија	1

5	Завршена специјализација во областа на медицинските науки и здравството – специјализација по интерна медицина, јануари 2013	2
6	Завршена супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството – супспецијализација по дијабетологија, март 2023	1
Вкупно од стручно-применувачка дејност		45

ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Ред. бр.	Назив на активноста	Поени
1	Студиски престој во странство до 3 месеци	
1.1	Студиски престој во Ново место, Р Словенија, во период од 2 до 13.12.2013 год.	0,5
1.2	Студиски престој во Софија (Токуда), Р Бугарија, во период од 12.5 до 6.6.2014 год.	0,5
2	Учество во комисији и тела на државни и други органи	
2.1	Претседател на испитна комисија на Лекарската комора за проверка на стручните знаења и способности на докторите на медицина за стекнување со лиценца за работа, 22 ноември 2016 год.	1
2.2	Член на испитна комисија на Лекарската комора за полагање на стручен испит во декемвриска испитна сесија, 22 и 23 декември 2016 год.	1
2.3	Член на испитна комисија на Лекарската комора за полагање на стручен испит за проверка на стручните знаења и способности на д-р Фана Личоска Јосифовиќ во декемвриска испитна сесија, на 22.5.2013 год.	1
3	Награда за научни достигнувања во струкова организација – самостојна	
3.1	Благодарница (Лекарска комора на Р Македонија) за особен придонес и ангажираност при справување со пандемијата предизвикана од корона вирусот Covid 19 (5.6.2021)	3
3.2	Благодарница (ОЖТМ ДЕРЈА, ЈЗУ Здравствен дом – Скопје, ГРАД СКОПЈЕ) за особен придонес и ангажираност во проектот „Вакцинирано население е заштитено од Covid 19“ (Скопје, 2020)	3
3.3	Благодарница (ОЖТМ ДЕРЈА, ЈЗУ Здравствен дом – Скопје, ГРАД СКОПЈЕ) за особен придонес и ангажираност во проектот „Вакцинирај се! Почитувај ги протоколите, живеј живот без Covid 19“ (Скопје, 2021)	3
Вкупно од дејности од поширок интерес		13

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	52
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	45
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	13
Вкупно	110

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Татјана Миленковиќ, с.р.
 Доц. д-р Саша Јовановска-Мишевска, с.р.
 Доц. д-р Искра Битоска-Милева, с.р.
 Проф. д-р Злате Стојановски, с.р.
 Н. сор. Александра Бабуловска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатите, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на ас. д-р Арѓент Муча и д-р Вера Пеншовска-Николова.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатите од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека пријавените кандидати ас. д-р Арѓент Муча и д-р Вера Пеншовска-Николова поседуваат високи научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнуваат сите услови да бидат избрани во научно звање во научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболувања на метаболизмот.

Според гореизнесеното, Комисијата има особена чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, ас. д-р Арѓент Муча да биде избран за **НАУЧЕН СОРАБОТНИК** по предметите од научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и ендокринологија и заболувања на метаболизмот.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Татјана Миленковиќ, с.р.
Доц. д-р Саша Јовановска-Мишевска, с.р.
Доц. д-р Искра Битоска-Милева, с.р.
Проф. д-р Злате Стојановски, с.р.
Н. сор. Александра Бабуловска, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДНО ЛИЦЕ ВО СИТЕ НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ПРЕДМЕТИТЕ ОД НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ИНТЕРНА МЕДИЦИНА, ГЕРИЈАТРИЈА, ЗДРАВСТВЕНА НЕГА И ПУЛМОЛОГИЈА СО ФТИЗИОЛОГИЈА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Медицински факултет – Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 14.2.2023 година, за избор на 1 лице во сите научни звања по предметите од научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и пулмологија со фтизиологија, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет, бр. 02-1370/23, донесена на XLVII седница одржана на 21.3.2023 година, формирана е Рецензентска комисија во состав:

1. проф. д-р Дејан Докиќ
2. проф. д-р Деска Димитриевска
3. проф. д-р Јагода Стојковиќ
4. доц. д-р Фана Личоска Јосифовиќ
5. в. н. сор. д-р Антонио Георгиев.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на 1 лице во сите научни звања по предметите од научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и пулмологија со фтизиологија, во предвидениот рок се пријави еден кандидат: ас. д-р Марија Здравеска.

Ас. д-р Марија Здравеска

Биографски податоци

Ас. д-р Марија Здравеска е родена на 5.9.1966 година во Скопје. Основно и средно образование завршила во Скопје со одличен успех, како првенец на генерацијата. На Медицинскиот факултет во Скопје се запишала во учебната 1984/85 година, а го завршила на 20.5.1990 година, со просечен успех 9,73.

По задолжителниот приправнички стаж, положила државен испит на 1, 2 и 3.7.1991 година. Од март до ноември 1991 година работела на проектот „Имунолошки карактеристики на малигните заболувања (МАГРИМ)“ на ЈЗУУ Клиника за пулмологија и алергологија во Скопје, каде што е примена во редовен работен однос од 22.11.1991 година.

Со специјализација по предметот Интерна медицина започнала на 1.9.1992 година, а специјалистичкиот испит го положила на 27.9.1996 година. За помлад асистент на предметот Интерна медицина е избрана во ноември 1992 година, а за асистент на Катедрата за интерна медицина е избрана во октомври 1997 година, во кое

звање е до 2006 година. Со супспецијализација по пулмологија и респираторна алергологија започнала во јуни 1997 годна, а со звањето супспецијалист по пулмологија и респираторна алергологија се здобила во октомври 1999 година. Од 2016 година е ангажирана на Медицинскиот факултет, Катедра за интерна медицина како асистент докторанд, а од 2021 како асистент.

Постдипломските студии од областа на третманот на астмата ги завршила во декември 1999 година, со одбрана на магистерската теза со наслов „Кортикостероиди за инхалација – несакани ефекти и граници на сигурност“. Од ноември 2016 година ги започнала докторските студии, а докторската дисертација на тема: „Релативен ризик за рецидив и компликации кај различни модалитети на третман на пулмонална тромбемболија“ ја одбрани на 27.1.2023 година.

Во тек на студиите на Медицинскиот факултет во Скопје, како и во тек на работата на Клиниката за пулмологија и алергологија, има учествувано на повеќе домашни интернационални конгреси, семинари и работилници, презентирајќи ги своите истражувања од областа на педијатриската генетика, перкутаната транслуминална ангиопластика, местото на ултрасонографијата кај болестите на плеврата и белодробните тумори и дијагнозата и третманот на бронхијалната астма и ринитот. Член е на: Македонското респираторно здружение, Македонското здружение за алергологија и клинична имунологија, Лекарската комора и Македонското лекарско друштво, Европското и Турското респираторно здружение, Европската и Светската асоцијација за бронхологија и интервентна пулмологија.

Од 1992 година, активно е вклучена во основањето и активноста на Центарот за астма при Клиниката, основањето и организацијата на работата на десетте регионални центри за астма и ХОББ во Македонија во 2007/2008 година и едукацијата на здравствениот персонал за работа во овие центри.

На почетокот на својата работа на Клиниката, поле на посебен интерес ѝ биле несаканите ефекти на кортикостероидите за инхалација и едукациските програми за астма и ХОББ, а од 2003 година работи на Одделот за инвазивна дијагностика и интервентна пулмологија. Континуирано е инволвирана во изработка на водичите за астма, ХОББ, белодробен карцином и белодробна емболија на Клиниката и во рамките на Македонското респираторно здружение.

Од октомври 2007 до јануари 2009 годија е на позицијата претседател на Управниот одбор на Клиниката.

Од 2008 до 2014 година ја извршувала функцијата генерален секретар, а од април 2014 година, претседател на Македонското респираторно здружение.

Во 2016 година добила лиценца за спирометрија од Европското респираторно здружение.

Во март 2017 година завршила обука за: Physician Champion for Tobacco Dependence Treatment, во Henry Ford Global Health Initiative, во Детроит, САД.

Автор е на 319 публикувани трудови во национални и интернационални списанија.

Како главен и помошен истражувач има учествувано во десетина клиничко-истражувачки проекти.

Зборува англиски, француски, српски и хрватски јазик.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Марија Момчило Здравеска

Институција: Медицински факултет – Скопје

Научна област: интерна медицина, пулмологија со фтизиологија

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАУЧНО ЗВАЊЕ – НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	<p>Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус *</p> <p>Просечниот успех на прв циклус изнесува: 9,73.</p> <p>Просечниот успех на втор циклус изнесува: 10.</p>	ДА
2	<p>Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира</p> <p>Назив на научната област: клиничка медицина; поле: пулмологија со фтизиологија.</p>	ДА
3	<p>Објавени најмалку четири научни труда** во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор</p>	ДА
3.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>3.1.1</p> <p>1. Назив на научното списание: Tob. Prev. Cessation</p>	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>2. Назив на електронската база на списанија: PubMed, Scopus</p> <p>3. Наслов на трудот: Current practices and perceived barriers to tobaccotreatment delivery among healthcare professionals from 15 European countries. The EPACTT Plus project</p> <p>4. Година на објава: 2020</p> <p>3.1.2</p> <p>1. Назив на научното списание: Tobacco Induced Diseases (Impact factor 5.2)</p> <p>2. Назив на електронската база на списанија: PubMed, Scopus, Web of science</p> <p>3. Наслов на трудот: Impact of the ENSP eLearning platform on improving knowledge, attitudes and self-efficacy for treating tobacco dependence: An assessment across 15 European countries</p> <p>4. Година на објава: 2020</p>	
3.2	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</p> <p>3.2.1</p> <p>1. Назив на научното списание: Macedonian Medical Preview</p> <p>2. Меѓународен уредувачки одбор (Bernardus Ganter - UK, Daniel Rukavina - Croatia, Dusko Vasic - Republika Srpska Frank A. Chervenak - USA, Franz Porzsolt - Germany, Isuf Kalo - Albania, Idris T. Ocal - Arizona, USA, Jovan Hadzi-Djokic - Serbia, Ljubisa Markovic - UK, Lako Christiaan - Danmark, Marina Kos - Croatia, Pavel Poredos - Slovenia, Vladimir Ovcharov - Bulgaria, Stefan Tofovic – USA)</p> <p>3. Наслов на трудот: ADENOID CYSTIC CARCINOMA TREATED WITH ELECTROCAUTERY–5-YEAR SURVIVAL</p> <p>4. Година на објава: 2020</p>	ДА

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>3.2.2</p> <p>1. Назив на научното списание: Macedonian Medical Preview</p> <p>2. Меѓународен уредувачки одбор (Bernardus Ganter - UK, Daniel Rukavina - Croatia, Dusko Vasic - Republika Srpska Frank A. Chervenak - USA, Franz Porzsolt - Germany, Isuf Kalo - Albania, Idris T. Ocal - Arizona, USA, Jovan Hadzi-Djokic - Serbia, Ljubisa Markovic - UK, Lako Christiaan - Danmark, Marina Kos - Croatia, Pavel Poredos - Slovenia, Vladimir Ovcharov - Bulgaria, Stefan Tofovic – USA)</p> <p>3. Наслов на трудот: Complications associated with acute pulmonary embolism – data from the registry of patients with venous thrombembolism</p> <p>4. Година на објава: 2022</p>	
4	<p>Познавање на најмалку еден странски јазик, определен со општ акт на Универзитетот, односно на самостојната висока стручна школа</p> <p>9. Странски јазик: англиски</p> <p>10. Назив на документот: Прелиминарен тест за англиски јазик, ниво B2</p> <p>11. Издавач на документот: Cambridge English/British Council Skorje</p> <p>12. Датум на издавање на документот: 2.10.2015</p>	ДА
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	ДА

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Дејан Докиќ, с.р.

Проф. д-р Деска Димитријевска, с.р.

Проф. д-р Јагода Стојковиќ, с.р.

Доц. д-р Фана Личоска Јосифовиќ, с.р.

В. н. сор. д-р Антонио Георгиев, с.р.

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО
СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: ас. д-р Марија Здравеска

Институција: Медицински факултет – Скопје

Научна област: интерна медицина, пулмологија со фтизиологија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	<p>Одржување на вежби</p> <p><u>Стара програма</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - интерна мед. (26 семестри x 15 x 4h/нед) = 1560h x 0.03 = 46.8 - интерна пр. (26 семестри x 15 недели x 3h/нед) = 1170h x 0.03 = 35.1 - стоматолози (13 семестри x 15 недели x h 3h/нед) = 585h x 0.03 = 17.55 <p><u>Нова програма</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - интерна мед. (13 семестри x h 28h) = 364h x 0.03 = 10.92 - клиничко исп. (13 семестри h 18h) = 234h x 0.03 = 7.02 - стоматолози (7 семестри x 8h) = 56h x h 0.03 = 1.68 - ургентна мед. (7 семестри x 3h) = 21h x 0.03 = 0.63 - фамилијарна медицина (7 семестри x 40h) = 280 x 0.03 = 8.4 	128.1
2	<p>Настава во школи и работилници</p> <p>-учесник 2x1=2</p>	2
3	<p>Консултации со студенти 30x0.002x 39семестри = 2,34</p>	2,34
4	<p>Консултации со студенти во рамки на здравствена клиничка пракса (26 семестри x 6 x 0,2) = 31.2</p>	31.2
5	<p>Едукатор на здравствена едукација (39 семестри x 8 недели x 7ч/неделно) = 2184 x 0.08 = 174.72</p>	174.72
6	<p>Позитивно рецензиран универзитетски учебник</p> <p>-коавтор 1x6=6</p> <p>1. Соња Генадиева Ставриќ и сор, Интерна медицина, Издание на Универзитет „Св Кирил и Методиј“, Медицински факултет – Скопје,</p>	6

	Катедра за интерна медицина, ISBN 978-608-4840-44-2(Т.1), 978-608-4840-51-0, Винсент Графика, 2020; 1164-1169	
7	<p>Научно-популарна или наставно-историска статија во стручно списание 6 x1=6</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лекарски весник бр. 36, март 2013, „Многуге лица на ХОББ“ 2. Лекарски весник бр. 91, декември 2018, „Да се зачува дигнитетот на медицинската професија“ 3. Лекарски весник бр. 96-97, јули – август 2018, „Недостигот на специјалисти особено се чувствува во сферата на инвазивна дијагностика“ 4. Лекарски весник бр. 102, февруари 2019, Форум за тешка астма +Примена на ПЕТ –КТ во респираторна патологија 5. Лекарски весник бр. 105, мај 2019, „Неопходно реактивирање на центрите за астма низ Македонија“ 6. Лекарски весник бр. 114, февруари 2020, „Современи предизвици во третманот на тешката астма“ 	6
8	<p>Учебник издаден и во употреба на универзитет во странство – коавтор 1x8=8</p> <p>-Dragan Keser i suradnici: Univerzitet u Tuzli, Medicinski fakultet Tuzla (2012); Odluka Senata Univerziteta u Tuzli br. 03-8040-15.2.2/12 od 03.10.2012</p>	8
	Вкупно	358,36

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Поени
1	<p>Раководител на меѓународен научен проект 2x9=18</p> <p>- Колаборативно структурирање на континуирана едукативна програма за обука на здравствените работници во РМ</p> <p>- ЕРАСТТ2</p>	18
2	<p>Учесник во меѓународен научен проект 5x5=25</p> <p>- BUSSAL I</p> <p>- BUSSAL II – 10 – 1</p> <p>- BUSSAL III – 08 – 1</p> <p>- GRIFOLS – IGo903</p> <p>- Отворена, плацебо контролирана студија, фаза III со кортикостероиди за инхалација</p>	25
3	<p>Учесник во национален научен проект 3x1=3</p> <p>- „Центри за астма и ХОББ во Република Македонија”, 2008,</p>	3

	<p>- Учесник во проект - Отворена, плацебо контролирана студија со Budesonid 2001</p> <p>- Учесник во проект - Отворена за клинички ефекти на amoxicillin+klavulonska kiselina</p>	
4	<p>Пленарни предавања на научен стручен собир со меѓународно учество 6x3=18</p> <p>1. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, Todevski D, Dokic D: Epidemiology of Joint Incidence of Asthma and Rhinitis in Macedonia; The 4th Balkan Congress of Allergology and Clinical Immunology, Bucharest, Romania, September 22-25, 2005, Abstracts book; 58 = 3</p> <p>2. Zdraveska M, Bronchoscopy for hemoptysis , 4th European Congress for Bronchology & Interventional Pulmonology (ECBIP), 27-30.04,2017, Belgrade, Serbia = 3</p> <p>3. Здравеска Марија, Димитриевска Деска, Тодевски Дејан: Znacenje na malite dishni patista kaj astma, четврти Kongres na pneumoftiziolozite na Republika Severna Makedonija so megjunarodno ucestvo, Struga 12-14.09.2019, Abstract book, 44. = 3</p> <p>4. Zdraveska M, Bronchoscopy for hemoptysis, 4th European Congress for Bronchology & Interventional Pulmonology (ECBIP), 2017, Abstract book, = 3</p> <p>5. Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D, Current approach and challenges in the management of pulmonary embolism, XI Pneumonology Days, 12.11.2022. Teshanj, Bosnia and Hercegovina, Zbornik sazetaka: 12-13 = 3</p> <p>6. Здравеска М, Димитриевска Д, Тодевски Д, Арбутина С, Пулмонална емболија – дијагностички и тераписки предизвик, Петти конгрес на Македонското здружение на алергологија и клиничка имунологија, 23-25 септ. 2022, Струга, Зборник на апстракти; 2 = 3</p>	18
5	<p>Труд со оригинални научни резултати објавен во научно стручно списание</p> <p>1. Димитриевска Д,, Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д.: Корелација на ПЕФ варијации со бронхопровокациски тест со ацетилхолин кај болните со бронхијална астма, Македонско списание за медицина, 1997;43(1-2):63-68 3x60% = 1,8</p> <p>2. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д.: Третман на синуситис кај пациенти со бронхијална астма, ММП 1999, 53(3-4)132-135, 3x60% = 1,8</p> <p>3. Димитриевска Д, Здравеска М, Ѓорчев А, Тодевски Д: ПЕФ (Peak Expiratory Flow) мониторинг кај болни со бронхијална астма; ММП, 54(1-2), 2000;117-19 3x60% = 1,8</p> <p>4. Здравеска М, Ѓорчев А, Димитриевска Д, Тодевски Д: Орофарингеална кандидијаза при третман со високи дози на кортикостероиди за инхалација; ММП, 55(1-2), 2001;3-96,6-8 3x60% = 1,8</p> <p>5. М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, Д. Димитриевска, Д. Докиќ, Ј. Минов, В. Пеева-Лазова: Инциденција на иритативен фарингеален синдром при третман со високи дози на кортикостероиди за инхалација; ММП, 56(3-4), 2002;163-167 3x60% = 1,8</p>	10.8

	6. Јанева Е, Ѓорчев А, Гошева З, Димитревска Д, Здравеска М, Тодевски Д, Арбутина С : Астма и бременост: приказ на случај, Мак. мед. преглед 2012: 66(2); 116-122 3x60% = 1,8	
6	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здравеска М, Ѓорчев А, Димитријевска Д, Тодевски Д: Информираност на болните со бронхијална астма за нивната болест; Македонско списание за медицина 2000; 46(1-2):69-79 5x60%= 3 2. Димитријевска Д, Здравеска М, Ѓорчев А, Тодевски Д, Влашки Е: Бронхијална реактивност кај болните со бронхијална астма третирани со инхалаторни кортикостероиди; Македонско списание за медицина 2001; 47(1- 2):51-58, 5x60%= 3 3. Ј.Минов, А.Ѓорчев, Д.Димитријевска, М.Здравеска, Д.Тодевски: Етиолошка евалуација на хроничната непродуктивна кашлица; ММП, 56(3-4), 2002;144-147, 5x60%= 3 4. Димитријевска Д, Здравеска М, Ѓорчев А, Тодевски Д, Третман на синуситис кај болните со бронхијална астма, ММП, год 53, 1999, стр 109-250, бр 3-4, 132-135 5x60%= 3 5. Здравеска М, Глигоровски Љ, Белодробна трансплантација при цистична фиброза, Макед Мед Преглед год 54, 2000, стр 216-218 5x60%= 3 6. М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, Д. Димитријевска, Ј. Минов, Д. Докиќ. Влијанието на високи дози на кортикостероиди за инхалација врз хипоталамо-питуитарната оска. Мак мед преглед, 2002; 5-6: 224-228. 5x60%= 3 7. Јанева Е, Ѓорчев А, Гошева З, Димитријевска Д, Здравеска М, Тодевски Д, Арбутина С, Бесими Ф: Контролирана астма во тек на бременост: приказ на случај, Medicus 2012, Vol 17(2); 197-201 5x60%= 3 8. Димитријевска Д., Здравеска М., Тодевски Д., Јанева Е., Арбутина С., Дебрешлиоска А.: Астма и ХОББ, Синдром на препокривање, Мак Мед Преглед 2015: 69(1); 8-11; 5x60%= 3 9. Dimitrievska D., Zdraveska M., Gjorcev A., Todevski D., Janeva E., Vlaski E.: Correlation of Total Eosinophils in peripheral blood with Bronchoprovocative testing with acetylcholine in patients with bronchial asthma, SYLWAN 2015: 159(10);157-162 5x60%= 3 10. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D, Janeva E, Arbutina S, Debreslioska A: Asthma and COPD Overlap Syndrome (ACOS), ММП 2015; 69(1), 8-11, 5x60%= 3 11. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D, Janeva E, Debreslioska A: Biomarkers of inflammation in peripheral blood during 	54

	<p>treatment with inhaled corticosteroids in patients with asthma, SEEJ Immunol. 2016, 1-4, 5x60%= 3</p> <p>12. Elena Jovanovska Janeva, Angelko Gjorchev, Biserka Kaeva, Gorica Breskovska, Zlatica Goseva, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Zoran Arsovski, Sava Pejkovska, Jordan Minov, Dejan Trajkov, Magdalena Genadieva Dimitrova and Beti Zafirova: Role and clinical significance of IL-33 in patients with asthma, Mak Med Pregled 2017; 71(1): 50-55 5x60%= 3</p> <p>13. Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D, Janeva E, Maintenance of therapeutic effects of oral anticoagulants(Acenocoumarol) in long term treatment of patients with pulmonary embolism-reality or vision, Mac.Med.Preview, 2017;71(3):184-189 5x60%= 3</p> <p>14. Zdraveska M, Todevski D, Rexhepi A, Stefanovski T.: Ultrasound guidance for transthoracic fine needle biopsy, Medimond International Proceedings, 17th World congress of Bronchology and Interventional Pulmonology, June 15-18, 2012, Cleveland Ohio USA: P615R9019:1-6 5x60%= 3</p> <p>15. Deska Dimitrievska.,Marija Zdraveska et al. “Strategy for Developing a Smoking Cessation Program in Macedonia”. EC Pulmonology and Respiratory Medicine 9.8 (2020): 83-91, 5x60%= 3</p> <p>16. Arben Rexhepi, Marija Zdraveska, Dejan Todevski, Aleksandra Tatabitovska, Irfan Ismaili, Deska Dimitrievska, Tome Stefanovski, Sasho Banev and Michael Simoff: Adenoid cystic carcinoma treated with electrocautery–5-year survival, Mak Med Pregled 2020; 74(3): 222-225 5x60%= 3</p> <p>17. Zdraveska M.,Todevski D, Rexhepi A, Tatabitovska A, Ismaili I, Kostadinova-Kunovska S, Bogdanovska-Todorovska M, Stefanovski T, Petrushevska G, Recommendations for the diagnostic algorithm in lung cancer. Consensus statement of the Macedonian respiratory society and the Macedonian association of pathology, Mak.Med.Review 2019;73(2) 5x60%= 3</p> <p>18. Arbutina S, Dimitrievska D, Zdraveska M, Arsovski Z, Todevski D, Stojkovic J, Dokic D, Daniovski D, Analysis of the diffusion capacity of the lungs for carbon monoxide - clinical biomarker in settings of post-acute care of patients with covid-19, Mac Med Preview, 2021;72(2):96-100 5x60%= 3</p>	
7	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно списание кое има импакт-фактор за годината во која е објавен трудот, во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>1. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, D.Todevski, A.Gjorcev, E.Janeva, I.Pavlovska and B.Zafirova-Ivanovska: Joint Incidence of Asthma and Rhinitis in Macedonia, The Open Respiratory Medicine Journal, 2015,9,(Suppl.1: M4), 52-58 IF 0.207 8+0.207x60%= 4.92</p> <p>2. Chai-Adisakosopha C,Iorio A,Crowther M, deMiguel J, Salgado E, Zdraveska M, Fernandez-Capitan C, Nieto JA,Barillari G, Bertoletti L, Monreal M, Vitamin K antagonists after 6 months of Low molecular-weight heparin in cancer patients with venous thrombembolism, Am J Med. 2018 Apr;131(4):430-437. doi: 10.1016/j.amjmed.2017.11.042.-</p>	75.46

	<p>IF 5.928 $8+5.928 \times 60\% = 8.36$</p> <p>3.Hervé D.; Breen D.; Bugalho A.; Dalar L.; Daniels J.; Dooms C.; Eberhardt R.; Ek L.; Encheva M.; Febvre M.; Hackl M; Marran S.; Papai-Szekely Z; Perch M.; Roglic M.; Rosell A.; Rozman A.; Shah P.L; Simon M.; Szlubowski A.; Stratakos G.; Sundset A.; Uibu T.; Von Garnier C.; Zaric B.; Marija Zdraveska ; Zuccatosta L.; Bokan D •; Arshad Husain S; Bilaceroglu S.; Gasche-Soccal P.; Gasparini S; Herth F.J.F; Munavvar M., Current Practice of Airway Stenting in the Adult Population in Europe: A Survey of the European Association of Bronchology and Interventional Pulmonology (EABIP), Respiration 2018;95:44–54, https://doi.org/10.1159/000480152</p> <p>IF 3.966 $8+3.966 \times 60\% = 7.18$</p> <p>4.Lada Trajceska, Gjulsen Selim, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Aleksandar Sikole: Active Smoking is Associated with Lower Dialysis Adequacy in Prevalent Dialysis Patients, Open Access Maced J Med Sci, 11, 2019, 1-4, – IF 0.9 $8+0.9 \times 60\% = 5.34$</p> <p>5.Charis Girvalaki, Enkeleint A. Mechili, Sophia Papadakis, Katerina Nikitara, Andrey Demin, Antigona Trofor, Arben Lila, Arusyak Harutyunyan, Aurela Saliaj, Deska Dimitrievska, Francisco Rodriguez Lozano, George Bakhturidze, Javier Ayesta, Krzysztof Przewozniak, Maria Sofia Cattaruzza, Marija Zdraveska, Mihaela Lovše, Biljana Kilibarda, Otto Stoyka, Panagiotis Behrakis, Pierre Bizel, Polina Starchenko, Shkumbin Spahija, Cornel Radu-Loghin, Constantine I. Vardavas: Current practices and perceived barriers to tobaccotreatment delivery among healthcare professionals from 15 European countries. The EPACTT Plus project, Tob. Prev. Cessation 2020;6(January):1-6–</p> <p>IF 1.056 $8+1.056 \times 60\% = 5.43$</p> <p>6.Charis Girvalaki, Sophia Papadakis, Enkeleint A. Mechili, Katerina Nikitara, Andrey Demin, Antigona C. Trofor, Arben Lila , Arusyak Harutyunyan, Aurela Saliaj, Deska Dimitrievska, Francisco Rodriguez Lozano, George Bakhturidze, Javier Ayesta, Krzysztof Przewoźniak, Maria Sofia Cattaruzza, Marija Zdraveska, Mihaela Lovše, Biljana Kilibarda, Otto Stoyka, Panagiotis Behrakis, Pierre Bizel, Polina Starchenko, Shkumbin Spahija, Cornel Radu-Loghin, Constantine I. Vardavas: Impact of the ENSP eLearning platform on improving knowledge, attitudes and self-efficacy for treating tobacco dependence: An assessment across 15 European countries; Tobacco Induced Diseases, 2020;18(May):40; – IF 5.163 $8+5.163 \times 60\% = 7.90$</p> <p>7.Gerasimovska-Kitanovska B., Selim G., Petronijevik Z., Pecanova B., Stojchev G., Eftimovska-Otovic N., Zdravevska M., Jovanovska-Janeva E., Antova D., Curakova E., Patient with Antineutrophil Cytoplasmic Antibody Associated Small Vessel Vasculitis, Acute Renal Failure, and Coronavirus Disease-19 Pneumonia: A Diagnostic and Therapeutic Challenge, Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences. 2020 Nov 20; 8(T1):542-547. https://doi.org/10.3889/oamjms.2020.5510cancer– IF 0.9 $8+0.9 \times 60\% = 5.34$</p>	
--	---	--

	<p>8.Otero R, Bertoletti L, Muriel A, et al. Role of a clinical prediction score in a chronic thromboembolic pulmonary hypertension rule-out strategy. <i>Eur Respir J</i> 2018; 51: 1702576 IF 33,795 $8 \times 33.795 \times 60\% = 25.08$</p> <p>9.Deisy Barrios, Jeremy Chavant, David Jiménez, Laurent Bertoletti, Vladimir Rosa-Salazar, Alfonso Muriel, Alain Viallon, Carmen Fernández-Capitán, Roger D. Yusen, Manuel Monreal, Treatment of Right Heart Thrombi Associated with Acute Pulmonary Embolism, <i>The American Journal of Medicine</i>, Volume 130, Issue 5, May 2017, Pages 588-595– IF 2.01 $8 + 2.01 \times 60\% = 6.0$</p>	
8	<p>Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји</p> <p>1. M. Zdraveska, D.Todevski, D.Dimitrievska, E.Janeva, J.Minov: Incidence of respiratory symptoms and allergic diseases in adolescent smokers in Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM), <i>The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention</i> 2017 vol. 3, 1-4 $5 \times 60\% = 3$</p> <p>2. Alexander Plum, Linda Kaljee, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Michael Simoff: Training Health Providers in Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM) to Counsel their Patients to Quit Tobacco: Implications for Culturally Competent Adaptation, <i>The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention</i> 2017 vol. 3, 7-10 $5 \times 60\% = 3$</p>	6
9	<p>Апстракт објавени во зборник на конференција – меѓународна</p> <p>$175 \times 1 = 175$</p> <p>1. Gjorcev A, Dimitrovski M, Dimitrievska D, Lazarevska M, Petrov S, Influence of theophylline therapy on the circadian rhythm of cAMP of patients with chronic asthma, XV European congress of allergy and Clinical Immunology, Paris , 10-15 May, 1992</p> <p>2. Gjorcev A, Dimitrovski M, Lazarevska M, Dimitrievska D, Petrov S, Aim of the theophylline therapy : Therapeutic, optimal and constant concentration of theophylline (TOCCT), XV European congress of allergy and Clinical Immunology, Paris , 10-15 May, 1992</p> <p>3. Gjorcev A, Dimitrovski M, Dimitrievska D, Lazarevska M, Evaluation of the incidence of muscle spasms and creatine phosphokinase in patients with bronchial asthma, XV European congress of allergy and Clinical Immunology, Paris , 10-15 May, 1992</p> <p>4. Gjorcev A, Lazarevska M, Dimitrievska D, Candida albicans in patients with intrinsic bronchial asthma, Annual Congress of the ERS, Vienna, Aug 29-Sept 3, 1992, <i>Eur Respir J</i> , Vol 5, Supp. 15, 1992</p> <p>5. Dimitrovski M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Lazarevska M, The circadian rhythm of cAMP in patients with aspirine sensitive asthma , Annual Congress of the ERS, Vienna, Aug 29-Sept 3, 1992, <i>Eur Respir J</i> , Vol 5, Supp. 15, 1992</p> <p>6. Димитровски М, Ѓорчев А, Димитриевска Д, Лазаревска М, Аспирин сензитивна астма (ASA) и циркумдијани ритам cAMP-a</p>	175

<p>Зборник радова IX Конгреса алерголога и клиничких имунолога Југославије, Београд 01-06.Нов,1992,66</p> <p>7. Димитријевска Д, Ѓорчев А, Лазареvsка М, Димитровски М, Значај ПЕФР-1 у евалуацији бронхијалне астме (БА), Зборник радова IX Конгреса алерголога и клиничких имунолога Југославије, Београд 01-06.Нов, 1992, 64- 65</p> <p>8. Ѓорчев А, Димитровски М, Лазареvsка М, Димитријевска Д, Интернационални консензус, ПЕФ и циркумдијана терапија бронхијалне астме, Зборник радова IX Конгреса алерголога и клиничких имунолога Југославије, Београд 01-06.Нов, 1992, 152-154</p> <p>9. Lazarevska M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Dimitrovski M, Therapy with B2 agonists and creatine phosphokynase, Annual Congress of the EAACI, Roterдам, Nov 12-15, 1993, Allergy , Supp. No 16, Vol 48, 1993, 89</p> <p>10. Dimitrovski M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Lazarevska M, Severe bronchial asthma and cAMP, Annual Congress of the EAACI, Roterдам, Nov 12-15, 1993, Allergy , Supp. No 16, Vol 48, 1993, 51</p> <p>11. Gjorcev A, Dimitrovski M, Lazarevska M, Dimitrievska D, Which is the safety border of inhalatory corticosteroid therapy in patients with bronchial asthma, Annual Congress of the EAACI, Roterдам, Nov 12-15, 1993, Allergy , Supp. No 16, Vol 48, 1993, 88</p> <p>12. Dimitrievska D, Gjorcev A, Lazarevska M, Dimitrovski M, Influence of the emotional status on the need of b2 agonists in patients with bronchial asthma, Annual Congress of the EAACI, Roterдам, Nov 12-15, 1993, Allergy , Supp. No 16, Vol 48, 1993, 34</p> <p>13. Dimitrovski M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Lazarevska M, cAMP in patients with sever bronchial asthma, Annual Congress of ERS, Firenze, Nov 25-29, 1993, Eur Respir J Vol 6, Supp 17, 1993, 149s</p> <p>14. Lazarevska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, Dimitrovski M, Gligorovski Lj, Candida albicans infections in asthmatic patients- some immunological aspects, XV International Congress of allergy and clinical immunology, Stockholm, June 26- July 1,1994, Allergy and Clinical Immunology News, Supp No 2, 1994, 374</p> <p>15. Dimitrovski M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Lazarevska M, Eosinophyles - a marker of the severity of the asthmatic disease, XV International Congress of allergy and clinical immunology, Stockholm, June 26- July 1,1994, Allergy and Clinical Immunology News, Supp No 2, 1994, 1345</p> <p>16. Gjorcev A, Dimitrovski M, Dimitrievska D, Lazarevska M, The circadian rhythm of cAMP in patients with aspirine sensitive asthma, XV International Congress of allergy and clinical immunology, Stockholm, June 26- July 1,1994, Allergy and Clinical Immunology News, Supp No 2, 1994,375</p> <p>17. Gligorovski Lj, Lazarevska M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Acido-basic changes in patients with status asthmaticus, XV International Congress of allergy and clinical immunology, Stockholm, June 26- July 1,1994, Allergy and Clinical Immunology News, Supp No 2, 1994, 1294</p> <p>18. Dimitrievska D, Gjorcev A, Stefanovski T, Lazarevska M, Dimitrovski M, Candida albicans in sputum and BAL in patients with bronchial asthma , XV International Congress of allergy and clinical immunology, Stockholm, June 26- July 1,1994, Allergy and Clinical Immunology News, Supp No 2, 1994, 78</p> <p>19. Gjorcev A, Lazarevska M, Dimitrovski M, Dimitrievska D, Inhaled corticosteroids (ICS) – three years follow up study, International</p>
--

	<p>Conference of the American Thoracic Society, Seattle, April 20-24, 1995, Respir and Critical Care Med, Vol 151, No 4, 1995, A277</p> <p>20. Gjorcev A, Dimitrievska D, Zdraveska M, Dimitrovski M, Grueva L, Plasma cortisol levels, FEV₁, PEF, usage of b₂ agonists and symptom score in patients with asthma, treated for 5 years with inhaled corticosteroids (ICS), International Conference of the American Thoracic Society, New Orleans, May 10-15, 1996, Respir and Critical Care Med, Vol 153, No 4, May 1996, A342</p> <p>21. Grueva L, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Muscle spasms, CPK and cardiac arrhythmias in asthmatic patients treated with b₂ agonists, International Conference of the American Thoracic Society, New Orleans, May 10-15, 1996, Respir and Critical Care Med, Vol 153, No 4, May 1996, A63</p> <p>22. Dimitrovski M, Gjorcev A, Grueva L, Dimitrievska D, Zdraveska M, cAMP and vronchodilator treatment in aspirine sensitive asthma (ASA), International Conference of the American Thoracic Society, New Orleans, May 10-15, 1996, Respir and Critical Care Med, Vol 153, No 4, May 1996, A345</p> <p>23. Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Dimitrovski M, Grueva L, Specific emotional profile in asthmatics, International Conference of the American Thoracic Society, New Orleans, May 10-15, 1996, Respir and Critical Care Med, Vol 153, No 4, May 1996, A520</p> <p>24. Lazarevska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, HLA II Class I and II antigens in bronchial asthma, XV World Congress of asthmology, Montpellier, April 24-27, 1996, Allergy Supp. No 30, Vol 51, 1996, 43</p> <p>25. Goseva Z., Dimitrovski M., Zdraveska M., Bozinovska K., The level of immunoglobulin E (IgE) and skin tests in asthma patients, XV World Congress of Asthmology, Montpellier, Allergy, 1996, Supp. No 30, Vol 51, 66</p> <p>26. Goseva Z., Gjorcev A., Dimitrovski M., Zdraveska M., Jovanovski S., Teophyllin in smoking and non-smoking patients with bronchial asthma, XV World Congress of Asthmology, Montpellier, Allergy, 1996, Supp. No 30, Vol 51, 82</p> <p>27. Dimitrievska D., Lazarevska M., Gjorcev A., Changes in bronchial reactivity in patients with bronchial asthma treated with beclomethasone dipropionate, XV World Congress of Asthmology, Montpellier, Allergy, 1996, Supp. No 30, Vol 51, 18</p> <p>28. Lazarevska M, Dimitrievska D, Gjorcev A: The efect of inhaled corticosteroids on the HPA axis in bronchial asthma, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Budapest, June 2-5 1996, 31, 51, 59,</p> <p>29. Dimitrievska D., Lazarevska M., Gjorcev A., Stefanovski T., Dimitrovski M., Correlation between blood eosinophyl count and IgE levels in patients with bronchial asthma Eur. J. of All. and Clin. Imun, Budapest, June 2-5 1996, 31, Vol 51, 86,</p> <p>30. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, Todevski D, Side effects of inhaled cortico-steroides on HPA axis ; ICACI XVI, Official Organ of the ICACI, Mexico, 1997, Suppl. No 4, 247(907)</p> <p>31. Gjorcev A, Grueva L, Zdraveska M, Todevski D, Plasma ortisol, FEV₁, PEF B₂ agonists and simptom score in asthmatics treated with ICS for 7 years, ICACI XVI, Official Organ of the ICACI, Mexico, 1997, Suppl. No 4, 247</p> <p>32. Grueva L, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D: Muscle spasms, CPK and cardiac arrhythmias in asthmatic patients, treated with B₂ agonists, Amer. J. of Resp. and Crit. Care Med, April 1996, 153(4), A63,</p>	
--	---	--

<p>33. Gjorcev A., D. Dimitrievska, M. Zdraveska, M. Dimitrovski, L. Grueva: Plasma cortisol levels, FEV₁, PEF, usage of B₂ agonists and symptom score in patients with asthma, treated for 5 years with inhaled corticosteroids (ICS), Amer. J. of Resp. and Crit. Care Med, April 1996,153(4), A342,</p> <p>34. Dimitrovski M, Gjorcev A, Grueva L, Dimitrievska D, Zdraveska M: cAMP and bronchodilator treatment in aspirine sensitive asthma (ASA), Amer. J. of Resp. and Crit. Care Med, April 1996,153(4), A345</p> <p>35. Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Dimitrovski D, Grueva L: Specific emotional profil in asthmatics, Amer. J. of Resp. and Crit. Care Med, April 1996,153(4), A520</p> <p>36. Gjorcev A, Zdraveska M, , Dimitrovski D, Grueva L, Dimitrievska D: Therapeutic Optimal and Constant Concentration of Theophylline (TOCCT), Eur. J. of All. and Clin. Imun, Budapest, June 2-5 1996, 31, 51, 86</p> <p>37. Grueva L., Gjorcev A, Dimitrievska D, Zdraveska M, Dimitrovski M: Stress situations in patients with bronchial asthma, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Budapest, June 2-5 1996, 31, 51, 88</p> <p>38. Dimitrievska D., Zdraveska M., Gjorcev A: Treatment of nasal polyposis in aspirine sensitive asthma, Eur. J. of All. and Clin. Imun., EAACI'97, Rhodes, June 1-5 1997,37(52),194</p> <p>39. Zdraveska M., Dimitrievska D., Gjorcev A. Stefanovski T: Adverse reaction to treatment with Nedocromil sodium in patients with bronchial asthma, Eur. J. of All. and Clin. Imun., EAACI' 97, Rhodes, June 1-5 1997,37(52),194</p> <p>40. Dimitrievska D., Zdraveska M., Gjorcev A, Stefanovski T., Todevski D Vasik M: Treatment of sinusitis in patients with bronchial asthma, EAACI'98, Birmingham, June 21-26, 1998, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 43(53), 153</p> <p>41. Gjorcev A., Dimitrievska D., Zdraveska M., Grueva L., Todevski D: Safety border of inhaled corticosteroids (ICS)- 7 years follow up study, EAACI'98, Birmingham, June 21-26, 1998, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 43(53), 153</p> <p>42. Vasik M., Gjorcev A., Dimitrievska D., Zdraveska M: Prevalence of asthma and weezing among the workers in the copper mine "Buchim", EAACI'98, Birmingham, June 21-26, 1998, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 43(53), 220,</p> <p>43. Zdraveska M., Dimitrievska D., Gjorcev A.Todevski D: Side effects from the treatment with Nedocromil sodium in asthmatic patients, Asthma World Meeting, Barcelona, 10-13 Dec.1998.</p> <p>44. Dimitrievska D., Zdraveska M., Gjorcev A., Todevski D.: Total Eosinophyls in peripheral blood during treatment with inhaled corticosteroides in patients with bronchial asthma, ", EAACI'99, Brussels,July 3-7, 1999, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 545</p> <p>45. Minov J., Dimitrievska D., Vlaski E., Zdraveska M., Gjorcev A., Todevski D.: Persistence of childhood asthma in the adult age, EAACI'99, Brussels,July 3-7, 1999, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 585,</p> <p>46. Gjorcev A., Zdraveska M.: Side effects of inhaled corticosteroids-HPA AXIS suppression, EAACI'2000, Lisbon,July 1-5, 2000, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 63(55)110</p> <p>47. Zdraveska M., Local side effects of inhaled corticosteroides-incidence of irritative pharyngeal syndrome (IFS) EAACI'2000, Lisbon,July 1-5, 2000, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 63(55)110,</p>

<p>48. Minov J., Dimitrievska D., Gjorcev A., Zdraveska M., Todevski D.: Sinusitis in bronchial asthma patients, ERS Annual Congress, Madrid, Spain, October 9-13, 1999, Eur. Resp. J 14(30)480,</p> <p>49. Zdraveska M., Dimitrievska D., Gjorcev A., Todevski D.: Effect of educational courses in asthma management, ERS Annual Congress, Madrid, Spain, October 9-13, 1999, Eur. Resp. J 14(30)365,</p> <p>50. Gjorcev A., DT Dimitrievska, MM Zdraveska, DLj Todevski, J.G. Grueva-Gjorceva: The education of the patients and its effect in compliance with therapy plan and therapy effects improvement, 10-th ERS Annual Congress, Florence, Italy August 30-September 3, 2000, Eur. Resp. J, 16(31)240,</p> <p>51. Gjorcev A., DT Dimitrievska, MM Zdraveska, DLj Todevski, J.G. Grueva-Gjorceva: The influence of the emotional status on the need of the B2 agonists in patients with bronchial asthma, 10-th ERS Annual Congress, Florence, Italy August 30-September 3, 2000, Eur. Resp. J, 16(31)279,</p> <p>52. Zdraveska M., DT Dimitrievska, Gjorcev A., D.Lj. Todevski: Side effects of the inhaled corticosteroids - changes in glucose metabolism, 10-th ERS Annual Congress, Florence, Italy August 30-September 3, 2000, Eur. Resp. J, 16(31)279,</p> <p>53. D. Dimitrievska, M. Zdraveska, A. Gjorcev, T. Stefanovski, D. Todevski: Effect of education in asthma management; 11th ERS Annual Congress, Berlin, Germany, September 22-26, 2001, Eur. Resp. J; 18(33)2001, 208s,</p> <p>54. J. Minov, A. Gjorcev, D. Dimitrievska, M. Zdraveska, D. Todevski: Etiological assessment of prolonged cough in out patients; 11th ERS Annual Congress, Berlin, Germany, September 22-26, 2001, Eur. Resp. J; 18(33)2001, 279s,</p> <p>55. D. Dimitrievska, M. Zdraveska, A. Gjorcev, D. Todevski: Treatment of nasal polyposis in aspirin sensitive asthma; 11th ERS Annual Congress, Berlin, Germany, September 22-26, 2001, Eur. Resp. J; 18(33)2001, 425s,</p> <p>56. A. Gjorcev, M. Zdraveska, D. Dimitrievska, D. Todevski, L. Gjorceva: Glucose intolerance in asthmatics during treatment with high doses of inhaled corticosteroids; XXI Congress of the EAACI, Naples, Italy, June 1-5, 2002, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 73(57) 2002; 23,</p> <p>57. D. Dimitrievska, M. Zdraveska, A. Gjorcev, D. Todevski: Total eosinophils in peripheral blood and ECP in patients with bronchial asthma; XXI Congress of the EAACI, Naples, Italy, June 1-5, 2002, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 73(57) 2002; 325,</p> <p>58. J. Minov, A. Gjorcev, E. Vlaski, K. Vasilevska, D. Dimitrievska, M. Zdraveska, D. Todevski, Z. Stojanovski, I. Sokolovski: Sensitization to standard aeroallergens in childhood and adult asthma; XXI Congress of the EAACI, Naples, Italy, June 1-5, 2002, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 73(57) 2002; 327,</p> <p>59. M. Zdraveska, D. Dimitrievska, A. Gjorcev, D. Todevski: Incidence of irritating pharyngeal syndrome during treatment with flunisolide vs. beclomethasone dipropionate; XXI Congress of the EAACI, Naples, Italy, June 1-5, 2002, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 73(57) 2002; 340,</p> <p>60. M. Zdraveska, A. Gjorcev, D. Dimitrievska, D. Todevski: Incidence of oral candidiasis during treatment with flunisolide vs. beclomethasone dipropionate; XXI Congress of the EAACI, Naples, Italy, June 1-5, 2002, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 73(57) 2002; 340,</p> <p>61. D. Dimitrievska, M. Zdraveska, A. Gjorcev, D. Todevski: Incidence of oropharyngeal candidiasis during treatment with high doses of inhaled corticosteroids; 12th ERS Annual Congress, Stockholm, Sweden, September 14-18, 2002, Eur. Resp. J; 20(38)2002, 111s,</p>
--

<p>62. J.Minov, V.Grivceva-Panovska, D. Dimitrievska, A.Gjorcev, M. Zdraveska: Accompanying allergic diseases in asthma patients; XIXth Congres of the EAACI, Lisbon, Portugal, July 1-5, 2000, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 63(55) 2000;239,</p> <p>63. J.Minov, E.Vlaski, I.Sokolovski, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Todevski: Asthma across two generations; 10th ERS Annual Congres, Florence, Italy, August 30-September 3, 2000, Eur.Resp.J;16(31)2000,462s,</p> <p>64. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, N.Nedanovska: Effect of educational courses in asthma management; XXth Congres of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 68(56) 2001;26,</p> <p>65. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, T.Stefanovski, D.Todevski, N.Nedanovska: Airway reactivity in patients with asthma treated with Budesonide; XXth Congres of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 68(56) 2001;158,</p> <p>66. A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Dimitrievska, T.Stefanovski, L.Grueva-Gjorceva, D.Todevski, N.Nedanovska: The education of the patients and its effects in compliance with the therapy plan and therapy effects improvement; XXth Congres of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 68(56) 2001;159,</p> <p>67. A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Dimitrievska, T.Stefanovski, L.Grueva-Gjorceva, D.Todevski, N.Nedanovska: Side effects of inhaled corticosteroides-HPA axis suppression; XXth Congres of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 68(56) 2001;159,</p> <p>68. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski: Corelation of total eosinophils in peripheral blood with bronchoprovocative testing with histamine in patients with bronchial asthma; XXth Congres of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 68(56) 2001;159,</p> <p>69. J.Minov, E.Vlaski, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Todevski, I.Sokolovski: Asthma across three generations; XXth Congres of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 68(56) 2001;164,</p> <p>70. J.Minov, A.Gjorcev, K.Vasilevska, E.Vlaski, D.Dimitrievska, M.Zdraveska, D.Todevski, I.Sokolovski, Z.Stojanovski: Hypertension in asthma patients; 12th ERS Annual Congres, Stockholm, Sweden, September 14-18, 2002, Eur.Resp.J;20(38)2002,3185,</p> <p>71. Dimitrievska D, Todevski D, Zdraveska M, Gjorcev A: Education in asthma menagement; XXIIth Congres of the EAACI, Paris, France, June 7-11, 2003, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 63(55) 2003;129,</p> <p>72. Zdraveska M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Todevski D, Dokic D: High doses of inhaled corticosteroids interfere with HPA axis function; XXIIth Congres of the EAACI, Paris, France, June 7-11, 2003, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 63(55) 2003;122,</p> <p>73. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D, Dokic D: Total eosinophyls, ECP and IL-5 in peripheral blood during treatment with inhaled corticosteroids in patients with bronchial asthma; XXIIth Congres of the EAACI, Paris, France, June 7-11, 2003, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 63(55) 2003;119-120,</p> <p>74. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D, Dokic D: Treatment of nasal polyposis in patients with aspirine sensitive asthma; XXIIth Congres of the EAACI, Paris, France, June 7-11, 2003, Eur. J. of All. and Clin. Immunol, 63(55) 2003;112,</p>
--

75. Gjorcev A, Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D: Education of the patients and its effect in asthma management; 13th ERS Annual Congress, Vienna, Austria, September 27-October 1, 2003, Eur.Resp.J;22(45)2003,371s,
76. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjoecev A, Todevski D: Corelation of biological marcercs of inflammation in peripheral blood with bronchoprovocative testing with histamine in patients with bronchial asthma; 7th Annual Congress of TTS, April 28-May 1, 2004, Antalya, Toraks dergisi, 5(1), 2004;38,
77. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjoecev A, Todevski D, Dokic D: Effect of Nedocromil sodium in the treatment of severe asthma; 7th Annual Congress of TTS, April 28-May 1, 2004, Antalya, Toraks dergisi, 5(1), 2004;203,
78. Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D: Educational courses improve asthma management and treatment; XXIIIth Congress of the EAACI, Amsterdam, June 12-16, 2004, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Abstract Book; 47,
79. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjoecev A, Todevski D: Corelation of total eosinophyls in peripheral blood, serum level of ECP and IL-5 with bronchoprovocative testing with histamine in patients with bronchial asthma; XXIIIth Congress of the EAACI, Amsterdam, June 12-16, 2004, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Abstract Book; 51,
80. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjoecev A, Todevski D, Dokic D: Intranasal budesonide improves quality of life in patients with rhino-sinusitis; XXIIIth Congress of the EAACI, Amsterdam, June 12-16, 2004, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Abstract Book; 87-88,
81. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjoecev A, Todevski D, Dokic D: Incidence of asthma and rhinitis-epidemiological aspects; XXIIIth Congress of the EAACI, Amsterdam, June 12-16, 2004, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Abstract Book; 200,
82. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D: Bronchial reactivity in patients with asthma treated with inhalatory corticosteroides; XXIIIth Congress of the EAACI, Amsterdam, June 12-16, 2004, Eur. J. of All. and Clin. Imun, Abstract Book; 206,
83. D.Dimitrievska, M.Zdravska, A.Gjorcev, D.Todevski: Treatment of Nasal Polyposis in Aspirin Sensitive Asthma; 20th Congress of the European Rhinologic Society & 23rd International Symposium on infection and Allergy of the nose; June 18-25, 2004, Istambul, Turkey; Abstract Book; 119,
84. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, D.Todevski, A.Gjorcev, D.Dokic: Dealing with corticosteroid-induced oral candidiasis in asthmatics; 14th ERS Annual Congress, Glasgow, UK, September 4-8, 2004, Eur.Resp.J;24(48)2004,133s,
85. A.Gjorcev, D.Dimitrievska, M.Zdraveska, D.Todevski: Effect of education in asthma management; 14th ERS Annual Congress, Glasgow, UK, September 4-8, 2004, Eur.Resp.J;24(48)2004,286s,
86. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, B.Gerovski: Corelation of biological markers of inflammation in peripheral blood with bronchoprovocative testing with histamine in patients with bronchial asthma; 14th ERS Annual Congress, Glasgow, UK, September 4-8, 2004, Eur.Resp.J;24(48)2004,287s,
87. D.Todevski, A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Dimitrievska: Changes in glucose metabolism during treatment with high doses of inhaled corticosteroids; 14th ERS Annual Congress, Glasgow, UK, September 4-8, 2004, Eur.Resp.J;24(48)2004,502s,

<p>88. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski: Factors that stimulate smoking to Macedonian adolescents; 14th ERS Annual Congress, Glasgow, UK, September 4-8, 2004, Eur.Resp.J;24(48)2004,608s,</p> <p>89. M.Zdraveska D.Dimitrievska, , A.Gjorcev, D.Todevski, D.Dokic,Effect of NEDOCROMIL SODIUM in the treatment of severe asthma; Thoraks Dergisi, Vol 5, Suppl 1, Annual Congress; Kemer-Antalya, April 28-May 1, 2004, Abstract book; 203,</p> <p>90. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D: Corellation of biological markers of inflammation in peripheral blood with bronchoprovocative testing with histamine in patients with bronchial asthma; Thoraks Dergisi, Vol 5, Suppl 1, Annual Congress; Kemer-Antalya, April 28-May 1, 2004, Abstract book; 38,</p> <p>91. Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D, Gjorcev A, Dokic D: Association of bronchial asthma and atopy with incidence of HLA and DR in Macedonia; 15th ERS Annual Congress, Copenhagen, Denmark, September 17-21, 2005, Eur. Resp.J; 26(49) 2005, 591s</p> <p>92. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D, Dokic D: Total Eosinophyls, ECP and IL-5 in Pheripheral Blood During Treatment with Inhaled Corticosteroids in Patients with Bronchial Asthma; The 4th Balkan Congress of Allergology and Clinical Immunology, Bucharest, Romania, September 22-25, 2005, Abstracts book; 59,</p> <p>93. Dimitrievska D, Zdraveska M, \or~ev A, Todevski D, Doki} D: Tretman na nazalna polipoza kaj pacienti so aspirinska astma; 1st Macedonian Congress of Oto-Rino-Laringology, September 28-30, 2005, Ohrid, Macedonia, Abstract Book; 30,</p> <p>94. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D, Dokic D: Correllation of biological markers of inflammation in peripheral blood with bronchoprovocative testing with histamine in patients with bronchial asthma; World Allergy Congress, Munich, Germany, June 26-July 01, 2005, Allergy&Clinical Imunollogy International, Supl.No1, 2005; 107,</p> <p>95. Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D, DokicD: Beneficial effect of nedocromil sodium in the treatment of severe asthma; World Allergy Congress, Munich, Germany, June 26-July 01, 2005, Allergy&Clinical Imunollogy International, Supl.No1, 2005; 112-113,</p> <p>96. Zdraveska M, Gjorcev A, Dimitrievska D, Todevski D, Dokic D: Incidence of irritative pharyngeal syndrome during treatment with Fluticasone propionate versus Beclomethasone dipropionate; World Allergy Congress, Munich, Germany, June 26-July 01, 2005, Allergy&Clinical Imunollogy International, Supl.No1, 2005; 122,</p> <p>97. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, Todevski D: Incidence of oral candidiasis during treatment with Fluticasone propionate versus Beclomethasone dipropionate; World Allergy Congress, Munich, Germany, June 26-July 01, 2005, Allergy&Clinical Imunollogy International, Supl.No1, 2005; 123,</p> <p>98. Dimitrievska D, Zdraveska M, Gjorcev A, Todevski D, Dokic D: Treatment of nasal polyposis in aspirine sensitive asthma; World Allergy Congress, Munich, Germany, June 26-July 01, 2005, Allergy&Clinical Imunollogy International, Supl.No1, 2005; 278</p> <p>99. , D.Dimitrievska, M.Zdraveska , A.Gjorcev, D.Todevski, Tretman sinuzitisa kod bolesnika sa bronhijalnom astmom, Majska pulmoloski dani, Zbornik radova, 2006, 177-180</p>
--

	<p>100. M.Zdraveska, T.Stefanovski, D.Todevski, S.Stojkovski, O.Jovkovski: Ultrasound guided follow up of pleural effusions, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 510s</p> <p>101. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski, D.Dokic, Joint incidence of asthma and rhinitis in Macedonia, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 233s</p> <p>102. O.Jovkovski, T.Stefanovski, S.Stojkovski, M.Zdraveska, B.Kaeva, J.Spasevski, D.Dokic, Ultrasound guided needle biopsy for anterior mediastinal masses, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 516s</p> <p>103. T.Stefanovski, S.Stojkovski, O.Jovkovski, M.Zdraveska, D.Todevski, E.Kovkarova, The value of autofluorescence bronchoscopy in the diagnosis of the lung carcinoma and pre-cancerous lesions, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 514s</p> <p>104. D.Todevski, T.Stefanovski, M.Zdraveska, S .Stojkovski, O.Jovkovski, Application of ultrasound for diagnosis of intrathoracic tumour masses, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 513s</p> <p>105. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, L.Maninska, D.Dokic, Incidence of allergic diseases in adolescent smokers in Macedonia, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 473s</p> <p>106. D.Todevski, A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Dimitrievska, S.Stojkovski, O.Jovkovski, Incidence of oral candidiasis during treatment with fluticasone propionate versus beclomethasone dipropionate; Eur Resp.J; 28(50) 2006, 314s</p> <p>107. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, D.Dokic, Pleural effusion caused by choriocarcinoma metastaticum pleurae-case report, Eur Resp.J; 28(50) 2006, 50s</p> <p>108. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, D.Dokic, Biological markers of inflammation in peripheral blood during treatment with inhaled corticosteroids in patients with bronchial asthma, XXV Congress of the EAACI, Vienna, Austria, 10-14 June 2006, 1174</p> <p>109. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, D.Dokic, Treatment of sinusitis in patients with bronchial asthma., XXV Congress of the EAACI, Vienna, Austria, 10-14 June 2006, 1323</p> <p>110. D.Todevski, M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Dokic, Nedocromil sodium in the treatment of severe asthma, Eur Resp.J; 30 (3) 2007, 69s</p> <p>111. A.Gjorcev, M.Zdraveska, D.Dimitrievska, D.Todevski, HLA and DR in patients with asthma and atopy in Macedonia, Eur Resp.J; 30 (3) 2007, 554s</p> <p>112. A.Gjorcev M.Zdraveska, D.Dimitrievska, D.Todevski, Role of educational courses in asthma management , World Asthma Meeting, WAM, Istanbul, 22-25 June 2007</p> <p>113. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, Markers of inflammation in peripheral blood during treatment with inhaled corticosteroids in patients with bronchial asthma, World Asthma Meeting, WAM, Istanbul, 22-25 June 2007</p> <p>114. Dimitrievska D., Zdraveska M., Gjorcev A., Todevski D., Dokic D, : Serum level of ECP during treatment with inhaled corticosteroids in patients with bronchial asthma, XXVI Congress of the EAACI, 9-13 June, 2007, Göteborg, Sweden, 533</p> <p>115. Tatabitovska, T.Stefanovski, S.Stojkovski, B.Kaeva, M.Zdraveska, J.Spasevski, Ultrasound guided core needle for anterior mediastinal masses, Eur Resp.J; 32 (3) 2008, 88s</p>	
--	---	--

<p>116. M.Zdraveska, .D.Dimitrievska, D.Todevski, A.Gjorcev, T.Stefanovski, Ultrasound in evaluation of chest pain, Eur Resp.J; 32 (3) 2008, 762s</p> <p>117. M. Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski, Incidence of rhinitis and asthma in Macedonia, Allergy, Suppl 88, Volume 63 ,2008, s88 ,</p> <p>118. Arbutina S, Gjorcev A, Kozareva K, Zdraveska M, Dimitrievska D, Effects of fluticason propionate and specific immunotherapy VS nasal decongestives in treatment of seasonal linden pollen allergic rhinitis, Allergy, Suppl 88, Volume 63,2008, 365</p> <p>119. Gjorcev A, Dimitrievska D, Zdraveska M, Goseva Z, Todevski D, Arbutna S, Education of patients in the center of asthma improve asthma management, Allergy, Suppl 88, Volume 63,2008, 299</p> <p>120. D.Dimitrievska: Corelation of Total Eosinophyls in peripheral blood with bronchoprovocative testing with acetylcholine in patients with bronchial asthma; XIXth Congres of the EAACI, Lisbon, Portugal, July 1-5, 2000, Eur. J. of All. and Clin. Imun, 63(55) 2000;108,</p> <p>121. Dimitrievska D., Zdraveska M., Gjorcev A., Todevski D., Dokic D, : Serum level of ECP during treatment with inhaled corticosteroids in patients wit bronchial asthma, EAACI, 9-13 June, 2007, Göteborg, Sweden, 553</p> <p>122. Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D: HLA and DR in patients with asthma and atopy in Macedonia, ERS Annual Congres, Stockholm, Sweden, September 15-19 , 2007, Abstract Book 554s</p> <p>123. Todevski D, Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, Dokic D : Nedocromil sodium in the treatment of severe asthma, ERS Annual Congres, Stockholm, Sweden, September 16 - 19 , 2007, Abstract Book ,69s</p> <p>124. Zdraveska M, Dimitrievska D, Gjorcev A, Todevski D, Janeva E: Rhinitis – An early stage of the evolution of joint airways disease? Eur Respir J 2010; 36: Suppl. 54, 854s;</p> <p>125. Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Arbutina S, Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D, Trajkov D: Evaluation of IL-8 and MEF25-75 in patients with severe COPD who were treated with combined therapy of ICSs/LABAs plus tiotropium bromide, Eur. Resp. J, 2013, p 607;</p> <p>126. Dimitrievska D, Stefanovski T, Zdraveska M, Todevski D, Tatabitovska A: Interstitial lung diseases today, Tesanj, 16.11. 2013,</p> <p>127. .Dimitrievska, M.Zdraveska, A. Gjorcev: Biological markers of inflammation in Peripheral blood during treatment with Inhaled Corticosteroids in patients with asthma; Scandinavian Journal of Immunology 68, 184–260, 2008, p. 52-53,</p> <p>128. M. Zdraveska, D.Dimitrievska, A. Gjorcev, D.Todevski, E.Janeva: Rhinitis-An early stage of the evolution of joint airways diseases?; Eur.Resp.J, 2010, p.854,</p> <p>129. Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Trajkov D: Double or triple therapy in severe asthma, Pneumo Update Europe 2015,</p> <p>130. Jovanovska-Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Trajkov D, Dimitrova G. Magdalena: How combined therapy ICS/LABA plus montelukast affects on the inflammation in patients with severe asthma, Book of abstracts, 4th Meeting of three Respiratory societies: Slovenia, Croatia, Hungary, Bled, Slovenia, May 22-23,2015, p.26,</p>

<p>131. Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Trajkov D, Genadieva-Dimitrova M: Asthma biomarkers and triple therapy in uncontrolled severe asthma, EAACI Congres 2015, 6-10 June, Barcelona Spain, A 1032,</p> <p>132. SM Stojkovski, TB Stefanovski , OR Jovkovski, MM Zdraveska, ND Joksimovik, DL Todevski: Transthoracic fine needle biopsies under US guidance of peripheral pulmonary nodules: our 12 years experience, Eur Resp.J; 28(50) 2006,516s</p> <p>133. SM Stojkovski, TB Stefanovski , MM Zdraveska, OR Jovkovski: Ultrasound guided fine needle biopsy (TFNB) in patients with peripheral necrotic tumors, 15th ERS Annual Congres, Copenhagen, Denmark, September 17-21, 2005, Eur. Resp.J; 26(49) 2005, 4297</p> <p>134. Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Zdraveska M ,Dimitrievska D, Arbutina S, Trajkov D, : Asthma and Obesity Pneumo Update Europe, May 23, 2015, P023</p> <p>135. D.Todevski, T.Stefanovski, O.Jovkovski, S .Stojkovski, M.Zdraveska, A. Gjorcev. D.Dimitrievska, Application of ultrasound for diagnosis of intra-thoracic tumor masses, I Conference of the Association of doctors Gp/FM South-East Europe, Ohrid , June 18-21, 2009;118</p> <p>136. E Janeva, Z Goseva , A Gjorcev , M Zdraveska ,D Dimitrievska , S Arbutina, Z Arsovski, D.Trajkov.Therapeutic options available for patients with uncontrolled severe asthma, Respirion 2015, 52, supp 1:164</p> <p>137. Dimitrievska D., Zdraveska M., Epidemiology and Diagnosis of COPD in Macedonia, The many faces of COPD. Az Bilinen Yonleriyle KOAH, April 20-23, 2013, Ohrid Macedonia, OP-08</p> <p>138. Janeva E.,Goseva Z.,Gjorcev A.,Zdraveska M.,Dimitrievska D.,Arbutina S., Trajkov D.: Effect of combination therapy of ICSs/LABAs plus montelukast in IL-13 in patients with asthma, EAACI Congres 2014, 7-11 June, Copenhagen, Denmark, A 760,</p> <p>139. Janeva E, Zlatica G, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Todevski D, Trajkov D: Interleukin 8 and neutrophilic asthma, EAACI-WAO 2013, A 984,</p> <p>140. Jovanovska-Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Arsovski Z, Trajkov D, Dimitrova G.M: Evaluacija na IL-5 i MEF75 kaj pacienti so teska astma koi bile tretirani so ICSS/LABAS, Prv simpozium –Novini vo alergologijata i imunologijata 2015, Zbornik na apstrakti, 39</p> <p>141. Janeva E, Goseva Z, Gjorcev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Arsovski Z, Trajkov D: MACO1.5: Therapeutic options available for patients with uncontrolled severe asthma, Respirom, Jour. of Pulmonology and Related branches, Abstract book, 2015, 52, supp.1, p. 164-165,</p> <p>142. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D: Total eosinophyls, ECP and IL-5 in peripheral blood during treatment with inhaled cortikosteroids in patients with asthma, MMP 2015, 69(2)</p> <p>143. D. Dimitrievska, M. Zdraveska: Risk factors, Epidemiology and Diagnosis of COPD in Macedonia, www.copd2013.com,</p> <p>144. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D, Janeva E: Asthma and COPD overlap syndrome (ACOS), SEEMF, First international medical conference, Thesaloniki, Greece, 16-18 June 2016,</p> <p>145. Jovanovska Janeva E, B. Kaeva, Gjorcev A, Goseva Z, Zdraveska M, Dimitrievska D, Trajkov d, Dimitrova G. Magdalena: Body mass index-BMI and FEV1 in patients with severe asthma, SEEMF, First international medical conference, Thesaloniki, Greece, 16-18 June 2016,</p>

<p>146. Elena Janeva, B. Kaeva, G.Breskovska, Z. Goseva, A.Gjorcev, M.Zdraveska, D..Dimitrievska, S.Arbutina, D.Todevski, M.Dimitrova, Genadieva: Leucotriene receptor antagonists in managing severe uncontrolled asthma, EMJ European Medical Journal, Allergy&Imunologu 2.1, August 2017,</p> <p>147. D.Dimitrievska, M.Zdraveska, A.Gjorcev, D.Todevski, T.Stefanovski: Asthma and small airways, Sesti strucno-naucni skup Pulmoloski dani u Tesnju, 29. oktobar 2016, 48,</p> <p>148. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D, Janeva-Jovanovska E, Arbutina S: Antibiotic strategy in treatment of respiratory infections, Sedmi strucno-naucni skup Pulmoloski dani u Tesnju, 28. oktobar 2017, 27</p> <p>149. ElenaJaneva, Biserka Kaeva, Gorica Breskovska, Angelko Gjorcev, Zlatica Goseva, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Irina Angelkoska, Angela Debreslioska, Gencijana Stevcevska, Dejan Trajkov, Dimitrova G Magdalena: Correlation between plasma levels of IL-33 and Vitamin D in patients with severe uncontrolled allergic asthma, European Respiratory Journal 2017 50: PA1162; DOI: 10.1183/1393003.congress-2017.PA1162</p> <p>150. Alexander J. Plum, Linda M. Kaljee, Deska Dimitrievska, Magdalena P. Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: Best practices for engaging healthcare providers who smoke: lessons learned from the adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (aCTTS) training initiative in the Republic of Macedonia, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 62</p> <p>151. Linda M. Kaljee, Alexander Plum, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Magdalena Pop Trajkova Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: A longitudinal outcomes evaluation of an adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (aCTTS) for physicians in the Former Yugoslavian Republic of Macedonia (FYROM), The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 41</p> <p>152. Deska Dimitrievska, Marija Zdraveska: One Step Forward & Two Steps Back: Liberalization of Tobacco Use Laws in Macedonia,), The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 103</p> <p>153. Magdalena Pop - Trajkova Lazarevska, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Linda Kaljee, Alexander Plum, Amanda Holm, Irena Horvat, Marija Horvat, Simona Dimitrievska, Stefan Dimitrievski, Michael Simoff: Features of tobacco abuse in regions with various characteristics in Macedonia: Results from a pilot windshield survey, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 171,</p> <p>154. Alexander Plum, Linda Kaljee, Amanda Holm, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Magdalena Pop-Trajkova Lazarevska, Mike Simoff: A tobacco counseling training program for Macedonian physicians: Data from 6 months' of process and outcomes evaluation activities, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 133,</p> <p>155. ElenaJaneva, Biserka Kaeva, Gorica Breskovska, Angelko Gjorcev, Zlatica Goseva, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Irina Angelkoska, Angela Debreslioska, Gencijana Stevcevska, Dejan Trajkov, Dimitrova G Magdalena: Correlation between plasma levels of IL-33 and Vitamin D in patients with severe uncontrolled allergic asthma,</p>

<p>European Respiratory Journal 2017 50: PA1162; DOI: 10.1183/1393003.congress-2017.PA1162</p> <p>156. Alexander J. Plum, Linda M. Kaljee, Deska Dimitrievska, Magdalena P. Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: Best practices for engaging healthcare providers who smoke: lessons learned from the adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (aCTTS) training initiative in the Republic of Macedonia, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 62</p> <p>157. Linda M. Kaljee, Alexander Plum, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Magdalena Pop Trajkova Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: A longitudinal outcomes evaluation of an adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (aCTTS) for physicians in the Former Yugoslavian Republic of Macedonia (FYROM), The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 41</p> <p>158. Deska Dimitrievska, Marija Zdraveska: One Step Forward & Two Steps Back: Liberalization of Tobacco Use Laws in Macedonia,), The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 103</p> <p>159. Magdalena Pop - Trajkova Lazarevska, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Linda Kaljee, Alexander Plum, Amanda Holm, Irena Horvat, Marija Horvat, Simona Dimitrievska, Stefan Dimitrievski, Michael Simoff: Features of tobacco abuse in regions with various characteristics in Macedonia: Results from a pilot windshield survey, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 171,</p> <p>160. Alexander Plum, Linda Kaljee, Amanda Holm, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Magdalena Pop-Trajkova Lazarevska, Mike Simoff: A tobacco counseling training program for Macedonian physicians: Data from 6 months' of process and outcomes evaluation activities, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 133,</p> <p>161. ElenaJaneva, Biserka Kaeva, Gorica Breskovska, Angelko Gjorchev, Zlatica Goseva, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Irina Angelkoska, Angela Debreslioska, Gencijana Stevcevska, Dejan Trajkov, Dimitrova G Magdalena: Correlation between plasma levels of IL-33 and Vitamin D in patients with severe uncontrolled allergic asthma, European Respiratory Journal 2017 50: PA1162; DOI: 10.1183/1393003.congress-2017.PA1162</p> <p>162. Alexander J. Plum, Linda M. Kaljee, Deska Dimitrievska, Magdalena P. Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: Best practices for engaging healthcare providers who smoke: lessons learned from the adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (aCTTS) training initiative in the Republic of Macedonia, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 62</p> <p>163. Linda M. Kaljee, Alexander Plum, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Magdalena Pop Trajkova Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: A longitudinal outcomes evaluation of an adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (aCTTS) for physicians in the Former Yugoslavian Republic of Macedonia (FYROM), The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 41</p>

<p>164. Deska Dimitrievska, Marija Zdraveska: One Step Forward & Two Steps Back: Liberalization of Tobacco Use Laws in Macedonia,), The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 103</p> <p>165. Magdalena Pop - Trajkova Lazarevska, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Linda Kaljee, Alexander Plum, Amanda Holm, Irena Horvat, Marija Horvat, Simona Dimitrievska, Stefan Dimitrievski, Michael Simoff: Features of tobacco abuse in regions with various characteristics in Macedonia: Results from a pilot windshield survey, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 171,</p> <p>166. Alexander Plum, Linda Kaljee, Amanda Holm, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Magdalena Pop-Trajkova Lazarevska, Mike Simoff: A tobacco counseling training program for Macedonian physicians: Data from 6 months' of process and outcomes evaluation activities, The official journal of ENSP, the European Network for Smoking and Tobacco Prevention 2018, Supplement A 133,</p> <p>167. Linda Kaljee, Deska Dimitrievska, Marija Zdraveska, Alexander Plum, Magdalena Pop-Trajkova Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: A cross-sectional survey of patients attending clinics with physicians trained in the adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (a CTTS) program in the Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM), 4th ENSP-SRP International Conference on Tobacco Control 2019, Abstract book, 11,</p> <p>168. Linda Kaljee, Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Alexander Plum, Magdalena Pop-Trajkova Lazarevska, Amanda Holm, Michael Simoff: A 12-month longitudinal outcomes and process evaluation of the adapted Certified Tobacco Treatment Specialist (a CTTS) program for physicians in the Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM), 4th ENSP-SRP International Conference on Tobacco Control 2019, Abstract book, 36-37,</p> <p>169. Deska T. Dimitrievska, Marija M. Zdraveska, Dejan Lj. Todevski, Monika Tushevska Mitkovska, Nikola Chamurovski: Total Eosinophyls, ECP and IL-5 in Peripheral Blood During Treatment with Inhaled Cortikosteroids in Patients with Asthma, DOI: 10.5152/TurkThoracJ.2019.275</p> <p>170. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D, Tushevska Mitkovska M, Chamurovski N: Management of tobacco dependence in Macedonia, cetvrti Kongres na pneumoftiziolozite na Republika Severna Makedonija so megjunarodno ucestvo, Struga 12-14.09.2019, Abstract book, 19-20.</p> <p>171. Janeva E, Kaeva B, Breskovska G, Goseva Z, Gjorchev A, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arbutina S, Trajkov D, Dimitrova M: Leukotriene receptor antagonists (Montelukast) in management of severe uncontrolled asthma, Sesti strucno-naucni skup Pulmoloski dani u Tesnju, 29. oktobar 2016, 30,</p> <p>172. Jovanovska Janeva E, Gjorcev A, Kaeva B, Goseva Z, Zdraveska M, Dimitrievska D, Arsovski Z, Pejkovska S, Trajkov D, Neutrophilic airway inflammation in severe uncontrolled asthma, Annual Congress of EAACI 2016, Vienna, Austria, P1704</p> <p>173. Monika Tushevska Mitkovska, Deska Dimitrievska, Marija Zdraveska, Nikola Chamurovski, Ana Lazarevska: Continuous effect of migrant crisis on smoking status among migrants, European Respiratory Journal 2020, 56 1376</p>
--

	<p>174. Dimitrievska D, Zdraveska M, Todevski D, Arbutina S, Tushevska Mitkovska M, Chamurovski N, Nuredini A, Inflammatory markers in peripheral blood during treatment with inhaled corticosteroids in patients with asthma, XI Pneumonology Days, 12.11.2022. Teshanj, Bosnia and Hercegovina, Zbornik sazetaka:11</p> <p>175. Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Dejan Todevski, Is smoking an independent risk factor for venous thromboembolism? 7th ENSP European conference on tobacco control, 6-8 July, 2022, Heraklion Crete, Greece, Abstract book; 46-47</p>	
10	<p>Апстракти објавени во зборник на конференција – национална</p> <p>74 x 0.5= 37</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Генадиева М., Лазаревска М. Myeloma multiplex - прогностички фактори и студија на преживување, 30. Научен конгрес на студентите по медицина и стоматологија на Југославија, Приштина, 4-8.4.1988. 2. Геровски Б., Цикова С., Чапароска Т., Брешковска Г., Каева Б., Лазаревска М., Ќовкарова Е., Бошковска М. Примена на ултразвукот во дијагностика на плевралните изливи, X пулмо-алерголошки научностручен состанок, Охрид, 16-20.9.1991. 3. Геровски Б, Тошев С, Чапароска Т, Брешковска Г, Каева Б, Лазаревска М., Бушљетик К. Доплер методот во дијагностиката на пневмониите – извесни согледувања, X пулмо-алерголошки научностручен состанок, Охрид, 16- 20.9.1991. 4. Лазаревска М., Ѓорчев А., Димитриевска Д., Димитровски М. ПЕФР-значење за следењето на еволуцијата на бронхијалната астма, 2. Симпозиум „Актуелни пнеумофтизиолошки проблеми” , Струга, 12 и 13 јуни 1992, 93 5. Димитриевска Д., Ѓорчев А., Лазаревска М., Димитровски М. ПЕФР-дијагностички критериуми, 2. Симпозиум „Актуелни пнеумофтизиолошки проблеми” , Струга, 12 и 13 јуни 1992, 91 6. Ѓорчев А, Димитриевска Д, Лазаревска М, Димитровски М, ПЕФР и циркумдијана терапија, 2. Симпозиум “Актуелни пнеумофтизиолошки проблеми” , Струга, 12 и 13 јуни 1992, 92 7. Димитровски М, Ѓорчев А, Лазаревска М, Димитриевска Д, Дали е ПЕФР исто што и одредувањето на гликемијата кај дијабетичарите? 2. Симпозиум „Актуелни пнеумофтизиолошки проблеми” , Струга, 12 и 13 јуни 1992, 94 8. орчев А, Лазаревска М, Димитровски М, Димитриевска Д, Инциденција на гастроезофагеален рефлукс (ГЕР) кај болни со бронхијална астма, Зборник на трудови – Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6-10.9.1993, 51. 9. Ѓорчев А., Димитриевска Д., Лазаревска М., Димитровски М. ПЕФ-мониторинг кај болни со бронхијална астма (БА), Зборник на трудови – Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6 – 10.9.1993,56. 10. Ѓорчев А., Димитровски М., Лазаревска М., Димитриевска Д. Сензибилитет и специфичитет на ПЕФ при бронхијалната астма, Зборник на трудови – Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6-10.9.1993, 57. 11. Ѓорчев А., Димитровски М., Димитриевска Д., Лазаревска М., Дијагностички алгоритам кај бронхијалната астма, Зборник на трудови – Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6 – 10.9.1993, 19. 	37

12. Димитриевска Д., Лазаревска М., Ѓорчев А., Димитровски М. Плеврален излив како прва манифестација на вирусен Б хепатит – презентација на случај, Зборник на трудови – Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6-10.9.1993, 444.
13. Димитриевска Д., Лазаревска М., Ѓорчев А., Димитровски М. Status asthmaticus – приказ на случај, Конгрес на педијатрите на Македонија со меѓународно учество, Струга, 8 – 10 јуни 1994, Мак. мед. преглед, Супл. 15, год 48, 1994, 270.
14. Ѓорчев А., Димитриевска Д., Лазаревска М. Глобална стратегија, интернационален консензус, други национални програми и Македонскиот национален план и програма за дијагноза и лекување на астма, I македонски имунолошки конгрес, Охрид, 01-05 Окт. 1996, ММП, 50(23), 41.
15. Ѓорчев А., Лазаревска М., Димитриевска Д. Местото на Недокромил во терапија на бронхијална астма, 1. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 1 – 5 окт. 1996, ММП, 50(23), 45.
16. Димитриевска Д., Лазаревска М., Ѓорчев А. Корелација помеѓу варијации на РЕФ и промени во бронхијалната реактивност кај пациенти со бронхијална астма, 1. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 1 – 5 окт. 1996, ММП, 50(23), 44.
17. Димитриевска Д., Ѓорчев А., Лазаревска М., Третман на акутни егзацербации на бронхијална астма, 1. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 1 - 5 окт. 1996, ММП, 50(23), 51.
18. Здравеска М., Димитриевска Д., Ѓорчев А., Тодевски Д. Позитивен ефект на Недокромил натриум во третман на средно тешка и тешка астма, Македонски имунолошки денови, 98, Охрид, 27 – 30 септ. 1998, ММП, 51(32), 80.
19. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д, Минов Ј, Улога на вакцината против грип во превенција на акутни егзацербации кај бронхијална астма, Македонски имунолошки денови, 98, Охрид, 27-30 Сеп. 1998, ММП, 51(32); 80
20. Димитриевска Д, Здравеска М, Ѓорчев А, Тодевски Д, Минов Ј: Candida albicans кај болните со бронхијална астма третирани со инхалаторни кортикостероиди, Македонски имунолошки денови, 98, Охрид, 27-30 септ. 1998, ММП, 51(32), 80.
21. Здравеска М., Димитриевска Д., Ѓорчев А., Тодевски Д. Колку болните од бронхијална астма знаат за својата болест, I конгрес на лекарите од превентивна медицина на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 6 – 10 окт. 1998, ММП, 52(33), 12.
22. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д., Минов Ј. Улога на Центарот за астма во евалуација на астмата во Република Македонија, I конгрес на лекарите од превентивна медицина на Македонија со меѓународно учество, Охрид, 6 – 10 окт. 1998, ММП, 52(33), 12.
23. Здравеска М., Димитриевска Д., Ѓорчев А., Димитровски М. Стефановски Т. Плеврален излив кај вирусен Б хепатитис-приказ на случај, 5. Конгрес на гастроентеролози и хепатолози, Охрид, Септември 19-21, 1996, 149.
24. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Димитровски М. Стефановски Т. Гастроезофагеален рефлукс и хиатус хернија кај болните со бронхијална астма, 5. Конгрес на гастроентеролози и хепатолози, Охрид, 19 – 21 септември 1996, 151.
25. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А, Тодевски Д. Бронхијална реактивност кај пациенти со бронхијална астма

	<p>(БА) третирани со инхалаторни кортикостероиди, II конгрес на Македонското лекарско здружение, Охрид, 18 – 21 јуни 1997, ММП, 50(28), 29.</p> <p>26. Здравеска М., Ѓорчев А., Димитриевска Д., Брешковска Г., Тодевски Д. ХЛА-типизација кај бронхијална астма во Македонија, II конгрес на Македонското лекарско здружение, Охрид, 18 – 21 јуни 1997, ММП, 50(28),31.</p> <p>27. Ѓорчев А., Здравеска М., Груева Л., Димитриевска Д., Тодевски Д.: Cough related asthma – на наш материјал, II конгрес на Македонското лекарско здружение, Охрид, 18 – 21 јуни 1997, ММП, 50(28),28.</p> <p>28. Димитриевска Д., Ѓорчев А., Здравеска М., Стефановски Т., Тодевски Д. Третман на синуситис кај болните со бронхијална астма, II конгрес на Македонското лекарско здружение, Охрид, 18-21 јуни 1997, ММП, 50(28),45.</p> <p>29. Ѓорчев А., Груев Н., Тодевски Д., Лазаревска М., Димитриевска Д., Груева-Ѓорчева Л.: Астма и назална полипоза-наши искуства и светски трендови, Македонски имунолошки денови ,98, Охрид, 27-30 септ. 1998, ММП,51(32), 31.</p> <p>30. Здравеска М., Димитриевска Д., Ѓорчев А., Тодевски Д.: Третман на синуситис кај пациенти со бронхијална астма, I конгрес на инфектолозите на Македонија со меѓународно учество,Охрид, 16 – 19.6.1999, ММП, 53(37), 105- 106.</p> <p>31. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д.: Улога на вакцината против грип во превенција на акутни егзацербации кај бронхијална астма, Охрид, 16 – 19.6.1999, ММП, 53(37), 106.</p> <p>32. Ѓорчев А., Груева-Ѓорчева Л., Здравеска М., Димитриевска Д., Тодевски Д., Најдановска Н: Аспиринска астма – дијагноза, терапија и контроверзии?, 2. Македонски имунолошки конгрес, Охрид,13-17 јуни 2000, ММП, 54(43),63-64.</p> <p>33. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д.: Бронхијална реактивност кај болните со бронхијална астма-промени во тек на терапија, 2. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 13 – 17 јуни 2000, ММП, 54(43), 262.</p> <p>34. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д.: Корелација на ПЕФ варијации со бронхопровокациски тест со ацетилхолин кај болните со бронхијална астма, 2. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 13 – 17 јуни 2000, ММП, 54(43), 263.</p> <p>35. Минов Ј., Гривчева-Пановска В., Димитриевска Д., Ѓорчев А., Здравеска М., Тодевски Д.: Алергиски кутани манифестации кај пациенти со астма, 2. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 13 – 17 јуни 2000, ММП, 54(43),293</p> <p>36. Тодевски Д., Ѓорчев А., Груева-Ѓорчева Л., Здравеска М., Димитриевска Д., Најдановска Н. Сензибилност и специфичност на функционалниот мониторинг во дијагностиката на астмата, 2. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 13 – 17 јуни 2000, ММП, 54(43), 295.</p> <p>37. Ѓорчев А., Груева Л, Тодевски Д., Здравеска М: Астма и хипертензија, 2. Конгрес на Македонско лекарско здружение, 18 – 21 јуни 1997, Охрид, Мак. мед. преглед, 50(28)43.</p> <p>38. Здравеска М., Димитриевска Д., Ѓорчев А., Тодевски Д. Третман на синуситис кај болните со бронхијална астма; I конгрес на инфектолозите на Македонија, Охрид, 16 – 19.6.1999, ММП 37; 105.</p>	
--	---	--

39. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д. Улога на вакцината против грип во превенција на акутни егзацербации кај бронхијална астма; I конгрес на инфектолозите на Македонија, Охрид, 16 – 19.6.1999, ММП 37; 106.
40. Здравеска М., Ѓорчев А., Димитриевска Д., Тодевски Д.. Степен информираност на болните со бронхијална астма за нивната болест; ММП 1999, 45(1-2)
41. Д.Димитриевска, М. Здравеска, А.Ѓорчев, Д.Тодевски: Бронхијална реактивност кај болните со бронхијална астма-промени во тек на терапија; 2 Македонски Имунолошки Конгрес, Охрид,13-17 Јуни 2000; ММП 54(43);262,
42. Димитриевска Д, Здравеска М, Ѓорчев А, Тодевски Д Корелација на ПЕФ варијации со бронхопровокациски тест со ацетилхолин кај болните со бронхијална астма; 2 Македонски Имунолошки Конгрес, Охрид,13-17 Јуни 2000; ММП 54(43);263,
43. Димитриевска Д, Здравеска М, Ѓорчев А, Тодевски Д: ПЕФ (Peak Expiratory Flow) мониторинг кај болни со бронхијална астма; ММП, 54(1-2), 2000;117-19
44. Д.Димитриевска, Т.Стефановски, А.Ѓорчев, М.Здравеска, Д.Тодевски: Глобална иницијатива за превенција и третман на хронична обструктивна белодробна болест; Конгрес на лекарите од превентивната медицина на Македонија, 2-5 октомври 2002; ММП 56(52) 2002:11
45. М. Здравеска, А. Ѓорчев, Димитриевска, Д. Тодевски: Степен на запознаеност на болните од бронхијална астма со нивната болест; Конгрес на лекарите од превентивната медицина на Македонија, 2-5 октомври 2002; ММП 56(52) 2002:25
46. Ѓорчев А, Здравеска М, Димитриевска Д, Тодевски Д, Груева-Ѓорчева Л, Теодорова С, Шорко Ј: Центар за астма и едукација; III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество,15-18 октомври 2003; ММП : 26-27
47. Ѓорчев А, Тодевски Д, Здравеска М, Димитриевска Д, Груева-Ѓорчева Л, Теодорова С, Шорко Ј: РЕЕК мониторинг-15 годишно искуство; III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 15 – 18 октомври 2003; ММП : 27
48. Димитриевска Д., Здравеска М., Ѓорчев А., Тодевски Д. Синуситис и назална полипоза кај болните со бронхијална астма; III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 15 – 18 октомври 2003; ММП : 29
49. Тодевски Д., Ѓорчев А., Димитриевска Д., Здравеска М., Шорко Ј. Интерреакција на теофилинот со другите лекови; III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество,15-18 октомври, 2003; ММП : 196,
50. Тодевски Д., Ѓорчев А., Здравеска М., Димитриевска Д., Ковачевиќ К. ПЕФ-мониторинг во дијагнозата, третман и следење на болните од астма во амбулантната пракса, Зборник на апстракти, Списание на МЛД, Макед. мед. преглед год. 58 - 2004; (супл 60), стр. 77-78.
51. Ј. Минов, Д. Димитриевска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, М. Здравеска. Бронхијалната астма, Мак мед преглед 1998; 51 (32): 82.
52. А. Ѓорчев, Л.Груева-Ѓорчева, М. Здравеска, Д. Димитриевска, Д. Тодевски, Н. Најдановска: Аспиринска астма – дијагноза, терапија и контроверзи?; 2. Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 13 – 17 јуни 2000; ММП 54(43);63.

	<p>53. Д. Димитриевска, М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, Е. Јанева: GOLD-иницијатива, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 15-16.</p> <p>54. Д. Тодевски, Т. Стефановски, О. Јовковски, С. Стојковски, М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Димитриевска: Улогата на ултрасонографијата на градниот кош во детекцијата на интраторакалните тумори, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 23-24.</p> <p>55. А. Ѓорчев Д. Димитриевска, М. Здравеска, Д. Тодевски, Е. Јанева: Астма – вчера, денес и утре, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 73.</p> <p>56. Д. Димитриевска, М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, Е. Јанева: Современи модалитети на третман на астма, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г, Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 74-75,</p> <p>57. М. Здравеска, Д. Димитриевска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, Е. Јанева: Ринитис и астма во Македонија, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г, Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 77,</p> <p>58. М. Здравеска, А.Ѓорчев, Е. Јанева, С.А.Јоргановик, Д. Димитриевска, Д. Тодевски, Б. Зафировска: Корелација на МРЦ скала за проценка на диспнеа со основните параметри на спирометријата ФЕВ1 и ФВЦ, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 134,</p> <p>59. Е.Јанева, А.Ѓорчев, М.Здравеска, С.А.Јоргановик, Д.Димитриевска, Д.Тодевски, Б.Зафировска: Корелација на визуал аналог сцале (ВАС) со параметри од основната спирометрија ФЕВ1 и ФВЦ кај болни со бронхијална астма, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 134-135</p> <p>60. С.А.Јоргановик, Е.Јанева, А.Ѓорчев, М.Здравеска, Д.Димитриевска, , Д.Тодевски, Б.Зафировска: Корелација на Борговата скала за проценка на диспнеата со основните параметриц на спирометријата ФЕВ1 и ФВЦ, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 135-136.</p> <p>61. Е. Јанева, А. Ѓорчев, Д. Димитриевска, М. Здравеска, З. Гошева, Д. Тодевски, С. Арбутина: Корелација помеѓу Body mass index – ВМИ и тежината на астмата кај возрасната популација, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП.</p>	
--	---	--

62. Д. Димитриевска, М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Тодевски, Е. Јанева: Астма и мали дишни патишта, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП.
63. М. Здравеска, А. Ѓорчев, Д. Димитриевска, Д. Тодевски, Е. Јанева: Несакани ефекти на кортикостероиди за инхалација, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП.
64. А. Ѓорчев, Е. Јанева, З. Гошева, Д. Димитриевска, М. Здравеска, Д. Тодевски, С. Арбутина: Што е ново во астмологијата?, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП
65. Е. Јанева, А. Ѓорчев, Д. Димитриевска, М. Здравеска, З. Гошева, Д. Тодевски, С. Арбутина: Medical Research Council (MRC) скала за степенот на диспнеата и објективните параметри на белодробната обструкција кај пациенти со ХОББ, 5-то Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП,
66. Д. Тодевски, Т. Стефановски, М. Здравеска, А. Редепи, А. Татабитовска, Д. Димитриевска: Електрокаутер ресекција на ендобронхијални тумори - приказ на случај, наши искуства, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП
67. М.Здравеска, Д.Димитриевска, Б. Ќаева: Третман на јатрогена алвеоларна хеморагија по трансbronхијална белодробна биопсија – приказ на случај, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП,
68. А.Ѓорчев, Е.Јанева, З. Гошева, Д. Димитриевска, М.Здравеска, Д.Тодевски, С. Арбутина: Акутна респираторна инсуфициенција кај статус астматикус, 5. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 26 – 29 септември 2012, Охрид, Македонија, ММП
69. Јовановска-Јанева Е., Гошева З., Ѓорчев А., Здравеска М., Димитриевска Д., Арбутина С., Арсовски З., Трајков Д., Димитрова ГМ, Евалуација на IL5 и MEF75 кај пациенти со тешка астма кои биле третирани со ICS/LABA. Прв симпозиум „Новини во алергологијата и имунологијата 2015“, Зборник на апстракти, ММП, 18 – 20 септември 2015
70. Груева-Ѓорчева Л., Павловска Ј., Георгиев А., Теодорова С., Ѓорчев А., Здравеска М. Влијание на белодробните заболувања врз кардиоваскуларниот систем, III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 15 – 18 октомври 2003; ММП : 205,
71. Јовановска Јанева Е, Ѓорчев А, Ќаева Б, Брешковска Г, Гошева З, **Здравеска М.**, Димитриевска Д, Арсовски З, Астма и бременост, Конгрес на респираторна медицина на Република Македонија, Струга, 6-9.10.2016, Зборник на апстракти
72. Јовановска Јанева Е, Ѓорчев А, Ќаева Б, Брешковска Г, Гошева З, **Здравеска М.**, Димитриевска Д, Трајков Д, Димитрова М, Важната улога на IL-13 и LTD 4 кај пациенти со акутна егзацербација на тешка неконтролирана астма, Конгрес

	<p>на респираторна медицина на Република Македонија, Струга, 6 – 9.10.2016, Зборник на апстракти ????</p> <p>73. Јовановска Јанева Е., Ѓорчев А., Каева Б., Брешковска Г., Гошева З., Здравеска М., Димитриевска Д., Арсовски З., Арбутина С., Трајков Д., Димитрова Генадиева М. Улогата на IL-5 и LTD 4 кај пациенти со акутна егзацербација на тешка неконтролирана астма, Втор симпозиум „Новини во алергологијата и имунологијата“, 2017, Скопје 22-24.9.2017, ММП, Зборник на апстракти, 50-51</p> <p>74. Арбутина С., Докиќ Д., Стојковиќ Ј., Димитриевска Д., Здравеска М., Арсовски З., Пејковска С, Тодевски Д. Акутен риносинуситис кај пост КОВИД-19: приказ на случај, Петти симпозиум „Новини во алергологијата и клиничката имунологија“, 2021, 25 – 26 септ. 2021, Скопје, РС Македонија, Книга на апстракти: 43-44</p>	
10	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат – усна презентација 28x1=28</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лазаревска М., Однесување на експериментални животни во двоен Т лавиринт во процес кој вклучува учење, Стручен конгрес на студентите по медицина и стоматологија на Југославија, Врњачка Бања, 6-10.04.1987 2. Лазаревска М, Генадиева М, Перкутана транслуминална ангиопластика на периферни артерии-наши искуства, 30. Научен конгрес на студентите по медицина и стоматологија на Југославија, Приштина, 04-08. 04.1989 3. Лазаревска М, Асоцијации на акроцентричните хромозоми кај родителите на деца со Sy. Down, 31. Научен конгрес на студентите по медицина и стоматологија на Југославија, Охрид, 03-07.04.1990 4. Лазаревска М, Локална интраартериска тромболиза со ниски дози на стрептокиназа-наши искуства, 32. Научен конгрес на студентите по медицина и стоматологија на Југославија, Теслиќ, 02-06.04.1990 5. Лазаревска М, Ѓорчев А, Димитровски М, Димитриевска Д, Б2 агонисти, креатинин фосфокиназа (СРК) и бронхијална астма (БА), Зборник радова IX Конгреса алерголога и клиничких имунолога Југославије, Београд 01-06.Нов, 1992, 151 6. Лазаревска М, Димитриевска Д, Ѓорчев А, Стоменска В, Илиева В, Candida albicans кај болни со бронхијална астма - промени во нивото на IgA, IgM, IgG, Зборник на трудови – Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6-10.09.1993, 58 7. Лазаревска М, Димитриевска Д, Ѓорчев А, Димитровски М, Влијание на инхалаторните кортикостероиди врз “НРА” оската кај болни со бронхијална астма, Зборник на трудови - Прв македонски пулмо-алерголошки конгрес со меѓународно учество, Охрид, 6-10.9.1993, 62 8. Лазаревска М, Димитриевска Д, Ѓорчев А: Модалитети на третман на тешка хронична астма, 1 Македонски имунолошки конгрес, Охрид, 1-5 окт. 1996, ММП, 50(23),45 9. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski: Local side effects of inhaled corticosteroids-incidence of oropharyngeal candidiasis; 11th ERS Annual Congres, Berlin, Germany, September 22-26, 2001, Eur.Resp.J;18(33)2001,266s, 	28

10. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski: Effect of educational courses on asthma management and treatment; 11th ERS Annual Congress, Berlin, Germany, September 22-26, 2001, Eur.Resp.J;16(31)2001,1808,
11. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski: Effect of inhaled corticosteroides over glucose metabolism; 12th ERS Annual Congress, Stockholm, Sweden, September 14-18, 2002, Eur.Resp.J;20(38)2002,303s,
12. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski: Changes in glucose metabolism during treatment with high doses of inhaled corticosteroids; XXth Congress of the EAACI, Berlin, Germany, May 9-13, 2001, Eur. J. of All. and Clin. Immun, 68(56) 2001;100
13. Здравеска М., Ѓорчев А., Димитриевска Д., Тодевски Д., Шорко Ј. Здружена инциденца на ринит и астма; III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 15-18 октомври 2003; ММП : 28,
14. Здравеска М., Ѓорчев А., Димитриевска Д., Тодевски Д., Шорко Ј. Несакани ефекти на инхалациски кортикостероиди – стравови и факти; III конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 15 – 18 октомври 2003; ММП : 28,
15. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, A.Gjorcev, D.Todevski: Influence of parental smoking on tobacco abuse among adolescents; 14th ERS Annual Congress, Glasgow, UK, September 4-8, 2004, Eur.Resp.J;24(48)2004,610s,
16. M.Zdraveska , A.Gjorcev, D.Dimitrievska,D.Todevski, D.Dokic, Orofaringealna kandidijaza asocirana upotrebom inhalatornih kortikosteroida, Majski pulmoloski dani, Zbornik radova, 2006, 139-142
17. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, D.Todevski, A.Gjorcev , D.Dokic, Joint incidence of athma and rhinitis in Macedonia, World Asthma Meeting, WAM, Istanbul, 22-25June 2007
18. Zdraveska M.,Dimitrievska D., Gjorcev A., Todevski D., Dokic D. : Oropharngal candidiasis associated with treatmend with topical corticosteroids, XXVI Congress of the EAACI, 9-13 June, 2007, Göteborg, Sweden, 496
19. М.Здравеска, А.Ѓорчев, Д.Димитриевска, Д.Тодевски, О.Јовковски, Е.Јанева: Белодробна емболија-дијагностичко-терапевиски алгоритам, Книга на апстракти, 4. Конгрес на Македонското респираторно здружение со меѓународно учество, 27 – 30 септември 2008 г., Охрид, Македонија, ММП 62 (супл 72), 2008, 86-87,
20. Zdraveska M.,Dimitrievska D., Todevski D., Stefanovski T, Gjorcev A.: Approach to COPD and Chronic Respiratory Diseases in Macedonia –can we do more for our patients? 1 Avrasya solunum zirvesi, 21-23 Kasim 2014, Istanbul, Turkey: p43
21. Zdraveska M, Dimitrievska D, Todevski D, Janeva E, Gjorcev A: Treatment of severe asthma – role of interventional pulmology, SEEMF, First international medical conference, Thesaloniki, Greece, 16-18 June 2016,
22. Marija Momcilo Zdraveska, Dejan Todevski, Arben Redzepi, Aleksandra Tatabitovska, Irfan Ismaili, Tome Stefanovski, Deska Dimitrievska: Transthoracic fine needle aspiration and core biopsy guided by ultrasound-advantages and drowbacks, 4th European Congress for Bronchology & Interventional Pulmonology (ECBIP), 2017, Abstract book, 17,

	<p>23. M.Zdraveska, D.Dimitrievska, D.Todevski, E. Janeva: Treatment of COPD and Chronic airway diseases in Macedonia, MMP, Abstract book, ADGP-FM, 2017, s.6</p> <p>24. Marija Zdraveska, Deska Dimitrievska, Dejan Todevski, Suzana Arbutina, Monika Tushevska Mitkovska, Nikola Chamurovski: Pharmacotherapeutic support in tobacco cessation, Osmi strucno-naucni skup Pulmoloski dani u Tesnju, Opca bolnica Teshanj, 27.oktobar 2018; 11,</p> <p>25. Здравеска М., Димитриевска Д., Тодевски Д., Јанева Е. Третман на ХОББ и хроничните болести на дишните патишта во Македонија, 70 години Здружение на лекари по општа медицина, 24. Симпозиум со меѓународно учество, Скопје, 2 - 4.11.2017, ММП, Зборник на апстракти; 29-30</p> <p>26. Здравеска М., Димитриевска Д., Тодевски Д., Јанева Е. Третман на ХОББ и хроничните болести на дишните патишта во Македонија, 70 години Здружение на лекари по општа медицина, 24. Симпозиум со меѓународно учество, Скопје, 2 - 4.11.2017, ММП, Зборник на апстракти; 29-30</p> <p>27. Здравеска М., Димитриевска Д., Тодевски Д. Актуелни дилеми во менаџментот на хроничната опструктивна белодробна болест, First Macedonian Congress in Internal medicine, “A mutual Multidisciplinary Approach Towards the Guidelines Challenges”, 19-22 May, 202, Ohrid, RNM, Abstract book; 23</p> <p>28. Zdraveska M., Dimitrievska D., Todevski D., Pulmonary embolism and COVID , XXI Kongres Udruzenja internista Srbije 2022, 11-14 Jun, 2022, Vrnjacka Banja, Program i Zbornik sazetaka: 74</p>	
12	Рецензија на научен-стручен труд 10 x1 = 10	10
	Вкупно	460.26

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	<p>Книга од стручна област – автор</p> <p>2 x 8 = 16</p> <p>- Деска Димитриевска, Марија Здравеска, Никола Јанкуловски: 2018, Водич за третман на зависност од тутун, ISBN: 978-618-83869-1-4, European Publishing, 2018,</p> <p>- Деска Димитриевска, Марија Здравеска, Никола Јанкуловски: 2020, Водич за третман на зависност од тутун, ISBN: 978-2-930966-06-9, European Publishing, 2020,</p>	16
2	Поглавје во книга – коавтор 4x2= 8	8

	<p>Глигоровски Љ., Здравеска М., Карактеристики на респираторниот систем во староста, Геријатрија, одбрани поглавја, Медицински факултет Скопје 2001;155-163</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stefanovski T, Dimitrievska D., Zdraveska M:Karcinoid tumori pluca. Plucne bolesti, Univerzitet u Tuzli, Medicinski fakultet Tuzla (2012); 180-184; - Дејан Тодевски, Марија Здравеска, Дејан Тодевски, Александра Татабитовска, Ирфан Исмаили, Томе Стефановски, БЕЛОДРОБНИ ВАСКУЛИТИ И ГРАНУЛОМАТОЗИ, Интерна медицина, Издание на Универзитет Св Кирил и Методи, Медицински Факултет – Скопје, Катедра по Интерна Медицина, ISBN 978-608-4840-44-2(Т.1), 978-608-4840-51-0, Винсент Графика, 2020; 1164-1169 - Марија Здравеска, Дејан Тодевски, Арбен Реџеџи, Александра Татабитовска, Ирфан Исмаили, Томе Стефановски, ТУМОРИ НА БЕЛИТЕ ДРОБОВИ, Интерна медицина, Издание на Универзитет Св Кирил и Методи, Медицински Факултет – Скопје, Катедра по Интерна Медицина; ISBN 978-608-4840-44-2(Т.1), 978-608-4840-51-0, Винсент Графика, 2020; 1182-1197 - Арбен Реџеџи, Марија Здравеска, Дејан Тодевски, Александра Татабитовска, Ирфан Исмаили, Томе Стефановски, ДРУГИ ТУМОРИ НА БЕЛИ ДРОБОВИ, Интерна медицина ISBN 978-608-4840-44-2(Т.1), 978-608-4840-51-0, Винсент Графика, 2020; 1198-1201 	
3	Експертска активност, судскомедицински вештачења 1x1=1	1
4	Специјализација во областа на медицинските науки и здравството	2
5	Супспецијализација во областа на медицинските науки и здравството	1
6	Раководител на Отсек за дијагностика и третман на астма	3
7	Прв пат во државата воведена процедура -ендобронхијален ултразвук 1x2=2	2
	Вкупно	33
Дејности од поширок интерес		
1	Член на уредувачки одбор на научно /стручно списание - Лекарски весник 1x0.5=0.5	0.5
2	Претседател на организационен или програмски одбор на научен стручен собир 1x2 – „Препораки за дијагностички постапки кај белодробен карцином 2019“	2
3	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен стручен собир 5x1=5	5

	“Many faces of COPD” 2013, „4. Конгрес на МРЗ 2018“, „Работилница за развој на едукативна програма за одвикнување од пушење“ 2017, „Дисеминација на ЕПАЦТТ 2“, 2020, „Први конгрес бронхолога Србије“ 2022	
4	Учество во комисији, тела и други државни органи, $3 \times 1 = 3$ -Член на советодавно тело на МРЗ, 2006 -Комисија за лекови на позитивна листа при МЗ, 2009 -Комисија за третман на астма и ХОББ во ПЗЗ, 2019	3
5	Член на управен одбор на МЛД - од 2018 г $1 \times 0.3 = 0.3$	0.3
6	Национален координатор за одредена стручна област $2 \times 3 = 6$ -Европска асоцијација за бронхологија и интервентна пулмологија -Светска асоцијација за бронхологија и интервентна пулмологија	6
7	Учество во изработка на национална програма од одредена област 1×3	3
8	Претседател на Македонско респираторно здружение $2 \times 2 = 4, 6 \times 1 = 6$ Член на Европско респираторно здружение Член на Европска академија за алергологија и клиничка имунологија Член на Европска асоцијација за бронхологија и интервентна пулмологија Член на Светска асоцијација за бронхологија и интервентна пулмологија Член на Европско здружение за кардиологија Член на Интернационално здружение за тромбоза и хемостаза	10
9	Награди за научни постигнувања од струкова организација -МЛД (благодарница, диплома, плакета) $3 \times 3 = 9$ -награда „Гоце Делчев“ за трудот „Интерна медицина“ – учесник во тим $1 \times 1 = 1$	10
10	Награда за најдобро рангирани доктори – 2013г $1 \times 3 = 3$	3
11	Член на Управен одбор на ЈЗУУ Клиника за пулмологија и алергологија $1 \times 1 = 1$	1
12	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект – носител $1 \times 2 = 2$	2

13	Подготовка на национални документи 4x2=8 Водич за третман на астма Водич за третман на белодробна емболија Препораки за третман на астма и ХОББ во ПЗЗ Препораки за дијагностика на белодробни карциноми	8
	Вкупно	53.8

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	358,36
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	460,26
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	33
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС	53,8
Вкупно	905,42

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Дејан Докиќ, с.р.

Проф. д-р Деска Димитријевска, с.р.

Проф. д-р Јагода Стојковиќ, с.р.

Доц. д-р Фана Личоска Јосифовиќ, с.р.

В. н. сор. д-р Антонио Георгиев, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-применувачката дејност, како и дејноста од поширок интерес на ас. д-р Марија Здравеска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката, Комисијата заклучи дека ас. д-р Марија Здравеска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето научен соработник по предметите од научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и пулмологија со фтизиологија.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, да ја избере кандидатката ас. д-р Марија Здравеска во звањето научен соработник по предметите од научните области: интерна медицина, геријатрија, здравствена нега и пулмологија со фтизиологија.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Дејан Докиќ, с.р.

Проф. д-р Деска Димитријевска, с.р.

Проф. д-р Јагода Стојковиќ, с.р.

Доц. д-р Фана Личоска Јосифовиќ, с.р.

В. н. сор. д-р Антонио Георгиев, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СУДСКОМЕДИЦИНСКА ЕКСПЕРТИЗА НА ПОВРЕДИ ПРИ ПАД ОД ВИСИНА“ ОД Д-Р ГОРАН ПАВЛОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата XLVIII редовна седница одржана на 4.5.2023 година, со Одлука бр. 0905-2046/87, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот д-р Горан Павловски со наслов: „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“, во состав: проф. д-р Билјана Јанеска (претседател), проф. д-р Верица Попоска (ментор), проф. д-р Александар Станков (член), проф. д-р Симон Трпески (член) и проф. д-р Бети Зафирова Ивановска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатот д-р Горан Павловски, со наслов: „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“, содржи 66 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman со 1,15 проред, големина на букви 12 и 93 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии и книги. Текстот е збогатен со 41 табела и 25 графикони. Трудот е структуриран во 8 поглавја и, воедно, ги содржи сите делови на еден научноистражувачки проект: вовед, мотив за изработка на докторската дисертација, цели, материјал и методи на статистичка анализа, резултати на истражувањето и дискусија на добиените резултати по што следат заклучоците, како и листа на библиографски податоци. Начинот на изложување е јасен и концизен, лесно се следи и воедно побудува интерес за одбраната тема на истражување. Поголјата се систематизирани во точки и потточки, со наслови и поднаслови, со што се овозможува систематизирано и прегледно следење на материјата обработена во докторската теза. Трудот обработува актуелна научна и клиничка проблематика, вредна и оправдана за истражување, како од научен така и од клинички аспект.

Докторската дисертација започнува со **вовед, како прво поглавје**, кој понатаму е поделен во потточки, со што се добива јасна претстава за комплексноста на темата која се обработува.

Падовите од висина, според начинот на смртта, можат да бидат несреќен случај, убиство, а најчесто се самоубиствени. Како начин за извршување самоубиство, споредено со другите методи, тие се релативно ретки и обично ги преферираат постари луѓе. До случајни падови најчесто доаѓа на специфични работни места како последица на невнимание, на пример на градилишта, работа на покриви или при чистење на високо поставени прозорци, но и при спортски активности и при планинарење. Падовите од висина ретко се сретнуваат како начин на убиство. Во тие случаи, обично се присутни и дополнителни повреди кои не можат да се објаснат со падот, но повредите од тапо-тврда сила тешко се разликуваат од тие предизвикани од падот. Доколку жртвата била изненадена или била физички многу послаба од напаѓачот или интоксигирани со медикаменти, дополнителните повреди може да бидат отсутни.

При случај на смрт предизвикана од пад од висина, судскиот лекар, покрај утврдувањата на причината за смртта и здобиените повреди, потребно е да ја насочи истрагата кон утврдувања на начинот на настанување на смрт и да се утврди дали станува збор за убиство, самоубиство или несреќен случај. Во испитувањето, судскиот лекар треба да ги собере сите информации кои може да ги добие самостојно, како и од соработката со обвинителите, полицијата и роднините. За успешно решавање на секој случај, потребна е детална анализа на местото на смртта, психијатриска историја

на жртвата, анализа на видот на повредите, откривање на причината за смртта и токсиколошки анализи.

Утврдувањето на начинот на настанување на смртта според распоредот и видот на повредите, во судскомедицинската пракса е малку обработувано. Во најголем дел од анализите, наведени се видот и карактерот на повредите, механизмот на задобивање, причината за смртта, а конечното одлучување на начинот на настанување на смртта е оставено на истражните органи, односно обвинителот кој врз основа на сите собрани докази и истражни дејствија одредува дали се работи за убиство, самоубиство или несреќен случај. Преку соодветна судскомедицинска анализа, судскиот лекар може во значителна мера да придонесе кон утврдување на начинот на настапување на смртта и реконструкција на настанот.

Во проценката на многу важниот податок, дали се работи за убиство, самоубиство или несреќен случај, анализата и обработката на следниве податоци можат да дадат значаен придонес: местото на смртта, психијатриската историја и типот на повреди. Местото на тлото каде што паднало телото може да даде важни информации за утврдување на начинот и положбата на телото пред падот од висина. Кај самоубиствените падови од висина мора да се испита дали постои податок за психијатриска дијагноза како депресија, шизофренија и растројства на личноста. Податокот за злоупотреба на алкохол и дроги ја зголемува веројатноста дека падот бил случаен, под нивно влијание. Видот на повредите што настануваат при пад од висина зависи во најголема мера од висината на паѓањето, од делот на телото кој прв удрил на тлото, возраста и тежината на жртвата, облеката и составот на тлото. Поради тоа, од особено значење при експертизата се податоците од надворешниот и внатрешниот преглед. Правени се бројни математички модели со цел да се утврди поврзаноста меѓу условите во кои се случил падот и тежината на внатрешните повреди. Утврдено е дека висината од која се случил падот и возраста на жртвата се главна детерминанта за големината на внатрешните повреди. Иако падот од поголема висина предизвикува повеќекратни и поизразени повреди, не секогаш јачината на повредите може да ја посочи висината на падот. Кога првиот удар од падот е на стапалата, траумата предизвикана од вертикалната децелерација е причина за карактеристични повреди, како што се лацерација на аортата и прстеновидни фрактури на базата од черепот. Повредите можат да се анализираат според анатомската регија во која настанале, како повреди на главата, вратот, градниот кош, абдоменот. Врз основа на сите добиени податоци треба да се утврди причината за смрт. Најголем број на жртвите од пад од висина умираат на местото на падот, веднаш или во тек на неколку минути. Преживеаните најчесто умираат при обидите за реанимација на одделенијата за интензивна нега, многу скоро по приемот, а само мал дел преживува од четири часа до неколку дена. Причина за моменталната смрт најчесто е политраума, следена со повреди на главата и внатрешно крварење. Кај жртвите кои преживеале четири часа до неколку дена, најчеста причина за смрт е траума на главата. По неколку дена како најчеста причина за смрт се јавува пулмоналниот емболизам и системска слабост на внатрешните органи предизвикано од сепса. При падови во вода, како причина за смрт се јавува давењето. Големо значење при утврдувањето на причината за смрт, секако, има и токсиколошката анализа.

Основно медицинско и правно прашање при падовите од висина е начинот на настанување на смртта. Неговото утврдување не е секогаш едноставно, бидејќи знаците кои се карактеристични за убиство, како што се повреди на вратот или повреди на екстремитетите настанати како резултат на одбрана, можат да се видат и како последица на случаен пад од висина и кај самоубиствен пад. Во овие случаи, неопходно е заклучоците да се изведуваат не само врз основа на наодите од аутопсијата, туку и врз основа на што е можно повеќе дополнителни информации. Потребно е темелно испитување на местото на настанот, исцрпна токсиколошка анализа и познавање на социјалната и медицинската историја на жртвата. Сепак, понекогаш, сите овие испитувања не обезбедуваат доволно добри одговори за решавање на случајот и начинот на настанување на смртта останува нејасен.

Второто поглавје го анализира **мотивот** за изработка на оваа студија, кој е јасно дефиниран и произлегува од повеќе причини. Кандидатот го потенцира фактот дека во секојдневната судскомедицинска пракса често се соочуваме со решавање на случаи кај кои смртта е предизвикана од пад од висина. Судскиот лекар, за да утврди дали станува збор за убиство, самоубиство или несреќен случај, треба да ги собере сите информации кои може да ги добие самостојно, како и од соработката со истражните органи и роднините. Специфичноста на повредувањето при пад од висина се должи на комплексноста на механизмот на настанувањето на повредите. Екстензивноста на повредите е одредена од низа фактори, како висината на падот, ориентацијата на телото, тежиштето на телото, големината на контактната површина, како и видот на подлогата на која паднало телото. Затоа, за успешно решавање на секој случај потребна е детална анализа на местото на настанот, психијатриска историја на жртвата, анализа на видот на повредите, откривање на причината за смртта и соодветни токсиколошки анализи.

Авторот потенцира дека повредите при пад од висина во литературата најчесто се анализираат во склоп на епидемиолошки студии, без целосна анализа на карактеристиките и механизмот на настанување на повредите. Судскомедицинските студии ретко вклучуваат доволен број случаи за донесување валидни заклучоци.

Сето наведено, комплексноста на утврдувањето на повредите при пад од висина, значењето на правилното толкување на резултатите од направените анализи, фреквенцијата на јавување на случаи на смрт предизвикана од пад од висина, како и долгогодишното ангажирање на кандидатот во оваа проблематика, претставуваат негов мотив за изработка на оваа дисертација.

Во третото поглавје од докторската дисертација, кандидатот ја презентира хипотезата за изработка на оваа дисертација: при пад од висина, интензитетот, видот и локализацијата на повредите кои настанале при примарниот удар, како и сите други индиректни повреди, зависат од висината на падот, од начинот на удар на подлогата, односно од ориентацијата на телото при ударот и тежиштето на телото.

Во четвртото поглавје кандидатот ги презентира **целите** на истражувањето, кои се јасно дефинирани и одредени: да се дефинираат карактеристични (можни карактеристични и специфични) повреди во однос на висината на падот, односно да се одреди локализацијата, карактерот и опсежноста на повредите во зависност од висината на падот; да се дефинира влијанието на висината на падот на начинот на кој телото удира на подлогата, односно, со кој дел од телото се остварува примарниот контакт со подлогата; да се утврдат повреди карактеристични за одреден начин на удар на подлогата, во зависност од висината на падот и од делот на телото со кој е остварен примарен контакт и врз основа на претходно наведените параметри да се продлабочи (да се одреди начин на) судскомедицинска експертиза на повредите при пад од висина, со цел понатаму обвинителството да може да го утврди начинот на настанување на смртта – самоубиство, убиство или несреќен случај.

Во останатиот дел од докторската дисертација, кандидатот ги изнесува материјалот и методите, добиените резултати, дискусијата, заклучоците и на крајот, користената литература.

Предмет на истражување

Предмет на истражување во докторската дисертација на кандидатот д-р Горан Павловски е судскомедицинската експертиза на повреди при пад од висина. Кандидатот изнесува концизен преглед на досегашните сознанија за процесот на извлекување заклучоци и утврдување на причината за смрт при падови од висина.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Приложената докторска дисертација со наслов: „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“, од д-р Горан Павловски, обработува актуелна и современа научна проблематика вредна за истражување, за која нема доволно

автентични истражувања и податоци во однос на популацијата која ја вклучува во истражувањето.

Краток опис на применетите методи

Материјалот и методите се детално прикажани во петтото поглавје на докторската дисертација. Одредени компоненти на методологијата на испитување систематски се претставени што овозможува нивно полесно следење.

Кандидатот го дефинира дизајнот на студијата како проспективно-ретроспективна пресечна студија (анг. cross-sectional study). Материјалот за изработката на студијата го сочинуваат сите жртви на пад од висина кои резултирале со смртен исход во точно определен временски период, од 1.1.2014 до 31.12.2019 година, врз кои била извршена судско-медицинска обдукција на Институтот за судска медицина и криминалистика во Скопје.

Примерок на истражувањето претставуваат вкупно 106 жртви кои се настрадани од пад од висина и врз кои била или ќе биде извршена судско-медицинска обдукција.

Селекцијата на жртвите е направена согласно со утврдени инклузии и ексклузии критериуми. Во студијата се вклучени жртви (од намерен пад и случаен пад) кај кои падот од висина резултирал со смртен исход; случаи за кои е побарано судско-медицинска обдукција и е утврдено дека основната причина за смрт е пад од висина; врз сите жртви е побарана и ќе биде извршена судско-медицинска обдукција; случаи кои се настрадани од пад од висина со клинички дијагностицирана депресија, биполарно растројство, жизофренија и сл.; случаи кои се настрадани од пад од висина, а кај кои претходно било дијагностицирано малигно заболување на внатрешните органи. Во студијата не се вклучени жртви врз кои во тек на падот или веднаш по тоа биле пригмечени од тежок предмет кој паднал врз нив (стебло, градежен материјал, машини и сл.); жртви од авионски несреќи и жртви од хеликоптерски несреќи.

Податоците за сите случаи се земени од записници од судско-медицинска обдукција, историја на болеста – за жртвите со период на надживување на повредите и од записници или фотографии и информации од увид од екипите на МВР.

Од записниците од судско-медицинската обдукција обработени се податоците за полот, возраста, висината на телото, сите надворешни и внатрешни повреди, присуството на етил алкохол и токсични супстанции во крвта, заклучок за причината за смрт и податоци од истрагата врз основа на кои ќе се утврди начинот на смртта (убиство, самоубиство или несреќен случај).

Од историја на болеста земени се податоци за времето на надживување на повредите, извршени хируршки интервенции и клиничка дијагноза.

Од записниците од увид од екипите на МВР при СВР Скопје земени се податоци за местото на настанот, висината на падот, положбата во која е најдено телото, хоризонталното растојание од местото на падот и биолошки траги на местото.

Анализирани се жртви од висина на падот на телото до 70 метри. Во случаите каде што во записникот не се наведени метри, туку кат, за секој кат е пресметувана висина од 3 метри.

Со цел да се анализираат ефектите на пад од висината, сите жртви вклучени во студијата се опфатени во 3 групи: група 1 – жртви на пад помал од 7 метри (мала висина), група 2 – жртви на пад од 7 до 20 метри (средна висина) и група 3 – жртви на пад над 20 метри (голема висина).

За одредување на тежината на повредите, во зависност од висината на падот и од подлогата на кое телото паѓа, беа применети анатомските бодовни системи Abbreviated Injury Scale (AIS) и Injury severity score (ISS). Овие бодовни системи се базираат на анатомска локализација на повредите и на комбинирање на различни клинички параметри, а применливи се на поединечни и на мултипли повреди.

Според Abbreviated Injury Scale (AIS), повредите се поделени во зависност од анатомските регии на: повреди на надворешната површина од телото; повреди на глава и лице; повреди на врат; повреди на граден кош; повреди на абдомен со карлични

органи; повреди на 'рбетен столб; повреди на екстремитети со рамен појас и повреди на коски на карлица.

За секоја од наведените регии повредите ќе бидат групирани како: повреди на целата регија; повреди на нерви; повреди на крвни садови; повреди на внатрешни органи; повреди на коскени структури.

Тежината на повредата е бодирана од 0 до 6: без повреда AIS - 0; лесни повреди AIS - 1; повреди со средна тежина AIS - 2; тешки; без опасност по живот повреди AIS - 3; тешки, опасни по живот повреди AIS - 4; критични повреди со неизвесно преживување AIS - 5; смртоносни повреди AIS - 6.

Injury severity score (ISS) претставува квантитативен израз на повреди кај политраума и се пресметува како: $ISS = AIS^2 + AIS^2 + AIS^2$

Вредностите на ISS може да бидат од 0 – без повреди, до 75 – смртоносна повреда. Најголема вредност на ISS под 75, што подразбира критични повреди на две регии од телото и тешка повреда на една регија.

Заради специфичноста на механизмот на повредување и полиморфизмот на настанатите трауми, сите податоци се анализирани по следниот редослед: дистрибуција, специфичност и карактеристики на повредите според органските системи, а во зависност од висината на падот; начин на удар на телото, односно положба на телото при удар на подлогата; во зависност од висината на падот, дефинирање на повредите кои настанале при примарниот удар на подлогата, земајќи ја во предвид положбата на телото при ударот и видот на подлогата. Во случаите каде што има и секундарен пад, анализирани се и повредите кои настанале при секундарниот пад, како и индиректните повреди. Проценка на тежината на повредите направена е врз основа на ISS-скалата.

Во рамките на оваа докторска дисертација, резултатите се обработени со стандардни статистички методи, ползувајќи го статистичкиот софтвер IBM SPSS Statistics®23. Kolmogorov-Smirnov тест и Shapiro Wilk's тест, користени се за тестирање на нормалноста на дистрибуцијата на податоците.

Категориските (атрибутивни) варијабли се прикажани со апсолутни и релативни броеви. Нумеричките (квантитативни) варијабли се прикажани со просек, стандардна девијација, минимални и максимални вредности.

За компарирање на групите со различна висина на пад во однос на категориските варијабли користени се непараметарски тестови за независни примероци (Chi-square test, Fisher exact test). За компарирање на трите групи во однос на квантитативните варијабли користен е параметарскиот тест за независни примероци One-way ANOVA со Tukey's HSD post-hoc тестот за меѓугрупни споредби.

Во сите случаи, нивото на статистичка сигнификантност е дефинирано со $p < 0,050$ (означено во графиконите и табелите со *), односно за висока сигнификантност $p < 0,001$ (**). Вредностите поголеми од $p > 0,05$ не се сметаат за статистички значајни (n.s. – non-significant).

Краток опис на резултатите од истражувањето

Резултатите од истражувањето се изнесени во шестото поглавје. Добиените резултати од спроведената статистичка анализа се прикажани прегледно во табели и графикони. Во истражувањето анализирани се 106 жртви настрадани од пад од висина, кои се доминантно од машки пол – 83 (78,3 %). Според висината на падот, сите жртви вклучени во студијата се поделени во 3 групи: група А со 46 жртви на пад помал од 7 метри (мала висина), група В со 38 жртви на пад од 7 до 20 метри (средна висина) и група С со 22 жртви на пад над 20 метри (голема висина). Жртви од машки пол доминираат во половата структура на сите три групи – 37 (80,43 %), 30 (78,95 %), 16 (72,73 %), соодветно во групите со мала, средна и голема висина на пад. Возраста на жртвите на пад помал од 7 метри, од 7 до 20 метри и над 20 метри, просечно изнесувал

59.2 ± 15.7 години, 45.9 ± 19.1 години и 43.5 ± 16.5 години, соодветно. Употребена е Со post-hoc анализата со која се утврдила значајна разлика меѓу групите А и В (p=0.002) и меѓу групите А и С (p=0.0012). Жртвите од висина на пад на телото до 7 метри беа значајно постари од жртвите од висина на пад од 7 до 20 метри и над 20 метри.

Групите жртви А, В и С не се разликувале сигнификантно во однос на телесната висина (p=0.61). Жртвите од висина на пад до 7 метри се просечно високи 170.8 ± 9.0 см, жртвите од висина на пад од 7 до 20 метри се просечно високи 172.3 ± 12.3 см, просечната висина на жртвите од висина на пад над 20 метри се 173.2 ± 8.3 см. Просечната ISS-скала е со највисока вредност во групата жртви на пад над 20 метри (75.0 ± 0), следено од групите жртви на пад од 7 до 20 метри (59.21 ± 16.6) и жртвите на пад помал од 7 метри (52.91 ± 15.8). Согласно дистрибуцијата на ISS скалата, во групата жртви од висина на пад до 7 метри, односно мала висина повредите најчесто се тешки и опасни по живот – 19 (41.3%), во групата жртви од висина на пад од 7 до 20 метри, односно средна висина повредите најчесто се критични и крајно опасни по живот – 12 (31,58 %), додека во групата жртви од висина на пад над 20 метри, односно голема висина сите повреди се непреживувачки.

Споредбата на жртвите на пад од различна висина во однос на примарниот контакт покажа дека во групата А најчесто се застапени жртви кај кои примарниот контакт на телото со подлогата беше главата – 25 (54,35 %), во групите В и С најчесто беа застапени жртви кај кои примарниот контакт со подлогата беше телото – 15 (39,47 %) и 9 (40,91 %), соодветно.

Присуство на алкохол се детектирало кај 5 (20,83 %) жртви од висина на пад помал од 7 метри, 11 (45,83 %) жртви од висина на пад од 7 до 20 метри, и кај 3 (17,65 %) жртви од висина на пад над 20 метри. Статистичка несигнификантна е разликата во степенот на пијанство меѓу жртвите на пад од 7 метри наспроти жртвите на пад од 7 до 20 метри и над 20 метри (p=0.2 и p=0.61, соодветно), како и меѓу жртвите на пад од 7 до 20 метри наспроти жртвите на пад над 20 метри (p=1.0). Присуство на дрога е детектирано кај 2(18.18%) жртви од висина на пад помал од 7 метри, 2 (13,13 %) жртви од висина на пад од 7 до 20 метри, и кај 4 (33,33 %) жртви од висина на пад над 20 метри. Статистички несигнификантна е тестираната разлика во дистрибуцијата на жртви со и без присуство на дрога меѓу жртвите на пад од различна висина (p>0.05).

Во однос на типот на детектирани лекови, најчесто се застапени бензодиазепините, кај 22 жртви (кај сите 8 од група А, 14 од група В и 7 жртви од група С); барбитурати се регистрирани кај една жртва од група В, мешани лекови кај 2 жртви. Најчестото време на настанување на смртта при пад од мала и голема висина е од 6 до 12 часа – 17 (36,96 %) и 9 (40,91 %), а во групата од средна висина е од 12 до 18 часа – 14 (36,84 %).

Жртвите од висина на пад до 7 метри имаат значајно подолго време на преживување од жртвите од висина на пад од 7 до 20 метри (p=0.016) и над 20 метри (p<0.0001), додека времето на преживување меѓу жртвите од висина на пад од 7 до 20 метри и над 20 метри не се разликуваше сигнификантно (p=0.32). Жртвите на пад од мала висина најчесто преживувале 1 ден – 16 (34,78 %), жртвите на пад од средна и голема висина доминантно имале моментална смрт – 23 (60,53 %) и 18 (81,82 %).

Историја на болест имале 27 (58,7 %) жртви на пад помал од 7 метри, 23 (60,53 %) жртви на пад од 7 до 20 метри и 17 (77,27 %) жртви на пад над 20 метри. Со историја на болест значајно почесто се жртвите на пад од голема висина споредено со жртвите на пад од мала висина.

Во однос на објектот од кој е извршен падот во сите три групи покажало дека секаде доминирала зградата, и тоа при пад помал од 7 метри 10 (21,74 %), при пад од 7 до 20 метри е 24 (63,16 %) и над 20 метри 18 (81,82 %),

Споредбата на трите групи со различна висина на пад во однос на начинот на смртта, покажало дека самоубиството бил најчест начин на смрт кај жртвите на пад над 20 метри – 16 (72,73 %), следено од жртвите на пад од 7 до 20 метри и помал од 7 метри: 19 (50 %) и 12 (26,09 %), соодветно. Несреќен случај бил најчест начин на смрт кај жртви

на пад помал од 7 метри – 34 (73,91 %), следено од жртвите на пад од 7 до 20 метри и над 20 метри: 19 (50 %) и 6 (27,27%), соодветно.

Градежни работници и пензионери биле најчестите професии на жртвите на пад помал од 7 метри – 14 (30,43 %), градежни работници биле најчестата професија на жртвите на пад од 7 до 20 метри – 10 (26,32 %), службеник било најчестата професија на жртвите на пад над 20 метри.

Во однос на најчестите причини за смртта, наведено е дека при пад помал од 7 метри било *Contusio cerebri* – 19 (41,3 %), а при пад од 7 до 20 метри и при пад над 20 метри како причина е *Shock traumaticus* – 23 (60,53 %), односно 10 (45,45 %).

Исто така, детално се наведени и кои тип на повреди најчесто се констатирани при пад од мала, средна и голема висина, и тоа: во групата жртви на пад помал од 7 метри најчеста причина за повреда на главата е нагмечување (*contusio*) на мозокот – 20 (43,48 %), а најретка причина е раскин (*laceratio*) на мозочното стебло – 2 (4,35 %). Во групата жртви на пад од 7 до 20 метри најчеста причина за повреда на главата е нагмечување на мозочното стебло – 9 (23,68 %), а најретка причина е раскин на мозочното стебло – 1 (2,63 %). Во групата жртви на пад над 20 метри, нагмечување на мозок е најчеста причина за повреда на глава – 8 (36,36 %), нагмечување на мозочното стебло беше најретка причина – 2 (9,09 %). Во однос на скршувањата на сводот на черепот констатирано е кај 21 (45,65 %) жртви од висина на пад на телото до 7 метри, 12 (31,58 %) жртви од висина на пад од 7 до 20 метри, и кај 7 (50 %) жртви од висина на пад над 20 метри. Скршување (*fractura*) на базата на черепот настанале кај 20 (43,48 %) жртви од пад на висина помал од 7 метри, 12 (31,58 %) жртви од пад на висина од 7 до 20 метри, и кај 13 (59,09 %) жртви од пад на висина поголем од 20 метри. Како статистички сигнификантна потврдена е разликата меѓу групите В и С ($p=0.037$), која се должи на значајно поголема зачестеност на скршувања на базата на черепот детектирани кај жртвите на пад над 20 метри во однос на жртвите на пад од 7 до 20 метри.

Анализата на скелетните оштетувања на градниот кош покажа нивна најголема фреквенција на зачестеност во групата со пад на телото од најголема висина. Жртвите од сите три групи имаа најчести повреди на ребра. Скршувања на ребра имаат 32 (69,56 %) жртви од висина на пад помал од 7 метри, 30 (78,95 %) жртви од висина на пад од 7 до 20 метри и сите жртви од висина на пад над 20 метри. Меѓугрупните компарации покажуваат статистичка сигнификантна разлика меѓу групите А наспроти С ($p=0.0037$) и меѓу групите В наспроти С ($p=0.02$); жртвите од висина на пад над 20 метри значајно почесто од жртвите од висина на пад помал од 7 метри и од 7 до 20 метри имаа повреди на ребра.

Во групата жртви на пад до 7 метри најчеста причина за повреда на внатрешните органи на градниот кош е нагмечување (*contusion*) на белите дробови – 20 (43,48 %), а најретка причина беше раскин (*laceratio*) на срце и лакот на аортата (*aorta arcus*) – 2 (4,35 %). Во групата жртви на пад од 7 до 20 метри најчести и подеднакво застапени се повредите нагмечувања на белите дробови и раскини на лакот на аортата – 20 (52,63 %). Во групата жртви на пад над 20 метри најчеста причина за повреда на внатрешните органи на градниот кош беше раскин на дијафрагма – 17 (77,27 %), најретка причина беше нагмечување на срцето и дијафрагмата – 4 (18,18 %).

Во однос на повредите на абдоминалните органи во групата жртви на пад помал од 7 метри, најчеста причина беше раскин на црниот дроб и слезината – 6 (13,04 %), како и нагмечување на бубрези и мочен меур – 2 (4,35 %). Најчеста причина за повреда беше раскин на црниот дроб – 11 (28,95 %), најретка причина беше раскин на сврзно-садовна петелка – 3 (7,89 %).

Во групата жртви на пад над 20 метри, најчеста причина за повреда било раскинувањето на црниот дроб (*hepar*) – 18 (81,82 %), најретка причина била раскинувањето на бубрезите и желудник/црева – 1 (4,54 %). Во оваа група, раскинувањето беше почеста повреда на црн дроб (81,82 % наспроти 0%), слезина (77,27 % наспроти 0 %) и сврзно-садовна петелка (36,36 % наспроти 13,64 %), додека

нагмечување била почеста повреда на панкреас (13,64 % наспроти 0%), бубрези (36,36 % наспроти 4,54 %) и мочен меур (36,36 % наспроти 0 %).

Скршувања на 'рбетен столб се регистрирани кај 26 (56,52 %) жртви од висина на пад помал од 7 метри, 30 (78,95 %) жртви од висина на пад од 7 до 20 метри и кај сите жртви од висина на пад над 20 метри. Сите меѓугрупни компарации се статистички сигнификантни; за $p=0.03$ детектирана е значајно почеста зачестеност на скршувања на 'рбет во група В наспроти група А, за $p=0.0002$ значајно почеста зачестеност во група С наспроти група А, за $p=0.021$ значајно почеста зачестеност во група С наспроти група В.

Скршувања на карлица најчесто имаат жртвите на пад од голема висина – 20 (90,91 %), следено од жртвите на пад од средна висина – 21 (55,26 %) и жртвите на пад од мала висина – 20 (43,48 %). Почестата застапеност на скршувања на карлица во групите жртви на пад од 7 до 20 метри и над 20 метри во однос на жртвите на пад помал од 7 метри се потврдило и статистички како сигнификантна ($p=0.0002$ и $p=0.004$, соодветно), додека почестата застапеност во групата жртви на пад од 7 до 20 метри во однос на пад помал од 7 метри не било статистички сигнификантна ($p=0.3$).

Скршувања на надколенична коска (femur) сигнификантно почесто се регистрирани кај жртвите на пад од средна висина во споредба со жртвите на пад од мала висина – 13 (34,22 %) наспроти 7 (15,22 %), $p=0.042$; и сигнификантно почесто кај жртвите на пад од голема висина споредено со жртвите на пад од мала висина – 13 (59,09 %) наспроти 7 (15,22 %), $p=0.0002$.

Скршувања на натдколеничните коски (tibia и fibula) беа идентификувани кај 3 (6,52 %) жртви од висина на пад помал од 7 метри, 5 (13,16 %) жртви од висина на пад од 7 до 20 метри и кај 8 (36,36 %) жртви од висина на пад над 20. Како статистички сигнификантни се потврдени разликите во зачестеност на скршувања меѓу групите А и С ($p=0.0018$) и меѓу групите В и С ($p=0.035$).

Дискусијата на докторската дисертација, која опфаќа детална анализа на добиените резултати и нивна споредба со публикуваните сознанија, елаборирана е во седмото поглавје. Авторот наведува дека падовите од висина претставуваат традиционално прашање за форензичката патологија и во денешно време, исто така, форензичката антропологија ја препознава евалуацијата на скелетната траума кај големите тапи трауми како клучна област. Висината на падот и масата на телото се чини дека се најважните фактори за одредување на моделот на повреда бидејќи тие се директно поврзани со брзината на ударот (висина) и со кинетичката енергија (маса). Сепак, добро е познато дека површината на која паднало телото, појавата на секундарни удари, местото на првото влијание и присуството на некои болести поврзани со староста може да претставуваат други фактори кои можат да влијаат на моделот на повреда што се споменува во другите трудови кои авторот детално ги цитира. Голем број форензички студии се занимаваат со кинетиката и моделот на паѓање, но, сепак, универзално прифатен метод за пристап и проценка на жртвите на пад од висина сè уште недостасува.

Некои автори исклучиво се фокусираат на евалуацијата на шемите на скелетни повреди, додека други го анализираат моделот на повреда само во однос на широка анатомска област или не се разликува во рамките на истата анатомска област меѓу различни типови повреди. Поради овие причини, и покрај големиот број достапни студии, многу е тешко да се реализираат корисни мета-анализи и споредби помеѓу различните објавени податоци. Bruno et al. ги истражувале самоубиствените падови од височина со посебен осврт на топографијата и проширувањето на повредата. Авторите на другите трудови со оваа проблематика предлагаат едноставна рамка за проценка на моделот на повреда, со посебен аналитички фокус на можните влијанија на висината на падот, возраста и тежината врз моделот на повреда, со цел да се разјасни дали овие променливи може да имаат важна улога во изразувањето на моделот на повреда. Во оваа студија, авторот детално ги анализираше висцералните и скелетните повреди во комбинирана перспектива на можните ефекти од висината на падот, возраста и тежината.

Податоците објавени во литературата покажуваат голема варијабилност во моделот на повреди на жртвите од пад од височина: повредите што ја зафаќаат главата се забележани во 25-91 % од случаите, ребрата во 12-100 % случаи, белите дробови во 4-79 % случаи, срцето во 0-54 %, аортата 5-80 %, црниот дроб во 4-54 % и слезината во 0-54 % од случаите. Во студија на Bruno et al., во која се анализирани вкупните проценти на повредени органи без детална поделба во однос на висината, ребрата (92 %), белите дробови (76 %), срцето (53 %) и црниот дроб (58 %) претставуваат преваленца на повреди поголема од 50 %, што претставува - заедно со субарахноидалното крварење (63 %) – јадро на типичната шема на повреди на испитуваната популација. Претходните резултати се поистоветуваат со резултатите на авторот.

Черепот и карличниот прстен покажуваат преваленца на повреда малку пониска од 50 %, што веројатно ја одразува статистичката веројатност за удар прво со глава наспроти удар прво со стапало. Се чини дека мозочниот паренхим го следи трендот на черепот, а јазот во преваленцата веројатно покажува големи заштитни способности на сводот на черепот при директни трауми.

Како кај дел од странските автори, така и кај истражувачот, карактеристични повреди на ребрата за жртвите на пад од височина се долгите столбови со скршеници низ многу соседни ребра, често поврзани и со плеврални и со белодробни лацерации. Wenkatesh et al. утврдиле дека повеќекратните фрактури, особено на ребрата, долгите коски и 'рбетот, се многу чести при падови од височина, но невообичаени во другите форми на насилна смрт.

Широката површина на белите дробови и црниот дроб, „опасноста на ребрата“ за белите дробови, високата подвижност на слезината и срцевиот нишал-ефект на торакалната аорта може кумулативно да ја објаснат високата преваленца на повреди за сите овие органи.

Според странските автори резултатите за абдоминалните органи се поистоветуваат со резултатите на кандидатот. Црниот дроб е најпогодениот абдоминален орган кај жртвите на пад од височина. Тенкото и дебелото црево покажуваат ниска преваленца на повреди. Фактот дека скоро 20 % од повредите на цревата се резултат на оштетување на мезентериумот, веројатно укажува на поголема инерцијална слабост за таква хипермобилна структура. Преваленцата на бубрежни повреди е прилично мала, како што е и за сите абдоминални екстраперитонеални органи. Најверојатно, длабоката екстраперитонеална положба заедно со можниот „ефект на перница“ од локалното висцерално масно ткиво, во овие случаи дејствува како заштитен фактор.

Странските автори, исто така, ги анализираат добиените резултати на многу едноставен начин користејќи Injury Extension Score. Во однос на варијаблата возраст не бил забележан статистички значајна разлика на типот на повредите. Висината на падот обратно пропорционално влијаела на вредноста на скорот со постепено зголемување низ групите на жртви од падови од помали висини и со асимптотично плато за групите на жртви од падови од поголеми височини. За подгрупите на падови од 3 m и 6 m, ниската вредност на скорот секогаш е поврзана со силна поларизација на главата и градниот кош на повредите, како што е наведено во повеќе студии. Добро е познато дека ориентацијата на телото за време на ударот може да влијае на степенот и сериозноста на повредите. Во студија кај авторот беше користена ISS-скалата, која беше анализирана и квалитативно, а повредите кај најголем дел од жртвите беа непреливувачки (48,11 %), следено од тешки, опасни по живот повреди (26,42 %), критични и крајно опасни по живот повреди (23,58 %) и сериозни повреди (1,89 %).

Според податоците од литературата, возраста може битно да влијае на опсежноста и фреквенцијата на повредите на срцето, торакалната аорта, мезентериумот, бубрежниот хилус, коските на карлицата и десната подлактица. Честото присуство на склероза на проксималната аорта може да ја објасни повисоката преваленца на повреди на торакалната аорта и срцето во групите на жртви на возраст поголема од 60 години. Преваленцата на повреди на мезентериумот покажува необичен тренд, графички прикажан како линија во облик на свонче во 3 класи, при што жртвите

од групата со пад од средна височина имаат највисока преваленца. Основната еластичност на мезентериумот, како и изобилството од наслаги од масно ткиво веројатно делуваат како заштитни фактори. Бубрежниот хилус покажува поголема преваленца на повреди кај помладата популација, што најверојатно се должи на ефектот на поголема надолжна подвижност на бубрезите кај жртвите со помала количина на абдоминална висцерална маст, која пак се зголемува со возраста. Покрај тоа што фактите за влијанието на возраста врз деминерализацијата на скелетот се општо познати, ниската преваленца на фрактури на коските на колкот и подлактица кај жртвите од помладата популација може подобро да се анализира ако се земат предвид основните влијанија од кинетиката на ударот на телото врз тлото.

Во осмото поглавје, врз основа на анализата на податоците и добиените резултати од истражувањето, кандидатот ги формулира **заклучоците** од истражувањето. Се заклучува дека студијата е проспективно-ретроспективна пресечна во која се анализирани се 106 жртви на пад од висина, кои резултирале со смрттен исход. Жртвите се поделени во 3 групи според висината на падот: пад од висина помала од 7 метри, пад од висина од 7 до 20 метри и пад од висина над 20 метри. Највисока вредност на просечната ISS-скала има во групата на жртви со пад од висина над 20 метри ($75.0 \pm$), со статистичка значајна разлика во однос на другите две групи ($p < 0.0001$). Во групата на падови од висина помала од 7 метри, како карактеристична повреда се повреди на главата кои настануваат при примарниот контакт на главата со подлогата, за разлика од другите две групи каде што примарниот контакт е трупот на телото со подлогата, со статистички сигнификантна разлика ($p = 0.031$). Податоци за претходни болести (најчесто психијатриски) кај жртвите најчесто биле при пад од висина над 20 метри во споредба со останатите. Споредбата на трите групи со пад од различна висина во однос на начинот на настанување на смртта (убиство, самоубиство, несреќен случај) покажува статистички значајна разлика меѓу групите. Самоубиството е најчест начин на смрт кај жртвите во третата група со пад од висина над 20 метри - 16 (72,73 %). Несреќен случај како начин на настанување на смртта е најчест кај жртвите при пад од висина помала од 7 метри - 34 (73,91 %).

Согласно со резултатите од статистичката анализа, професијата на жртвите на пад од висина беше сигнификантно различна меѓу групите жртви на пад од мала наспроти средна и голема висина ($p = 0.045$, $p = 0.012$). При малата висина, најчесто страдале градежните работници, а при голема висина страдале лица кои се во работен однос - службеници.

Најчеста причина за смрт кај жртвите од висина на пад помал од 7 метри е нагмечување на мозокот (Contusio cerebri) - 19 (41,3 %), додека кај жртвите од висина на пад од 7 до 20 метри, како и за оние од висина на пад над 20 метри е трауматски шок (Shock traumaticus).

Анализата на повредите на главата покажа дека скршување на базата на черепот и нагмечување на мозокот се најчести кај жртви од пад на висина помал од 7 метри (43,48 %), додека раскинувањето на мозокот како причина за повреда на главата најчесто била детектирана кај жртвите на пад од висина над 20 метри - 11 (50 %).

Најзастапени повреди на градниот кош се наведува дека се скршувањата на ребрата кај сите три групи. Раскинување на белите дробови и на срцето се најчести при пад од висина поголема од 20 метри.

Кај сите жртви како причина за повреда на лакот на аортата (arcus aortae) идентификуван е само раскилот, при што овој тип на повреда беше сигнификантно почесто застапен кај жртвите на пад од 8 до 20 метри.

Во однос на повредите на стомачните органи најмногу страда црниот дроб, потоа слезината која е со висок процент, особено при падот од висина поголема од 20 метри (81,81 %).

Авторот на студијата заклучува дека опсежноста и бројноста на повредите при пад од висина зависат најмногу од висината од која е настанат падот. Постојат карактеристични повреди на одредени ткива при пад на подлогата, кои не зависат само од висината, туку и од кој дел на телото е остварен примарниот контакт. Потеклото на

смртта и механизмот на повредувањето само врз основа на аутопсискиот наод без проверка на фактите кои се констатирани при криминалистичката истрага претставува стручна грешка со сите последици која таа може да ја предизвика.

Последната глава од докторската дисертација ја содржи приложената **литература**, која е обемна и прегледна, содржи 93 референци и коректно е цитирана по прифатените стандарди.

Оцена на трудот

Докторската дисертација на кандидатот д-р Горан Павловски, со наслов: „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“, претставува актуелно истражување од областа на судската медицина. Докторската дисертација е изработена по сите принципи на едно научно истражување. Во согласност со мотивот на студијата, дефинирани се и целите на истражувањето, научниот пристап е оригинален и внимателно избран, а методологијата на испитување е современа. Поставените цели се во целина реализирани, а добиените резултати се адекватно обработени, интерпретирани и дискутирани во согласност со нивната научна и клиничко применета вредност. Од добиените резултати се изведени соодветни заклучоци. Научниот придонес на оваа студија произлегува од добиените резултати кои го покажуваат деталното проучување на видот и распоредот на повредите кај жртвите при пад од различна висина, како и статистичко одредување на карактеристичните повреди во различни региони во однос на определување на висина од која е остварен падот.

Докторската дисертација на кандидатот д-р Горан Павловски, со наслов: „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

Исполнетост на законските услови за одбрана на трудот

Кандидатот, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавил (како прв автор во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани научноистражувачки трудови:

1. Pavlovski Goran, Stankov Aleksandar, Jakjovski Zlatko, Bitoljanu Natasha,

Belakaposka Srpanova Viktorija, Chakar Ljupco, Ivceva Ana, Poposka Verica. **FALL FROM HEIGHT INJURIES.** Acad Med J 2022;2(2):119-127.

2. Goran Pavlovskil, Aleksandar Stankovl, Zlatko Jakovskil, Natasha Bitoljanul,

Viktorija Belakaposka Srpanoval, Ljupco Chakarl, Ana Ivceval, Verica Poposka. **SUICIDAL INJURIES FROM HEIGHT FALLS.** JMS 2022; Vol 5(3):129-138.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главен научен придонес на кандидатот со овој труд е можноста за апликативна примена на добиените резултати од деталното и продлабочено проучување на видот и распоредот на повредите кај жртвите при пад од различна висина. Студијата преку статистички методи ги истакнува карактеристичните повреди во различни региони и нивното значење во однос на определување на висина од која е остварен падот. Освен тоа, податокот за повредите на внатрешните органи е од корист и за клиничките лекари кои ги лекуваат повредените при пад од висина.

Подрачје на примена и ограничувања. Примената на резултатите и сознанијата од овој труд е, главно, во судскомедицинската пракса при обработка на сите жртви од пад од висина настрадани во несреќни случаи, самоубиство или убиство. Покрај помошта во толкување на повредите, оваа студија е од помош и за истражните органи кои ги истражуваат настанот и треба да го одредат начинот на настанување на смртта. Самиот обдукциски наод и познавање на сите повреди и нивните карактеристики, иако можат да дадат корисни податоци и информации, не е доволен за утврдување на начинот на настанување на смртта, но во соработка со истражните органи и вклопување на сите податоци добиени од истрагата, може да се добијат покорисни и повредни резултати.

Можните понатамошни истражувања би се однесувале на продлабочување на проучување на распоредот на повредите при пад од висина во однос на прашањето каква била положбата на жртвата во моментот кога скокнала, поточно дали скокнала или, пак, се лизнала и паднала.

Докторската дисертација „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“, поднесена од д-р Горан Павловски, претставува оригинален и самостоен научен труд и во целост ги исполнува условите согласно со Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на третиот циклус – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Комисијата смета дека трудот е автентичен и актуелен, има значаен научен и апликативен придонес, во целина ги обработува поставените проблеми и ги содржи сите елементи на научен труд, со јасно дефинирани цели, прецизно изложени материјал и методи и детално прикажани и статистички обработени резултати на студијата. Дискусијата и заклучоците се објективни и даваат прецизни одговори на поставените цели.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот Горан Павловски со наслов: „Судскомедицинска експертиза на повреди при пад од висина“.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Билјана Јанеска претседател, с.р.
Проф. д-р Верица Попоска, ментор, с.р.
Проф. д-р Александар Станков член, с.р.
Проф. д-р Симон Трпески член, с.р.
Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРЕОПЕРАТИВНА ДЕРМОСКОПИЈА ПРИ ДИЈАГНОСТИЦИРАЊЕ НА НЕМЕЛАНОМСКИ КАРЦИНОМ НА КОЖА (НМСЦ)“ ОД Д-Р РЕИХАНЕ БИСЛИМИ БЕРИША, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 9.2.2023 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација со наслов: „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“ од кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша, во состав: проф. д-р Сузана Николовска (претседател), проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ (ментор), проф. д-р Елизабета Мирчевска Жоговска (член), проф. д-р Весна Гривчева Пановска (член) и проф. д-р Катерина Дамевска (член).

Комисијата, во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет му го поднесува следниов.

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша, со наслов: „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“, содржи 107 страници компјутерски обработен текст во фронт Cambria, со 1.0 проред и големина на букви 12, со 124 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси. Текстот е збогатен со 26 графикони, 3 слики и 32 табели.

Трудот е структуриран во глави: вовед, мотив, цели, материјал и методи, резултати, дискусија и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во првата глава од оваа дисертација, насловена **Вовед**, кандидатката на концизен и прегледен начин, поткрепен со повеќе литературни извори, ги изнесува податоците за епидемиологијата и етиологијата на немеланомските кожни карциноми, превенцијата, клиничката презентација, дијагнозата, како и нивниот третман. Овде кандидатката детално прави посебен осврт на третманот на немеланоцитниот карцином на кожата, како и методот на евалуација на дерматоскопијата за рано дијагностицирање на болеста.

Во втората глава, насловена **Мотив**, кандидатката наведува дека нејзиниот мотив доаѓа од можноста за време на долгогодишната пракса во дерматопатологијата да се соочи со големите амбулантски предизвици во раната дијагноза на поттиповите на НМСЦ, кои ја наметнаа потребата за подобра свест за дерматоскопските карактеристики на НМСЦ. Почнувајќи од идејата дека дермоскопијата овозможува поделба на залихите, како и врз основа на познавањето на кандидатката од оваа област од претходните истражувања, докторантката ја испитува вредноста на дермоскопијата за рана дијагноза на поттипови на НМСЦ, што е попрецизно во споредба со резултатите од хистопатологијата. Доброто познавање на структурата на НМСЦ и нивната поефикасна дијагноза води до попрецизни и побрзи дијагнози од наодите на ХП.

Во третата глава, насловена **Цели на студијата**, докторантката ги опишува главната цел и специфичните цели. Главна цел е да се процени

вредноста на предоперативната дермоскопија во дијагнозата на НМСЦ во споредба со постоперативните наоди на ХП. ДОПОЛНИТЕЛНИ ЦЕЛИ се да се прогласат дермоскопски поттипови на НМСЦ според: возраст, пол, анатомски регион, УВ-зрачење, фототип на кожа, типови на карциноми, димензии. Исто така, како резултат на тоа е подготвување на МАП-А со анатомскиот регион.

Четвртата глава е насловена како **Дизајн на студијата**, каде што се наведува дека студијата е ретропроспективната, рандомизирано клиничко испитување.

Петтата глава е насловена **Материјал** на студијата. Во овој дел, докторантката наведува дека студијата е работена на Универзитетска клиника, за спроведување на ова истражување материалите ќе се добијат на Одделот за дерматологија – Универзитетскиот клинички центар на Косово, Институтот на Патолошкиот универзитет на Косово, со вклучени 60 учесници на возраст меѓу 18 и 80 години, со застапеност на двата пола. ПАРАМЕТРИ за групирање на пациентите биле: пол, возраст, анатомски регион, УВ-зрачење, фототип на кожа, димензии и тип на карцином. Сите студии се извршени според етичките упатства и по одобрение од Етичкиот комитет на институцијата. Студијата е спроведена на Одделот за дерматологија на Универзитетскиот клинички центар во Приштина, Косово, со претходно одобрение од Етичката комисија (1-1191/30.04.2021) на оваа институција, во соработка со Катедрата за дерматологија на Медицинскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Шестата глава од оваа студија е насловена **Метод** на студијата. Во овој дел, во детали, докторантката го опишува принципот на работа кој е применет за да се приберат податоци за статистичка обработка во оваа студија. Ретроспективно се анализирани дермоскопските слики на 60 хистопатолошки докажани случаи на NMSC. Критериумите за вклучување биле да се дефинира хистопатолошка дијагноза на NMSC, вклучувајќи класификација на поттипот, достапност на клинички, дерматоскопски и на хистопатолошки наоди. Критериуми за исклучување: кој било дијагностички ентитет, освен NMSC, биле исклучени. **Критериумите за исклучување** биле следни: зрачење, имуносупресивна терапија, хемофилија, метаболички заболувања на коските и хематолошки заболувања (на пр., леукемија, лимфом). Дијагнозата се базирала на клинички, дермоскопски и хистопатолошки наоди, примероци од пациенти со карцином на кожата претходно дијагностицирани со дерматоскопски преглед (фотографирани и клинички и дермоскопски), и сите лезии биле оценети за присуство на различни дермоскопски критериуми користејќи видеодермоскопија (Foto Finder), рачна опрема DermLite Foto (DermLite 3, Gen) и рачна копија. Дигитално снимање се прави со Apple iPhone на дермоскопски слики. Добиени се клинички податоци за секој пациент, вклучувајќи возраст и пол, локација, големина, длабочина, присуство на други слични лезии, тип на кожа и демографски податоци. Секој случај бил евалуиран со присуство на следните дермоскопски карактеристики: васкуларна шема, улцерации и дополнителни дермоскопски карактеристики. Примената на специфични дермоскопски критериуми е од помош за рана дијагноза на хистолошкиот поттип на карцином на базалните клетки (BCC) и сквамозен карцином (SCC). Дермоскопски критериуми на карцином на базалните клетки (BCC): арборизирачки садови, површни (кратки) фини телеангијектазии (SFTs), сино-сиви јажести гнезда, повеќе сино-сиви / глобули, структури слични на лисја, области на звучни тркала, улцерации, сјајни бело-црвени области без структура. Дермоскопските критериуми за сквамозен карцином (SCC) вклучуваат присуство на

кератин/луспи, крвни дамки, бели кругови, бели области без структура, садови со фибра и улцерации. Случаите со целосни широки засеци, како и хистопатолошки (ХП) испитувања биле резултат на биопсија на кожа или операција. ХП се применувало неделно за да се потврди дијагнозата дадена со дермоскопскиот преглед.

Во седмата глава, со наслов **Статистичка обработка**, се наведува на кој начин податоците добиени од истражувањето се статистички обработени врз основа на што се добиени резултатите на оваа докторска дисертација. Кандидатката посочува дека, статистичката обработка на податоците е направена во статистичкиот програм SPSS software package, version 22.0 for Windows SPSS, Chicago, IL, USA. Анализата на квалитативните серии е правена преку одредување на коефициент на односи, пропорции и стапки, кои се прикажани како апсолутни и релативни броеви. Квантитативните серии се анализирани со употреба на мерките на централна тенденција (просек, медијана, минимални вредности, максимални вредности), како и со мерки на дисперзија (стандардна девијација, стандардна грешка). Shapiro-Wilk W тест е користен за утврдување на правилноста на дистрибуцијата на фреквенцијата на испитуваните варијабли. Pearson Chi square test, Fisher exact test и Fisher Freeman Halton test се користени за утврдување на асоцијацијата меѓу одредени атрибутивни дихотомни белези. За тестирање на разликата меѓу два или повеќе независни нумерички параметри со неправилна дистрибуција на фреквенции се користени консеквентно Mann Whitney U тест и Kruskal-Wallis H test. Факторите на ризик се квантифицирани преку користење на однос на веројатности (Odd ratio – OR) и интервалите на доверба – confidence intervals (CI). За споредба на пропорциите е користен Difference test. За согледување на внатрешната конзистентност на прашањата е анализирана веродостојноста (Reliability analysis) на добиените одговори преку пресметување на коефициентот Cronbach's alpha. Униваријантна и мултипла логистичка регресиона анализа е употребена за одредување и квантифицирање на независните значајни предиктори за NMSC и неговите поттипови. Дијагностична ефикасност на селектирани дермоскопски параметри е проценета согласно со ROC-анализата и добиените AUC-вредности. За утврдување на статистичка значајност, користена е двострана анализа со ниво на сигнификантност од $p < 0,05$

Во главата насловена **Резултати** во оваа студија, кандидатката, во детали, ги обработува и ги прикажува сите резултати кои се статистички обработени, со цел да даде одговор на сите претходно посечени цели во оваа студија. Како прва потточка во овој дел, кандидатката ги објаснува демографските карактеристики (пол и возраст) со табеларен приказ, со што се добива јасен впечаток за нив. Втората потточка во овој дел се резултатите добиени од хистопатолошката верификација на препаратите кои по соодветна обработка даваат приказ на честотата и дистрибуцијата на типовите на немеланомски кожни карциноми во пределот. Дополнително, како последователен поддел во поглавјето со наслов **Резултати** во оваа студија, овој дел од анализата се однесува на присуството на специфични дермоскопски критериуми за рана дијагноза на поттиповите на базалноцелуларен карцином (BCC), како и дијагноза на SCC.

Ова е претставено графички и табеларно, детално, со цел да се има брз и лесен преглед на добиените резултати. Дополнително, како следна потсекција во поглавјето со наслов **Резултати** во оваа студија, клиничката зависност на лезијата кај типовите на карциномот е анализирана според потврдените хистопатолошки наоди, како и според

нивната минимална и максимална димензија. Направена е посебна анализа на клиничката манифестација на лезиите, кои се анализирани како: 1) рамни, 2) покачени (над нивото на кожата) и 3) нодуларно.

Исто така, во оваа рубрика, докторантката на лесен и едноставен начин ги прикажува добиените резултати преку табеларен и графички приказ. Сите овие резултати се прикажани табеларно и графички, на јасен и општ начин.

Во деветтата глава, насловена **Дискусија**, сите претходно добиени резултати врз основа на претходно статистички обработените податоци кои се предмет на испитување во оваа докторска дисертација се дискутираат и паралелно една по една се споредуваат со резултати од претходни студии изработени на светско ниво.

Во десеттата глава, насловена **Заклучок**, докторантката од претходно направените статистички анализи на податоците кои се предмет на оваа докторска дисертација и прегледот низ литературата, детално одговара на сите претходно поставени специфични цели, како и на главната цел.

Последното поглавје го прикажува формуларот што пациентот мора да го пополни.

Литературата користена за оваа докторска дисертација е составена од 108 библиографски единици, вклучувајќи научни трудови, статии, книги, национални прописи, извори на интернет и сл.

Предмет на истражување

И покрај големиот напредок, дерматоскопијата, како неинвазивна метода, има големо значење во раната дијагноза на немеланомните карциноми на кожата. Оваа тема ја истражуваше кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша во оваа докторска дисертација. Ова е прва студија во нашата земја, конкретно во Приштина, која го оценува и го споредува успехот на дерматоскопот и хистопатолошките наоди во раното откривање на немеланоцитниот карцином на кожата. Врз основа на литературни податоци и лични искуства, оваа клиничка студија придонесува за брзо, лесно и успешно решавање на примената на дерматоскопијата како брз предоперативен дијагностички метод.

Податоците кои произлегуваат од оваа студија ќе послужат како водич за младите дерматолози.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Приложената докторска дисертација со наслов: „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“, од кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша, обработува дефицитарна и современа научна проблематика вредна за истражување. Инциденцата на немеланомските кожни карциноми е нормно расте, како кај нас, така и во светски рамки. Во отсуство на претходни истражувања за евалуација на дерматоскопот како рана дијагностичка алатка за карцином на кожата во Република Косово, докторатот на кандидатката ќе даде голем и значаен придонес во областа на дерматологијата.

Краток опис на применетите методи

Оваа студија е проспективно, рандомизирано клиничко испитување. Во однос на методите на работа во оваа докторска дисертација, кандидатката вклучува вкупно 60 испитаници кои ги исполниле сите критериуми за вклучување и без критериуми за исклучување. Понатаму се наведува дека испитаниците биле поделени во три групи.

Првата група до 30 години, втората група 30-60 и третата група над 60 години. Кандидатката наведува дека поделбата на региите на напред и назад се должи на различната локализација на немеланоцитниот рак на кожата. Докторантката наведува дека студирањето траело 3 години, во текот на 2019 и 2023 година.

Пред да се реализира дијагностичкиот пристап и оперативното лекување на пациентите, се наведува дека сите пополниле информирана согласност за учество во студијата. Студијата се извршила во согласност со одредбите од Хелсиншката декларација и Декларацијата за човекови права при Европската Унија. Иницијалната евалуација вклучила: анамнеза, клинички и анестезиолошки преглед. За секој пациент се водел однапред подготвен дневник, пополнет по метод на кодирани коверти. Сите отстранети промени се хистопатолошки потврдени на Институтот за патологија во Приштина, за да се потврди хистопатолошката преваленца на ракот на кожата.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Во оваа докторска дисертација, кандидатката податоците ги обработила статистички со цел да се добијат резултати кои ќе одговорат детално и прецизно на претходно поставените цели. Во делот **Резултати**, кандидатката започнува со презентација на резултатите поврзани со демографската карактеристика пол, од што се гледа дека пациентите биле хомогени во однос на нивниот пол, што значи дека половата припадност на пациентите не влијаела на ниту еден од резултатите од оваа студија. Понатаму, кандидатката ги презентира резултатите поврзани со возраста на пациентите, според што може да се заклучи дека просечната возраст на пациентите укажува дека карциномите, како и периодот кога пациентите се јавуваат за хируршка интервенција е застапена на возраст над 60 години и постари со застапеност од 77,5 % од сите испитаници. Понатаму, според резултатите опишани во оваа студија, кожните карциноми во пределот на носот како најекспониран дел од човечкото тело е место со висок ризик за појава на кожните карциноми. Во оваа студија, од добиените хистопатолошки резултати се гледа дека во пределот на носот доминантен е базоцелуларниот карцином, и тоа хистопатолошки верификуван од испитаниците.

Од анализата на резултатите во оваа дисертација, овој дел од анализата се занимава со присуство на специфични дермоскопски критериуми за рана дијагноза на немеланоцитниот карцином, како што се поттиповите на базален карцином ВСС, како и дијагнозата на SCC.

Во студијата која е предмет на оваа докторска дисертација, корелацијата помеѓу параметрите на дермоскопските и хистопатолошките наоди потврди значајна позитивна силна корелација помеѓу дермоскопските и хистопатолошките наоди. Беше потврдено дека дијагностичката ефикасност на дермоскопскиот наод на НМСЦ има праведна и одлична дијагностичка ефикасност.

Врвот во однос на бројот на возрасната група беше процентот на пациенти постари од 60 години, следен од возрасната група 30-60 години, додека процентот на испитаници <30 години бил најмал.

Според досегашните податоци, најдоминантен дермоскопски критериум биле: арборизирачки садови, кратка фина површна телеангијектазија, потоа сјајни бело-црвени области без структура и MLA -беа области слични на лисја. Најмалиот дермоскопски критериум биле гломеруларни садови, претставен во случаите. Моќните предвидувачи на sBCC биле области слични на лисја, кратка фина површна телеангијектазија и сјајни бело-црвени области без структура. Сино-сиви оваидни гнезда биле најсилниот негативен предиктор на sBCC. Потврдено е дека арборизирачките садови биле позитивен предиктор на pBCC.

Од анализата на резултатите во оваа дисертација, потврдена е значајна корелација помеѓу УВ-зрачењето и хистопатолошки потврдено од типот на тумор, не се утврди корелација помеѓу фототипот на кожата и хистопатолошки потврдената дистрибуција на типот на туморот. Во студијата, рамната клиничка презентација била најзастапена кај sBCC, а нодуларната клиничка презентација била доминантна кај pBCC, не била утврдена значајна разлика во пропорциите на клиничката презентација.

Резултатите од оваа студија ги разјаснуваат специфичните дермоскопски критериуми поврзани со различни поттипови на BCC и SCC, придонесувајќи за евалуација на предоперативната дермоскопија како голема вредност во прецизноста на предоперативната дијагноза што беше докажана со постоперативните наоди на хистопатолошки ХП.

Сите анализи направени во оваа студија може да се каже дека ја оправдуваат и ја поттикнуваат предоперативната примена на дерматоскопот за рана дијагноза на немеланоцитен карцином на кожата.

Оцена на трудот

Докторската дисертација со наслов: „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“, од кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша, презентира истражувања во клиничката медицина од областа на дерматологијата и пластичната хирургија. Развојот на темата на оваа докторска дисертација е во согласност со мотивот на студијата, дефинирани се целите на истражувањето, како главните, така и конкретните цели. Главната истражувачка цел на оваа дисертација е да се споредат резултатите добиени по предоперативниот дерматоскопски преглед со постоперативните хистопатолошки наоди на немеланомните карциноми на кожата.

Како специфични цели се споредуваат демографските карактеристики на пациентите, зачестеноста на ракот меѓу нив, димензиите, изложеноста на сончева светлина и компликациите.

Како друга специфична цел, се испитува корелацијата помеѓу постоперативните хистопатолошки наоди и предоперативната дерматоскопија. Целите дефинирани во студијата се целосно реализирани, а добиените резултати се соодветно презентирани и елаборирани со основна клиничка, научна и апликативна важност. Со концизно сумирање на резултатите од оваа студија и извлечените заклучоци од нив, докторантката дава важен придонес во зголемувањето на знаењето за примената на дерматоскопот.

Докторската дисертација со наслов: „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“, од кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за изработка на докторскиот труд.

Исполнетост на законските услови за одбрана на трудот

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

[1]. Автор-и: Реихане Бислими Бериша, Ѓорѓе Џокиќ ,
објавен: Open Access Macedonian J Med Sci (OAMJMS), Vol.9 No.B, 15.12.2021

[2]. Автор-и: „Реихане Бислими Бериша, Ѓорѓе Џокиќ“,
објавен: International Journal of Biomedicine (IJBM), Vol.12,No(4), 04.12.2022

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главните научни придонеси на кандидатката се согледуваат од добиените резултати од ова истражување, кои ни даваат автентични податоци за функционалниот аспект и важноста на предоперативната примена на дерматоскопот во споредба со постоперативните хистопатолошки наоди. Д-р Реихане Бислими Бериша, со своето претходно искуство во научноистражувачката работа, како и со спроведувањето на оваа студија, со објавените научни трудови во стручни публикации, ќе даде значаен придонес во научноистражувачката работа во оваа област. Кандидатката, во своето научно портфолио, има запишано учества во домашни и меѓународни асоцијации од областа на дерматологијата, преку кои има изградено солидна мрежа за размена на стекнатите знаења. Таквите комуникации во иднина ќе обезбедат конкретна споредба на резултатите и наодите објавени во докторската дисертација со наодите на слични студии и ќе отворат можност за идеи и дополнителни истражувања во оваа област. Дополнително, преку понатамошниот стручен и академски ангажман на кандидатката, наодите и знаењата од оваа докторска дисертација ќе бидат пренесени до студентите и специјализантите кои се заинтересирани за оваа проблематика.

Докторската дисертација „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“, поднесена од д-р Реихане Бислими Бериша, претставува оригинален и самостоен научен труд и во целост ги исполнува условите согласно со Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус студии – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Комисијата смета дека трудот, со внесените претходни забелешки на членовите, ги опфаќа и во целост ги обработува поставените проблеми и ги содржи сите елементи на научен труд, со јасно дефинирани цели, прецизно изложени материјал и методи, како и детално прикажани статистички обработени резултати. Дискусијата и заклучоците се објективни и реални и даваат прецизни одговори на поставените цели.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката д-р Реихане Бислими Бериша, со наслов: „Евалуација на преоперативна дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожа (НМСЦ)“.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Сузана Николовска, претседател, с.р.

Проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ, ментор, с.р.

Проф. д-р Елизабета Мирчевска Жоговска, член, с.р.

Проф. д-р Весна Гривчева Пановска, член, с.р.

ИЗДВОЕНО МИСЛЕЊЕ НА РЕЦЕНЗИЈАТА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ЕВАЛУАЦИЈА НА ПРЕДОПЕРАТИВНАТА ДЕРМОСКОПИЈА ПРИ ДИЈАГНОСТИЦИРАЊЕ НА НЕМЕЛАНОМСКИ КАРЦИНОМ НА КОЖАТА (НМСЦ)“ ОД Д-Р РЕЈХАНЕ БИСЛИМИ БЕРИША, ПРИЈАВЕНА НА МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 73 од Статутот на Медицинскиот факултет во Скопје, во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 458/2019 и број 458/2021-анекс), член 275 од Статутот на Универзитетот (број 425 од 28.6.2019), член 91 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 530/2020) и член 61 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус – докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 245/2013), Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет во Скопје, на својата XLVI редовна седница одржана 9.2.2023 година, а по предлог на Советот на студиската програма на трет циклус – докторски студии по медицина, донесе одлука за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација во состав: проф. д-р Сузана Николовска (претседател), проф. д-р Ѓорѓе Џокиќ (ментор) и проф. д-р Елизабета Мирчевска Жоговска, проф. д-р Весна Грифчева Пановска и проф. д-р Катерина Дамевска (членови).

Комисијата во наведениот состав одржа еден состанок на 22.2.2023 година, на кој од повеќето присутни беа искажани забелешки за квалитетот на дисертацијата, по што следеа бројни преписки по е-пошта, во кои јас укажував на крупни недостатоци во сите делови на тезата. На 24.4.2023, до претседателот на Комисијата доставив ревизија на електронска верзија на доставената теза, со општи забелешки и листа на 79 забелешки само за деловите Вовед, Материјал и методи. На овој е-порака не добив одговор. Во мое отсуство, на 26.4.2023 е закажан, а на 28.4.2023 е одржан состанок на Комисијата, за кој со е-пошта сум информирана, цитирам: *Присутниите утврдија дека се внесени иррејходни забелешки во јојовиот труд и донесоа заклучок да се иррисијати кон иишување на јозијивна рецензија.*

Да нагласам, не ми е доставена променета верзија на дисертацијата, но и да потенцирам дека како комисија имаме обврска да ја оцениме оригиналната верзија која е депонирана во Деканатот, а не „во од“ да правиме корекции и да разгледуваме нови верзии.

ИЗВЕШТАЈ

Општа оцена

Докторската дисертација на кандидатката д-р Рејхане Бислими Бериша, со наслов:

„Евалуација на предоперативната дермоскопија при дијагностицирање на немеланомски карцином на кожата (НМСЦ)“, содржи 93 стр. компјутерски обработен текст со следниот сооднос: Вовед (13 стр.), Хипотези, Цели и Материјал и методи (4 стр.), Резултати (63 стр.), Дискусија и Заклучоци (8 стр.) и Литература (8 стр.).

Приложената докторска дисертација се однесува на употребата на дермоскопијата во клиничката евалуација на немеланомските карциноми на кожата (non-melanoma skin cancers – NMSC). Дермоскопијата е во употреба повеќе од 30 години, со докажана дијагностичка вредност кај пигментните кутани промени, а потоа и NMSC, како базоцелуларниот карцином (BCC), и SCC, M. Bowen, и actinic keratosis. За

наведените ентитети постојат добро дефинирани дермоскопски дијагностички критериуми. Ефикасноста на оваа метода е докажана во многубројни публикации, кои се сумирани уште во 2012 година (Lallas et al. Update on non-melanoma skin cancer and the value of dermoscopy in its diagnosis and treatment monitoring. *Expert Rev Anticancer Ther.* 2013;13(5):541-58.). Во 2018 година, Cochrane-базата ги сумираше дијагностичките вредности на методата, со анализа на студиите кои ја испитуваат сензитивноста и специфичноста на методата кај NMSC (Dinnes et al. 2018). Уште неколку студии и мета-анализи на големи серии ја апсолвирале темата (Tschandl et al. 2019). Поновите студии се фокусираат на дермоскопска евалуација на маргините на NMSC и постоперативен мониторинг.

Согласно со наведеното, по изборот на темата, оваа теза не е актуелна. Така, дури и кога би била добро дизајнирана и спроведена, тезата не би имала научен придонес.

Деталната рецензија

Вовед. Воведот е краток (12 стр., од кои 2 стр. се табели и илустрации), не ги содржи релевантните информации за поставената тема и избобилува со технички и јазични грешки. Посебно загрижуваат погрешните ставови на кандидатката. На пример, на стр. 12, зачудува констатацијата дека „доброто познавање на дермоскопските критериуми... доведува до попрецизна и побрза дијагноза од наодот на НР“.

На 13 стр., се зборува за површен карцином на базалните клетки со дебелина од 5 мм. Да нагласам дека по дефиниција, sBCC има туморска длабочина од 0,4 мм.

На 14 стр., докторантката констатира: „Затоа, важно е луѓето од сите раси да бидат свесни за опасностите од немеланомниот карцином на кожата (NMSC), кој е најсмртоносниот вид рак на кожата“. Бидејќи оваа констатација се коси со медицинските факти и не е поткрепена со референца, укажува на погрешни медицински ставови на кандидатката и базично непознавање на материјата. На истата 14 стр., констатацијата „SCC генерално расте брзо во текот на недели или месеци“ укажува на непознавање на материјата. Во иста насока е и содржината на стр. 15, каде што кандидатката констатира: „фототиповите I и II покажуваат фотоалергиски реакции кога се изложени на сонце“.

Хипотези. Нема формулирани хипотези, туку лични и произволни видувања на дермоскопијата: „За време на долгогодишната пракса во дерматопатологијата, големите амбулантски предизвици во раната дијагноза на поттиповите на NMSC ја наметнаа потребата за подобра свест за дермоскопските карактеристики на NMSC. Почнувајќи од идејата дека дермоскопијата овозможува поделба на незалихите, како и претпознавање на оваа област од претходните истражувања, ми даде идеја да ја испитам вредноста на дермоскопијата... Доброто познавање на структурата на NMSC и нивната поефикасна дијагноза води до попрецизни и побрзи дијагнози од наодите на НР“.

Цели: Нема јасно формулирани цели.

Материјал и методи. Овој дел е конфузен и тешко се следи. Не е дефиниран дизајнот на студијата, иако се спомнува ретроспективен – проспективен дизајн. Контрадикторно на опишаната методологија, во првиот пасус на **Резултати** се наведува ретроспективна анализа на дермоскопските наоди, по ХП докажана дијагноза. Согласно со дадените резултати, дизајнот не може да биде проспективен.

- Нема јасна информација за место и време на студијата и вклучени институции.

- Нема информација дали материјалот е оперативен или биоптичен.

- Нема информации како се складирани и анализирани дермоскопските и ХП-наоди. Се наведува употреба на стандарден прашалник, но не се прикажува кој.

- На 27 стр. се наведува дека трудот е изработен во соработка со Катедрата за дерматологија во Скопје, но не се наведува на кој начин Катедрата е инволвирана.

- Произволни критериуми за вклучување и исклучување.

- Се најавува во овој дел дека резултатите ќе бидат претставени во „форма на дигитална фотографија...“, иако тоа не е прикажано во резултатите.

- Број на испитаници. Не е образложен бројот на испитаници, ниту пресметка на големина на примерокот. Не е јасно дали се анализирани пациенти или туморски промени.

- Возраст на испитаниците. Лимитот даден од авторот е 18-80 години, а во **Резултати** се појавуваат испитаници над 80 години.

Резултати: Со наведените пропусти во дизајнот и методологијата на студијата, анализата на делот **Резултати** е беспредметна. Иако се применети соодветни и моќни статистички алатки и резултатите се претставени во добро дизајнирани табели и графици, тие не можат да го компензираат лошиот квалитет на собраниот материјал.

Дискусија. Дадена на 6 стр., дискусијата е кратка и несоодветна. Не се прави коментар на добиените резултати, ниту тие се компарираат со други бројни студии на темата.

Заклучоци. Дадени се општи констатации, а не сумација на оригиналните резултати. Еден од заклучоците: „значајна корелација помеѓу УВ-зрачењето и хистопатолошки потврдено од типот на тумор“ не се базира на резултатите. Имено УВ-зрачењето не може да се процени со едноставно прашање колку пациентот бил изложен на сонце.

Заклучок: Предлагам одбивање на дисертацијата во оваа форма, пред сè заради сериозните недостатоци во делот **Методологија**, како и заради погрешните медицински ставови на кандидатката. Техничките недостатоци, иако се бројни, се од помало значење.

Евентуално прифаќање на оваа дисертација од ННС би значело сериозно спуштање на критериумите за изработка на докторски тези. Сакам да покренам и дискусија за тоа како вакви недостатоци останале незабележани во претходните фази на изработката на тезата. Методот на „надгласување“ или „обезбедување мнозинство гласови“, со игнорирање на забелешки од еден член на Комисијата, не е карактеристика на академска работа.

Член на Комисијата

Проф. д-р Катерина Дамевска, с.р.

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ**

Докторски трудови

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Светлана Поповска Кљусева	"Еднаквост при здравствена заштита на лица со хронични незаразни заболувања"	„Equality in health care patients with chronic non-communicable diseases“	Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска	04.05.2023 0905-2046/102
2.	Драган Кочински	"Морталитет од КОВИД-19 во Република Северна Македонија-епидемиолошка студија"	„COVID-19 mortality in the Republic of North Macedonia – an epidemiological study“	Проф. д-р Звонко Миленковиќ	04.05.2023 0905-2046/103
3.	Дефрим Кочинај	"Проспективна студија за постоперативно следење со прашалници по оперативен третман на хипоспадија"	„A prospective study of postoperative follow-up with questionnaires after operative treatment of hypospadias“	Проф. д-р Лазар Тодоровиќ	04.05.2023 0905-2046/104
4.	Јана Јовановска	„Дефицит на витамин Д како фактор на ризик за респираторен дистрес синдром и остеопенија на прематуритет“	„Vitamin D deficiency as a risk factor for respiratory distress syndrome and osteopenia of prematurity“	Проф. д-р Стојка Нацева Фуштиќ	04.05.2023 0905-2046/105
5.	Виолета Огњанова	„Компарација на ефектот помеѓу десфлуран и севофлуран врз будењето од општа анестезија кај пациенти со колоректална патологија“	„Comparison of the effect between desflurane and sevoflurane on awakening from general anesthesia in patients with colorectal pathology“	Н.сов. д-р Билјана Ширгоска	04.05.2023 0905-2046/106
6.	Филип Наумовски	"Евалуација на деснокоморната срцева функција кај политрауматизирани пациенти со белодробни контузии со и без потреба од механичка вентилација"	„Right ventricular cardiac function evaluation in polytraumatized patients with pulmonary contusions with or without need for mechanical ventilation“	Проф. д-р Мирјана Шошолчева	04.05.2023 0905-2046/107
7.	Дејан Шекеринов	"Евалуација на ефектите на ангиогените инхибитори врз макуларната морфологија и ретиналната микроваскулатура во услови на макуларен едем заради ретинални венски оклузии"	„Evaluation of the effects of angiogenic inhibitors on macular morphology and retinal microvascularization in conditions of macular edema due to retinal vein occlusion“	Проф. д-р Весна Димовска Јорданова	04.05.2023 0905-2046/108

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ/ИНСТИТУТ

1. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Катерина Михајлова	"Влијанието на училишната средина врз појавата на дебелина кај децата"	„Influence of school environment on obesity in children“	Проф. д-р Игор Спироски	04.05.2023 0905-2046/109

/Прилој бр. 2

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ (ДИСЦИПЛИНИ) МЕТОДИКА (50504) И СИСТЕМИ И МЕТОДИ НА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ (50509) НА ПЕДАГОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, објавен во весниците „Вечер“ и „Коха“ од 21.3.2023 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научните области (дисциплини): методика (50504) и системи и методи на високото образование (50509), и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-267/5, донесена на 6.4.2023, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Благоица Петковска, редовен професор во пензија на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, д-р Весна Макашевска, редовен професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје и д-р Сузана Котовчевска, редовен професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација, а врз основа на член 173 од Законот за високото образование, како и членовите 33, 34, 35 и 36 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (*Универзитетски гласник* бр. 411 од 5.11.2018), го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научните области (дисциплини): методика (50504) и системи и методи на високото образование (50509), во предвидениот рок се пријави само кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска, доцент на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Кон пријавата, кандидатката достави: кратка биографија со фотокопија од одлуката за избор во наставно-научно звање, доказ за стекнат соодветен степен на образование – доктор на науки, изјава за исполнување на општите и посебните услови за избор и список на објавени научни и стручни трудови. Составен дел од овој Извештај се и Образецот 1 за исполнетоста на општите услови за избор во наставно-научно звање – вонреден професор, согласно со Законот за високото образование (Сл. весник на РМ бр. 82/2018), како и Образецот 2 за исполнети посебни услови за избор во наставно-научно звање согласно со Анекс 1 и Табела 1 од Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (*Универзитетски гласник* бр. 411 од 5.11.2018), за кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска.

1 БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска е родена на 25.9.1974 година, во Скопје. Средно образование завршила во природно-математичката гимназија „Раде Јовчевски-Корчагин“ во Скопје. Со високо образование се стекнала на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, на Институтот за одделенска настава. Дипломирала во 2001 година, со просечен успех 8,9. Кандидатката активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 2005/2006 година, кандидатката се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Институтот за педагогија при Филозофскиот факултет во Скопје.

Студиите ги завршила во 2011 година, со просечен успех 10,00. На 8.6.2011 година, таа го одбрала магистерскиот труд на тема: „Дидактичките аспекти на примената на информациско-комуникациската технологија во одделенската настава“.

Анита Штерјоска Митреска пријавила докторска дисертација во 2011 година на Филозофскиот факултет во Скопје, на Институтот за педагогија. Таа ја одбрала дисертацијата на тема: „Функционалната писменост како концепција и стратегија на основното образование во Република Македонија“ на 26.6.2018 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Снежана Адамческа (ментор), проф. д-р Наташа Ангелоска Галевска, проф. д-р Јасмина Делчева Диздаревиќ и проф. д-р Вера Стојановска. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област методика.

На 26.9.2018 година, Анита Штерјоска Митреска е избрана во звањето доцент на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, во областите: 1. методика (Методика на наставата по Почетно читање и пишување; Методика на наставата по македонски јазик 1 и 2; Методика на работење во училишни библиотеки; Работилница по слободни активности по македонски јазик; Креативни работилници за јазично изразување) и 2. системи и методи на високото образование (Книгите и теориите на читањето и Основи на информациска писменост).

Во моментот, таа работи како доцент на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1175 од 2018 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1175, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска изведува предавања (настава), вежби и хоспитации со студенти на првиот циклус студии на студиските програми: Одделенска настава, Предучилишно воспитание и Библиотекарство.

Кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска била ментор на 38 дипломски трудови. Таа била член во Комисија за оцена и одбрана на 35 дипломски трудови, а учествувала и во Комисија за оцена и одбрана на еден магистерски труд.

Анита Штерјоска Митреска е автор на две интерни скрипти за предавања под наслов: *Основи на информациска писменост* и *Методика на работење во училишни библиотеки*.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

Д-р Анита Штерјоска Митреска досега има објавено повеќе од 34 научни трудови од дидактичко-методската и јазичната област, од кои во последните пет години има објавено два научни труда во научно списание со меѓународен уредувачки одбор кое е индексирано во електронските бази: EBSCO, Google Scholar, два труда, во меѓународно научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има

меѓународен уредувачки одбор од повеќе земји, како и три труда во трудови во зборници од меѓународни научни собири. Исто така, таа е коавтор на две книги (дидактичко-методски учебни помагала) за описменување на ученици од прво одделение во основното образование на Република Северна Македонија.

Кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска била раководител на три национални научни проекти, а се јавува и како учесник во реализацијата на четири национални научни проекти. Покрај тоа, Анита Штерјоска Митреска била вклучена во неколку меѓународни проекти за унапредување на образованието во Република Северна Македонија. Во изминатите пет години, кандидатката остварува резултати во делот на креирањето и реализацијата на проектни активности за професионално усовршување на воспитно-образовниот кадар (наставници и стручни соработници) во основните училишта во Република Северна Македонија во насока на подобрување на функционалната писменост на учениците.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот. Називите на трудовите, проектите и сл. се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Анита Штерјоска Митреска во повеќе наврати реализирала активности од стручно-апликативната природа во различни подрачја на образованието. Покрај авторството на книги од стручната област, во 2020 година таа е ангажирана од страна на Министерството за образование и наука како рецензент на учебници за прво и за второ одделение.

Кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска остварила експертски активности во делокругот на евалуација (стручно мислење) за содржината на 10 докторски дисертации одбранети на неколку педагошки факултети во Република Северна Македонија. Исто така, таа била рецензент на 4 елаборати за национални научноистражувачки проекти, како и на научните резултати од нивната реализација.

Во делот на стручното усовршување во странство, кандидатката остварила три студиски посети во Грција, Литванија и Австрија.

Д-р Анита Штерјоска Митреска била активна и во дејностите од поширок интерес. Во овој делокруг, таа била заменик-член во Управувачкиот одбор и Оперативно координативната група на проектот „Подобрување на квалитетот на образованието“ NEAR/SKP/2021/EA-RP/0053, 2021-2022. Исто така, таа била член на работната група за изработка, ревидирање и оценување на испитни материјали за државно тестирање, Државен испитен центар на Република Северна Македонија, 2022 – 2023.

Во текот на нејзината работа, кандидатката била вклучена во работата на различни работни групи при Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, а се јавува и како член на организациски одбори на национални и меѓународни научни собири. Покрај тоа, таа учествувала во повеќе факултетски комисији, меѓу кои: Комисија за издавачка дејност на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, 2020; Комисија за реакредитација на студиската програма за втор циклус студии – Библиотекарство, 2020; член на факултетска Комисија за изготвување предлог-елаборати за акредитација на постојните студиските програми за прв циклус студии – Одделенска настава, Предучилишно воспитание и Библиотекарство и за втор циклус студии – Одделенска настава и Предучилишно воспитание, 2022; член е на факултетска Комисија за изработка на Правилник за полагање на завршен дипломски испит, 2022 и др.

Во изборниот период, д-р Анита Штерјоска Митреска учествувала во изготвување и пријавување на 4 национални научни проекти кои биле финансирани од страна на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а се реализирани во рамките на научноистражувачката дејност на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Од 2020 година до денес, д-р Анита Штерјоска Митреска е раководител на Институтот за библиотекарство на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот. Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Анита Штерјоска Митреска, во 2022 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Анита Бошко Штерјоска Митреска

Институција:

Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, УКИМ

Научна област:

МЕТОДИКА; СИСТЕМИ И МЕТОДИ НА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ – ВОНРЕДЕН
ПРОФЕСОР/НАУЧНО ЗВАЊЕ – ВИШ НАУЧЕН СОРАБОТНИК

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	<p>Просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно има остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус *</p> <p>Просечниот успех на прв циклус изнесува: 8,90. Просечниот успех на втор циклус изнесува: 10,00. Просечниот успех изнесува _____ за интегрираните студии.</p>	да
2	<p>Научен степен – доктор на науки од научната област за која се избира.</p> <p>Назив на научната област: педагогија; подрачје: методика, системи и методи на високото образование; поле: образование.</p>	да
3	<p>Објавени најмалку пет рецензирани научни труда во референтна научна публикација согласно со ЗВО во последните пет години пред објавувањето на конкурсот за избор</p>	да
3.1	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е индексирано во најмалку една електронска база на списанија со трудови достапна на интернет, како што се: Ebsco, Emerald, Scopus, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank или друга база на списанија која ќе ја утврди Националниот совет за високо образование</p> <p>1. Назив на научното списание: KNOWLEDGE 2. Назив на електронската база на списанија: EBSCO, Google Scholar 3. Наслов на трудот: The role of the school librarian in the era of the expansion of educational, information and digital literacy, (Kotovchevska S., Shterjoska Mitreska A.) 4. Година на објава: 2021</p> <p>Назив на научното списание: KNOWLEDGE Назив на електронската база на списанија: EBSCO, Google Scholar</p>	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>Наслов на трудот: The level of education of librarians in function of efficient advancement of school libraries (Kotovchevska S., Shterjoska Mitreska A., Horvatovikj V.)</p> <p>5. Година на објава: 2022</p>	
3.2	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат членови од најмалку три земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува две третини од вкупниот број на членови</p> <p>1. Назив на научното списание: Педагошка ревија</p> <p>2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 17 члена од 9 земји (Македонија (6), Србија (1), Хрватска (2), Италија (1), БиХ (1), Албанија (2), Турција (1), Бугарија (1), САД (2))</p> <p>3. Наслов на трудот: Наставната интерпретација на графичките текстови во јазичното описменување на учениците</p> <p>4. Година на објава: 2020</p> <p>1. Назив на научното списание: Педагошка ревија</p> <p>2. Меѓународен уредувачки одбор (вкупен број членови, број и припадност по земји): 17 члена од 9 земји (Македонија (6), Србија (1), Хрватска (2), Италија (1), БиХ (1), Албанија (2), Турција (1), Бугарија (1), САД (2))</p> <p>3. Наслов на трудот: Писменото изразување на учениците од одделенската настава</p> <p>4. Година на објава: 2021</p>	да
3.3	<p>Научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое е објавено во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД</p> <p>1. Назив на научното списание: _____</p> <p>2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД _____</p> <p>3. Наслов на трудот: _____</p> <p>4. Година на објава: _____</p>	
3.4	<p>Книга или дел од книга рецензирана и објавена во земја членка на Европската Унија и/или ОЕЦД</p> <p>1. Наслов на книгата: _____</p> <p>2. Назив на членката на ЕУ/ОЕЦД _____</p> <p>3. Издавач, година и место на издавање/објавување: _____</p>	
3.5	<p>Зборник на рецензирани научни трудови, презентирани на меѓународни академски собири каде што членовите на програмскиот или научниот комитет се од најмалку три земји</p> <p>1. Назив на зборникот: Congres proceedings: 14th International Balkan congress for education and science, 2019, Quality in contemporary educational processes, Concepts, Strategies, Implementation, Evaluation</p>	да

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
	<p>2. Назив на меѓународниот собир: 14th International Balkan congress for education and science, 2019, Quality in contemporary educational processes, Concepts, Strategies, Implementation, Evaluation</p> <p>3. Имиња на земјите: Македонија (13), Хрватска (4), Турција (3), Бугарија (5)</p> <p>4. Наслов на трудот: Учебниците по македонски јазик – фактор за функционална писменост на учениците</p> <p>5. Година на објава: 2019 ISBN: 13-987-9989-823-71-8</p> <p>1. Назив на зборникот: ФОЛКЛОР-ТРАДИЦИЈА-ЈАЗИК Јазикот наш денешен</p> <p>2. Назив на меѓународниот собир: ФОЛКЛОР-ТРАДИЦИЈА-ЈАЗИК, едиција во чест на Благоја Корубин „Јазикот наш денешен“</p> <p>3. Имиња на земјите: Македонија (6), Полска (1), Србија (1)</p> <p>4. Наслов на трудот: Народното творештво и богатството на речникот кај учениците од одделенската настава</p> <p>5. Година на објава: 2019</p>	
3.6	<p>Преводи на капитални дела во области кои ги утврдува Националниот совет за високо образование и научноистражувачка дејност</p> <p>1. Наслов на преведеното капитално дело: _____</p> <p>2. Година на објава _____</p> <p>3. Издавач, место на издавање и година _____</p>	
4	Претходен избор во наставно-научно звање – доцент, датум и број на Билтен бр. 1175 од 31.8.2018	да
5	Има способност за изведување на високообразовна дејност	да

* На лицата кои имаат заснован работен однос на Универзитетот или на некој од универзитетите во Република Македонија во моментот на стапување во сила на Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија бр. 82/2018), нема да се применуваат одредбите од Законот кои се однесуваат на просекот, односно дека лицата треба да имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на студиите на прв и втор циклус за секој циклус посебно, односно имаат остварено просечен успех од најмалку 8,00 (осум) на интегрираните студии од првиот и вториот циклус. Во овој случај, полето под реден број 1 не се пополнува.

** За кандидатот/ите кој има повеќе од 5 (пет) научни труда во референтна научна публикација, рецензентската комисија научните труда ќе ги наведе, ќе ги оцени и ќе ги вреднува во Образец 2.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Благица Петковска, с.р.
Проф. д-р Весна Макашевска, с.р.
Проф. д-р Сузана Котовчевска, с.р.

ОБРАЗЕЦ 2
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И
НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Анита Бошко Штерјоска Митреска
Институција: Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, УКИМ
Научна област: МЕТОДИКА;
СИСТЕМИ И МЕТОДИ НА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на настава	
1.1.	Настава на прв циклус студии: Методика на наставата по македонски јазик 1 (2+2+1), зимски семестар Предавања (2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2 \cdot 15 \cdot 0,04 \cdot 4 = 4,8$ Вежби (2018/19; 2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2 \cdot 15 \cdot 0,03 \cdot 5 = 4,5$	9,3
1.2.	Настава на прв циклус студии: Книгата и теориите на читањето (2+2), зимски семестар: Предавања (2018/19; 2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2 \cdot 15 \cdot 0,04 \cdot 5 = 6$ Вежби (2018/19; 2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2 \cdot 15 \cdot 0,03 \cdot 5 = 4,5$	10,5
1.3.	Настава на прв циклус студии: Креативни работилници за јазично изразување (2+1), зимски семестар: Предавања (2018/19; 2019/20; 2020/21): $2 \cdot 15 \cdot 0,04 \cdot 3 = 3,6$ Вежби (2018/19; 2019/20; 2020/21): $1 \cdot 15 \cdot 0,03 \cdot 3 = 1,35$	4,95
1.4.	Настава на прв циклус студии: Основи на информациска писменост (3+2) зимски семестар предавања (2021/22; 2022/23): $2 \cdot 15 \cdot 0,04 \cdot 2 = 2,4$ вежби (2021/22; 2022/23): $2 \cdot 15 \cdot 0,03 \cdot 2 = 1,8$ летен семестар (2021/22; 2022/23): предавања (2018/19; 2019/20; 2020/21) $3 \cdot 15 \cdot 0,04 \cdot 3 = 5,04$ вежби (2022/23): $3 \cdot 15 \cdot 0,03 \cdot 3 = 4,05$	13,29
1.5.	Настава на прв циклус студии:	9,3

	<p>Методика на наставата по почетно читање и пишување (2+2+1), летен семестар Предавања (2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2*15*0,04*4 = 4,8$ Вежби (2018/19; 2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2*15*0,03*5 = 4,5$</p>	
1.6.	<p>Настава на прв циклус студии: Методика на наставата по македонски јазик 2 Летен семестар Предавања (2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2*15*0,04*4 = 4,8$ Вежби (2018/19; 2019/20; 2020/21; 2021/22; 2022/23): $2*15*0,03*5 = 4,5$</p>	9,3
1.7.	<p>Настава на прв циклус студии: Методика на работење во училишни библиотеки (2+1), летен семестар Предавања (2022/23): $2*15*0,04*1 = 0,9$ Вежби (2018/19; 2022/23): $2*15*0,03*2 = 1,8$</p>	2,7
2.	Подготовка на нов предмет	
2.1.	<p>Подготовка на нов предмет: Напредно академско пишување (предавања), трет циклус студии, програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образование на наставници (за примарното образование), и • Рано детско воспитание и образование. 	1
2.2.	<p>Подготовка на нов предмет: Напредно академско пишување (вежби), трет циклус студии, програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образование на наставници (за примарното образование), и • Рано детско воспитание и образование. 	0,5
2.3.	<p>Подготовка на нов предмет: Технологијата и мултимедиумите во наставата по мајчин јазик (предавања), трет циклус студии, програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образование на наставници (за примарното образование). 	1
2.4.	<p>Подготовка на нов предмет: Технологијата и мултимедиумите во наставата по мајчин јазик (вежби), трет циклус студии, програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образование на наставници (за примарното образование). 	0,5
2.5.	<p>Подготовка на нов предмет: Методика на функционалната писменост по предметот Македонски јазик (предавања) трет циклус студии, програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образование на наставници (за примарното образование). 	1

2.б.	Подготовка на нов предмет: Методика на функционалната писменост по предметот Македонски јазик (вежби), трет циклус студии, програма: <ul style="list-style-type: none"> Образование на наставници (за примарното образование). 	0,5
3.	Консултации со студенти (вкупно 840)	1,68
4.	Ментор на дипломска работа (38*0,2=7,6)	7,6
5.	Член на комисија за оценка на магистерски труд (Современиите тиекови на библиотеечно работење во специјализирани библиотеки во Република Македонија), (1*0,3 = 0,3)	0,3
6.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа (35*0,1=3,5)	3,5
7.	Интерна скрипта од предавања за предметот: <i>Основи на информациска писменост</i>	4
8.	Интерна скрипта од предавања за предметот: <i>Методика на работење во училишни библиотеки</i>	4
	Вкупно	84,92

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Раководител на национален научен проект: „Јазичното изразување на учениците во првиот циклус од основното образование“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2022-2023)	6
2.	Раководител на национален научен проект: „Читањето во дигитално опкружување“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2020-2021)	6
3.	Раководител на национален научен проект: „Критичкото читање, изразното читање и говорење на учениците од V одделение на часот по Македонски јазик во Р. Северна македонија“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2019-2020)	6
4.	Учесник во национален научен проект: „Влијанието на пандемијата од вирусот Ковид 19 врз ефикасното функционирање на библиотеките во општините на град Скопје“, Скопје, УКИМ (2021-2022), раководител на проектот: проф. д-р Сузана Котовчевска	3
5.	Учесник во национален научен проект: „Пристапите во учењето во меѓународната програма за рано воспитание и образование (PYP – Primary Years Program)“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2021-2022), раководител на проектот: доц. д-р Весна Хорватовиќ	3
6.	Учесник во национален научен проект: „Екипираноста на стручните служби во основните училишта и нивното влијание во создавање на ефективна и ефикасна настава“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2021), раководител на проектот: доц. д-р Весна Хорватовиќ	3

7.	Учесник во национален научен проект: „Функционалноста на наставната практика за јазична писменост во основното образование во Р. Македонија“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2018-2019), раководител на проектот: проф. д-р Благица Петковска	3
8.	Труд со оригинални научни резултати со наслов: <i>The level of education of librarians in function of efficient advancement of school libraries</i> (Kotovchevska S., Shterjoska Mitreska A., Horvatovikj V.), објавен во научно списание со меѓународен уредувачки одбор кое е индексирано во електронските бази: EBSCO, Google Scholar: <i>KNOWLEDGE - International Journal</i> , 52(2), 223–228. ISSN 2545-4439, ISSN 1857-923X, 2022	5
9.	Труд со оригинални научни резултати со наслов: <i>The role of the school librarian in the era of the expansion of educational, informational and digital literacy</i> (Kotovchevska S., Shterjoska Mitreska A.) објавен во научно списание со меѓународен уредувачки одбор кое е индексирано во електронските бази: <i>KNOWLEDGE - International Journal Scientific Papers</i> Vol. 45.2., ISSN 1857-923X; ISSN 2545 – 4439, 2021	5
10.	Труд со оригинални научни резултати: <i>Писменошо изразување на ученицишо од одделенскашо настава</i> , објавен во списанието Педагошка ревија 2 / 2021, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, УКИМ (научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор од 9 земји).	5
11.	Труд со оригинални научни резултати: <i>Наставнашо интерпретација на графичкишо шексшо во јазичношо ошисменување на ученицишо</i> , објавен во списанието Педагошка ревија 1 / 2020, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, УКИМ (научно списание во кое трудовите што се објавуваат подлежат на рецензија и кое има меѓународен уредувачки одбор од 9 земји).	5
12.	Труд со оригинални научни резултати: <i>Учебницишо шо македонски јазик – фактор за функционална шисменосш на ученицишо</i> , објавен во во Зборник на рецензирани научни трудови (презентиран на меѓународен академски собир, членовите на научниот комитет се од 4 земји): <i>Congress proceedings: 14th International Balkan Congress for Education and Science Quality in Contemporary Educational Processes</i> , 2019, UKIM, Faculty of Pedagogy “St. Kliment Ohridski”, Skopje	5
13.	Труд со оригинални научни резултати: <i>Народное искушо во и лексическишо сосшо в учебниках македонскошо языка для обучения в Републике Македония</i> (Штерјоска Митреска А., Петковска Б.), <i>Славјански сборник – язык, литература, култура, Московский государственный</i>	2

	универзитет имени М.В. Ломоносова, МАКС Пресс, 2019	
14.	Труд со оригинални научни резултати: Народното творештво и богатството на речникот кај учениците од одделенската настава, објавен во во Зборник на рецензирани научни трудови (презентиран на меѓународен академски собир: ФОЛКЛОР-ТРАДИЦИЈА-ЈАЗИК, едиција во чест на Благоја Корубин „Јазикот наш денешен“, 2019	5
15.	Учество на меѓународна конференција: 34th International scientific conference KNOWLEDGE IN PRACTICE, 2021, со труд на тема: <i>The level of education of librarians in function of efficient advancement of school libraries</i> (Kotovchevska S., Shterjoska Mitreska A., Horvatovikj V.)	1
16.	Учество на меѓународна конференција: 35th International scientific conference KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS, со труд на тема: <i>The role of the librarian in the era of expansion of education, information and digital literacy</i> (Kotovchevska S., Shterjoska Mitreska A.), Р. Србија, Врњачка бања, 2021	1
17.	Учество на меѓународна конференција: 14 th International Balkan congress for education and science, 2019, Quality in contemporary educational processes, Concepts, Strategies, Implementation, Evaluation, со труд на тема: <i>Учебниците по македонски јазик – фактор за функционална писменост на учениците</i> , Охрид, 2019	1
18.	Учество на меѓународна конференција: „2 nd International Conference on Language Education and Culture”, Medipol University, Istanbul, Turkey, со труд со наслов: <i>Turkish Lexemes in Macedonian Language and Society Classes</i> , 2019.	1
19.	Учество на меѓународен научен собир „Денови на Благоја Корубин“ (усна презентација), со труд со наслов: <i>Дидактичките јовор по македонски јазик во одделенската настава</i> , 2019	1
20.	Апстракт на труд со наслов: Читање у дигиталном окружењу, Меѓународен научен собир: Нови хоризонти васпитања и образовања, Учительски факултет у београду, 22	0,2
21.	Рецензија на научниот труд „Расказот и раскажувањето како услов за правилен говор и креативно изразување“ за научното списание за образовни прашања „Педагошка ревија 1/2020“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, УКИМ	0,2
22.	Секциско предавање на научен собир (модератор на секција): меѓународна Конференција: 14 th International Balkan Education & Science Congress, 2019	2

23.	Рецензент на научно-стручна книга: „Под исто небо мултијазична македонска литературна панорама“ од Мито Спасевски, 2020	2
	Вкупно	71,4

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Коавтор на книга „Прваче 1 - Македонски јазик за прво одделение“, Просветно дело, Скопје, 2022	6
1.	Коавтор на книга „Прваче 2 - Македонски јазик за прво одделение“, Просветно дело, Скопје, 2022	6
2.	Рецензент на содржината на учебникот „Македонски јазик за I одделение во деветгодишно основно образование“ од Михаил Јанушев, Реш. бр. 26-1004/1 од 24. 6. 2020	0,5
3.	Рецензент на содржината на учебникот „Македонски јазик за II одделение во деветгодишно основно образование“ од Билјана Кртолица, Милка Тримчевска и Сања Трајкова, Реш. бр. 26-1005/1 од 24.6.2020	0,5
4.	Рецензент на содржината на учебникот „Македонски јазик за II одделение во деветгодишно основно образование“ од Добрица Петрушевска, Снежана Василевиќ и Билјана Кртолица, Реш. бр. 26-1006/1 од 24. 6. 2020	0,5
5.	Рецензент на национален научен проект: „Библиотеката на Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје – нови преизвици од проф. д-р Виолета Мартиновска, 2019	1
6.	Рецензент на национален научен проект: „Креирање и примена на дидактички материјали за поттикнување на раниот детски развој“, од проф. д-р Билјана Камчевска, 2021	1
7.	Рецензент на национален научен проект: „Карактеристиките на литературата за деца“, од проф. д-р Виолета Мартиновска, 2021	1
8.	Рецензент на национален научен проект: „Социјалните медиуми во контекст на јазичната писменост на младите“, од доц. д-р Јасмина Јовановска, 2021	1
9.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Општествените промени во научните дела на проф. д-р Сејфедин Сулејмани“ од м-р Имране Сулејмани Зибери бр. 09-428/1.6.2022	1
10.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Intercultural competencies of the primary school teacher“ од м-р Бујар Адиљи бр. 09-438/1, 7.6.2022	1
11.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Социоекономскиот статус и професионалната обука на наставниците во предуниверзитетското образование на Косово и нивното влијание врз квалитетот на наставата“ од м-р Бесим Лутфиу бр. 09-386/3, 18.5.2022	1

12.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Креативноста во наставата по книжевност во основните училишта“ од м-р Фатбарха Нухиу Садриу бр. 09-556/3, 30.9.2021	1
13.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Граѓанскиот сектор (НВО) како фактор за градење на образовни политики, стратегии и јакнење на капацитетите на образовните институции во Република Северна Македонија“ од м-р Александар Блажески бр. 09-36/6, 17.6.2020	1
14.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Инструменти за следење на реализацијата на курикулумот во современата настава“ од м-р Афердита Иљази Хоџа бр. 09-148/7, 6.9.2022	1
15.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Влијанието на честите промени во регулативата врз воспитно-образовниот процес во основното образование во Република Македонија“ од м-р Исмаил Алии бр. 09-83/6, 16.5.2019	1
16.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Улогата на водството во формирање на ефикасна образовна средина во мултикултурните заедници“ од м-р Весна Дамчевска бр. 08-369/1, 28. 5. 2019	1
17.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Дидактички основи на компетенциите на студентите за писмено изразување на англиски јазик во вишите средни училишта“ од м-р Садете Тернава Османи бр. 09-553/1, 4.7.2018	1
18.	Мислење за авторезиме на докторска дисертација под наслов „Креативна употреба на ИТ во развивање на вештината слушање во наставата по стручен англиски јазик“ од м-р Лела Ивановска бр. 12-228/4, 18.10.2018	1
19.	Рецензент на збирка поезија „Чинар“ од Благоја Петковски, 2020	1
20.	Учество во промотивни активности на Факултетот: член на факултетска комисија за одбележување на патрониот празник на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје, 2019-2021	2
21.	Член на факултетска комисија: Комисија и поткомисии за реализација на Конкурсот за упис на нови студенти во прва година (за првиот, вториот и третиот уписан рок) во учебните: 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023 година	2

Дејности од поширок интерес		
24	Член на организациски одбор на меѓународен научен собир: International Scientific Conference on Multicultural Education, Центар за балканска соработка LOJA од Тетово, 2.12-4.12. 2020	1
25	Член на организациски одбор на меѓународен научен собир: 14 th International Balkan Education and Science Congres, 5-7 September 2019, Ohrid, “St. Kliment Ohridski” Faculty of Pedagogy – Skopje	1
26	Студиска посета (престој) во Солун, Грција, Центар за балканска соработка LOJA од Тетово, 28.11-30.11 2019	0,5
27	Студиска посета (престој) во Виена, Австрија, Центар за балканска соработка LOJA од Тетово, 26.9-30.9. 2022	0,5
28	Студиски престој во Литванија, Friends of Education, Prosocial Values, 2017-1-IT02-KA201-036860), Вилнус, Паневежис (9 – 12 октомври 2019)	0,5
29	Заменик член во Управувачкиот одбор и Оперативно координативната група на проектот „Подобрување на квалитетот на образованието“ NEAR/SKP/2021/EA-RP/0053, 2021-2022	2
30	Изготвување и пријавување на научно-образовен национален проект (раководител): „Критичкото читање, изразното читање и говорење на учениците од V одделение на часот по Македонски јазик во Р. Северна Македонија“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2019-2020)	1
31	Изготвување и пријавување на научно-образовен национален проект (раководител): „Читањето во дигитално опкружување“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2020-2021)	1
32	Изготвување и пријавување на научно-образовен национален проект (раководител): „Јазичното изразување на учениците во првиот циклус од основното образование“, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, УКИМ (2022-2023)	1
33	Изготвување и пријавување на научно-образовен национален проект (учесник): „Медиумската и информациската писменост за образовните процеси во предучилишните установи и основните училишта“ УСАИД, во рамките на проектот „Младите размислуваат“ (2022)	0,5
34	Изготвување и пријавување на програма за обука за професионално усовршување на воспитно-образовниот кадар (наставници и стручни соработници) во основните училишта во Република Северна Македонија на тема: <i>Настава насочена кон постојанување резултати и учење од повисоко ниво.</i>	1
35	Учество во реализација на програмски активности и обуки во рамките на програмата за обука за професионално усовршување на воспитно-образовниот кадар (наставници и стручни соработници) во основните училишта во Република Северна Македонија на тема: <i>Настава насочена кон постојанување резултати и учење од повисоко ниво, 2023</i>	0,5

36	Учесник во ЕУ твининг проект „Понатамошна поддршка за имплементирање на националната рамка за квалификации“, Министерство за образование и наука на Република Северна Македонија, 2021-2022	0,5
37	Учество во проектни активности (Teacher trainer Expert) во рамките на проектот со наслов: ProSocial Values - (2017-1-IT02-KA201-036860), 2018-2019	0,5
38	Учество во проектни активности (Teacher trainer Expert) во рамките на проектот со наслов: Robotics versus Bullying (612872-EPP-1-2019-1-IT-EPPKA3-PI-FORWARD) 2019-2022	0,5
39	Учество во проектни активности (Teacher trainer Expert) во рамките на проектот со наслов: Schools Plastic free Movement (621506-EPP-1-2020-1-ITEPPKA3-PI-SOC-IN), 2020 -	0,5
40	Учество во Комисија (претседател) за давање мислење по доставени предлози за исправки и/или дополнувања во текстот на учебници за I и за II одделение во деветгодишно основно образование, Министерство за образование и наука, 2020	1
41	Раководителка на Институтот за библиотекарство (2020-2023)	3
42	Член на факултетска комисија: Комисија за издавачка дејност на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопје, 2020	0,5
43	Член на факултетска комисија: Комисија за реакредитација на студиската програма за втор циклус студии – Библиотекарство, 2020	0,5
44	Член на факултетска комисија: Комисија за полагање на предметите Библиотечна безбедност и Законодавство во културата, 2020	0,5
45	Член на факултетска комисија: Претседател на Комисија за избор на Декан на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“, Скопје, 2019 и 2022	1
46	Член на факултетска комисија: претседател на Комисија за спроведување на постапка за избор на Комисија и поткомисии за самоевалуација на Факултетот, 2021	0,5
47	Член на факултетска комисија: Комисија за изготвување предлог-елаборати за акредитација на постојните студиските програми за прв циклус студии – Одделенска настава, Предучилишно воспитание и Библиотекарство и за втор циклус студии – Одделенска настава и Предучилишно воспитание, 2022	0,5
48	Член на факултетска комисија: координатор на Работна група за изработка на студиските програми за прв циклус студии, за студиската програма Библиотекарство, 2021	0,5
49	Член на факултетска комисија: Комисија за изработка на Правилник за полагање на завршен дипломски испит, 2022	0,5
50	Член на факултетска комисија: Комисија за поставување на информации од јавен карактер на веб-страницата на Факултетот, 2023	0,5
51	Член на работна група за изработка, ревидирање и оценување на испитни материјали за државно	0,5

	тестирање, Државен испитен центар на Република Северна Македонија, 2022-2023	
	Вкупно:	54.5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	84,92
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	71,4
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	54,5
Вкупно	210,82

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Благица Петковска, с.р.
 Проф. д-р Весна Макашевска, с.р.
 Проф. д-р Сузана Котовчевска, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Анита Штерјоска Митреска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р д-р Анита Штерјоска Митреска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето вонреден професор во научните области: методика и системи и методи на високото образование.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски во Скопје, д-р Анита Штерјоска Митреска да биде избрана во звањето вонреден професор во научните во научните области: методика и системи и методи на високото образование.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Благица Петковска, с.р.
Проф. д-р Весна Макашевска, с.р.
Проф. д-р Сузана Котовчевска, с.р.

ПРЕГЛЕД
на прифатени теми за изработка на магистерски трудови на Правниот факултет
„Јустинијан Први,“ во Скопје Н.Н.С од

27-04-2023 година

Кандидат	Тема	Ментор	Датум	Одлука број
Мартина Сандева	Стечајна постапка и органи на стечајната постапка (Insolvency Procedure and Organs of the Insolvency Procedure)	проф.д-р Дарко Спасевски	27.04 2023	02- 488 / 62
Дарко Чавковски	Трговските марки во фармацевтската индустрија во регионот на Југоисточна Европа (Trade marks in the pharmaceutical industry in the Southeastern Europe)	проф.д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска	27.04 2023	02- 488 / 63
Христина Глигоровска	Субјективитетот на физичките лица како учесници во граѓанско-правните односи (Personhood of Natural Persons as Participants in Civil-Law Relations)	проф.д-р Тина Пржеска	27.04 2023	02- 488 / 64
Кристијан Коцев	Правни и економски аспекти на дигиталната трговија во Југоисточна Европа (Legal and Economic Aspects of the Digital Trade in the Southeastern Europe)	проф. д-р Александар Стојков	27.04 2023	02- 488 / 65
Стеван Цениќ	Стратегии за привлекување на странски директни инвестиции: трка кон дното (Strategies for Attracting Foreign Direct Investments: “Race-to-the- Bottom)	проф. д-р Александар Стојков	27.04 2023	02- 488 / 66
Роберто Николов	Водење на информативни разговори и испитување на осомничени во кривична постапка (Informative Speech and Interrogation of the Suspects in the Criminal Procedure)	проф. д-р Гордан Калајџиев	27.04 2023	02- 488 / 67
Теодора Гулицоска	Бранител за сиромашни (Defense for Poor Defendants)	проф. д-р Гордан Калајџиев	27.04 2023	02- 488 / 68
Марија Зара Лазаревска	Барање за заштита на законитоста (Request for Protection of Legality)	проф. д-р Гордан Калајџиев	27.04 2023	02- 488 / 69
Милка Секулоска	Примена на мерките за обезбедување присуство во практиката на ОЈО Гостивар во периодот 2015 до 2021 година (The Implementation of the Measures for Providing Defendant’s Presence within the practice of the Basic Prosecution Office in Gostivar from 2015 till 2022)	проф. д-р Бобан Мисоски	27.04 2023	02- 488 / 70

Мери Миладиновска	Актот Помилување во македонското казнено и компаративно право (The Institute of Pardon in Macedonian Criminal Law and in Comparative Law)	проф. д-р Бобан Мисоски	27.04 2023	02- 488 / 71
Ѓихере Хајрула	Азил и екстрадиција (The Asylum and Extradition)	проф.д-р Дивна Илиќ Димоски	27.04 2023	02- 488 / 72

ДЕКАН,

работил : Хамди Весели

Проф.д-р Сашо Георгиевски

Советник за студентски прашање

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ТЕХНОЛОШКО-МЕТАЛУРШКИ ФАКУЛТЕТ**

ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред · бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	м-р Андријана Чанкуловска Теновска	„СПОРЕДБА НА ОДНЕСУВАЊЕТО НА ПОЧВЕН СИСТЕМ, ЗАВИСНО ОД ПОВЕЌЕ СИМУЛТАНО АКТИВНИ ПАРАМЕТРИ“	„COMPARISON OF THE SOIL SYSTEM BEHAVIOUR DEPENDING ON SEVERAL SIMULTANEOUSLY ACTIVE PARAMETERS“	проф. д-р Слободан Богоевски	Бр. 02-675/1 од 24.4.2023 год.
2.	м-р Тајана Шишкова	„КАРАКТЕРИСТИКИ НА ПРОЦЕСОТ НА ТРАНСПОРТ НА МИНЕРАЛНИОТ ПЕСОЧЕН НАНОС ОД РЕКАТА ВАРДАР“	„TRANSPORT PROCESS CHARACTERISTICS OF MINERAL SAND SEDIMENT FROM THE VARDAR RIVER“	проф. д-р Слободан Богоевски	Бр. 02-676/1 од 24.4.2023 год.

Прилог бр. 5

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФАКУЛТЕТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И
ЕНТЕРИЕР ВО СКОПЈЕ**

2. МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Дипл. инж. Димитар Стамболиски	„Влијание на класата на квалитет на трупците од бука врз квантитативното искористување при еднофазна пилянска преработка на суровината“	„Influence of the quality class of the beech logs on the quantitative utilization in one-phase sawmill processing of the raw materials “	Проф. д-р Горан Златески, редовен професор	9.5.2023 год. 02-230/2-V-6

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ОД ПОДРАЧЈЕТО НА ДРАМСКИТЕ УМЕТНОСТИ, ОБЛАСТ: АКТЕРСКА ИГРА, НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ ВО СКОПЈЕ

Согласно со Законот за високото образование (Службен весник на Република Македонија бр. 82/2018) и Правилникот за посебните услови и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и демонстратори на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Наставно-научниот и уметнички совет, на 7. седница одржана на 4.5.2023 година, донесе Одлука за формирање на Рецензентска комисија за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања од областа актерска игра, во состав: проф. м-р Мими Таневска Србиновска, проф. м-р Рефет Абази и проф. м-р Синоличка Трпкова Меллес.

ИЗВЕШТАЈ

На распишаниот конкурс во дневните весници „Коха“ и „Вечер“ од 13.4.2023 година, се јави кандидатот м-р Ангелчо Илиевски од Скопје, ул. „Влае“ бр. 3Б/1-2.

Ангелчо Илиевски е роден на 19.11.1991 година во Кочани. Основно и средно образование завршил во Кочани, а со диплома за високо образование се стекнал во 2014 година на Факултетот за драмски уметности во Скопје. Дипломирал на Катедрата за театарска режија, во класата на проф. Слободан Унковски и вонр. проф. м-р Златко Славенски, со претставата „Семејни приказни“ по текст на Биљана Србљановиќ. Дипломските студии ги завршил со просечна оценка од 9,75. Својата професионална надградба ја продолжил на Факултетот за драмски уметности, под менторство на проф. д-р Сузана Киранциска, и магистрирал во декември 2019 година со темата „Двоен актерски пристап при градење и изведба на лик, по системите на Станиславски и Мејерхолд“, со што се стекнал со академски назив: магистер по уметности – Master of arts – МА – област АКТЕРСКА ИГРА.

За време на студиите учествувал како асистент на режија во претставата „Изгубени германци“ по текст на Дејан Дуковски, а во режија на Слободан Унковски, во продукција на Македонски народен театар. Во истиот театар соработувал како асистент режисер и на претставата „Мајсторот и Маргарита“ од Михаил Булгаков, во режија на Иван Поповски.

Неговата ангажираност е континуирана во земјава и надвор од неа. Веднаш по дипломирањето ја режирал претставата „ММЕ тко је први почео“ по текст на Дејан Дуковски, а во продукција на КУД „Браќа Миладиновци“ и Уметничка академија – Осиек во Република Хрватска.

Матичен театар во кој работи како режисер од 2014 до 2020 г. е Народен театар – Битола. Првата претстава што ја работи во својот матичен театар е „Сонети“ од Вилијам Шекспир, а втората негова претстава во истиот театар е „Дупло дно“ од Горан Стефановски, со која бележи голем успех кај критиката, како и кај публиката.

Најуспешните претстави во неговата кариера ги работи во Република Србија. На сцената во Народниот театар во Ниш ги поставува претставите „Где је нестало Хармс“ од Мила Машовиќ и „Брод љубави“ од Небојша Ромчевиќ. Претставата „Где је нестало Хармс“ учествува на повеќе фестивали низ Србија и се стекнува со наградата најдобра претстава во специјалната програма на 52. „Јоаким Вујиќ“ фестивал на професионални театри во Србија. Истата претстава

се здобива и со неколку награди за текст, актерска игра и колективна игра на повеќе фестивали во Р Србија. Во Београдско драмско позориште (БДП) ја поставува претставата „Случај рупа“ според два текста од Ежен Јонеско, а во театарот „Бора Станковиќ“ од Врање, како режисер, се потпишува на претставата „Јелка код Иванових“ од Александар Введенски.

Во НУ Драмски театар – Скопје ја поставува претставата „Така зборуваше Гертруда“, по текст на Миа Николоска.

М-р Ангелчо Илиевски учествувал на многу работилници за театар во земјава и во странство. Бил претседател на жири-комисија на Драмскиот аматерски фестивал во Кочани, Р Македонија и „Урбан фест“ во Ниш, Р Србија.

Илиевски е и автор на три драмски текста: „Сејач на деца“, „Заводникот“ (текстови за возрасни) и „Каде е твоето место Цои“ (текст за деца), како и на две публикувани збирки поезија, „По патот кон сонцето“ и „Спомени“.

Од 2017 година, како демонстратор, доброволно помага во севкупниот процес на реализирање на наставата по предметот Актерска игра.

Во 2020 година е избран за соработник во соработничко звање – асистент од подрачјето на драмските уметности, област: театрологија (Актерска игра). Тој е максимално посветен на работата со студентите и покажува голем успех во педагошкиот пристап.

Како демонстратор и асистент по Актерска игра активно соработувал во подготвувањето и реализацијата на испитните претстави: „Ревизор“ од Н.В.Гогољ; „Ричард Трети“ од В.Шекспир; „ММЕ кој прв почна“ од Д. Дуковски; „Таму каде што пеат“ од Ф. Грујиќ (дипломска претстава); „Зурум дум-дум“; Демистификации и импровизации, од Е. Минчев; „Предлог за брак“ од А.П. Чехов; „Shakespeare“, одбрани сцени од В. Шекспир; „Пиеса 27 на ливерпулски начин“ од А. Слаповскиј /Џ. Сандерс.

Позначајни режии на кандидатот м-р Ангелчо Илиевски:

- 2014 – „Семејни приказни“ од Биљана Србљановиќ – ЦК „Бели мугри“, Кочани
- 2014 – „ММЕ тко је први почео“ од Дејан Дуковски – Осиек, Р Хрватска
- 2015 – „Где је нестало Хармс“ од Мила Машовиќ – Народно позориште Ниш, Р Србија
- 2016 – „Сонети“ од Вилијам Шекспир – Народен театар – Битола
- 2016 – „Случај Рупа“ од Ежен Јонеско – Београдско драмско позориште, Белград, Р Србија
- 2016 – „Брод љубави“ од Небојша Ромчевиќ – Народно позориште – Ниш, Р Србија
- 2017 – „Дупло дно“ од Горан Стефановски – Народен театар – Битола
- 2017 – „Јелка код Иванових“ од Александар Введенски – Позориште „Бора Станковиќ“, Врање, Р Србија
- 2022 – „Така зборуваше Гертруда“ од Миа Николоска – НУ Драмски театар – Скопје (праизведба).

Оценка од самоевалуација

Кандидатот ас. м-р Ангелчо Илиевски доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Факултетот за драмски уметности во Скопје.

ОБРАЗЕЦ 1
ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат:

Ангелчо Мите Илиевски

Институција:

УКИМ, Факултет за драмски уметности – Скопје

Научна област:

театрологија (Актерска игра)

ОПШТИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА – ДОЦЕНТ,
ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР И РЕДОВЕН ПРОФЕСОР НА СТРУЧНО-УМЕТНИЧКИ
ПРЕДМЕТИ

Ред. број	ОПШТИ УСЛОВИ	Исполнетост на општите услови да/не
1	За доцент, вонреден професор и редовен професор по стручно-уметничките предмети може да биде избрано и лице без научен степен – доктор на науки, кое има завршено соодветно високо образование од втор циклус	да
2	Признати уметнички и стручни дела, односно остварувања кои се од особено значење за афирмација на културата и уметноста во и надвор од земјата <u>македонски:</u> 2016 – „Сонети“ од Вилијам Шекспир, продукција на Народен театар - Битола, режија: Ангелчо Илиевски 2017 – „Дупло дно“ од Горан Стефановски, продукција на Народен театар – Битола, режија: Ангелчо Илиевски 2022 – „Така зборуваше Гертруда“ од Миа Николоска, продукција на НУ Драмски театар – Скопје, режија: Ангелчо Илиевски <u>меѓународни:</u> 2014 – „ММЕ тко је први почео“ од Дејан Дуковски, продукција на КУД „Браќа Миладиновци“ и Уметничка академија – Осиек, Р Хрватска, режија: Ангелчо Илиевски 2015 – „Где је нестало Хармс“ од Мила Машовиќ, продукција на Народно позориште Ниш, Р Србија, режија: Ангелчо Илиевски 2016 – „Случај Рупа“ од Ежен Јонеско, продукција на Београдско драмско позориште, Белград, Р Србија, режија: Ангелчо Илиевски 2016 – „Брод љубави“ од Небојша Ромчевиќ, продукција на Народно позориште Ниш, Р Србија, режија: Ангелчо Илиевски 2017 – „Јелка код Иванових“ од Александар Введенски, продукција на Позориште „Бора Станковиќ“, Врање, Р Србија, режија: Ангелчо Илиевски	да
3	Има способност за наставна работа	да

ОБРАЗЕЦ 2

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО И НАСТАВНО-СТРУЧНО ЗВАЊЕ

Кандидат: Ангелчо Мите Илиевски

(име, татково име и презиме)

Институција: УКИМ, Факултет за драмски уметности – Скопје

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: театрологија (Актерска игра)

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Вежби, 2020, зимски семестар, 4x3x0,03	0,36
2.	Вежби, 2021, летен семестар, 4x15x0,03	1,8
3.	Вежби, 2021, зимски семестар, 4x15x0,03	1,8
4.	Вежби, 2022, летен семестар, 4x15x0,03	1,8
5.	Вежби, 2022, зимски семестар, 6x15x0,03	2,7
6.	Вежби, 2023, летен семестар, 6x15x0,03	2,7
	Вкупно	11,16

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
	Вкупно	

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Асистент на режија во претставата „Изгубени германци“ од Дејан Дуковски, продукција на Македонски народен театар, во режија на Слободан Унковски, 2013	3
2.	„Семејни приказни“ од Биљана Србљановиќ, продукција на НУЦК „Бели мутри“, Кочани, 2014, режија: Ангелчо Илиевски	8
3.	„ММЕ тко је први почео“ од Дејан Дуковски, продукција на КУД „Браќа Миладиновци“ и Уметничка академија – Осиек, Р Хрватска, 2014, режија: Ангелчо Илиевски	8
4.	„Где је нестало Хармс“ од Мила Машовиќ, продукција на Народно позориште Ниш, Р Србија, 2015, режија: Ангелчо Илиевски	8
5.	Асистент на режија во претставата „Мајсторот и Маргарита“ од Михаил Булгаков, продукција на Македонски народен театар, во режија на Иван Поповски, 2015	3
6.	„Сонети“ од Вилијам Шекспир, продукција на Народен театар – Битола, 2016, режија: Ангелчо Илиевски	8
7.	„Случај Рупа“ од Ежен Јонеско, продукција на Београдско драмско позориште, Белград, Р Србија, 2016, режија: Ангелчо Илиевски	8
8.	„Брод љубави“ од Небојша Ромчевиќ, продукција на Народно позориште – Ниш, Р Србија, 2016, режија: Ангелчо Илиевски	8

9.	„Дупло Дно“ од Горан Стефановски, продукција на Народен театар – Битола, 2017, режија: Ангелчо Илиевски	8
10.	„Јелка код Иванових“ од Александар Введенски, продукција на Позориште „Бора Станковиќ“, Врање, Р Србија, 2017, режија: Ангелчо Илиевски	8
11.	„Така зборуваше Гертруда“ од Миа Николоска, продукција на НУ Драмски театар – Скопје, 2022, режија: Ангелчо Илиевски	8
Вкупно		78,00

СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Член на национална жири-комисија, претседател на жири-комисија на Драмскиот аматерски фестивал во Кочани, Р Македонија, 2015	1
2.	Член на меѓународна жири-комисија, претседател на жири-комисија на меѓународниот студентски театарски фестивал „Урбан фест“ во Ниш, Р Србија, 2018	2
3.	Учество во промотивни активности на Факултетот за драмски уметности во Скопје – 30. Меѓународни средби на студентите на академиите и факултетите за драмски уметности „Скомрахи“, 2022	0,5
Вкупно		3,5
Дејности од поширок интерес		
1.	Меѓународна награда за уметнички постигнувања – претставата „Где је нестало Хармс“, продукција на Народно позориште Ниш, Р Србија, во режија на Ангелчо Илиевски, се стекнува со наградата најдобра претстава во специјалната програма на 52. Фестивал на професионални театри во Србија „Јоаким Вујиќ“, 2016	4
Вкупно		4

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	11,16
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	78,00
СТРУЧНО-ПРИМЕНУВАЧКА ДЕЈНОСТ	7,5
Вкупно	96,66

Членови на Комисијата

Редовен професор м-р Мими Таневска
 Србиновска, претседател, с.р.
 Редовен професор м-р Рефет Абазии, член, с.р.
 Редовен професор м-р Синоличка Трпкова
 Меллес, член, с.р.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за драмски уметности во Скопје, да го избере ас. м-р Ангелчо Илиевски за наставник во звањето доцент, од подрачјето на драмските уметности, област: театрологија (Актерска игра).

Рецензентска комисија

Проф. м-р Мими Таневска Србиновска, с.р.

Проф. м-р Рефет Абази, с.р.

Проф. м-р Синоличка Трпкова Меллес, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

„ДИЗАЈН И РАЗВОЈ НА БИОИНСПИРИРАНИ ПЕГ-ИЛИРАНИ НАНОЛИПОЗОМИ СО ВГРАДЕН ЕКСТРАКТ ОД РУЗМАРИН ЗА ТРЕТМАН НА АЛЦХАЈМЕРОВА БОЛЕСТ“

**ОД М-Р ДУШКО ШАЛАБАЛИЈА,
ПРИЈАВЕНА НА ФАРМАЦЕВТСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ**

На XII седница одржана на 30.3.2023 година, Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет во Скопје формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Душко Шалабалија со наслов „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“, во состав: проф. д-р Светлана Кулеванова (претседател), проф. д-р Марија Главаш Додов (ментор), проф. д-р Никола Гешковски (член), проф. д-р Маја Симоноска Црцаревска (член) и проф. д-р Рената Славеска Раички (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Душко Шалабалија, со наслов „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“, претставува оригинален самостоен научноистражувачки труд.

Трудот е структуриран во 8 тематски целини, и тоа: Вовед, Преглед на литература, Цели на истражувањето, Експериментален дел, Резултати и дискусија, Заклучоци, Користена литература и Прилози. Деловите на трудот се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето. На почетокот е дадено резиме на трудот и соодветен апстракт на англиски јазик.

Во **воведот** на трудот, кандидатот се осврнува на современите трендови во нанотехнологијата, широкиот спектар на различни наносистеми и нивните предности во однос на надминување на тешкотиите и ограничувањата за премин низ биолошките бариери во човечкото тело, меѓу кои спаѓа и крвно-мозочната бариера (КМБ). Кандидатот дава акцент на уникатните физичко-хемиски својства на нанолипозомите што им овозможува на овие системи транспортирање и ефикасно доставување на широк спектар активни компоненти до целното место на делување и, следствено, нивно контролирано ослободување. Во продолжение, кандидатот ја нагласува и перспективноста во можноста од модификација на површината на овие наноносачи, како една од стратегиите да се постигне продолжено време на циркулација во крвта и посепцифично таргетирање на одредени клеточни структури. Ваквата модификација би требала да резултира со подобрена биорасположливост на енкапсулираните активни компоненти на целното место на делување и, воедно, намалување на системските несакани ефекти.

Во насока на понатамошните истражувања, кандидатот се осврнува на основните патофизиолошки карактеристики и основните механизми што учествуваат во процесите на настанување и развој на Алцхајмеровата болест (АБ). Во овој сегмент, исто така, се нагласува и научната потврда за влијанието

на оксидативниот стрес како еден од клучните тригер-фактори и главен виновник за развојот на патофизиолошките настани поврзани со АБ.

Во продолжение, кандидатот го истакнува фактот дека како резултат на сложеноста и сè уште недоволно истражените механизми за настанување на болеста, до ден-денес не постои ефикасна терапија за неа.

Понатаму, даден е осврт на потенцијалот на невропротективните својства на екстрактот од рузмарин (ЕР) со акцент на мултитаргет-дејството на неговите составни компоненти и, воедно, нивниот синергистички ефект што би бил значаен за постигнување на посакуваниот терапевтски третман. Во овој дел, кандидатот наведува дека повеќе *in vitro* и *in vivo* студии сведочат за терапевтските бенефити на рузмариноот во третманот на АБ и дополнително, ги потенцира биолошките дејства на полифенолните соединенија во превенција и третман на болести што се предизвикани и/или се резултат од оксидативните оштетувања. Во продолжение, кандидатот го опишува проблемот со слабата растворливост и ниската системска биорасположивост на овие соединенија од една страна, како и присутноста на КМБ од друга страна, што доведува до ограничување во нивната терапевтска ефикасност и оттука, клиничка употреба.

Со цел да се добие формулација со сакани физичко-хемиски и биофармацевтски особини за ефикасен транспорт низ КМБ и безбеден третман на АБ, кандидатот ја истакнува важноста на примената на експерименталниот дизајн, како еден од современите пристапи во рационалниот формулациски развој на еден медицински производ.

На крајот од воведниот дел, кандидатот ја потенцира потребата од дизајн и развој на нанолипозомски формулации со енкапсулиран ЕР со цел насочено и контролирано ослободување на неговите компоненти во мозокот, како и нивна потенцијална примена во ефикасен третман на АБ.

Сублимирајќи ги сознанијата од **прегледот на литературата**, кандидатот на почетокот се осврнува на современите трендови во наномедицината и во дизајнот на наносистемите за испорака на активните компоненти до одредени, таргетираны локации во телото. Во овој дел, кандидатот ги наведува повеќекратните придобивки од употребата на наноносачите во лекувањето на различни хронични болести кај луѓето во однос на конвенционалните терапевтски пристапи. Овие придобивки се должат на можноста за модификација на физичко-хемиските и биофармацевтските особини на активните компоненти преку нивно енкапсулирање во овие носачи, што финално резултира со нивна подобрена *in vivo* биодистрибуција и постигнување на соодветен терапевтски ефект.

По краткиот осврт на основните својства на наносистемите, кандидатот дава акцент на нанолипозомите, како најпроучувана категорија од наноносачите. Даден е детален преглед на основните формулациски особености на нанолипозомите, но и на нивните главни предности и недостатоци, а дополнително се разработени и пристапите за нивна површинска функционализација, како и други фактори што влијаат на нивните терапевтски перформанси.

Понатаму, кандидатот ги презентира успешните формулации на нанолипозоми како медицински производи, што се одобрени за клиничка употреба од страна на регулаторните тела и, воедно, го истакнува потенцијалот на мултифункционалните нанолипозоми во третманот на невродегенеративните болести (нивната способност истовремено да таргетираат повеќе од една патологија и со тоа да ја забават нивната прогресија). Во продолжение, наведени се и ограничувањата што потекнуваат од КМБ, која го

спречува навлегувањето и ја ограничува дистрибуцијата на околу 98 % од потенцијалните активни компоненти во мозокот. Затоа, како што истакнува кандидатот, успешниот транспорт низ КМБ игра клучна улога во третманот на болестите на централниот нервен систем (ЦНС). Во оваа насока, детално се опишани физичко-хемиските и молекуларните карактеристики на нанолипозомите што доведуваат до поефикасен транспорт низ КМБ и подобрена дистрибуција во мозочните ткива со посебен осврт на катјонските, долгоциркулирачките и липозомите за активен таргетирање на ЦНС.

Понатаму, наведени се основните морфолошки и патофизиолошки белези на АБ, како и нивната тесна поврзаност со оксидативниот стрес. Земајќи предвид дека достапната терапија за болеста вклучува само симптоматски третман, нагласена е потребата од дизајнирање на мултифункционални наносистеми (како што се нанолипозомите) кои специфично ќе дејствуваат кон некој од дискутираните механизми за нејзиното настанување и развој. Даден е краток опис на досега дизајнираните нанолипозомски формулации и пристапите за успешен транспорт низ КМБ, како што се лигандирање на нанолипозомската површина со молекули за ендоцитоза посредувана со рецептори или транспортери, специфично таргетирање на некоја од карактеристичните патологии (амилоиден бета протеин, тау протеин) или, пак, таргетирање на патофизиолошките процеси (оксидативен стрес, инхибиција на ацетилхолинестеразни ензими) што се значајно изразени кај АБ.

На крајот од овој сегмент, кандидатот ја нагласува огромната терапевтска ефикасност на полифенолните соединенија присутни во ЕР и тоа преку презентирање на голем број *in vitro* и *in vivo* студии што ја потврдуваат нивната активност во подобрувањето на когнитивните способности.

Во поглавјето **Цели на истражувањето**, кандидатот ја наведува главната цел на истражувањата во оваа докторска дисертација, односно дизајн, развој, формулација и карактеризација на ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за потенцијален третман на Алцхајмерова болест.

Во таа насока, наведени се предвидените работни задачи за остварување на целта на истражувањето, кои се поделени во четири фази. Во првата фаза – развој, подготовка и карактеризација на ПЕГ-илирани нанолипозоми со енкапсулиран ЕР, каде што целта е подготовка на повеќе формулации без и со полиетилен гликол (ПЕГ) како полимер за стерна стабилизација со цел да се избере една формулација за понатамошна модификација. Втората фаза вклучува подготовка и карактеризација на формулации на нанолипозоми со енкапсулиран ЕР со различен сооднос на составните компоненти, нивна карактеризација и последователна имплементација на експериментален дизајн како корисна статистичка алатка за оптимизација на формулацијата. Следната фаза се однесува на подготовка и карактеризација на оптимални ПЕГ-илирани формулации на нанолипозоми со енкапсулиран ЕР, каде што се наведени повеќе работни задачи и активности со цел комплетна физичко-хемиска и биофармацевтска карактеризација на овие системи, како и испитување на нивната стабилност во различни физиолошки релевантни медиуми. Дополнително, наведен е и *in vitro* тест за проценка на антиоксидативниот капацитет на екстрактот и на нанолипозомите со енкапсулиран ЕР. Четвртата, последна фаза од наведените работни задачи се однесува на *in vitro* студии на испитување на токсичност и ефикасност на преземање на празните нанолипозомски носачи од страна на различни клеточни линии кои ја симулираат функцијата на КМБ и невроните.

Понатаму, во поглавјето **Експериментален дел**, кандидатот ги наведува користените материјали и опрема за подготовка и испитување на формулациите. Исто така, ги наведува и методите користени за подготовка, оптимизација и физичко-хемиска и биофармацевтска карактеризација на подготвените формулации, како и студиите на два типа клеточни линии (hCMC/D3 и SH-SY5Y), со цел испитување на цитотоксичноста на нанолипозомите, како и нивната интернализација од аспект на квантитативното преземање и механизмот на транспорт во модел на КМБ и неврони, соодветно.

Поглавјето **Резултати и дискусија** е поделено во соодветни сегменти во согласност со дефинираните активности за сеопфатно истражување на поставената главна цел. Во ова поглавје, кандидатот ги презентира, ги анализира и ги дискутира добиените резултати од спроведените истражувања.

Во првиот дел, прикажани се резултатите од *in vitro* карактеризацијата на подготвените празни формулации на неПЕГ-илирани нанолипозоми со различен сооднос на составните компоненти (соја лецитин и холестерол), каде што истовремено е направена модификација и оптимизација на методот на добивање на нанолипозомите со хидрација на сув липиден филм. Понатаму, подготвени и карактеризирани се формулации на нанолипозоми со полимер за стерна стабилизација (ПЕГ), а следствено на тоа и ПЕГ-илирани нанолипозоми со инкорпориран ЕР и во липидната и во водената фаза. Од добиените резултати е заклучено дека повисок процент на енкапсулација на ЕР се добива кога тој е инкорпориран во органската фаза при подготовката на нанолипозомските везикули. Со цел да се постават границите на дизајн просторот, продолжено е со експерименти во кои е вариран еден фактор во дадено време (OFAT) и подготвени се и карактеризирани дополнителни четири други формулации со различен масен сооднос на соја лецитин, холестерол и ПЕГ (од 7,5:1:3 до 10,25:1:0,25). Добиените резултати укажуваат дека формулациските варијабли значително влијаат врз средната големина на нанолипозомите, како и врз процентот на енкапсулиран и ослободен екстракт во тек на 48 часа.

Понатаму, кандидатот ги презентира резултатите од истражувањата поврзани со имплементацијата на експерименталниот дизајн со цел оптимизација на формулација на ПЕГ-илирани нанолипозоми со ЕР. За таа цел, направена е карактеризација на подготвените формулации од аспект на големина на нановезикулите, определување на апсолутното количество на рузмаринската киселина, како и определување на *in vitro* брзината на најзино ослободување во тек на 24 часа (маркер-компонента преку која се следи енкапсулацијата и ослободувањето на екстрактот од везикулите). Потоа, воспоставени и анализирани се моделите на одговорите и математичките равенки на зависност помеѓу испитуваните параметри и формулациските компоненти (ANOVA-статистичка анализа). Оттука, направена е оптимизација на формулациите на нанолипозоми во насока на добивање на формулации што ќе се карактеризираат со минимална големина, максимално количество на енкапсулирана рузмаринска киселина и различни *in vitro* профили на нејзино ослободување (комбинации од минимално и максимално количество на ослободена рузмаринска киселина по 1, 4, 6 и 24 часа). Направените истражувања и добиените резултати се во насока да се постигне продолжено време на циркулација и ефикасен транспорт на нановезикулите низ КМБ и дополнително, контролирано и продолжено ослободување, како и релативно високи терапевтски концентрации на ЕР во мозочните ткива.

Како следен чекор, кандидатот ги прикажува резултатите од физичко-хемиската карактеризација на петте оптимални примероци на ПЕГ-илирани

нанолипозоми што се карактеризираат со среден дијаметар од околу 120 nm и со тесна унимодална дистрибуција, проследено со висок процент на енкапсулација на ЕР. Истовремено, забележано е дека формулациите што содржат поголемо количество на ПЕГ како полимер за стерна стабилизација (примероци со 50 mg на ПЕГ) покажуваат помала негативна вредност за зета потенцијалот во споредба со формулациите што содржат 5 mg на ПЕГ.

Потоа, прикажани се и дискутирани резултатите од *in vitro* определувањето на брзината на ослободување на ЕР (преку маркер-компонентата од екстрактот) од подготвените везикуларни системи, каде што се забележува дека сите подготвени формулации резултираат со продолжено ослободување во текот на 24 часа, што е пропорционално со количеството на ПЕГ присутен на нивната површина. Имено, истакнато е дека формулациите каде што ПЕГ е присутен во поголем удел (примероци со 50 mg на ПЕГ) резултираат со побавно ослободување на ЕР. Во насока на определување на кинетиката на ослободување, кандидатот наведува дека врз основа на добиените коефициенти на корелација, моделот што најдобро ја опишува кинетиката на ослободување на маркер-компонентата е Peppas-Sahlin.

Во продолжение, прикажани се резултатите од определувањето на антиоксидативниот капацитет на екстрактот (ЕР) и подготвените нанолипозомски формулации. Статистичката анализа на добиените резултати укажа на поголема антиоксидативна активност на нанолипозомските формулации со вграден ЕР во споредба со чистиот екстракт, како и нејзино одржување во текот на времето како резултат на продолженото ослободување и синергистичкото дејство на активните компоненти во екстрактот, како и составните фосфолипидни компоненти.

Следствено, прикажани се резултатите од квантитативната карактеризација на нанолипозом – протеин комплексите, со што е докажано формирањето на протеинска корона на површината на наносистемите. Наведено е дека најголемо количество на атсорбирани плазма протеини (испитувано во плазма на здрави доброволци и плазма од пациенти со АБ) е добиено кај формулацијата која не содржи ПЕГ на површината. Дополнително, во овој сегмент од истражувањата потенцирано е и влијанието на количеството на полимерот за стерна стабилизација – ПЕГ врз процентот на атсорбирани протеини.

Во следната фаза, кандидатот ги прикажува резултатите од IR-ATR спектрофотометриските анализи кои сугерираат на успешното инкорпорирање на ЕР во везикулите. Утврдено е дека содржината на ПЕГ е важен фактор кој има клучна улога во формирањето на врските помеѓу нанолипозомите и говедскиот серум албумин. Имено, потенциран е фактот дека формулациите со поголема содржина на ПЕГ градат посилни водородни врски со албуминот.

Во однос на резултатите за средната големина и зета потенцијалот, добиени по инкубација на нановезикулите во човечка плазма и медиум за клеточни култури, кандидатот наведува дека во биолошките течности, нанолипозомите веднаш се покриени со биомолекули што ги менуваат нивните површински физичко-хемиски својства. Исто така, од овие студии е добиен увид и за стабилноста на нанолипозомските формулации во физиолошки медиум, фосфатен пуфер pH 7,4..

Во продолжение, прикажани се резултатите од дополнителните студии на стабилност на празните нановезикули по нивна инкубација во клеточен медиум, испитани со асиметрична flow field-flow фракционализација. Детално се разработени и дискутирани механизмите на можна стабилизација и

дестабилизација од страна на присутните серумски протеини во клеточниот медиум и формираната протеинска корона врз испитуваните примероци во зависност од количеството на ПЕГ на нивната површина. Како уште една потврда за формирањето на протеинската корона, кандидатот ги презентира резултатите од автоматската електрофореза, каде што е забележано дека албуминот се атсорбира во највисок процент на испитуваните нанолипозомски формулации во споредба со другите серумски протеини присутни во клеточниот медиум.

Последователно, кандидатот се осврнува на резултатите добиени од *in vitro* испитувањата на цитотоксичност на подготвените празни нанолипозомски формулации со цел да се утврдат безбедносните концентрации за нивна употреба, користејќи: hCMC/D3 како модел за КМБ и SH-SY5Y клеточна линија која ги имитира карактеристиките на невроните. Прикажаните резултати од испитувањата на клеточната вијабилност и цитотоксичност покажуваат дека сите формулации во испитаните концентрации не го намалуваат процентот на вијабилност, ниту, пак, го нарушуваат интегритетот на клеточната мембрана на двете клеточни линии по 24 часа.

По одредувањето на безбедносниот концентрациски интервал на испитаните примероци на празни нанолипозоми, во продолжение на докторската дисертација кандидатот табеларно ги презентира резултатите добиени од *in vitro* студиите на квантитативното клеточно преземање на наноносачите во гореспоменатите клеточни линии. Даден е посебен осврт на резултатите од испитувањата на влијанието на количеството на ПЕГ и експерименталните услови како што се: тип на клетки, време на инкубација и концентрација на нанолипозоми врз процентот на интернализирани наноносачи. Направената статистичката анализа на моделот на клеточно преземање во hCMC/D3 покажува најголемо преземање на формулацијата со најмногу ПЕГ (примерок со 50 mg на ПЕГ), додека, пак, сосема различна ситуација се забележува за клеточното преземање од страна на SH-SY5Y, каде што формулацијата без ПЕГ се карактеризира со најуспешна интернализација.

За подобро разбирање на механизмот на транспорт, направени се и експерименти на клеточно преземање во присуство на инхибитори за клатрин и кавеолин – посредувана ендоцитоза, како и при инхибиција на енергетски зависните механизми на транспорт на температура од 4 °C. Резултатите укажуваат дека сите примероци на нановезикули и во двете клеточни линии ја следат енергетски зависната ендоцитна интернализација, но исто така и процесот на пасивна дифузија.

Во резултатите добиени од транспортните студии спроведени на комбинираната hCMC/D3/SH-SY5Y клеточна линија се потврдува успешниот транспорт на нанолипозомските везикули низ клетките на КМБ и нивното последователно преземање од страна на невроните.

Во продолжение, презентирани се спектрите од направената микрораманска спектроскопија, која е применета со цел да се потврди успешната интернализација на наноносачите во клетките на КМБ. Во овој дел, кандидатот дава акцент на предностите на оваа техника во споредба со микроскопските техники, а особено го издвојува фактот дека кај овој алтернативен пристап нема потреба за обележување на нанолипозомите со флуоресцентна боја, избегнувајќи ги понатамошните проблеми и ограничувања што потекнуваат од флуоресценцијата при нивната визуелизација.

На крајот на овој дел, прикажани се микрографските прикази од флуоресцентната и конфокалната микроскопија на нанолипозомските

формулации кои даваат потврда за нивната успешна временски зависна интернализација, како и информација за колокализација на преземените нанолипозоми во перинуклеарните клеточни региони, независно од количеството на ПЕГ на нановезикуларната површина.

Во **заклучокот**, кандидатот ги наведува сите заклучоци што произлегле од презентираниите активности и работни задачи во дисертацијата, притоа претставувајќи ги клучните согледувања од спроведените истражувања за дизајн, развој, формулација и карактеризација ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден ЕР за потенцијален третман на АБ.

Кандидатот во заклучокот јасно и концизно ги нагласува својствата на оптималните формулации што одат во прилог на ефикасната испорака на компонентите присутни во ЕР низ КМБ и дополнително, нивната дистрибуција во мозочните ткива. Исто така, се нагласува и посупериорната антиоксидативна активност на нанолипозомите со енкапсулиран ЕР во споредба со екстрактот, како еден од клучните механизми во процесите на ефикасна превенција и третман на АБ. На самиот крај, наведено е дека понатамошните *in vivo* студии на биодистрибуција и биолошка активност би биле корисни со цел подобро разбирање на влијанието на формулациските варијабли и физичко-хемиските и биофармацевтските карактеристики на нанолипозомите во испораката во мозокот и нивната потенцијална ефикасност во превенцијата и третманот на АБ.

Прегледот на **литература** е прикажан на крајот од дисертација и се состои од оригинални научни трудови кои ја обработуваат истата или слична тематика. Цитираните референци претставуваат цврста теоретска основа врз која се темелат погоре опишаните сознанија.

На крајот на докторската дисертација дадени се прилози што ги содржат објавените трудови и мислењата во однос на доставеното авторезиме.

Предмет на истражување

Предмет на истражувањето е дизајн, развој, формулација и *in vitro* физичко-хемиска биофармацевтска карактеризација на ПЕГ-илирани нанолипозоми со инкорпориран екстракт од рузмарин (ЕР) за потенцијален третман на АБ.

Имајќи ги предвид ограничувањата на моментално достапните лекови за третман на АБ и комплексноста на КМБ, нанолипозомите претставуваат одлично формулациско решение за надминување на тешкотиите за пенетрација на молекулите низ КМБ, како резултат на нивната биокомпатибилност, сличност со клетките во составот и структурата и способноста да се фузираат со нив. Со инкорпорирање на ЕР во наносистемите, како што се нанолипозомите, се очекува подобрување на пенетрацијата и транспортот на неговите составни компоненти (кои поседуваат невропротективно дејство низ КМБ) и нивна интернализација во неврните. Со други зборови, се очекува да се подобри биорасположливоста и терапевтскиот бенефит на овие компоненти преку подобрување на нивната растворливост во водени медиуми, подобрување на нивната стабилност и продолжување на нивното време на циркулација *in vivo* кога се инкорпорирани во еден ваков систем. Дополнително, целното насочување и контролираното и продолжено ослободување на активните компоненти во мозочните ткива би требало да резултира со постигнување на високи локални концентрации на целното место на делување, како и намалување на системските несакани ефекти. Па отука, формулирањето на

еден таков современ наносистем се очекува да придонесе за безбедена и ефикасна превенција и третман на АБ.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Согласно со расположливите сознанија во достапната литература, во оваа докторска дисертација се наведени различни формулациски пристапи за испорака на активните супстанции во мозокот со акцент на нанолипозомите. Дополнително, изнесени се податоци за активноста на компонентите присутни во ЕР со посебен осврт на рузмаринската киселина во третманот на АБ. Досегашните истражувања во полето не опфаќаат студии што се фокусирани на дизајн и развој на формулација на нанолипозоми со вграден ЕР за негова поефикасна испорака во мозокот при третман на АБ. Дополнително, во литературата не се достапни податоци за компаративни студии на преземање на нанолипозоми со различно количество на ПЕГ како полимер за стерна стабилизација од страна на различни клеточни линији, како и за улогата на ПЕГ-от во механизмот на транспорт и судбината на нанолипозомите во клетките по нивна интернализација.

Краток опис на применетите методи

Користени се стандардни методи за подготовка и карактеризација на ПЕГ-илираните нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на АБ. Применетите методи се актуелни и соодветни за спроведување на истражувањата.

Нанолипозомските формулации се подготвени со модифициран метод на хидрација на сув липиден филм. Комплетната физичко-хемика и биофармацевтска карактеризација на подготвените нанолипозоми е направена со помош на трансмисиона електронска микроскопија за анализа на морфолошкиот изглед на нанолипозомските везикули, а со помош на динамичко расејување на светлината е определена големината и дистрибуцијата по големина во физиолошки релевантен медиум (фосфатен пуфер рН 7,4), хумана плазма и клеточен медиум, додека, пак, површинската наелектризираност на нановезикулите со мерење на зета потенцијалот.

Количеството на вграден екстракт во липозомските нановезикули е пресметана индиректно преку мерење на количеството на неенкапсулирана рузмаринска киселина како маркер-компонента со помош на течна хроматографија со високи перформанси.

Одредувањето на брзината на ослободување на екстрактот од нанолипозомите е направено со користење на дијализен метод со полупропустлива мембрана, а кинетиката на ослободување е пресметана со користење на компјутерски програм DDSolver 1.0 (menu-driven add-in program for Microsoft Excel). За оптимизација на формулацијата е применет централно композитниот дизајн – CCD (компјутерски програм Design-Expert V8, Stat-Ease, Inc. Minneapolis, MN)

Понатаму, квантитативната карактеризација на наносистем-протеин комплексите е направена со методи на протеомика, а студиите на компатибилност и природата на интеракциите помеѓу нанолипозомите и говедскиот серум албумин се направени со IR – ATR спектроскопски анализи. Дополнително, определен е и антиоксидативниот потенцијал на екстрактот,

како и на оптималните формулации со енкапсулиран ЕР со помош на ORAC-тест (Oxygen Radical Absorbance Capacity).

Со цел да се направи анализа на однесувањето на нанолипозомите на клеточно ниво, најпрво се направени тестови за испитување на вијабилноста на клетките и интегритетот на клеточната мембрана врз човечки церебрални микроваскуларни ендотелни клетки кои ја симулираат КМБ (hCMEC/D3 клеточна линија) и човечки неуробластома клетки (SH-SY5Y клеточна линија) со помош на методи за определување на количеството на формираните формазан и ослободената лактат дехидрогеназа, соодветно.

Во наредните чекори, преземеното количество на претходно обележаните празни нанолипозомски формулации со флуоресцентна боја и нивниот механизам на интернализација од страна на hCMEC/D3 и SH-SY5Y клетките е определено преку мерење на флуоресценцијата. Дополнително, на овој начин е определено и количеството на успешно интернализираните нанолипозоми во неуробластома клетките по нивен премин на КМБ (експеримент со комбинација на hCMEC/D3 и SH-SY5Y).

Во последниот дел од оваа фаза, потврда за успешната интернализација на нановезикулите во двете гореспоменати клеточни линии е направена со помош на микрораманска спектроскопија, флуоресцентна микроскопија (микроскопско сликање на живи клетки во реално време) и конфокална микроскопија.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Докторската дисертација поднесена од м-р Душко Шалабалија, „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“, претставува истражување во полето на медицински науки и здравство, област: фармација.

Во рамките на ова истражување, направен е дизајн, развој, формулација и карактеризација на ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден ЕР. Дополнително, опфатена е и компаративна анализа на однесувањето на овие наноносачи во избрани клеточни култури, како и *in vitro* евалуација на нивната стабилност и антиоксидативниот потенцијал како еден од механизмите за превенција и третман на АБ.

Спроведените истражувања најпрво опфаќаат дизајн и развој на неПЕГ-илирани празни нанолипозоми, а понатамошните чекори вклучуваат подготовка и карактеризација на нанолипозомски формулации со полимер за стерна стабилизација (ПЕГ) и следствено на тоа, ПЕГ-илирани нанолипозоми со енкапсулиран ЕР.

Со цел да се постават границите на дизајн-просторот и да се утврди која од составните формулациски варијабли значително влијае врз својствата од интерес на нановезикулите, направени се експерименти во кои е вариран еден фактор во дадено време (OFAT-експерименти). Во следната фаза, применет е централно композитниот дизајн, по што детално се анализирани моделите и математичките равенки на зависност на параметрите од интерес (ANOVA статистичка анализа). Во последниот сегмент од оваа фаза на истражувањата, направена е оптимизација на формулацијата од аспект на вкупните физичко-хемиски и биофармацевтски особини на нанолипозомите кои се во насока на ефикасен транспорт низ КМБ и третман на АБ.

Како што е наведено, оптималните липозомски формулации се карактеризирани со големина од околу 120 nm, со тесна дистрибуција по

големина со СПАН-фактор со вредност околу 1 и негативна површинска наелектризираност (приближно -20 mV за формулациите со повисоко количество на ПЕГ на површината (50 mg на ПЕГ), до -44 mV (формулации со 5 mg на ПЕГ)). Сите пет формулации подготвени со лиофилизиран сув екстракт од рузмарин се карактеризираат со висок процент на негово вградување (>85 %).

Од аспект на биофармацевтската карактеризација, резултатите од *in vitro* ослободувањето на рузмаринската киселина, како маркер-компонента за следење на ослободувањето на екстрактот, покажуваат дека сите нанолипозомски формулации резултираат со негово продолжено ослободување во текот на 24 часа (од $24,83 \pm 1,22$ до $48,39 \pm 2,32$ %), обратно зависно од количеството на ПЕГ на нивната површина. Резултатите од математичкото моделирање на ослободувањето од дизајнираните системи покажуваат дека моделот на *Peppas – Sahlin* најдобро ја опишува кинетиката на ослободување кај сите подготвени формулации, при што доминантен механизам е процесот на дифузија.

Квантитативната карактеризација на наносистем-протеин комплексите по инкубација на нанолипозомите во хумана плазма од здрави доброволци и плазма од пациенти со АБ потврдува дека ПЕГ-илацијата претставува успешен пристап во намалување на процентот на адсорбирани серумски протеини на површината на нанолипозомите, со што се забавува и последователниот процес на формирање на протеинската корона. Во оваа насока, IR – ATR спектроскопските анализи даваат увид во природата на интеракциите помеѓу нанолипозомите и говедскиот серум албумин, при што е увидено дека посилен врски се формираат кај формулациите со повисоко количество на ПЕГ. На крајот од оваа фаза испитана е и стабилноста на оптималните нанолипозоми во физиолошки релевантни медиуми, каде што добиените резултати сугерираат на физичката стабилност на формулациите, но и на динамичниот процес на формирање на протеинската корона околу нановезикулите при нивната инкубација во хумана плазма и клеточен медиум.

Резултатите добиени од испитувањето на вијабилноста и цитотоксичноста врз hCMC/D3 и SH-SY5Y клетките по 24 часа, кога истите се третирани со 3 различни концентрации од нанолипозоми (5, 10 и 100 $\mu\text{g}/\text{mL}$) не покажуваат значително намалување на клеточната вијабилност на клетките, ниту пак нарушување на интегритетот на клеточната мембрана. Во студиите на квантитативно клеточно преземање на нанолипозомите од страна на овие две клеточни линии увидено е дека концентрацијата на нано-везикулите и времето на инкубација играат клучна улога врз процентот на нивната интернализација, додека пак статистичката анализа на моделот на клеточно преземање во hCMC/D3 покажува најголемо преземање на формулацијата која содржи најмногу ПЕГ на површината. Сосема различна ситуација е забележана за клеточното преземање од страна на SH-SY5Y клеточната линија, каде што формулацијата без ПЕГ се карактеризира со најуспешна интернализација.

Кога станува збор за механизмот на клеточна интернализација, сите испитани нанолипозомски формулации се карактеризираат со енергетски зависен ендоцитен транспорт и пасивна дифузија, додека пак транспортните студии на комбинираната hCMC/D3/SH-SY5Y клеточна линија го потврдуваат успешниот транспорт на наноформулациите низ клетките на КМБ и нивното последователно преземање од страна на неуробластома клетките (во опсег од $25,17 \pm 1,74$ до $27,54 \pm 2,93$ %).

Спектрите од микрораманската спектроскопија ја потврдуваат успешната интернализација на нановезикулите, а микрографските прикази од

флуоресцентната и конфокалната микроскопија откриваат дека интернализираните нанолипозоми се колокализираат во перинуклеарните клеточни региони.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Душко Шалабалија, со наслов „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“, претставува истражување во научната област фармација (фармацевтска технологија).

Изработката на темата на оваа докторска дисертација е фокусирана на истражување на формулацискиот развој и примената на ПЕГ-илираните нанолипозоми како носачи на екстракт од рузмарин со цел негова поефикасна испорака во мозочните ткива, како и неговата потенцијална терапевтска активност во третманот на Алцхајмеровата болест.

Со направените истражувања за сите наведени активности и презентацијата на добиените резултати, кандидатот одговара на поставената цел. Врз основа на актуелноста на истражувањето, обемот и квалитетот на прикажаните резултати, оваа докторска дисертација дава значаен научен придонес во областа.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Душко Шалабалија со наслов „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот ги објавил следниве трудови и научни резултати поврзани со докторската дисертација:

Gorachinov, F., Makreski, P., **Shalabalija, D.**, Mihailova, Lj., Simonoska Crcarevska, M., Glavas Dodov, M., Goracinova, K., Jovanovski, G., Geskovski, N. (2022). Micro-Raman spectroscopy for detection of label-free and oil red O labeled PEGylated nanoliposomes in hCmec/D3 cell internalization studies. *Croatica Chemica Acta*, in press.

Mihailova, Lj., Tchekalarova, J., **Shalabalija, D.**, Geskovski, N., Stoilkovska Gjorgievska, V., Stefkov, G., Krasteva, P., Simonoska Crcarevska, M., Glavas Dodov, M. (2022). Lipid nano-carriers loaded with *Cannabis sativa* extract for epilepsy treatment – *in vitro* characterization and *in vivo* efficacy studies. *Journal of Pharmaceutical Sciences*, 111(12):3384-3396. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.xphs.2022.09.012> IF: 3.784.

Shalabalija, D., Mihailova, Lj., Simonoska Crcarevska, M., Geskovski, N., Glavas Dodov, M. (2022). Lipid nano-carriers with herbal extracts for targeted brain delivery and treatment of CNS disorders. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin* 68 (Suppl 1), 217-218. DOI: <https://doi.org/10.33320/maced.pharm.bull.2022.68.03.103>

Mihailova, Lj., **Shalabalija, D.**, Geskovski, N., Simonoska Crcarevska, M., Glavas Dodov, M. (2022). Insight into the efficacy of lipid nano-systems for brain delivery – uptake and internalization pathways in different cell culture lines. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin* 68 (Suppl 1), 219-220. DOI: <https://doi.org/10.33320/maced.pharm.bull.2022.68.03.104>

Markova, E., Taneska, L., Kostovska, M., **Shalabalija, D.**, Mihailova, Lj., Glavas Dodov, M., Makreski, P., Geskovski, N., Petrushevska, M., Taravari, N.A., Simonoska

Crcarevska, M. (2022). Design and evaluation of nanostructured lipid carriers loaded with *Salvia officinalis* extract for Alzheimer's disease treatment. *Journal of Biomedical Materials Research Part B Applied Biomaterials* DOI: <https://doi.org/10.1002/jbm.b.35006> IF: 3.43.

Shalabalija, D., Mihailova, Lj., Simonoska Crcarevska, M., Cvetkovikj Karanfilova, I., Ivanovski, V., Kapedanovska Nestorovska, A., Novotni, G., Glavas Dodov, M. (2021). Formulation and optimization of bioinspired rosemary extract loaded PEGylated nanoliposomes for potential treatment of Alzheimer's disease using design of experiments. *Journal of Drug Delivery Science and Technology* Volume 63, 102434. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jddst.2021.102434> IF: 4.95.

Shalabalija, D., Mihailova, Lj., Simonoska Crcarevska, M., Zimmer, A., Geshkovski, N., Glavas Dodov, M. (2021). *In vitro* cytotoxicity evaluation on nanoliposomes intended for brain drug delivery, Abstract book of 13th Central European Symposium on Pharmaceutical technology, Gdansk, Poland, September 16th – 18th, 2021.

Karakash, I., Vasileska, J., **Shalabalija, D.**, Mihailova, Lj., Glavas Dodov, M., Slaveska Raicki, R., Simonoska Crcarevska, M. (2020). Freeze-drying of nanostructured lipid carriers loaded with *Salvia off.* extract for Alzheimer's disease treatment. *Macedonian Pharmaceutical Bulletin* 66 (Suppl 1), 219-220. DOI: <https://10.33320/maced.pharm.bull.2020.66.03.109>

Kostovska, M., Markova, E., Taneska, L., **Shalabalija, D.**, Mihailova, Lj., Glavash Dodov, M., Vranic, E., Simonoska Crcarevska, M. (2018). Nanostructured lipid carriers for Alzheimer's disease treatment: Influence of solid/liquid lipid ratio on physico-chemical properties. *Acta Pharmaceutica Hungarica* 3, 130-131.

Mihailova, Lj., **Shalabalija, D.**, Simonoska Crcarevska, M., Vranic, E., Glavas Dodov, M. (2018). Determination of the protein corona stability complex of nanoliposomes in physiological mediums. *Acta Pharmaceutica Hungarica* 3, 174.

Кандидатот бил активно вклучен во следните проекти и соработки поврзани со докторската дисертација:

1. Формулациски развој на биоинспирирани нанолипозоми како носачи на активни супстанции за третман на Алцхајмерова болест (национален проект финансиран од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, 2017 – 2018 година).
2. Дизајн, развој и оптимизација на наноструктурирани липидни честички со енкапсулиран екстракт од жалфија за третман на Алцхајмерова болест (национален проект финансиран од Фармацевтскиот факултет во Скопје, 2018 – 2019 година).
3. *In vivo* студии за определување на потенцијалната активност на наносистеми со вграден екстракт од *Cannabis sativa* за третман на болести на централниот нервен систем (соработка помеѓу Фармацевтски факултет, УКИМ, Скопје и Бугарската академија на науките, 2019 – 2020 година).
4. СЕЕПУС мрежа за мобилност, СЕКА PharmTech CIII-RS-1113-02-1819-Central European Knowledge Alliance for Teaching, Learning and Research in Pharmaceutical Technology (престој на Универзитет во Грац, Австрија, Институт за фармацевтска технологија и биофармација, 2021 година).
5. Протеомичко профилирање на протеинската корона формирана на површината на наночестичките по нивна инкубација во hCMC/D3 клеточен медиум (меѓународен проект финансиран од Joint Research Centre на Европската комисија, 2022 – 2023 година).

Заклучок и предлог

По деталната анализа на докторската дисертација со наслов: „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“, поднесена од кандидатот м-р Душко Шалабалија, Комисијата заклучува дека студијата претставува самостоен научноистражувачки труд од областа на фармацијата.

Испитувањата и генерираните резултати прикажани во оваа дисертација се оригинални и даваат придонес во насока на дизајнирање и развој на ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин со цел поефикасна испорака во мозокот и безбеден третман на Алцхамеровата болест.

За изработка на трудот, земени се предвид бројни литературни податоци од оваа област, користени се современи методи/техники за карактеризација на нановезикуларните системи, а добиените резултати се јасно презентирани, толкувани и дискутирани, а заклучоците се конкретно изведени.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Фармацевтскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Душко Шалабалија со наслов: „Дизајн и развој на биоинспирирани ПЕГ-илирани нанолипозоми со вграден екстракт од рузмарин за третман на Алцхајмерова болест“.

Рецензентска комисија

Проф. д-р Светлана Кулеванова, претседател, с.р.

Проф. д-р Марија Главаш Додов, ментор, с.р.

Проф. д-р Никола Гешковски, член, с.р.

Проф. д-р Маја Симоноска Црцаревска, член, с.р.

Проф. д-р Рената Славеска Раички, член, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

2. Магистерски трудови

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Шпреса Рашити	„Преваленција на ученици со дислексија од албанска националност на територија на град Скопје“	"Prevalence of students with dyslexia of Albanian nationality in the territory of the city of Skopje"	проф. д-р Александра Каровска Ристовска	10-891/6 од 3-5-2023 год
2.	Кристина Велковска	„Дерида и Левинас за смртта: генеалогичка одговорност“	"Derrida and Levinas on Death: A Genealogy of Responsibility"	проф. д-р Ристо Солунчев	10-863/3 од 3-5-2023 год

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ: *ВЛИЈАНИЕТО НА ЛЕКСИЧКИТЕ И ГРАМАТИЧКИТЕ СРЕДСТВА ВО АНГЛИСКИОТ, ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ТУРСКИОТ НОВИНАРСКИ ДИСКУРС ВРЗ ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ*, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р АСУДЕ АБДУЛ КОЧАН, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на својата осумдесет и шеста редовна седница одржана на 26 април 2023 година, донесе решение за формирање на Рецензентска комисија во состав: д-р Зорица Трајкова Стрезовска, вонреден професор (претседател), д-р Елени Бужаровска, редовен професор (ментор), д-р Анета Дучевска, редовен професор, д-р Октај Ахмед, редовен професор и д-р Мира Беќар, вонреден професор, за оцена на докторската дисертација *Влијанието на лексичките и граматичките средства во англискиот, во македонскиот и во турскиот новинарски дискурс врз јавното мислење*, од м-р Асуде Абдул Кочан.

Комисијата во наведениот состав ја прегледа и ја оцени доставената докторска дисертација и има чест до Советот за трет циклус – докторски студии по наука за јазик и до Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација *Влијанието на лексичките и граматичките средства во англискиот, во македонскиот и во турскиот новинарски дискурс врз јавното мислење* од м-р Асуде Абдул Кочан ги претставува резултатите од истражувањето од областа на анализа на дискурсот. Појдовна точка на истражувањето е сознанието дека јазикот како средство за комуникација не служи само за пренос на информации, туку има и други функции поврзани со општествениот контекст.

Уште при првиот преглед на дисертацијата може да се увиди дека се работи за оригинален труд во област за која има зголемен интерес во науката. Во последниве децении, во прагматиката и комуникологијата сè повеќе се истражуваат јазичните средства со кои се врши насочување на читателите кон заземање на ставовите дирижирани од одредени центри на моќ. Современите истражувачи од доменот на комуникологијата ја истакнуваат улогата на јазикот на медиумите во обликувањето на јавното мислење.

М-р Абдул Кочан аргументирано ја образложува потребата за проучување на новинарскиот дискурс со оглед на функцијата што ја има во современото општество. Новинарските извештаи не се само описи на факти, туку се еден вид реконструкција на стварноста според нормите и вредностите на едно општество. За да манипулираат со ставовите на читателите, настаните за кои известуваат новинарските написи се ставаат во одредени идеолошки рамки, што подразбира намерно селектирање и потенцирање на одредени аспекти од настанот. Рамките треба да се сфатат како матрици во кои се сместуваат настаните за да се формираат посакуваните сфаќања за одредени светски и домашни појави.

Кандидатката постави цел да ја испита улогата на јазичните средства во новинарскиот дискурс во три јазици кои, покрај информативната функција, вршат одредено идеолошко влијание врз читателите. За да ја постигне целта, кандидатката анализира примерок од новинарски текстови кој опфаќа агенциски вести и извештаи објавени од страна на водечки новински агенции и весници од наведените говорни подрачја. Текстовите се поделени на три поголеми теми што ја преокупираа светската јавност во последната деценија: имиграцијата, епидемијата на ебола и пандемијата ковид.

Анализата на примерокот се спроведува врз автентичен јазичен материјал со примена на современите теориски и методолошки пристапи. Преку квалитативната метода на критичка анализа на дискурсот се анализираат стратегиите што се користат за

манипулацијата во примерите од секој јазик. Манипулирањето во известувањето на овие светски настани кандидатката го открива преку употребата на две идеолошки рамки: рамката на стравот и рамката на „ние“ наспроти „другите“. Резултатите од анализата од двете теми во секој од трите јазици се споредуваат за да се откријат сличностите и разликите во функционирањето на овие средства во трите јазици.

Анализата треба да ја потврди главната претпоставка дека во сите три јазици се употребуваат слични јазични средства за манипулација и убедување на читателите. Од лексичките средства се анализираат емоционално обоените зборови (или изрази), колокациите, метафорите, еуфемизмите и идиоматизираните изрази. Во граматичките средства, главно, спаѓаат стратегиите што се користат за убедување на читателот во ставовите изнесени во текстот: употребата на времиња и на други глаголски категории (пасивот, евиденцијалноста, модалноста).

Резултатите од анализата се изложени во девет поглавја. Комплексната структура на трудот се должи на обемноста на темата која опфаќа новинарски дискурс за исти теми на три јазици. Во првите четири поглавја се воведуваат предметот и областа на истражувањето, се даваат теориските поставки, прегледот на релевантната литература, се постулираат претпоставките и се објаснува користената методологија. Следните четири поглавја се централни, бидејќи ги содржат резултатите од анализата: прво е прикажана анализата на новинарските наслови (поглавје 5), а по неа следува анализата на текстовите според трите истражувани теми (поглавје 6, 7, 8). Последното поглавје ги сумира резултатите од истражувањето.

Во воведниот дел, кандидатката ги објаснува мотивите за изборот на темата. Преку описот на пошироката област во која спаѓа истражувањето, кандидатката логично преминува на дефинирање на самата тема и ги определува целите на истражувањето.

Второто и третото поглавје служат како основа за толкувањето на манипулативните функции на употребените јазични средства. Прво, кандидатката дава исцрпно објаснување на основните принципи на критичката анализа на дискурсот врз кои се базира истражувањето, а потоа ги изложува двете идеолошки рамки преку кои се толкуваат трите теми. Во третото поглавје се дава преглед на лексичките и граматичките јазични стратегии кои се користат за манипулативни цели според изворите од предметната литература. Во тие стратегии спаѓа и употребата на слики како манифестација на визуелниот дисфемизам кој значајно придонесува за формирање на негативна претстава за настанот и неговите учесници.

Истражувањето се заснова на неколку претпоставки: новинарските текстови во англискиот, во македонскиот и во турскиот јазик се служат со слични јазични стратегии преку кои влијаат врз формирањето на ставот на читателите. Исто така, кандидатката претпоставува дека новинарите ги преувеличуваат настаните и создаваат страв меѓу читателите со цел да привлечат поголем број читатели.

Вториот дел на трудот е централен и пообеман бидејќи ги содржи заклучоците од квалитативната анализа на собраниот материјал. Во петтото поглавје се презентираат резултатите на анализата на насловите. Контрастивната анализа покажа дека во новинарските наслови во англискиот, во македонскиот и во турскиот јазик се употребуваат слични јазични стратегии поради придржување на принципите на концизност и економичност (испуштање на копулата или на помошниот глагол во пасивни конструкции, избегнување на модални глаголи, употреба на номинализации, употреба на сегашно време наместо минато и сл.).

Во следните три поглавја се презентираат резултатите од критичката анализа на новинарскиот дискурс според темата што се обработува во новинарските написи. Заедничко за овие поглавја е дека трите теми – еболата, ковид-19 и имиграцијата – се анализирани преку рамките на стравот и „ние“ наспроти „другите“, со тоа што во претставувањето на двете болести преовладува првата рамка, а втората рамка во претставувањето на имиграцијата. Во англојазичниот, во македонскиот и во турскиот новинарски дискурс се употребуваат слични стратегии, претежно лексички: емоционално обоена лексика, персонификации, метафори, колокации. Покрај лексичките средства, во

дискурсот на трите говорни заедници во испитаните текстови се употребуваат и стратегиите вообичаени за новинарскиот дискурс: истакнување на големи бројки во насловите (кои често се сензационалистички), прикажување на емотивни животни приказни на протагонистите на настаните, заокружени бројки кои поттикнуваат страв и неизвесност, цитирање на авторитети од соодветната област и сл.

Во шестото и седмото поглавје се анализираат написите за епидемијата ебола и пандемијата ковид-19 во трите јазици. Заклучокот од анализата е дека двете теми беа премногу експлоатирани во медиумите, а посебно ковид-19 поради високата смртност и заразност. Се забележува тенденцијата да се пренесуваат негативни вести или вести со непотврдени податоци за да се засили стравот кај читателите. Во британскиот печат е присутна ксенофобијата која е предизвикана од стравот од заразување преку болни имигранти. Во македонскиот и во турскиот печат, вестите за пандемијата се употребува за критика на владејачката партија, како и за напаѓање на политиката на соседните земји.

Во претпоследното поглавје се претставуваат резултатите од анализата на новинарските текстови за имиграцијата во британските, во македонските и во турските медиуми. Прикажувањето на имиграцијата се реализира претежно со горенаведените лексички стратегии кои побудуваат ксенофобични и расистички ставови кај читателите. Визуелниот дисфемизам се користи во сите три видови дискурс со фотографии каде што бегалците се прикажуваат оградени од другите или во конфликт со полицијата. Во информативните британски написи, дискриминаторскиот однос се прикрива преку изнесувања на лични сведоштва, употреба на графикони или карти, односно стратегии што создаваат впечаток на објективно известување. Во сите три средини преовладува известување за криминалната страна на имиграцијата, а имигрантите се прикажуваат во негативно светло со оглед на тоа што вестите се поврзани со нивното илегално транспортирање, работењето на црно и други незаконски дејства. Постои и сензационалистичко прикажување на случките во кои имигрантите се изложени на потсмев.

Во сите три медиумски средини се забележува политизирање на вестите за имиграција бидејќи се употребуваат за критика на владејачката партија и за напаѓање на политиката на соседните земји, но со присуство на двојни стандарди по однос на имиграцијата: се критикува дискриминаторскиот однос кон имигрантите во западните и во соседните земји, а се покажува истиот однос кога се известува за домашните случаи.

Во последното поглавје, кандидатката ги сумира заклучоците од истражувањето. Значајно согледување е дека влијанието на англојазичните медиуми се проткајува и во идеолошката димензија на текстовите во македонското и турското новинарство. На крајот на трудот дадена е обемна библиографија на цитираните дела од релевантната предметна литература на англиски, македонски и турски јазик.

Заклучок

Комисијата констатира дека м-р Асуде Абдул Кочан изработила дисертација која има теориско значење и практична вредност во контрастивната анализа на дискурсот. Таа успешно обработила еден многу актуелен сегмент од современиот македонски и турски јазик, што претставува придонес за подлабоко разбирање на улогата на јазикот во медиумите во овие две јазични заедници во споредба со англојазичните медиуми. Новите сознанија за начините на постигнување на манипулација на јавното мислење ќе помогнат да се подигне свеста за прикриената функција на новинарските текстови.

Имајќи го предвид сето претходно кажано и истакнувајќи ја оригиналноста и корисноста на трудот, квантитетот и квалитетот на обработените податоци, примената на строга методолошка постапка и значењето на донесените заклучоци, му предлагаме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ да ја одобри и да ја закаже одбраната на докторскиот труд под наслов: *Влијанието на лексичките и граматичките средства во англискиот, во македонскиот и во турскиот новинарски дискурс врз јавното мислење*, изработен од м-р Асуде Абдул Кочан.

Скопје, 14.4.2023

КОМИСИЈА

**Д-р Зорица Трајкова Стрезовска, вонреден професор,
претседател, с.р.**

Д-р Елени Бужаровска, редовен професор, ментор, с.р.

Д-р Анета Дучевска, редовен професор, с.р.

Д-р Октај Ахмед, редовен професор, с.р.

Д-р Мира Беќар, вонреден професор, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „БИБЛИСКИОТ ТЕКСТ ВО АЛБАНСКАТА КНИЖЕВНОСТ: ОД СТАРАТА КНИЖЕВНОСТ ДО РЕАЛИЗМОТ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р САРЕ ДАВИД ЃЕРЃИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

По предлог на Советот за трет циклус – докторски студии по наука за книжевност, Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на својата 86. редовна седница, одржана на 26.4.2023 година, донесе Одлука (бр. 10-496/5 од 28. 04. 2023) за избор на Комисија за оцена на докторската дисертација под наслов „Библискиот текст во албанската книжевност: од старата книжевност до реализмот“, изработена од м-р Саре Давид Ѓерѓи, во состав: проф. д-р Нехас Сопај (претседател), проф. д-р Али Алиу (ментор), проф. д-р Зекирија Незири, член, проф. д-р Мирлинда Крифца-Беќири, член и проф. д-р Аслан Хамити, член.

Комисијата во наведениот состав, заблагодарувајќи се за довербата, со внимание ја прегледа и ја оцени доставената докторска дисертација и има чест до Советот за трет циклус – докторски студии по Наука за книжевност и до Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација под наслов „Библискиот текст во албанската книжевност: од старата книжевност до реализмот“, изработена од м-р Саре Давид Ѓерѓи, во себе ги содржи следниве единици: **Вовед** - Библијата, големиот код на албанската литература; Идентификација и формулација на проблемот, Предмет на истражување, Целта на истражувањето, Истражувачки методи, Значење на истражувањето – очекувани резултати.

Глава I, насловена: 1. Библијата и нејзината улога – влијание во литературата, е изработена на следниве потпоглавја: Влијанието на Библијата – евангелијата врз европската литература, Влијанието на Библијата – евангелијата врз албанската литература.

Глава II, под наслов 2. Светите писма и историја на албанското писмо, е поделена на: 1. Формула на крштевање на Палъ Енгели, 2.2 Речникот на Арнолд ван Харф, 2.3. Велигденско евангелие.

Глава III, насловена како: 3. Библискиот текст во старата албанска литература, е изработена на следниве теми: 3. 1. Gjon Vuzuku (Гон Бузуку), 3.1.1. Meshari (Мисал) - првото дело на албански јазик, 3.1.2. Поттик за создавање на делото на албански јазик, 3.1.3. Литературни (библиски) видови во делото *Требник*, 3.1.4. Псалми и оригинални песни, 3.2. Lekë Matranga (Лек Матранга), 3.2.1. Христијанско учење, 3. 3. Pjetër Budi (Пјетер Буди), 3.3.1. Патриотскиот мотив во делото „Doktrina e krishterë“ (Христијанска доктрина, 3.3.2. Библискиот мотив во делото „Doktrina e krishterë“ (Христијанска доктрина) 3. 4. Pjetër Bogdani (Пјетер Богдани), 3.4.1. Структура на делото „Чета на профетите“ - во функција на идејата 3.4.2. Содржини, аспекти на „Чета на профетите“, 3.4.2.1. Дело со разновидни содржини (книжевни). 3.4.3. Библискиот дискурс на делото „Чета на профетите“, Заклучок. 3. 5. Muhamet Kuçuku (Мухамет Кичику), 3.5.1. Библиско-кураански мотив во делото „Јусуф и Зелиха“, 3.5.2. Тишината на книжевната критика, 3. 6. Jul Variboba (Јул Варибоба), 3. 6.1. Gjella e Shën Mërisë Virgjër (Животот на Пресвета Дева Марија), 3.6.1.1. Марија: божествена и човечка 3.6.2. Страдањата на Света Дева Марија.

Глава IV, под наслов: 4. Библискиот текст во албанската литература од периодот на романтизмот, е обработена на следниве потпоглавја: 4.1. Naum Veqilharxhi (Наум Веќилхарџи) 4.1.1. Абецедар - Библиска порака за знаењето, образованието; 4.1.1.1. Абецедар (*Ëvetari*), 1844 година, 4.1.2. Абецедарот 1845 година, 4. 2. Jeronim de Rada (Јероним де Рада), 4.2.1. Божественоста во делото на Де Рада, 4.2.1. 2. *Божественост во делото Милосау*, 4.2.1.3. *Божественост во делото Несреќниот Скендербег* (*Skanderbeku i rafan*), 4. 3. Anton Santori (Антон Сантори), 4.3.1. Библиската тематика во поетското дело, 4.3.2. *Бројаницата на Пресветата Богородица на добар совет*, 4.3.2.1. *Знаци - мистериите на мачењето*, 4.3.2.2. *Знаци - мистериите на среќата*, 4.3.2.3. *Структурата на Бројаницата во книгата Бројаница*, 4.3.3. *Блајословениот христијанин*, 4.3.4. Песна на страданијата (Kënkë [e pësimevet]), 3.5. Kalimere, 4.3.6. Laudhimet (Пофалбите), 4.4. Zef Serembe (Зеф Серембе), 4.4.1. Молитвата како форма на комуникација, 4. 5. Zef Skiroi (Зеф Скирио), 4.5.1. Библиската позадина на делото на Скирои, 4.5.2. Побожните песни на арберешките колонии на Сицилија, 4.5.3. Религиозна проза, 4.5.3.1. *Месеци на Света*, 4.5.3.2. *Патти на светиот крст*.

Глава V, насловена 5. Библискиот текст во литературата на реализмот, е поделена на следниве теми и поттеми: 5.1. Andon Zako Çajupi (Андон З. Чајупи), 5.1.1. “Baba Musa lakuriq” (“Баба Муса гол”) - една пародија на Стариот, 1.2. Вистината за неговиот атеизам, 5.2. Fan S. Noli (Фан С. Ноли), 5.2.1. Библиски циклус: Израелци и Филистејци, 5.2.2. Библискиот мотив во поезијата на Ноли, 2.2.1. *Лошото толкување на поезијата на Ноли: “Tallja përpara Kryqit” (Пошмев пред крстот)*, 5.2.3. Превод на литургиски книги на албански јазик; Заклучок, 5.3. Gjergj Fishta (Герѓ Фишта), 5.3.1. Библискиот мотив во драмата на Фишта, 3.1.1. *Јуда Макабег (Juda Makabe) - ираидија со библиски субјект и нејзината комуникација со времето*, 5.3.1.2. *Пастирот од Вишлеем - сведоци на раѓањето на Месијата*, 5.3.2. Vallja e Parrizit (Рајскиот танц) – во релација со Библијата и религијата, 5.3.2.1. *Фишта – христиолог*, 3.2.2. *Фишта –*

Мариолої, 5.3.2.3. Албански свештеник - архетип на библискиот добар ѝасџир, 5.3.2.4. Друїи ѝесни во врска со Библијата, Заклучок, 5.4. Мигјени (Мигени) и библијата, 5.4.1. Некои оценувања за Мигени, 5.4.2. Структура на делото Слободни стихови во аналогија со Новиот Завет, 5.4.2.1. На четирите дела од книјата им ѝреїхоги Предговор на ѝредговорот, 5. 5. Etëhem Naxhiademi (Етхем Хаџиадеми), 5.5.1. Митот и историјата како предмет и извор на трагедиите на Хаџиадеми, 5.2. Библискиот мотив на братоубиство во драмата “Абел“, 5.5.2.1. Тема, 5.5.2.2. Ликовите, 5.6. Mitrush Kuteli (Митруш Кутели), 5.6.1. Голема е несреќата на гревот под светлината на Светото писмо, 5.6.2. Песна на песните како внатрешен текст. По оваа глава се дава Заклучок на македонски јазик, Summary на англиски јазик и Библиографија.

Докторската дисертација под наслов „Библискиот текст во албанската книжевност: од старата книжевност до реализмот“, изработена од м-р Саре Давид Герѓи, како што е наведено во насловот, всушност, се состои од три главни дела:

1. Библискиот текст во старата албанска книжевност,
2. Библискиот текст во албанската романтичка книжевност, и
3. Библискиот текст во албанската реалистичка книжевност.

Како што може да се забележи, во овој истражувачки труд недостасува само современата албанска книжевност за да кажеме дека тука во темата на кандидатот е опфатена целата историја на албанската книжевност. Тоа со автоматизам значи дека скоро целата албанска книжевност е обоена со библиски текст, или, пак, таа, заедно со латинската азбука, историски припаѓа на западната јазична културолошка провениенција. Според горе наведеното, на читателот му е јасно дека се работи за една широка содржина на библиското пишување текстови на албански јазик, каде што кандидатот пристапил сестрано од емпиријска страна тргнувајќи од неговите први почетоци, со автори од сите временски периоди.

Имено, првите автори кои ги обработувал кандидатот, всушност, се првите стари албански писатели од периодот на хуманизмот и ренесансата од средниот век, кои се од црковен карактер, односно преведени дела од латински и грчки на албански јазик, за потребите на црквата и на народот при крштевања и други верски обреди и ритуали. По старите писатели кои ја сочинуваат преведената библиска литература, во времето на романтизмот, албанската библиска литература се проширува претворавајќи се во оригинална албанска литература со библиски мотиви, кои кандидатот во посебни пошироки осврти се занимава со разни книжевни видови жанри, типични лирски творби, проза и драми, кои покрај верскиот, имаат и лаички карактер и кои се простираат во сите времиња, од времето на албанската преродба сè до времето меѓу двете светски војни, романтичарски и реалистично се обоени.

Истражувањето на кандидатот Саре Давид Герѓи хронолошки се прекинува во времето на Втората светска војна, односно во времето на доаѓањето на комунизмот на власт, кога на некој начин, библиските теми и пишувања се прекинуваат, се забрануваат. Според содржината на темата, читателот може да го претпочита сиот историски тек на развојот на албанското свето писмо кој датира од средниот век.

БИБЛИСКИОТ ТЕКСТ ВО СТАРАТА АЛБАНСКА ЛИТЕРАТУРА

Кандидатот наведува дека Библијата е најпозната и најраспространета книга во западната цивилизација, таа е основа на сите изрази на духовниот развој, особено во литературата и ликовната уметност, лингвистиката и филозофската мисла. Всушност, Библијата е збирка книги, која сама по себе го содржи јадрото на менталната способност, заедничката човечка култура, усогласувањето на монотеистичката религија, нивото на филозофски, етички и естетски напредок, но и фазите на цивилизацијата и нејзината состојба во одредени периоди од историјата.

Современата библиска наука денес опфаќа неколку дисциплини како што се: херменевтика или наука за нејзиното толкување, историја, географија, археологија и библиска филологија со свои предмети на изучување. Заедно, тие служат за применета егзегеза или херменевтика, соодветно толкување и разработка на проучување книги, пасуси, реченици и зборови од Библијата. А потоа, тој наведува дека Библијата е *текст во движење*... Како таков, тој комуницира со сите епохи на човечката мисла (книжевна, филозофска итн.). Библијата е секогаш „едно денес“ и секогаш зборува за сегашноста.

Еден од првите албански документи од средниот век наречен „Формула на крштевањето“ од 1462 година, пронајден од страна на румунскиот историчар Никола Јорга, кој гласи: *Vntë paghesont premenit Atit et birit et spertit senit* (Јас те крштевам во името на Отецот и на Синот и на Светиот Дух), е текст од Библијата кој укажува за историјатот на првите албански библиски текстови. Друг стар документ е еден мал речник на Арнолд ван Харф (1497), германски патник кој за свои потреби напишал еден мал речник со 26 зборови, 8 фрази и 12 броеви на албански јазик, проследени и со превод на германски јазик. Овој мал речник претставува уште едно сведоштво на пишаниот албански збор во XV век. Од четиринаесеттиот век, денес се редат и други пронајдени разни документи и артефакти, кои укажуваат за древноста на албанскиот библиски текст.

Првиот албански објавен и печатен текст е книгата „Мисал“ од авторот Ѓон Бузуку, која во историјата го обележува датумот 1555, всушност е првата книга печатена на албански јазик. Кандидатот м-р Саре Ѓерѓи во првите зборови за ова дело го цитира Еќрем Чабеј, еден од врвните албаноолози, кој делото „Мисал“ на Ѓон Бузуку го смета како еден од историските монументи со непроценлива вредност поради големото јазично богатство со која се разграничува стариот со современиот албански јазик.

Од бројни албаноолози кои ова прва книга ја третираат научно, како што се Е. Чабеј, И. Ругова, М. Зеќо, А. Н. Бериша, И. Ахмети и др., тој го цитира и академикот З. Рахмани, кој книгава ја нарекол „трбник“, наведувајќи го како непобитен литературен фактор за старата литература, како едно историско богатство, без кое денес не би постоеле поголеми јазични споредбени анализи. Посебно место кандидатот им дава на псалмите на Давид, кои тој ги проанализира подробно до детали, цитирајќи ги.

Matranga (Лек Матранга) е друг позначаен тоскиски автор, втор по гегискиот автор Ѓон Бузуку. „Христијанско учење“ (Христијанска доктрина) е второто дело на албански јазик по „Мисал“, издадено во 1592 година, чиј автор е арберешкиот свештеник Лек Матранга. Овој автор го извишува јазично-културната, книжевната, а истовремено и религиозно-теолошката важност на библискиот текст.

Има лингвистичко-културна важност поради фактот што е прво дело напишано на арберешки јазик, односно на тоскиски дијалект, што ни овозможува да ја воочиме блискоста на двата албански дијалекта во средниот век наспроти подоцнешните времиња, кога меѓудијалекните разлики се раздлабочиле; има книжевна важност особено со песната Духовна (Побожна песна) каки и религиозно-теолошко значење - за изобилството евангелско тематско прашање и за начинот на неговото постапување во форма на дијалог, што претставува прв случај во албанската книжевност.

Свештеникот Пјетер Буди е познат со делото „Христијанска доктрина“ (Doktrina e krishterë - Dottrina christiana, Propaganda Fide, Roma, 1621. Станува збор за превод од италијански на албански јазик на *Христијанската доктрина* (Dottrina Christiana) од кардиналот Роберт Белармино. Делото беше препечатено три пати, и тоа во 1636, 1664 и 1868 година. Како дел од многуте важни личности од старата албанска литература, Пјетер Буди во својот живот и дело бил инспириран од Библијата, секогаш поврзан со слободата, јазикот, културата – судбината на татковината и на народот.

Овој творец претставува еден од познатите трудолюбиви маченици кој допринел за да се сочува албанскиот јазик. Познати се неговите напори за ослободување на татковината. Потпирајќи се длабоко на доктрината на филозофијата и библиската теологија напиша „за помош на Татковината и нашиот јазик“. Меѓу другото, кандидатот забележува дека: „Буди беше вистински востаник: против Отоманската Империја, која го отуѓуваше албанското битие и против странските свештеници во Албанија, кои не го знаеја јазикот и традицијата на Албанците. Поради оваа причина, тој го свикува албанското свештенство на состанок за да не примаат странски свештеници во албанските земји. И двете дејствија доведоа до негово давење во реката Дрим“.

Пјетер Богдани (Pjetër Bogdani) во историграфијата е познат со делото „Çeta e profetëve“ (Чета на пророците), објавена во Падова, Италија, 1685. Имено, Пјетер Богдани со Четата на пророците; Ѓон Бузуку со Мисал (1555), Леке Матренга со делото „E mbsuame e krishterë“ 1592 (Христијанско учење) и Пјетер Буди со делото „Doktrina e krishterë“ (Христијанска доктрина) - (1618) се основоположници на албанската текстуална култура, а во овој контекст и на библиската текстуална култура во албанската книжевност. Структурата на делото „Чета на профетите“ е во функција на идејата на Библијата како *книжевност на книжевностите*, како влијаела толку многу во светот, што многу истражувачи зборуваат за една светска црковна книжевност, така што Нортроп Фреј (Northrop Frye) проценува дека западната книжевност била под влијание на Библијата повеќе од која било друга книга.

Мухамет Кичику (Muhamet Kuci) во албанската книжевност е познат по неговите две поеми: *Ервехеја* и *Јусуфи и Зелиха*, кои, всушност, обработуваат еден библиски мотив. Анализирајќи го субјектот на поемата во Библијата и Куранот, кандидатот кажува дека тие ја раскажуваат приказната за Јосиф (Јусуф) на ист начин. Таа е придружена со низа перипетии и искушенија, во поемата и нејзиниот паратекст, како: сонот што го гледа Јусуф (Битие 37: 5-10; Куранот 12: 5), љубомората што таа ја поттикнува кај браќата и нивниот заговор за да го убијат (Битие 37:11, 37:18-20).

Јул Варибоба во делото „Животот на пресвета Дева Марија“ (1762) зборува за Марија: божествена и човечка, во кое авторот поетски е инспириран. Делото е чиста химна посветена на Дева Марија. Дело оценувано како прво оригинално во арберешката литература. Целта на авторот е да го претстави животот на Света Марија, па затоа содржината е концентрирана во фигурата на Марија, која секогаш е присутна, дури и таму каде што зборот е вратен од нејзиниот син.

БИБЛИСКИОТ ТЕКСТ ВО АЛБАНСКАТА РОМАНТИЧКА КНИЖЕВНОСТ

Општо земено, старата албанска книжевност е преполнета со библиски текст, главно превод од латински (не ретко, и од грчки) на албански јазик. Следствено на ова, од типолошки карактер тоа главно се фрагменти од Стариот и Новиот завет, која во поново време, во времето на деветнаесетиот век, оваа литература со библиски карактер не само што не е веќе превод, туку не ретко често е чист оригинален текст, преплетен со библиски контекстуални елементи, што ќе значи дека тој веќе е разновиден и се пишува во разни книжевни форми, односно жанрови во поезија, проза и драми.

Ослободен од строгиот догматичен религиозен карактер, во времето на хуманизмот и ренесансата, првото значајно обележје на библискиот албански текст, по едно „ослободување“ се стреми кон потребата за образование на неписмените народни маси, ја прејудува неминовното, првичното – учењето на азбуката. Еден од првите автори на албански буквари, Наум Векилхарци, автор на Абецедарот и на Библиска порака за знаењето и образованието од 1844 год. во својот буквар од осум страници започнува со посветата „Прва лекција - страв од Бога“, која за волја на вистината, е

библиски фрагмент од книгата Поговорки: „Стравој од Бога, почеток на мудроста, но лудите ја омаловажуваат мудроста и учењето“.

Јероним де Рада, еден од врвните албански писатели романтичари, меѓу најсветлите фигури на книжевноста на националната преродба, е несомнено столбот на окретнината, со делото „Песни на Милосао“ (Këngët e Milosaut), 1836, се смета за основоположник на албанската вистинска уметничка литература. Постојат неколку фактори кои влијаеле врз литературното формирање на Де Рада на врвен мајстор на зборот: неговото школување во арберешкиот колеџ Свети Адријан, запознавањето на сржта на албанскиот фолклор, историската судбина на откорникот - екзилот, европската книжевна традиција, особено, античката грчко-римска поезија и друг извор што се негувале кај многу народи.

Библијата, нејзиниот одраз во неговиот тек, истакнува кандидатот м-р Ѓерѓи, некаде помалку и некаде повеќе, ќе биде присутна во сите дела на овој автор, иако во неколку препечатења на неговото дело (со текот на времето), има толку многу мешање, отстранување на текст од оригиналот и вметнување на други текстови во нив од оние што го подготвуваат нивното објавување, се разбира, според идеолошките барања на времето (комунистичко), сепак присуството на Библијата е очигледна.

Божественото во творештвото на Де Рада се одликува во поемата *Песниите на Милосао*. Премиси на божественото се појавуваат дури во првата песна (канѓелен) кога цвеќињата на ленот се отвораат (процветаат) кај Арберешите (иселеници Албанци, главно, меѓу XV-XVI век во Јужна Италија, Калабрија и Сицилија) се споредуваат со убавината на небесните цвеќиња: *lule liu të hapura /si ato lule-qielli - (отворени ленини цвеќиња / како оние цвеќињата на небојто)*.

Самиот Бог е творецот на Милосао; Бог го сака, се грижи за него и го краси неговото детство: *ai Zot më të dó mër (Тој Бој ме сака најмногу, вели тој*. Лирско-епско-драмските елементи, простирени во триесетина песни, кулминираат со крикот: дојде времето на Албанецот, како да го одликува романтичарскиот дух за слобода на авторот, како иронија на неговиот прогонуван херој, како да никнува од времето на Скендербег тука во туѓина, да ги преколни османлиските поробувачи. Но тука е *Песнаџа X - Велиѓенски џанџ (Valle e Pashkës)*, каде што се изговараат идеи за воскресението Христово.

Велиѓен, како што е познато, е прослава на Христовото воскресение, три дена по Неговото распнување и Неговата смрт на крстот. Овој празник го симболизира обновувањето на секојдневната надеж, победата на доброто над злото, светлината над темнината, животот над смртта. Така, според авторот, воскресението го прави светот нов; воскресението Христово му дава на животот ново значење, нова смисла, кое е во целосна согласност со концептот и учењето на библиската порака, *Јован 11: 25-27: 11:25-27: Христос им одговори: „Јас сум Воскресението и Живојитој: кој верува во мене, дури и да умре, ќе живее. Кој живее и верува во мене, џој никојаш нема да умре. Дали веруваш во џоа? ” Марџа одговори: "Да јосјоде!"*

Елементот на божественото е присутен и во другата поема, делото на *Несреќниот Скендербег*. Ова е потврдено со раскажувањето на различните состојби и дејствија на ликовите, или кога е упатено на Божјиот благослов да ги намали или ублажи нивните маки и страдања, или кога спонтано произлегува од нивните страдања и трагедии во текот на секојдневниот живот, изразувајќи ја неможноста да ја сменат својата судбина.

Што е вистинито, христијанството, како верба во Бога и како етнокултура, ја означува точката на идентификација, разликувањето и одвојувањето на Албанците од турските освојувачи. Оттука, Црквата како институција и вера во Христос Бог, во ова дело, впрочем како и во многу други дела на Де Рада, е одраз на етничко-национален идентитет. Албанците не сакаат живот без Христос и Црквата и во ниту еден момент

нема да го негираат. Негирање на верата, негирање на Света Марија и воопшто на Библијата, значеше и негирање на етничката припадност.

Антон Сантори е познат по делата „Бројаница на Богородица на добриот совет“, Козенца, 1849 година; „Осветениот христијанин“, Неапол, 1855; „Пофалби на Пресвета Богородица“ и др., *Laudhimet* (Пофалбите); тоа се духовни песни и молитви како што е псалмот, и во служба на верското формирање на верниците. Поезијата на Сантори изразува идеи, чувства и длабоки медитации кон човечкото ехо на Светиот Бог.

Зеф Серембе (1844-1901), познат арбереш од Италија е еден лирски поет кој наликува со Џорџ Бајрон по душа. Таа трагична атмосфера на очај која го следела целиот живот, талкајќи по нејзината сакана во Аргентина која му се *јојавува одвреме-навреме како муза и во нејовиот стих*. Библиските фигури во неговата поезија, се *Госпој Исус Христос, Света Марија, Светиот крст, Крстиот, Света Дева Марија, Вера, Еден ден жив (Живот)* и др. Поемата *Госпој (Zotit)* е најдобар доказ за вербата кон иднината. Оваа поема, создадена од мотиви и една постојана библиска филозофија, е израз на душата на поетот пред семоткниот творец, кој поетот ќе го нарече *Dritë e Amshuar - Вечна Светлина, Dije - Знаење, Dashuri - Љубов*. Поемата Бог („Zoti“), која некои критичари ја сметаат за ремек-дело на Серембе. Познат со неговиот интимен свет, меланхолијата и елегиската музикалност, лирскиот антоним, строго лично, со математички точен и совршен тренд за мерка и хармонија, денес вдахнува разни поети и други уметници.

Зеф Скирои, друг поет и прозаист, творел религиозна проза. Попознати прозни творби се *Месецој на Света Марија* и *Патиот на Светиот Крст*, неколку истражувачи ја сметаат за елегантна и жива проза, во која авторот изговара серија длабоки медитации за мистериите на верата.

БИБЛИСКИОТ ТЕКСТ ВО АЛБАНСКАТА РЕАЛИСТИЧКА КНИЖЕВНОСТ

Албанскиот реализам во литературата се појавува на крајот на 19 век, се развива низ целиот минат век и трае и ден-денес, а библискиот текст на таа литература ги преживува недвоумно развојните видови творештва на авторите, како и сиот таков вид литература. Посебноста се состои во тоа што разновидноста на библискиот реалистичен текст се размножил многу повеќе во споредба со поранешната албанска класика. Посебноста се умножува во пропорција со ослободувањето на духовниот албански простор, а тоа ослободување ги отвора порите и портите на уметничкиот албански збор на творците.

Андон Зако Чајупи е познат поет и комедиограф, критичар на друштвените социјални проблеми на албанското општество. Од неговите библиски текстови познато е делото *Baba Musa lakuriq* (Дедо Муса гол), кое на почетокот имало наслов: *Dhjat' e Vjetër e shfaqur* (Стар Завет отворен), познава две варијанти во ракописот. Делото содржи 50 песни и е изградено врз основа на библискиот текст. Како еден литературен хипертекст, делото е пародија на *Книгата Биџие – Të Bërët* или *Lindja* (Раѓање), а како книжевен хипертекст, се самоистражува и во него се откриваат три слоеви на текст (на овој начин, суфиксот „гол“ се стреми да го разобличи сето што е погрешно во моралот на општеството. Во оваа димензија, авторовиот збор не само што е ироничен, туку тој е „безобразен“ во смисла на тоа дека авторот употребува вулгаризми, пцовки. Иронијата, сарказмот и пародичниот призвук на стиховите добиваат смисла и ознаки на обележјето на времето во кое тие се извикуваат.

Саркастичен е еден податок кој го изнесува кандидатот Ѓерѓи на неколкуте албански соц-реалистични еминентни писатели, естети и критичари, кои од пародиите на Чајупи „наседнале“ во иронијата на писателот, се работи за песната *Punërat e Perëndisë* (Работите на Бога); кандидатот кажува: „истражувачите на делото на Чајупи се поделени што се однесува на прашањето дали тој бил атеист или не. Имено, одредени

автори го тврдат и други кои се противат на таквото мислење“. Со цел стекнување иронија и сарказам, библискиот текст на авторот ќе го толкува и ќе го третира слободно и без какво било верско оптоварување; без да се прашува дали неговото толкување може да се сфати како кршење на христијанската догма или светоста на Библијата.

Фан Стилијан Ноли (1882 - 1965), теолог (православен свештеник – прогласувач на албанската првославна црква за автокефална во 1908 год.), оратор, драматург, историчар, поет, книжевен критичар, преведувач, композитор, политичар (кратко време бил и премиер на Албанија), се смета еден од врвните албански умови кој се здобил и со поширока култура, ни се претставува како доста комплексна фигура, мултифункционална, генијална личност. Освен десетина чисто верски дела, Фан Ноли ја напишал драмата „Израелци и Филистејци“ во 1902 година во Атина, а ја објавил во 1907 година во Бостон и која претставува една од највредните уметнички дела.

Библискиот мотив во 19 поетски остварувања на Ноли симболично го отсликуваат времето меѓу двете светски војни, каде што албанскиот интелектуалец со децении и децении знае дека во песната „Маршот на Барабата“ се крие персонифицираниот Ахмет Зогу, во тоа време владетел и монарх на Албанија и дека во песната „Маршот на Христос“ се крие авторовото „јас“ на Фан Ноли, тогаш прогонет со потерница за апсење. Песни со библиски мотив, кои рефлектираат на националноста, филозофијата, политиката, социјалноста, општественоста и др., се: *Marshi i kryqëzimit* (Маршот на распнувањето), *Kirenari* (Киренарија), *Kryqëzimi* (Распнување), *Mojsiu në mal* (Мојсеј на планината), *Krishti me kamshikun* (Христос со камшикот), *Shën Pjetri në mangal* (Свети Петар на мангалот), *Страната на реките на Вавилонија* и др.

Песните на авторот се инспирирани од тогашното секојдневие и од Библијата. Вредностите на поезијата на Ноли и ден-денес блескаат со музика, а таа музика како да извира од библиските фигури кои секогаш значат живот. Политика и религија на духот, тоа е неговата поезија, тоа во својата суштина блеска со фигури, со метафори и библиски симболи, зазема една нова боја, еден тон на една посилна енергија, подинамична, поексплозивна и подуховита. Одредени истражувачи на делото на Ноли се согласуваат дека поголемиот дел од неговите поезии се преземаат од неговото лично искуство, од многуте активности кои тој ги имал, на посебен начин од Јунската револуција од 1924 година, кога Ноли станал премиер на Албанија.

Ѓерѓ Фишта (1876 – 1940), еден од врвните писатели, неговото име претставува еден од најкомплексните личности во албанската книжевност, било поради неговата политичка, општествена и културолошка ризница, било од публицистичкото негово творештво, кое припаѓа на културолошката албанска баштина и во која тој не е само обичен актер, туку е протагонист на таа историска драма, на времето во кое тој делувал сестрано. Првиот потенцијален кандидат за Нобелова награда, Ѓерѓ Фишта, работел и се борел за албанската кауза, а биномот татковина и вера, е светилник на неговиот живот, а неговото дело претставува синтеза на неговата уметност и филозофија. Дел од книжевното дело на авторот е со библиска тематика, заштитени со љубовта како универзална димензија на верувањето во Језус Христос. Копнежот кон татковнината како реална претпоставена димензија, во рамките на оваа авторска креативност, да речеме до делата *Juda Makabe* (*Југа Макабеј*) (1920), *Vallja e Parrizit* (*Рајскиот ѓани*) (1925) и *Bariu i Betlemit* (*Пасџирој на Виллеем*) (1925), е од главните албанолошки обележја на неговото книжевно дело.

Една од најпознатите негови драми, *Juga Makabej* (*Juda Makabe*), е трагедија во структурата на делото кое е реализирана на едно дело во три чина, во која таа е елаборирана (разработена) со една библиска тематика. Песната самата во себе ги содржи многу библиско-религиозни елементи, кои се познати во светската литература. Францускиот научник Хенри Бремонд (*Henri Bremond*), во една од неговите дискусии за

чистајта поезија, вели дека ситте уметностии се стиремајт кон молијтва, но секоја од нив соопштува со свои мајични средствиа: зборови, гласови, бои, редови.

Историјата на Велигден, распнувањето и воскресението на Христос го имаат направено крстот најпрепознатлива икона на земјата, неопходна за христијанската вера. Една посебна димензија на библискиот текст на делта на Ѓ. Фишта е односот кон многу пророштва за крстот во Библијата, а тоа се гледа во преискажувањето на *Книјата за бијшетио* - со Дрвото на животот во Еден во делата на нашиот автор, кој има посебна јазична обоеност при нарацијата на распнувањето и воскресението на Христос. Во оваа приказна - мистеријата за крстот, преку која Христос ќе ја открие целата своја милост и љубов, вечна вистина, искупувањето, Фишта ќе пристапи со многу живописни ноти и бои во песните на *Расинајшојт, Триумфојт на крстојт, Името Исус и Христос царојт*.

Милош Герѓ Никола-Миѓени (1911 – 1938) е несомнено еден од албанските писатели реалисти, со посебен однос кон библискиот текст поради неговиот критички реализам. Неговата остра критичност кон големите општествени разлики, соц-реалистичката критика го третира како атеистичка литература. Голем број истомисленици, на пример, предвидувањата на Миѓени за смената на општествената сцена во Албанија во новата ера која претстои, ги сметаат како доаѓање на комунистичкото владеење, а неговиот библиски текст го преиначуваат како атеистичка идеја на авторот.

Меѓутоа, како што истакнува истражувачот Шабан Синани: во структура на делото „Слободни стихови“ во аналогија со Новиот завет, библискиот текст игра улога на референтен текст на авторот, пред сè во степенот на моделирање на мислата и неговиот поетски израз. Структурата на „Слободните стихови“ е изградена во четири дела, како и Новиот завет, со четири евангелија и Дела на апостолите. Секој назив на деловите, исто така, ја следи истата структура како и во Писмото. Структурирањето во четири дела на „Слободни стихови“ не е случајна. Во канонското структурирање на книгите од Библијата, познат е случајот на Посебната книга или Средната книга, *Canticum canticorum*, која ја следи Книгата на псалмите, стои самостојно, без да се смета за независна книга на Библијата. Посебната песна и во нејзината истоимена форма ја одржува симетријата со Песната на песните.

Етхем Хаџиадеми, освен големиот број на драми што ги пишувал, како што се: *Уликс, Ахил, Пиро, Скендербег, Диомед* и др., ја објавил и драмата „Абел“ (*Abeli*) (1939). Темата на трагедијата „Абел“, во стилот на псевдокласицизмот, ја преземал од Библијата, поточно од *Книјата на Бијшетио*. Авторот во дијалогот меѓу Адам и Ева нè враќа во библискиот прагрев при што „последница“ е умножувањето на човештвото, точно како што е во Библијата. Како хипотекст, следува библискиот текст – Поглавје 2 (*Тестојт на слободата. Рајојт*) и 3 (*Падојт*) од *Книјата на Бијшетио*.

Митруш Кутели, во новелата *Голема е шејжината на тревојт*, ја обработува темата на човечката љубов испреплетена со божествената љубов, во која авторот достигнува највисок степен на духовност. Новелата се гради врз една легенда во вид на долга песна, во која е прекрасна комбинација на народната традиција, легендите со библискиот текст. Песната ја изразува и конкретната, духовната и божествена љубов на Тат Тануши кон Калија; љубовта како реалност создадена од Бога.

ПРЕДМЕТ ЗА ИСТРАЖУВЊЕ

Како што произлегува и од самиот наслов, „Библискиот текст во албанската книжевност: од старата книжевност до реализмот“, предмет на истражување на оваа докторска дисертација е опис и анализа на една посебна тема како што е библиската тема во албанската книжевност, од старата сè до реализмот, зедно со романтизмот. Истражувањата на оваа тема, иако не е непозната за научната јавност, таа е многу

значајна бидејќи авторот изнесува многу значајни новини во ова поле на албанологијата. Бројни се студиите на тема библискиот текст на старата албанска книжевност, на романтизмот и реалистичката албанска книжевност, меѓутоа придонесот на кандидатот м-р Саре Ѓерѓи е посебен, многу значаен и моногу погоден за современите филолошки албански студии и тие пополнуваат една голема празнина, особено во аспектот на запознавањето на новиот оглед на современите концепти за библискиот текст, кој како жива материја, кандидатот знае да им дава нови научни димензии. Библискиот текст во современото трпи нови предизвици, а кандидатот знае да се „расправа“ со нив, давајќи научен придонес.

ПОДАТОЦИ ЗА СОСТОЈБАТА НА ПОДРАЧЈЕТО ВО КОЕ Е ОБРАБОТЕНА ТЕМАТА

Темата е широка и таа во себе носи многу битни елементи во кои кандидатот вешто ги избегнува повторувањата кои му се наметнуваат, знаејќи го фактот дека се работи за сеопшти научни достигнувања на претходните студии, кои, пак, не се од мало временско растојание, туку се од поширока раздалеченост од неколку децении, па и векови. Истражувањата за библискиот текст датираат од времето на Максимилијам Ламберц и Марио Рок, а научните придонеси на многу албанолози од времето меѓу двете светски војни (Екрем Чабеј и др.) и особено на научните студии на поновите научници и критичари од седумдесеттите години на минатиот век (Д. Шутериќи, И. Ругова, Џ. Лоши и др., сè до современото (С. Хамити, А. Пласари и др.), како да го потврдуваат фактот дека со библискиот текст се занимавале не само албанолози и книжевни критичари, туку и научници од другите профили. И покрај огромниот број научници кои се занимаваат со библискиот текст, кандидатот м-р Саре Ѓерѓи успева да носи нови значајни придонеси во полето на непознатите согледувања, кои тој ги изнесува на виделина, особено во споредба со сеопштата светска смисла за библискиот текст како предизвик на постмодерното наше време.

КРАТОК ОПИС НА ПРИМЕНЕТИТЕ МЕТОДИ

Кандидатот се служел со индуктивниот метод, преку кој извлекувал заклучоци и генерализации засновани на појави и процеси на посебностите на библискиот текст во албанската книжевност. Со дедуктивниот метод од општите констатации, кандидатот Ѓерѓи се обидел и постигнал конкретни заклучоци за суштинските карактеристики на библискиот текст во албанската книжевност од временски и просторен корпус кој му е на домет, значи целата албанска книжевност, освен современата. Компаративниот метод, применет во истражувањето, му служел за споредба на сите албански автори кои ги споредуваат со дострелите на светската книжевност. Применетите методи на кандидатот му овозможиле да го опише, да го обработи, да го вреднува и да го одреди текстот илустративно од материјата од албанската книжевност, од старата сè до реализмот.

КРАТОК ОПИС НА РЕЗУЛТАТИТЕ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Кандидатот при својата работа се соочил со одредени тешкотии и предизвици. Но, и покрај тоа, од ова истражување произлегуваат одредени резултати, од кои како најважни ги сметаме:

- придонес за опис на албанскиот библиски текст;
- детални описи на разните примероци од видови албански библиски текстови од //албанската книжевност, од старата, па сè до реализмот, секако, и со романтизмот;
- трудот има сестрана вредност за историјата на албанската книжевност;
- може да служи како основа и поттик за понатамошни истражувања.

Со оглед на сето горенаведено, сметаме дека истражувањето на илустративниот албански библиски текст, споредбен со другите јазично национални библиски текстови, претставува посебен интерес за современите научни достигнувања на албанската книжевност, особено со илустративните примероци кои кандидатот ги изнесува за научната јавност.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

По горенаведеното, докторската дисертација на кандидатот м-р Саре Ѓерѓи, **БИБЛИСКИОТ ТЕКСТ ВО АЛБАНСКАТА КНИЖЕВНОСТ: ОД СТАРАТА КНИЖЕВНОСТ ДО РЕАЛИЗМОТ**, претставува предмет на истражување во областа на историјата на албанската книжевност, односно во делот кој се однесува на албанската книжевност до современата албанска книжевност. Изработката на темата на оваа докторска дисертација дава посебен и сериозен осврт на оваа проблематика, која за прв пат се проучува темелно и исцрпно, а анализата на текстот се однесува на еден посебен и многу значаен текст, како што е библискиот текст. Трудот претставува интерес за историјата на албанската книжевност, особено за посебниот текст како што е библискиот, кој е присутен секаде, во сите историски времиња.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Саре Ѓерѓи, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд. Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, да ја прифати и да ја вреднува како позитивна, а со тоа и да закаже одбрана на докторската дисертација со наслов: **БИБЛИСКИОТ ТЕКСТ ВО АЛБАНСКАТА КНИЖЕВНОСТ: ОД СТАРАТА КНИЖЕВНОСТ ДО РЕАЛИЗМОТ** на кандидатот м-р Саре Ѓерѓи.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Нехас Сопај, претседател, с.р.

Академик Али Алиу, ментор, с.р.

Проф. д-р Зеќирија Неџири, член, с.р.

Проф. д-р Мирлинда Крифца, член, с.р.

Проф. д-р Аслан Хамити, член, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ, „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“
2023

3. ДОКТОРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	м-р Сељвије Селмани	„Зборообразувањето во романите „Несреќници“ и „Станот на третиот кат“ на Мурат Исаку“	„The Word Formation in the novels „The Unfortunate ones“ and „The Apartment on the Third Floor“ by Murat Isaku“	Проф. д-р Агим Пољоска	28.4.2023. 10-71/13
2.	м-р Бранка Гривчевска	„Усвојување на лексичката компетенција при изучувањето на италијанскиот јазик како втор странски јазик во основното образование во Република Северна Македонија	„Acquisition of the lexical competence in learning of Italian as a second foreign language in primary education in the Republic of Macedonia“	Проф. д-р Радица Никодиновска	28.4.2023. 10-343/10

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СОРАБОТКА НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО НАСОКА НА ОСТВАРУВАЊЕ НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС, СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ОПШТИНА ГОСТИВАР“ ОД М-Р ЈЕТОН РАКИПИ, ПРИЈАВЕНА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИОЛОШКИ И ПОЛИТИЧКО-ПРАВНИ ИСТРАЖУВАЊА ВО СКОПЈЕ

Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, на седницата одржана на 23.2.2022 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација насловена: СОРАБОТКА НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО НАСОКА НА ОСТВАРУВАЊЕ НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС, СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ОПШТИНА ГОСТИВАР“ (“THE COLLABORATION OF THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA AND THE LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE DIRECTION OF ACHIEVING PUBLIC INTEREST, WITH PARTICULAR REFERENCE TO THE MUNICIPALITY OF GOSTIVAR”) од м-р Јетон Ракипи (JETON RAKIPI), пријавена на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања во Скопје, во состав: проф. д-р Ружица Цацаноска (ментор), проф. д-р Емилија Симоска, проф. д-р Славејко Сасајковски, проф. д-р Панде Лазаревски и вонр. проф. д-р Весна Чатлеска Забијакин.

Комисијата во наведениот состав ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Научниот совет на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Јетон Ракипи, со наслов „Соработка на Владата на Република Северна Македонија и локалната самоуправа во насока на остварување на јавниот интерес, со посебен осврт на Општина Гостивар“, содржи 251 страница компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, од кои 112 страници основен текст и 35 страници прилози и библиографија од 108 единици – релевантни трудови објавени во меѓународни публикации, научни монографии и списанија, книги и анализирана литература.

Трудот е структуриран во 7 дела, 5 поглавја, вовед и заклучок.

Предмет на истражување

Предметот на истражувањето на трудот е институционалната соработка помеѓу извршната власт и локалната самоуправа. Посебен осврт е даден на релациите помеѓу Владата на РСМ и Општина Гостивар.

Цели на истражувањето

Основната цел на ова истражување е да се анализира какво влијание има соработката помеѓу Владата на РСМ и Општина Гостивар врз јавниот интерес на граѓаните кои живеат на територијата на Општина Гостивар.

Посебни цели се следниве:

- да се даде придонес во теоретското проучување на јавните политики;
- да се промовира концептот на јавниот интерес;
- да се промовира етичката димензија на соработката меѓу институциите;

- да се подигне свеста на креаторите на јавните политики, со цел подобрување на соработката помеѓу институциите и дефинирање на приоритетите кои се од витално значење за јавниот интерес.

Методолошка поставеност на истражувањето

Кандидатот во својот труд користи повеќе истражувачки методи:

1. Квалитативен метод – интервју

Направени се **интервјуа со релевантни лица кои добро ја познаваат проблематиката која се истражува**. Кандидатот реализирал вкупно 10 интервјуа со универзитетски професори, претставници на невладини организации, претставници на институции, како и претставници на локални медиуми кои се добро запознаени со односите меѓу Владата на РСМ и Општина Гостивар.

2. Квантитативен метод - анкета

Спроведена е **анкета** со граѓани кои живеат на територијата која е под надлежност на Општина Гостивар. Анкетата е реализирана со 219 испитаници, а при правењето на примерокот на истражување се имаше предвид нивната полова структура, етничка припадност, место на живеење (град, село), возраст и степен на образование.

Структура на дисертацијата

Во воведот, кандидатот ја образложува релевантноста на дефинираниот предмет на истражувањето. Дисертацијата првенствено се осврнува на институционалната соработка помеѓу локалната и централната власт во РСМ како и нивното влијание врз реализацијата на јавниот интерес на граѓаните, со посебен акцент на општина Гостивар. Во центарот на вниманието на овој труд се институциите на политичката моќ, нивното конституирање, начинот на функционирање во РСМ, како и нивната ефикасност.

Во првата глава на трудот, кандидатот ги дефинира предметот на истражување и клучните поими. Во истата глава, кандидатот исцрпно ги елаборира следниве клучни поими: јавна политика, општо добро, јавен интерес, влада, етика и локална самоуправа.

Во втората глава, авторот се фокусира на теоретската рамка на истражувањето. Во неа се прикажани повеќе современи научни теории и анализи врз основа на кои е обработен предметот на истражувањето. Изложени се проблемите кои се однесуваат на јавните политики како составен дел на јавниот интерес, политиката како јавно прашање, процесот на креирање на јавните политики, носителите на јавните политики, носителите на функции во извршната власт, носителите на законодавната власт – пратениците, институционализацијата на јавните политики, учеството на граѓанскиот сектор во процесот на донесување на политичките одлуки итн.

Во третата глава се анализирани етичките норми, етиката на јавната администрација, етичкиот нормативен систем на јавната служба, моралот на јавните службеници, професионалната етика на јавните службеници, како и слободата и јавното добро како етички принципи.

Основното истражувачко прашање гласи:

- Какво влијание има институционалната соработка (поврзаност) меѓу Владата на РСМ и локалната самоуправа во насока на остварувањето на јавниот интерес?

Посебните истражувачки прашања се следниве:

- Дали јавните политики на Владата на РСМ одат во насока на подобрување на јавните политики за остварување на јавниот интерес?
- Колку е важна институционалната соработка помеѓу Владата на РСМ и локалната самоуправа за остварувањето на јавниот интерес?
- Колку е значајна поврзаноста на лидерските капацитети на претставниците на локалната самоуправа и остварувањето на јавниот интерес?

Во четвртата глава, кандидатот најпрвин ја анализира важноста на јавниот интерес во општеството, а потоа следува анализата на (зло) употребата на поимот јавен интерес, а завршува со анализата на јавниот интерес во македонското општество.

Во петтата глава е поместена анализата на извршната власт како промотор и заштитник на јавниот интерес, се укажува на значајноста на извршната власт, на изборот на Владата на РСМ, на соработката на извршната власт со народните претставници (пратеници), на соработката на извршната власт со цивилното општество како и на соработката на извршната власт со локалната самоуправа.

Во шестата глава се разгледуваат темите посветени на локалната самоуправа и јавниот интерес, управувањето во локалната самоуправа, институционална поставеност на локалната самоуправа, како и услугите на локалната самоуправа

Во последната глава се прикажани заклучоците од реализираното истражување, како и препораките за подобрување на состојбите.

Во реализираното емпириско истражување, потврдена е поставената генерална хипотеза.

Основните заклучоци се следниве:

- Се востанови дека функционирањето на локалната власт е вонредно важно. Всушност, нејзиното непречено функционирање овозможува значително поголема демократизација на општеството.
- Соработката помеѓу Владата на РСМ и Општина Гостивар е релативно слаба или несоодветна за да ги задоволи потребите на граѓаните и заедницата. Како причина за ваквите состојби се посочуваат разликите во припадноста на различни политички партии помеѓу претставниците на Владата и претставниците на локалната самоуправа. Може да се наведе и спротивен пример, во кој градоначалникот на општината и дел од функционерите во Владата на РСМ припаѓаат на иста политичка партија. Се забележува значителна разлика во соработката помеѓу Владата и локалната самоуправа во наведените примери.

Препораките кои ги предлага кандидатот се следниве:

- воведување на прецизна одредница и операционализација на јавниот интерес во законот кој ја регулира оваа област;
- поставување на прецизни критериуми и стандарди за утврдување на дејностите кои се од јавен интерес;

- да се воспостави временска рамка во која ќе го дефинираме редоследот на чекорите, темите, роковите и засегнатите страни и да формираме механизам за утврдување и постигнување на јавниот интерес;
- воспоставување на процес во кој ќе се осигура учество на сите субјекти кои се опфатени од одлука која е категоризирана како одлука од јавен интерес;
- да се утврдат приоритетите кои се од витално значење за јавниот интерес;
- да се утврдат прецизни индикатори со кои ќе се мерат резултатите од одлуките кои се носат за остварување на јавен карактер;
- да се обезбеди транспарентност на одлуките кои се од јавен интерес;
- да се подготват засебни извештаи за реализираните активности дефинирани како активности од јавен интерес;
- перманентна професионална едукација на јавните службеници;
- воспоставување на непречена соработка по меѓу претставниците на извршната власт и локалната самоуправа, без разлика на нивната партиска определба;
- медиумска промоција на јавниот интерес;
- централната власт во соработка со локалните власти треба да работи на подобрување на системот на локалната самоуправа и на процесот на децентрализација на власта;
- им се препорачува до граѓаните почесто преку легалните институции и механизми да го штитат јавниот интерес, што значи дека протестите се легални и го изразуваат незадоволство на граѓаните.

Кандидатот анализирајќи ја научната теорија и спроведувајќи емпириско истражување за дефинираниот предмет, заклучува дека политичките несогласувања се причина за слабата или несоодветната соработка помеѓу Општината и Владата и истите може да се надминат со конструктивен дијалог, воден во интерес на сите засегнати страни. Транспарентноста, отчетноста, информирањето, како и поголемото вклучување на граѓаните на локално ниво може значително да ја подобрат соработката помеѓу Општината и Владата. Гледано од формален аспект, Владата е транспарентна при донесувањето на одлуките. Но, останува недоволно транспарентен самиот процес на креирање на решенија за проблемите од јавен интерес и „филтерот“ при нивно прифаќање да бидат поставени како точки на дневен ред на конкретна седница на Владата.

Во прилог на трудот се дадени користените истражувачки инструменти и водичот за интервју.

Презентацијата на податоците е проследена со табели и графикони кои значително ја зголемуваат прегледноста на анализата на резултатите.

Заклучок

Важност на истражувањето

Соработката на Владата и локалната самоуправа е од витално значење за реализација на основните потреби и интересите на граѓаните. Важноста на ова истражување произлегува од потребата за утврдување на јавниот интерес на граѓаните, како и потврдување на значајноста на институционалната соработка помеѓу локалната самоуправа и извршната власт во насока на негово остварување.

Оцена на докторската дисертација

Кандидатот покажува мошне солидно теоретско знаење, темата на докторскиот труд е прецизно определена, а предметот и истражувачките прашања се јасно дефинирани. Кандидатот успешно користи повеќе научни методи, а методологијата соодветствува на поставените истражувачки цели. Евидентно е и неговото големо практично искуство што придонесува за успешно постигнување на поставените цели во дисертацијата.

Заклучок и предлог

Врз основа на претходно изложеното, Комисијата му предлага на Советот на докторските студии и на Научно-наставниот совет на ИСППИ да ја прифати позитивната рецензија на докторската дисертација на кандидатот м-р Јетон Ракипи: **СОРАБОТКА НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И ЛОКАЛНАТА САМОУПРАВА ВО НАСОКА НА ОСТВАРУВАЊЕ НА ЈАВНИОТ ИНТЕРЕС, СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА ОПШТИНА ГОСТИВАР.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Ружица Цацаноска, ментор, с.р.

Проф. д-р Емилија Симоска, член, с.р.

Проф. д-р Славејко Сасајковски, член, с.р.

Проф. д-р Панде Лазаревски, член, с.р.

Вонр. проф. д-р Весна Забијакин-Чатлеска, член, с.р.

Во Скопје,
25.4.2023 година

**ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

За изработка на магистерски труд

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Д-рГоце Димовски	„Менаџмент на миофасцијална болка со помош на стабилизациони сплинтови”.	„Management of myofascial pain with the use of stabilisation splints”.	Проф. д-р Билјана Капушевска	Бр. 02-930/2 од 12.4.2023
2.	Д-рСихана Дурмиши	„Ефектот на биолошката контаминација и процедурите за деконтаминација врз јачината на врска на композитните реставрации”.	„Effect of biological contamination and decontamination procedures on bond strength of composite restorations”.	Проф.д-р Лидија Поповска	Бр. 02-1105/2 Од 12.4.2023
3.	Д-рАлмаса Дурмиши	„Влијание на типот на пристапен кавитет врз фрактурната резистенција на ендодонтски третирани заби”.	„Influence of Access Cavity Designs on the Fracture Resistance of Endodontically Treated teeth”.	Проф.д-р Лидија Поповска	Бр. 02-1117/2 Од 12.4.2023
4.	Д-рЏевахире Вренези	“Проценка на степен на конверзија и површинска структура на директни композитни реставративни материјали при различни модалитети на полимеризација”.	„Evaluation of degree of conversion and surface structure in direct composite restoratives following different polymerization modes”.	Проф.д-р Елизабета Ѓоргиевска	Бр. 02-1140/2 Од 12.4.2023
5.	Д-р Фјола Мехмед	„Хемиски и механички својства на алказитен реставративен материјал”.	”Chemical and mechanical properties of an alcasite restorative material”.	Проф.д-р Елизабета Ѓоргиевска	Бр. 02-1139/2 Од 12.4.2023